

1888-336

ΕΠΙΤΟΜΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ
ΚΑΙ
ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΓΕΓΟΝΩΤΑ
ΤΗΣ ΠΑΡΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΔΙΑΣΚΕΥΑΣΘΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΩΜΗΝ
ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΦΕΙΑΣ.
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Γ. ΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΥΠΟ

ΣΩΚΡ. Ι. ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΥ,

ΔΙΦΤΕΡΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΡΙΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΚΟΣΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝ ΤΩ
ΗΑΝΕΠΙΣΤΗΜΗΙ ΚΑΙ ΒΟΛΕΙΓΟΥ ΚΥΝΟΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΑΠΑΝΗ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

?Αρεταπαγίτου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ „Ω ΦΩΙΖΗΣ“
1888

Πάντα ἀντίτυπον, μή φέρον τὴν κάτωθις ιδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως, εἶναι μετατύπωσις παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ γενομένη, καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποιηκοῦ νόμου.

Σταύρωσις

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΙΒΑΝΟΥΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ.

—

Ἡ ὥλη τῆς παρούσης ἱστορίας, ἀποτελοῦσα
μόλις $11 \frac{1}{2}$ τυπογραφικὰ φύλλα μεγάλου ὁγδού
σχήματος, ἐδημοσιεύθη εἰς $13 \frac{1}{2}$ τυπογραφικὰ
φύλλα μικροῦ ὁγδού σχήματος, καὶ τοῦτο πρὸς
εὐκολωτέραν αὐτῆς ἀνάγνωσιν καὶ ἐκμάθησιν
παρὰ τῶν μαθητῶν τῶν σχολαρχείων, χάριν τῶν
όποίων δὲν ἔφείσθημεν τῆς προσθέτου ταύτης
δαπάνης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ιουλίου 1888.

Ο ἐκδότης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

— 32 —

‘Η ἀνάγνωσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας εἶναι δι’ ἔκπο-
στον ἀνθρώπου τερπνοτάτη καὶ ὠρελιμωτάτη ἐνασχόλη-
σις· διέτι φωτίζει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν λαμ-
προτέρων καὶ σοφωτέρων γνώσεων καὶ θερμαίνει τὴν καρ-
δίαν αὐτοῦ διὰ τοῦ εὐγενεστέρου καὶ ὑψηλοτέρου ἐνθου-
σιασμοῦ. Ἀλλ’ ἐνῷ ἡ μάθησις τῆς ἑλληνικῆς Ἰστορίας εἰ-
ναί τόσον πολὺ χρήσιμος καὶ ὠρελιμός εἰς δῆλον ἐν γένει
τὰ ἔθνη, εἶναι πρὸ πάντων ἀπεραίτητος εἰς πάντα γνή-
σιαν καὶ μὴ διερθαρμένον. Ἐλληνα· διότι οὗτος δύναται,
ὅπερ τοῦ φωτὸς αὐτῆς φωτιζόμενος, ὅχι μόνον νὰ μάθῃ
τὰ ἔνδοξα ἔργα καὶ τὰ σφάλματα τῶν προγόνων καὶ
τῶν πιετέρων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰςερχόμενος εἰς τὸν
σκοτεινὸν λαβύρινθον τοῦ ἐν καιρῷ τῆς δουλείας βίου τῶν
Ἐλλήνων, νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἀνέστη ἀνελπίστως ἔθνος πρὸ^τ
πολλοῦ νομιζόμενον νεκρὸν καὶ τεθαυμαζόνον εἰς βαθύτατον
τάρον τετρακιώνου δουλείας. Εἰ τῆς Ἰστορίας, οἵτις εἰ-
ναί ὁ ἀθάνατος πολίτης δῆλων τῶν ἔθνων καὶ δῆλων τῶν
αἰώνων, θὰ μάθῃ πᾶς Ἐλλην διτεῖ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ζ-
Ζησεν, ἥκυψε καὶ ἀπέθυνε δι’ ἡρώων, ἀλλ’ διτεῖ καὶ δι’
ἡρώων ἀνέστη κατὰ τὴν γιγάντειον ἐπανάστασιν τοῦ 1821·
ἐξ αὐτῆς τέλος θὰ διδαχθῇ καὶ ποῖα εἶναι τὰ πραγμα-
τικὰ αἴτια, αἴτια κατήντησαν εἰς τὴν σημερινὴν κατά-
στασιν τὸ πρότερον μεγαλουργὸν καὶ πλῆρες ζωῆς ἔθνος
ἥμαν. Εὔτυχῶς δὲ ἡ Ἑλλὰς ἐγέννησε πλείστους σοφοὺς
συγγραφεῖς, ἀνδρείους στρατηγοὺς, βαθεῖς φιλοσόφους καὶ
μεγαλοφυεῖς νομοθέτας, οἵτινες μετεβίβασαν εἰς ἡμᾶς,
τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, τὰ ἔνδοξα τῶν συγχρόνων αὐτῶν

ἀνδρῶν μεγαλουργήματα. Τὰ δὲ συγγράμματα καὶ τὰ ποιήματα τῶν Δαιμονίων ἔχεινων ἀνδρῶν εἶναι τῷ ὅντι ἀνεκτίμητον κτῆμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ λαμπρὰ κληρονομία ἡμῶν, τῶν καυχωμένων ὅτι εἴμεθα γνήσιοι αὐτῶν ἀπόγονοι· καθίσσον οἱ ἔξοχοι ἐκεῖνοι ἀνδρες, τοὺς ὅποιους μέχρι σήμερον λατρεύει ὡς ὑπερανθρώπινα ὅντα ἡ οἰκουμένη, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰ συμβούλια τῆς ἀγαπητῆς αὐτῶν πατρίδος, συνηγγωνίζοντο εἰς τοὺς μεγάλους; ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς ἀγῶνας, τοὺς ὅποιους λαμπρῶς περιέγραψαν ἐγγνώριζον ἀριστεῖς τοὺς ἐλίγους, ἀλλὰ σοφοὺς· νόμους τῶν ἐλληνικῶν πολιτειῶν, τῶν ὅποιων τὰς τύχας διηγήθησαν εἰχον τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμην νὰ ἀποκαλύπτωσι τὰ σφάλματα, ἐκ τῶν ὅποιων τὰ δημόσια δυτυχήματα προήρχοντο, καὶ ἐνίστε ρίψοκινδυνεύοντες καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἀνθίσταντο καὶ κατεκεραυνοῦσθούν τὰς ἐμπαθεῖς καταχρήσεις καὶ τοῦ πλέον αἰμοδόρου τυρχνηνού, καθὼς καὶ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ ἀγαλινώτου πολλάκις ὅγλου. Τὰ ἔξοχα ταῦτα καὶ ἀθάνατα ἕργα τῶν ἀνδρῶν ἔκείνων καὶ τὰ τῶν μεταγενεστέρων τῆς Εὐρώπης σοφῶν ἀνδρῶν εἶναι αἱ κυριώτεραι πηγαὶ τῆς Ἐλληνικῆς ιστορίας. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι αἱ ἐν αὐτῇ ἐκτιθέμεναι ἀρεταὶ τῶν προγόνων καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν θὰ περιτρύνωσιν ἡμᾶς εἰς μίμησιν αὐτῶν, καὶ ὅτι τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ δυστυχήματα αὐτῶν θὰ χρησιμεύσωσιν ὡς διδακτικώτατον μάθημα, ὅπως ἀποφεύγωμεν αὐτά.

Διαίρεσις τῆς ιστορίας τῆς Ἐλλάδος.

Ἡ ιστορία τῆς Ἐλλάδος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 8 περιόδους.

1) Ἡ πρώτη περίοδος, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ

³ Ελλάς θεωρεῖται ώς λαμβάνοντα κατά πρώτον ζωὴν, ἀρχίζει ἀπὸ τῆς πρώτης θεμελιώτεως τῶν πολιτειῶν αὐτῆς καὶ τελειόνει εἰς τὴν ἔξωσιν τῶν Πειστρατιδῶν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ 510 ἔτος π. Χ., περιλαμβάνοντα χρονικὸν διάστημα 600 περίου ἑτῶν. Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον, ἐκτὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ πολλῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων, τὰ διάσπαρτα σκότους τοῦ μύθου, συμπεριλαμβάνεται ἡ ἔδρασις τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου, ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, αἱ νομοθεσίαι τοῦ Μίνωος, Λακονοργούσκαι Σόλωνος, καὶ ἡ ἔδρασις τῶν ἐλευθερῶν τῶν Ἀθηνῶν, αἱ δημιαὶ, ἀναπτυχθεῖσαι βραδύτερον, συνετέλεσαν τὰ μέγιστα, διποτας ἀναδείξωσι τοὺς Ἐλληνας τὸ πρώτον ζήνος τῆς οἰκουμένης.

2) Ἡ δευτέρα περίοδος εἶναι κνησίως ἡ ἔπος ἡ τῆς δόξης τῶν Ἐλλήνων, ἀποτελοῦσα τὸν χρυσοῦν αὐτῷ αἱ τὸν αἴσιον αὐτὸν ἀτυχῶν αὔτη δὲν διηρκεσε πλέον τῶν 60 ἑτῶν. Ἀρχίζει δὲ ἀπὸ τῆς ἔξωσεως τῶν Πειστρατιδῶν ἡ Ἀθηνῶν καὶ τελειόνει εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος κατὰ τὸ 449 π. Χ., λαμπρούθεστα διὰ τῶν εὐγενῶν καὶ ἐνδόξων ἀγάνων τῶν Ἐλλήνων κατὰ τῶν ἀναρθριμέτων βαρβαρικῶν στιφῶν τῶν Περσῶν εἰς τὸν Μαραθῶνα, τὰς Θερμοπύλας, τὴν Σαλαμῖνα, τὰς Πλαταιάς καὶ εἰς τὸν Εὔρυμέδοντα ποταμόν.

3) Ἡ τρίτη περίοδος περιλαμβάνει μίαν περίοδον ἐκατονταετρού δὲ ἀπὸ τοῦ θανάτου δηλ. τοῦ Κίμωνος μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ Ἐλλάς κρίστε νὰ παρακμάζῃ, καὶ τὰ συμβάντα μετὰ ταῦτα δυστυχήματα αὐτῆς πρώτον μὲν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πο-

λέμον, μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τὰς μάχας εἰς τὰ Λευκότρα καὶ τὴν Μαντίνειαν, καὶ τελευταῖον εἰς τὴν Σατράν νειαν, ἦσαν φυσικὰ δυστυχήματα, τὰ ἔποια πᾶς λαὸς πρέπει νὰ περιμένῃ, διτὶς παραδίδεται εἰς δλεθρίαν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτείαν, καὶ διτὶς διαφέρεται εἰς δλεθρία κύριατα καὶ καθίσταται ψευδῆς εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ.

4) Η δὲ τετάρτη περίοδος ἀρχίζει ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Θρόνον ἀναβάσεως τοῦ μεγάλου. Αλεξάνδρου, διτὶς ἐνίστη καὶ θεμελιωτὴς τοῦ κράτους τῶν Ἑλλήνων ὄνομαζεται, καὶ ἔκτεινεται μέχρι τῆς πρώτης ἀναμίξεως τῶν Ρωμαίων εἰς τὰ ἀληνικὰ πράγματα, οἵτοι ἀπὸ τοῦ 336 μέχρι τοῦ 212 π. Χ. Κατὰ τὴν πλήρην συμβάντων ἐποχὴν ταῦτα ἔγινεν ἡ καταστροφὴ τοῦ Περσικοῦ κράτους ὑπὸ τῶν Μακεδονικῶν δπλων· ἀλλὰ μόλις ἀπεῖλεσεν ὁ μέγας τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου κατακτητὴς, μόλις οὗτος ἐξηρχνίσθη ὡς μετέωρον ἐκπλῆξαν τὸν κόσμον, καὶ αἱ ἀπέραντοι αὐτοῦ κατακτήσεις, ἀντὶ νὰ ὀρελήσωσι, κατέτρεψαν περισσότερον τοῦς συγγενεῖς καὶ διαδόχους αὐτοῦ, ὡς τὰ ἔνδοξα αὐτοῦ κοτορθώματα δὲν ἐπηνέγησαν ποσθὶς εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος, οὕτως αὐτῆς τῆς Μακεδονίας. Η ἀλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ, αἱ περὶ τοῦ Θρόνου ἕριδες καὶ αἱ ἀκατάπνισται εἰς θεολαὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν ἐχθρῶν κατέρριψαν τὴν Μακεδονίαν εἰς τὸ γείλος τῆς καταστροφῆς, καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ διγόνοιαι καὶ ἡ γενεκὴ ἐξαγρείωσις τῆς δρεπῆς τῶν Ἑλλήνων ἐταπείνωσαν τὴν ἔνδοξον Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ κολοφῶνος τῆς δόξης καὶ τῆς λαμπρότητος αὐτῆς εἰς οἰκτρὰν κατάπτωσιν καὶ ἀσυμβίτητα, ἐκ τῆς ὅποιας ἐπωφεληθέντες οἱ Ρωμαῖοι, ἀνεμίγθησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατέτρεψαν τὴν ἀχοϊκὴν

συμπολιτείαν, ήτις ἡτο τὸ πελεγταῖον ἔκεινο προπόργιον τῆς Ἑλλάδος; Ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὸν Θρόνον μέχρι τῆς ἀναρχίσεως τῶν Ρωμαίων εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διενεξεις τῆς Ἑλλάδος παρῆλθον 124 ἔτη.

5). Ἡ δὲ πέμπτη περίοδος περιλαμβάνει τὰ δόλια σχέδια, ἀπεινα μετεγείρεθησαν οἱ Ρωμαῖοι, διας κακθυποτάξεις καὶ συνθήσεωι τὸν ἔνδοξον ἐλληνικὸν λαὸν εἰς τὸν Κυρὸν τῆς δουλείας, περιλαμβάνει δηλαδὴ τοὺς πολέμους αὐτῶν, τὰν προσπεκομένην πρεστητα καὶ τὰς δολιας αὐτῶν συνθήκας πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας, ἃς οὐ καθυπέταξαν ἐντελῶς τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὴν αἰσχρὰν αὐτῶν διαγωγὴν πρὸς τοὺς Αἴτωλοὺς καὶ τοὺς Ἡπειρώτας, τὴν κατάπτυστον αὐτῶν πρεδοσίαν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, τὴν πυρπόλησιν τῆς Κορίνθου καὶ τὴν ἐντελὴν καταστροφὴν τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 146 ἔτος π. Χ.

6). Ἡ ἕκτη περίοδος περιλαμβάνει τὰς περικεταῖς καὶ τὰ δυστυχήματα τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν αὐθαίρεστῶν τῶν Ρωμαίων καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδρομῶν διαφόρων βαρβάρων λαῶν κατὰ τὸ μακρὸν χρονικὸν διάστημα 1600 περίπου ἐτῶν, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Κορίνθου μέχρι τῆς κυριεύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ δημία παρέδωκε τοὺς ἀντυγενεῖς Ἑλληνας εἰς τὰς γείρας δῆλων διεσποτῶν.

7). Ἡ δέ ἑβδόμη περίοδος ἀπεικονίζει τὴν εὐτελὴν καὶ ταπεινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν δοκίαν εὑρίσκετο ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τοῦ Βυζαντικοῦ κράτους μέχρι τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν γιγαντώδη αὐτῆς ἐπανάστασιν τοῦ 1821, περιλαμβάνοντα χρονικὸν διάστημα 368 ἐτῶν, καὶ ἡ τελευταία 8η) περίοδος περιλαμβάνει τὰ συμβάντα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπό

τῆς συστάσεως τοῦ νέου ἑλληνικοῦ βασιλείου μέχρι σήμερον.

Δύτιαι εἶναι αἱ 8 περίοδοι, εἰς τὰς ὁποίας διαιρεῖται ἡ ἑλληνικὴ ιστορία, ἀφ' ὅτου ὑπάρχει ἡ Ἑλλὰς ἐν ταῖς σήμερον.

Τοποθεσία καὶ ἔκτασις τῆς Ἰδεώς Ἐλλάδος.

Ἀναλογιζόμενός τις τὸ μεγαλεῖν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὰ ἔνδοξα αὐτοῦ κατορθώματα, ἵσως ἦθελε νομίσει, ὅτι τεραστίᾳ ἡτο ἡ ἔκτασις τῆς μεγαλουργοῦ Ἐλλάδος· καὶ ὅμως, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν νήσων, τῶν ἑξαρτωμένων ἐξ αὐτῆς, ὀλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς μόλις ὑπερέβαινε κατὰ τὸ 1/3 τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σημερινῆς Πορτογαλλίας, διότι εἴχε μῆκος 350 περίπου μιλίων ἀπὸ Βερρᾶ πρὸς Μεσημβρίαν καὶ μεσαῖον πλάτος 250 μιλίων. Ἀλλ' ἡ μικρὰ Ἑλλὰς ἀνεπλήρωνε τὴν μετρίαν αὐτῆς ἔκτασιν διὰ τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν δώρων τῆς φύσεως καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς τοποθεσίας. Τὰ παραλία αὐτῆς διεκόπτονται τοιουτορόβιως, ὅπερε ἡ ἔκτασις αὐτῶν εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα τῶν παραλίων τῆς Ἰσπανίας. Πρὸς Βορρᾶν αὕτη συνδέεται μετὰ τῆς σειρᾶς τῷ να τοιλικῷ Ἀλκενίῳ, αἱ δικαιογραφίαις τοῦ ποταμοῦ Δουνάδεως, ἥτις ἐγρησίμευσεν ὡς μία τῶν μεγάλων ὄδῶν τῶν μεταναστεύσεων τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων εἰς τὴν Εὐρώπην· πρὸς Μεσημβρίαν δὲ Βυθίζεται διὰ τριῶν ἀκρωτηρίων εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἀντικρὺ μιᾶς τῶν γονιμωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς, ἀποχωριζομένη τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσιας διὰ τῆς θαλάσσης, καὶ πλησιάζουσα εἰς αὐτὰς διὰ τῶν ὀρείων αὐτῆς νήσων. Αἱ δὲ Κυκλαδες, αἰτινες ἀρχίζουσι πλησίον τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου, πλησιάζουσι καὶ αὗται πολὺ εἰς τὰς Σποράδας νήσους,

τὰς προσεγγιζόντας εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐκ τῆς Κερύνειας ἐπίσης βλέπει τις τὴν χλωρὰν Ἰταλίαν, ἐκ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Μαλέας τὰς γιονώδεις κορυφὰς τῆς Κρήτης καὶ ἐκ τῆς μεγαλονήσου ταύτης τῆς Μεσογείου θαλάσσης διακρίνει τὰ δύο τῆς Ρόδου καὶ τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας. Ήδη δὲ λοιπὸν νὰ ἐκπλαγῷμεν διὰ τὴν τεραστίαν ἔκστασιν, τὴν ὅποιαν ἔλαβεν ἡ Ἑλλὰς πέραν τῶν ἀρχιμένων αὐτῆς μικρῶν ὁρίων διὰ τοῦ καταπληκτικοῦ ἐμπορίου, τῶν λαμπρῶν ἀποικιῶν καὶ τοῦ ἐκτάκτου αὐτῆς πολιτισμοῦ, ἀφοῦ τόσαι λαμπραὶ ὄδοι ἦσαν ἀνοικταὶ ἐμπροσθεν αὐτῆς;

Ἡ Ἑλλὰς διηρεῖτο εἰς 5 μέρη, δηλαδὴ 1) εἰς τὴν Ηελιοπάνην τον, 2) τὴν κυρίως Ἐλλάδα, 3) τὴν Θεσσαλίαν, 4) τὴν Κύπρον καὶ 5) τὴν Μακεδονίαν ἐκάστη δὲ τούτων πάλιν ὑποδιῃρεῖτο εἰς πολλὰς μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας.

'Αλλ' ἐκτὸς τούτων, ἡ Ἑλλὰς περιεκυλοῦτο καὶ ὑπὸ πολυαριθμῷ μων νήσων, τῶν ὅποιων σημαντικόταταις ἦσαν ἡ Εὔβοια, ἡ Σαλαμίς, ἡ Αἴγινα, ἡ Κρήτη, τὰ Κύθηρα, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία καὶ ἡ Ποτίνη.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην γεωγραφικὴν ἐποψίην τῆς Ἑλλάδος εἰςερχόμεθα ἥδη εἰς τὴν ιστορίαν αὐτῆς.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α'.

**Από τῶν ἀρχαιοτάτων γράφων τῆς Ἑλλάδος
μέχρι τῆς ἐξώσεως τῶν Επεισοδίων.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καταγωγὴ Ἑλλήνων.

1. Τὰ περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ τῆς νηπιότητος τῶν ἄλλων ἔθνων ὅντερα καὶ μυθολογίματα διέρχεται ἡ ιστορία μετ' ἀδιαφορίας· ἀλλως δημος ἔχει τὸ πρᾶγμα περὶ τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς καὶ αὐτὰ τὰ μυθώδη, διότι καὶ ἡ θρησκεία, καὶ τὸ πολίτευμα, καὶ ἡ φιλολογία καὶ ἡ τέχνη, καὶ δῆλα ἐν γένει τῶν Ἑλλήνων ἔχουσιν ἀναφορὰν πρὸς τὰς παραδόσεις ἑκείνας καὶ διηγήσεις περὶ τῶν πρώτων γράφων τῆς Ἑλλάδος, καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς, καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ νεοί, πολλὰ διπαινίτονται περὶ αὐτῆς περιστατικὰ, καὶ οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ λιθοζόοι ἔλαβον καὶ λαμβάνουσι τὰ ἀντικείμενα τῶν καλλιτεγνημάτων αὐτῶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἑκείνων διηγήσεων. Διὰ τοῦτο θέλομεν ἐκθέσει κατὰ πρῶτον τὰ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

2. Οἱ ἀρχαῖοι· Ἐλληνες ἀνήκον εἰς τὴν φυλὴν, ήτις δύνομάζεται· Ἰνδογερμανικὴ, καὶ ίδιως εἰς τὸν ἔλληνολατινικὸν ἢ πελασγικὸν αὐτῆς χλαδον, διτις περιλαχθάνει ἐκ τῶν ἔθνων τῆς ἀργαιότητος τοὺς Ἐλληνας, τοὺς Πομαίους καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἔθνων τῆς μέσης καὶ μεσημβρινῆς· Ἰταλίας.

3. **Επεικασγοί, Ἐλληνες καὶ Ερασκοί.** Οἱ ἀρ-

γαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζοντο διὰ διαφόρων ὀνομάτων καὶ εἰχον παιδείαν, ὄμοιάζουσαν κατά τι πρὸς τὴν ὀρχαίαν παιδείαν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Τὰ δύο δὲ περιφραστάτα ἐκ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἶναι τὸ τῶν Πελασγῶν περιφράστην καὶ τὸ τῶν Ἐλλήνων, ἐκ τῶν ὄποιων τὸ μὲν πρῶτον ἐπεκράτει κατὰ τοὺς ὀρχαιοτάτους χρόνους, τὸ δὲ δεύτερον μετὰ τὸν ἀρχαιομένον τῶν Πελασγῶν, καταστὰν μετὰ τὸν Ὄμηρον κοινὸν ὄνομα πρὸς δήλωσιν δὲν ἔν γένει τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν. Τὸ δὲ ὄνομα τῆς ἀλλης ἑλληνικῆς φυλῆς τῶν Γραικῶν ἐπεκράτησε κυρίως εἰς τὰς Δυτικὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῶν Ἰταλικῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Ρωμαίων διεδόθη καὶ εἰς τὰ Δυτικά καὶ τὰ Βόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΛΛΑΣΓΟΙΣΤΑΙΩΝ.

4. ΠΕΛΛΑΣΓΟΙ. Οἱ ἀρχαιότατοι γνωστοὶ κάτοικοι ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων καὶ πολλῶν παραλίων τόπων τῆς Μεσογείου θαλάσσης ήσαν οἱ ἐκ τῆς Ἀριανῆς τῆς Ἀσίας ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα Πελασγούς, τοὺς ἐποίους οἱ μεταγενέστεροι Ἐλληνες, ἀγνοοῦντες ἵσως τὴν πρώτην αὐτῶν πατρίδα, ἐθερρουν δὲς αὐτόχθονας, δηλ. δὲς γηγενεῖς κατοίκους, καὶ οἰτινες εἰχον τὴν αὐτὴν θρησκείαν καὶ συγγένειαν γλώσσην μετὰ τῶν μετὰ τεῦτα Ἐλλήνων. Οἱ Ἀρκάδες ὠνόμαζον τὸν οὐδὸν τοῦ Διός καὶ τῆς Νιόβης Πελασγούς ή πεδινὴν χώρα μεταξὺ τῶν ἐκθελῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν Θερμοπυλῶν ὀνομάζετο Ἀργούς πελασγικὸν ἔρ-

γος δὲ εἰς τὴν πελασγικὴν γλῶσσαν ἐσήμαινε πεδίον. Καὶ τῆς Ἡπείρου δὲ καὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι ἦσαν Πελασγοί. Ἡ Λάσθης ὁ συντάτος ὠνομάζετο Πελασγία, καὶ δῖοι (θεῖοι) Πελασγοὶ κατέκουν εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Λῆμνον, τὴν Ἰμβρον, τὴν Σαμοθράκην καὶ εἰς τὴν Τραϊκήν. Δάριος σαν καθὼς καὶ ἐν γένει εἰς τὰ Ἀν. καὶ Δυτ. παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

5. Οἱ Ἡφάσιοι τοις θεωρεῖ τὴν πελασγικὴν γλῶσσαν δὲ; βάρδερον καὶ διαφέρουσαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ἐσφραγιμένη καθόσον οἱ πελασγικοὶ Ἀρκάδες λαλοῦσιν ἀνέκαθεν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐννοοῦνται ὑπὸ δλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ήσαν δὲ οἱ Πελασγοὶ ἔθνος γεωργικὸν, ζῶντες εἰς πόλεις καὶ ἔχοντες πολιτικοὺς δργανομούς. Περὶ δὲ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν μαρτυροῦσιν ἐρείπια ἀρχαιοτάτων πόλεων καὶ ἔγνη ἀνακτόρων, καὶ λείφαντα ὑπονόμων, προχωμάτων καὶ διωρύγων. Αἱ πόλεις δὲ αὐτῶν ἦσαν ὅχυραὶ ἀκροπόλεις, ὅνομαζόμεναι Αάρισται. Οπου Λάρισσα ἐκεῖ ὑπῆρχον καὶ Πελασγοὶ· 17 πόλεις, φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν γεωγράφων. Καὶ ἐν Πελοποννήσῳ δὲ ἡ τῶν Ἀργείων ἀκρόπολις ὠνομάζετο Αάριστα. Ινα προφυλάττωνται δὲ αὕται ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ἐχθρικῶν φυλῶν, ἥταν περιτετειχισμένα διὰ πελωρίων τειχῶν, ὧκοδομημένων δι' ὄγκωδῶν ἀξέστων λίθων ἀνευ ἀσβέστου καὶ ἄρμου, τὰ δποῖα ὠνομάζοντα καὶ λόγια εἰς αἴσιαν κτισάντων αὐτὰ Κυκλώπων τεχνητῶν, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἰδίως ἐκ τῆς Αυχίας. Ἐπιστεύετο δὲ παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι τὰ τείχη ταῦτα, τῶν δποίων λειψίκων σύζονται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Τίρουθα πλησίον τοῦ Ἀργους, ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῶν μυθολογουμένων Κυκλώπων, ὡς μάνων δυναμένων νὰ μεταφέρωσι καὶ τοποθετήσωσι τὰς ὑπερμεγέθεις ἐκείνας πέτρας.

6. Φεργασείς τῶν Πελασγῶν. Ἡ ἀρχαιοτάτη θρησκεία τῶν Πελασγῶν ἡτο ἡ φυσιολατρεία. Ἐλάτρευον δ' οἱ Πελασγοὶ τὴν Δήμητρα, τὸν Βάκχον ἡ Διόνυσον, τὸν Δωδωναῖον χρησμοδότην Δία καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Διώνην καὶ τοὺς μυστηριώδεις Καθείσους καὶ τὰς ἐν τῷ φύτει ἐνεργούσας καὶ γονιμοποιούσας δύναμεις. Ἐλάτρευον δ' οὗτοι τοὺς θεοὺς οὐχὶ μόνο εἰκόνα ἢ μορφὴν ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐντὸς ναῶν, ἀλλ' ἀνανύμως ὡς διακοσμητὰς τοῦ κόσμου ἐπὶ ιερῶν κορυφῶν δρέπων ἢ ἐντὸς ιερῶν ἀλσέων, καὶ ἐλάτρευον αὐτοὺς διὰ μυστηριώδῶν θυσιῶν, κατὰ τὰς δόποις ἔρρεον κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ ἀνθρώπινα αἴματα πρὸς ἔξιλασμὸν τῶν θεῶν, μέχρις οὗ ἡ πρόδοσις τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ ἐξῆλθε: όψει τὰς μιαρότερας ταύτας ἢ εἰσκύαγεν ἀντ' αὐτῶν ἄλλας τελετάς. Παράδοξος δὲ καὶ συγγενῆς πρὸς τὰ ἀστικὰ ήτο διότι τῶν Δωδωναίων Σελλῶν ἢ τῶν χρησμολόγων.¹ Ἡ μαντικὴ καὶ ἡ γοντεία ἦσαν ἔργα τῶν ιερέων, οἵτινες ὅμως δὲν ὀπέκριψαν τὴν ιερατικὴν σοφίαν ὅπως οἱ Ἀστιανοί, ἀλλὰ διεδίδετο αὕτην ἀπὸ πατρὸς εἰς γένον, διδασκαλένη ἐν τοῖς μυστηρίοις αὐτῶν.

7. ΙΚΟΛΙΤΕΥΜΑ ΠΕΛΑΣΓΩΝ. Τὸ πολίτευμα δικῶν τῶν πελασγικῶν πολιτειῶν ἡτο Βασιλεία καὶ ληρογομική. Ἡ κοινὴ ιστορικὴ παράδοσις διημερίζει τὸ

Σημ. 1. Εἰς τὴν Δωδενῆν ὑπῆρχε περίημον πελασγικὸν μαντεῖον τοῦ Δίος, ὃπου αἱ θεόπνευστοι ιέρειαι, ὀνομαζόμεναι πελλεῖς οὐδεὶς, ἐφανέρων τὴν θέλησιν τῶν θεῶν καὶ προέλεγον τὰ μέλλοντα, καραπηγῶσαι εἰς φυθόρισμα τῶν δρυῶν (βαλενιδῶν) ἢ ἀκόντιστων τῶν ἥγον τῶν ιερᾶς δρυῆς κρεπτεμένων χαλκίων λειπανῶν, ὅφει πρωτηγοριμένως ἐψφαλλον τοὺς ἔτης στίχους.

* Θεὸς ὑπῆρχεν, ὁ Θεὸς ὑπάρχει, ὁ Θεὸς θάτερός εἰναι, μεγάλε θεός.
Ἔ γη παρέγει καρποὺς, διὰ τοῦτο ἀκούετε τὴν μητέρα γῆν».

Ἄργος, τὴν Σικυώνα, τὴν Ἀρκάδίαν καὶ τὴν Αττικὴν πελασγικὰς πολιτείας. Τὸ δημόρα τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως τοῦ Ἀργούς εἶναι συγχρόνως καὶ δῆμος τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου, τοῦ ποτίζοντος τὴν Ἀρκαδίαν. Τούτος ὁ ἔγγονος Σπάρτων ἔκτισε τὴν Σπάρτην, δῆμον συνέστησε καὶ δεύτερον βασίλειον. Πρῶτος δὲ τῆς Σικυώνος βασιλεὺς λέγεται ὅτι ὑπῆρξεν ὁ Ἰναχίδης Αἰγαλείας, ἡ ὥπολις ὑπέρθινον ὀνομαζόθηκε Ἀχετίς, καὶ τῆς Αττικῆς καὶ Βοιωτίας ἦτο ὁ κτίστης τῆς Ἐλευσίνος. Ω γύγης, ἐκ τοῦ ὅποιου ἐπινομάσθη καὶ ὁ κατὰ τὴν Βοιωτίαν Ωγύγειος κατακλυσμὸς ἀλλ' αἱ κατὰ τὴν Βοιωτίαν πελασγικαὶ φυλαὶ μόνον κατ' ὄνομα εἶναι εἰς ἡμᾶς γνωσταῖ.

8. Θρᾷκες. Μετὰ τοὺς Πελασγοὺς ἀξιομνημόνευτοι εἶναι οἱ Θρᾷκες τῶν μυθικῶν χρέων, οἱ ὄκοιοι κατόπιν τὴν μακεδονικὴν χώραν Πιερίαν, πλησίον τοῦ Ολύμπου, ἐκ τῆς ὥποις μετενάστευσαν εἰς διαφόρους χώρας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Θρᾷκες τῆς Ηπείρου ἦσαν φυλὴ συγγενῆς τῶν μετὰ ταῦτα Ἑλλήνων, καθὼς καὶ οἱ Πελασγοί, καὶ συνεχινεύθησαν ὑπέρθινον μετὰ τῶν Ἑλλήνων, θεωρούμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν μουσικῶν καὶ τῶν τεχνῶν καὶ πατέρες τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Εὑρίσκομεν δ' αὐτοὺς διατρίβοντας ἐπὶ τοῦ Ἐλικάνθος καὶ τοῦ Παρνασσοῦ, τῶν ἴσρῶν τούτων ὁρέων τῶν Μουσῶν. Εἰς τούτους ἀνήκουσι πρὸ πάντων ὁ περίφημος Ὁρφεὺς, υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Μούσης Καλλιόπης, καὶ δὲ Λίνος, δὲ Μουσαῖος, δὲ Θάμυρος καὶ δὲ Εὔμολπος. Εἰς τὸν Ὁρφέα, δοτις ἐθεωρεῖτο ὡς δὲ πατήθε τῶν ἀσιδῶν, ἐπεδίδοντο ὅμοιοι καὶ ἄλλα ἴσρα ποιήματα, τῶν ὅποιων ἡ γένεσις ἐκρύπτετο εἰς τὴν βαθύτατην ἀρχαιότητα, καὶ ἡ μαγευτικὴ ἐκείνη ἡμερω-

τική δύναμις, διὸ τῆς ὁποίας ἐπενθήγει θαυμασίων καταγοητεύοντας τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τοὺς Ἑλληνοὺς μάθους ὁ Ὁρεός διὰ τὴν θαυματουργοῦ ἐνεργείας τῶν κατανακτικῶν τόντων τῆς λύρας καὶ διὰ τῶν παθητικῶν ἥχων τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατέθελγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔξημέσονες καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θρία, δένδρα δὲ καὶ δρῦ, ἀφίνοντα τὰς θίσεις αὐτῶν, ἡγελούμονες τὸν μέγαν ἀστὸν, καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ τοῦ "Ἄδου τοσοῦτον κατεγορεύθησαν ὑπὸ τῆς γλυκεύης τῆς φωνῆς τοῦ Ὁρφέως, ὡς τὰ συνεχώρουσαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπεκναρέσῃ ἐκ τοῦ "Άδου εἰς τὴν ζωὴν τὴν πρὸ παλλοῦ ἀποθνανοῦσκην ἀγαπητὴν αὐτοῦ γυναικα Εὔρυνθον. Ἀλλ' ἡ μαγευτικὴ αὕτη δύναμις τοῦ Ὁρφέως δὲν ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οἰκτροῦ θενάτου· διότι κατά τινας μὲν κατεκεραυνώθη ὑπὸ τοῦ Δίος, κατ' ἄλλους δὲ κατεσπεράχθη ὑπὸ τῶν φοβερῶν γυναικῶν Μαίναδῶν.

9. **Ἀλέγεγες καὶ Εὐάρεσ.** Ἀλλοι ἀρχαιότατοι γνωστοὶ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, ἥσαν οἱ Βαρθερόφωνοι Λέλεγες καὶ Κάρες, ἀποτελοῦντες ἔθνη περιπλανώμενα ἐπὶ τοῦ Αιγαίου πελάγους. Ἐκ τούτων δὲ οἱ Λέλεγες ἔζησαν τὸν ἀρχαιότατον ἐν Σάμῳ ναὸν τῆς "Ηρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

"Εποκος ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας.

10. **Ιατέσες Ἀθηνῶν, Θηρῶν καὶ Ἀργούς,** (1582-1350) π. Χ. Οἱ "Ελληνες ἐπίστευον κοινῶς, ὅτι εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους, ποιν ἀκόμη τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἐπικράτεια τῶν Πελασγῶν ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων, ἥλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα ξένοι τινες ἐποιοῦσι ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀσίας, οἱ ὁποῖοι ἐθεμελί-

ωσαν ἐνταῦθα βασιλείας, ἔπιτιν πόλεις καὶ ἑδί-
δαξαν τοὺς πρότερον ἀπαιδεύτους καὶ ἀγρίους λαοὺς τῆς
Ἐλλάδος τέχνας ὥρελίμους καὶ νόμους. Ἡ φυιολα-
τρεῖα τῶν Πελασγῶν, ὁ κληρονομικὸς εἰς τὴν Ἀττικὴν
χωρισμὸς τῶν τάξεων (περὶ 4 δηλαδὴ ἀρχαῖαι φυλαῖ), τὰ
λειψανα ἀρχαιοτάτων κτισμάτων καὶ ἄλλα τοικῦτα ἐπι-
βεβαιοῦσται τὴν ἀρχαίν τοικύταν μεταξὺ τῶν ἀντολι-
κῶν ἔθνῶν καὶ τῆς ἀρχαιοτάτης Ἐλλάδος.

11. **Κέκροψ.** Πρώτος λέγεται διτι ἦλθεν ἐκ τῆς
Σαΐδας, πόλεως τῇ; Κάτω Αἴγυπτου μετ' αἰγυπτι-
ακῆς ἀποικίας εἰς τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὸ 1582 περίπου
ἔτος π. Χ. ὁ Κέκροψ, διεβάζει τούτου "Α γραυ-
λον, διεβάζει τούτον ἀποθανόντα ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ
Κέκροψ ἔκτισε τὴν ἀκρόπολιν, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ὀνόμα-
τος αὐτοῦ ἐπωνόμασε Κεκροπίαν, καὶ ἀπέλλαξε τοὺς κα-
τοίκους αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀγρίας αὐτῶν καταστάσεως, εἰσ-
αγαγόν τὸν θεομόν τοῦ νομίμου γάμου, διαιρέσας αὐτοὺς
εἰς δῆμους καὶ συνενώτας ὅλους εἰς κοινὴν πολιτείαν.

12. **Κάδμος.** (1519 π. Χ.). Περὶ δὲ τὸ 1519 ἦλ-
θεν, δι'; λέγουσιν, εἰς τὴν Βοιωτίαν ὁ νίδος τοῦ βασιλέως
τῆς Φοινίκης Ἀγάνδρος Κάδμος, καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ
τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηρίων Καδμείαν, διου ἔχειν
βασιλεὺς καὶ εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἐλλάδα τὰ 16 γράμ-
ματα τοῦ ἀλφαριθμοῦ καὶ τὰ πρώτα σπέρματα ἀνωτέρας
πατείας.

13. **Δανυάρις.** Οκτὼ ἔτη μετὰ τὸν Κάδμον ἦλθεν ἐκ
τῆς πόλεως τῆς Αἴγυπτου Χέμμυλος μετὰ τῶν 50 αὐτοῦ
θυγατέρων εἰς τὸ "Ἄργος ἡ Αἴγυπτιος Δανυάρις, φεύ-
γων τὸν καταδιώκοντα αὐτὸν ἀδελφὸν Αἴγυπτον,
καὶ διαδεχθεὶς εἰς τὸν θρόνον τὸν τελευταῖον ἀπόγονον
τοῦ Ἰνάριου βασιλέα Γελάνορα, ἔκτισε τὴν ἀκρόπολιν τοῦ

*Ἀργοὺς Λάρισσαν, καὶ ἐπωνόμασεν ἐξ ἑκατοῦ τὸ
ἔθνος; Δαναοὺς, τὸ ὅποῖον ὄνομα ἀποδίδει ὁ Ὁμη-
ρος εἰς ὅλους τοὺς Ἑλλήνας.

14. **Πέλοψ.** 150 δὲ ἔτη μετὰ τὸν Δαναὸν, δικα-
δὴ περὶ τὰ μέσα τῆς 14ης ἑκατονταετερίδος π. Χ., ἥλ-
ος, κατὰ τὰς ἀρχαὶς παραδόσεις, καὶ ὁ ἐκ τῆς Φρυγίας
ἢ Λυδίας Ηλίοψις εἰς τὴν Πίσαν τῆς Πελοποννήσου, ἡ
ὅποια ἦτο ἀρχαῖον μυθικὸν βασίλειον τῆς Ἡλιδος, τοῦ
ὅποιου ἐθεσίλευεν ὁ Οἰνόμαος. Ἀφοῦ δὲ ὁ Πέλοψ
ἐγείνεν ἐκεὶ βασιλεὺς, νικήσας τὸν Οἰνόμαον καὶ λα-
βών γυναῖκα τὴν Θυγατέρα αὐτοῦ Ἰπποδάμειαν, τόσον
πολὺ τύχης τὴν φύμην αὗτοῦ, οὗτος ἐξ αὐτοῦ ὀλόκληρος
ἢ Πελοπόννυνος ἐπωνυμάσθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΜΥΘΙΚΟΣ ΗΡΩΙΚΟΣ ΑΙΩΝ

*Ἐλλήνωνε καὶ φυλακέ.

15. Τὸν τόπον τοῦ ἀρχαίου πελασγικοῦ ἔθνους κατέ-
λεῖον βραδύτερον οἱ μάχιμοι Ἑλληνες καὶ οἱ ἔρωες
αὐτῶν, οἵτινες τάχειτα ὑπερέβησαν τοὺς Πελασγούς ὡς
πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὸν πολειτισμόν. Ἡ πολεμικὴ δ'
αὕτη τάξις τῶν Ἑλλήνων κατέβαλε τὴν πελασγικὴν ἴε-
ροκρατίαν καὶ ὑπέταξε τὸ εἰς τὴν εἰρήνην ἔχον ἐστραμ-
μένην τὴν προσογήν αὐτοῦ ἔθνος τῶν Πελασγῶν.

16. **Αἱ Ἑλλήνωνε καὶ φυλακέ.** Οἱ Ἑλλήνες ἔθνει-
ρουν ἑκατοὺς ὡς ἔθνος κοινὴν ἔχον καταγεγραγὴν ἀπὸ ἑνὸς
ποοπάτορος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τοῦ μίονος τούτου
“Ἑλληνος”, ἐκ τοῦ ὄντος καὶ ἡ πρώτη εἰς τὴν Φθιώ-
τιδα πόλις καὶ χώρα Ἑλλάς ἐπωνυμάσθη. Τὸ δνομα
“Ἑλλήνες μόλις μετὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν Δωριέων
καὶ μετὰ τὸν ποιητὴν “Ο μήρον κατέστη κοινὸν” διότι

ούτος ὄνομάζει: "Ελληνας μόνους τοὺς πολεμιστὰς, οἵτινες ἔξεστράσσεται μετά τοῦ Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος ὅλους; δὲ τοὺς ἄλλους ὄνομάζει ἄλλοτε μὲν Δαναοὺς, ἢ ἄλλοτε δὲ Ἀχαιοὺς, καὶ ἄλλοτε Ἀργεῖοὺς, καὶ μόνον εἰς ἐν μέρος τῆς Ἰλιάδος (B' 530) ὄνομάζει αὐτοὺς Πανέλληνες. Απὸ δέ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐλλήνος Δωρεοῦ, Αἰόλου καὶ Εορθοῦ καὶ τῶν δύο τούτου υἱῶν Ιωνοὺς καὶ Ἀχαιοὺς περάγουσι τὴν καταγωγὴν αὐτῶν αἱ 4 κυριώτεραι φυλαὶ τοῦ Ἐλληνικοῦ ἔθνους, δηλαδὴ 1) οἱ Δωρεῖοι, κατοικοῦντες κυρίως ἐν Ηελιοποννήσῳ, 2) οἱ Ἀχαιοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ 3) οἱ Αἰόλεις ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ 4) οἱ Ιωνεῖς ἐν Ἀττικῇ ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἀλλαγόσ.

17. Άξιοι ἀλληγορεῖσθαι διάλεκτοι. Έκάστη τῶν τριῶν ἐλληνικῶν φυλῶν εἶχε καὶ ἴδιαν διάλεκτον· ὥστε διακρίνομεν τὴν Δωρεικὴν, τὴν Αἰολικὴν, τὴν Ιωνικὴν καὶ τὴν Αττικὴν διάλεκτον· ἀχαϊκὴν, δῆμος διάλεκτον δὲν γνωρίζομεν· διότι οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἀχαιοί, καταβληθέντες ὑπὸ τῶν Δωρείων περιέπεσαν εἰς κατάστασιν ἔθνους· καταφρονούμενοι, καὶ μὴ ἀναπτύξαντος ἴδιαν διάλεκτον· τούναντίον δῆμος ἐκ τῆς πλαστικῆς διαλέκτου τῶν Ιώνων ἀνεπτύχθει ἡ πλουσία καὶ σύμμετρος ἀττικὴ διάλεκτος, οἵτις ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου κατέστη κοινὴ γραπτὴ γλῶσσα τῶν Ἐλλήνων· διλαὶ δὲ αἱ διάλεκτοι αὗται ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς αὐτῆς πρωτοτύπου ἐλληνικῆς γλώσσης, οἵτις δύναται νὰ ὄνομασθῇ πελασγικὴ, καὶ ἐνοοῦντο ὑπὸ ὅλων ἐν γένει τῶν Ἐλλήνων, οἵτινες τοὺς μὴ δμιούντας τὴν Ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὡνόμαζον βαρθάρους.

18. Ήρωες. Η ἡρακλιοτάτη ιστορία κυρίως περιστρέφεται περὶ τὴν ιστορίαν τῶν ἡρωϊκῶν γενῶν, ἃτινα

προεδρικασαν τὸν πολιτισμὸν τῆς χώρας διὰ τῆς καταβοτροφῆς ληστῶν, ἀγρίων θηρίων καὶ τεράτων καὶ διὰ τῆς θεμελιώσεως πόλεων καὶ κοινοτήτων. Οἱ αἱώνι δὲ τῶν ἡρωϊκῶν τούτων γενῶν πίπτει μεταξὺ τῆς πρώτης ἐμφανίνεσσε; τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τῆς καθόδου τῶν Δωριέων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἐξ Ἀργους ἐκβληθέντων: Ἡρακλειδῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τουτέστι μεταξὺ τοῦ 1500 καὶ τοῦ 1100 ἔτους π. Χ. Κατὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἣτις καθυπέταξεν εἰς ἔκυτὴν τοὺς προτέρους κατοίκους, ἐγεννήθη τάξις εὐγενῶν, ἥσησθαι μέντον κυρίων; εἰς τὰ ὅπλα. Τινὲς δὲ τούτων προήθησαν καὶ εἰς τὸ βασιλικὸν ἀξιωματος, οἵ δὲ λοιποὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἐλεύθεροι εὐγενεῖς, ὄνομαστοι καθιστάμενοι διὰ πολεμικῶν κατορθωμάτων ἐτιμῶντο ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως διὰ τοῦ τιμητικοῦ ὄνόματος τοῦ ἡρωος. Οὗτοι δὲ ἀποθνήσκοντες, ἥξιοῦντο θεῖων τιμῶν ὡς ἡμίθεοι, καὶ ἐπὶ τῶν τάφων αὐτῶν ἡγείροντο μνημεῖα, ὄνομαζόμενα ἡρῷα, καὶ προσεφέροντο πρὸς αὐτοὺς θυσίας ὡς πρὸς χθονίους (γηίνους) δαίμονας ἡώς; πρὸς εὐεργέτας καὶ προστάτας τῆς χώρας. Ἐκάστη Ἑλληνικὴ χώρα εἶχε τοὺς ἡρώας αὐτῆς πλουσία δὲ τοιούτων ἡρώων μάλιστα ἦτο ἡ Ἀττική.

19. **Ἡρακλῆς.** Ὁ νομαστότατος δὲ ὄλων τῶν ἡρώων ὑπῆρξεν ὁ Ἡρακλῆς, οὐδέ τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀλκμήνης, συζύγου τοῦ Ἀριστρίωνος, ἀκμάσας περὶ τὸ 1233 π. Χ., ὅστις κατὰ διεταγὴν τοῦ ἑξαδέλφου αὐτοῦ Εὐρυσθέως τοῦ Ἡρακλέως τοῦ Ἀργους, ἐξετέλεσε τὰ 12 περίφημα ὑπερανθρώπινα κατορθώματα, τὰ ὄποια φημίζονται ὑπὸ τὸ ὄνομα ἥθλοι τοῦ Ἡρακλέους, καταβὰς καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀδην καὶ δέσας τὸν τὰς πύλας αὐτοῦ φυλάττοντα καὶ οὐρὴν ὅρψις ἔχοντα τρικέφαλον κύνα Κέρβερον;

σύγχρονος δὲ καὶ φίλος τοῦ Ἡφαλέους ὑπῆρξεν ἡ ἥρως Θησεὺς, οὗτός τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Αἰγαίων, δεστις ἐφόνευσεν ἀγρίους λγατὰς καὶ πακούργους.

20. Μετὰ τὰ κατορθώματα ταῦτα ὁ Θησεὺς, φονεύσας διὰ συμβουλῆς τῆς θυγατρὸς τοῦ Μίνωας Ἀριάδνης τὸν δινθρωποφύγον Μινώταυρον, φονεύσαν θηρίον μετὰ σώματος ἀνθρώπου καὶ κεφαλῆς θηρίου, ἔγον τὴν φιλεὰν αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ εἰς τὴν Κρήτην Λαζαρίνθου, ἡλευθέρωσε τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀνὰ πᾶσαν ἐπτετίχνην προσφερομένου αἰσχροῦ φόρου ἐπὶ παρθένον καὶ ἐπὶ πάντα γένων πρὸς τὴν θαλασσοκατειραν Κρήτην. 'Ἄλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ χαρᾷ ἐλαττώνησε κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ νὰ ἀλλάξῃ τὰ μέλανα ιστίχ τοῦ πλοίου, καὶ ὁ Αἰγαῖος, νομίσκης ὅτι ὁ οὐρός αὐτοῦ ἀπέθανεν, ἐπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὸ πέλαγος, τὸ ἐπόπιον ἔλατοτε ὀνομάσθη Αἰγαῖον πέλας γαρ οἱ. 'Ο δὲ Θησεὺς ἀναβῆκε εἰς τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τοῦ πολιτεύματος τῶν Ἀθηνῶν, συνοικίσας τὰ 12 ἀποκεχωρισμένα χωρία εἰς μίαν πόλιν καὶ διαιρέσας τὸν λαὸν εἰς τρεῖς τάξεις πρὸς ἀνάμινην δὲ τῆς ἐνώπιεν τῶν 12 χωρίων συνέστητης τὴν κατὰ πᾶσαν τετραχετρίχν πανηγυριζομένην ἕορτὴν τῶν μεγάλων Παναθηναϊων ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐκδιωγθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, κατέργηνεις τὴν Σκύρον, διπου ἐδοιλοφορονήθη ὑπὸ τοῦ Λυκομήδους. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδωκαν μετὰ θάνατον εἰς τὸν Θησέα τιμὰς ἡμιθέου, ἐτέλουν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἕορτὴν, ἡ δύοις ὀνομάζετο Θησεῖα, καὶ ἐναπίθεσαν τὰ διστά αὐτοῦ εἰς ναὸν ὀνομαζόμενον Θησεῖον.

21. Πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θεσσαλίας καὶ τῶν ἐπιγύνων. Μετὰ τὸν Θησέα ἡγώθισαν τινες τῶν Ἐλλήνων ἥρωών τοῦ κοινάς ἐπιχειρήσεις. Τοιχύτην ὑπῆρξεν ἡ πόλεμος τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θεσσαλίας. Ο βασι-

λεὺς τῶν Θηβῶν Λάξιος, θέλων νὰ ἀποφύγῃ τὸν χρησμὸν, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ σίου αὐτοῦ, διτις μετὰ τοῦτο ἔμελλε νὰ νυμφευθῇ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ μητέρα, διέταξε νὰ ἐξολοθρεύσωσι τὸ γεννηθὲν παιδίον. Ἀλλὰ τοῦτο, δικυρίωθεν καὶ ὄνοματθὲν ἐκ τοῦ ἐξοιδήματος τῶν ποδῶν αὐτοῦ Οἰδίποιος, ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ τὸν Λάξιον, ἔλυσε τὸ αἰνιγμα τῆς ἐν Θήβαις Σφίγγος «τί εἶναι δίπουν, τρίπουν καὶ τετράπουν» εἰπὼν δτι εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐνυπερέθη ἐν ἀγνοίᾳ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Ιοκάστη στὴν, ἐκ τῆς ὅποις ἐγεννήθησαν δὲ Ετεοκλῆς, δὲ Πολυνείκης, καὶ Ἡγόνη καὶ Ἡσμήνη. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀποκαλύπτεται ὑπὸ τοῦ μαντείου τὸ ἀνοσιεύργημα τοῦ Οἰδίποδος, καὶ ἡ μὲν Ιοκάστη ἐκ καταισχύνης ἀπαγχενίζεται, δὲ δὲ Οἰδίποιος τυφλώσας ἔχυτὸν, σπῶς μὴ ἵδῃ πλέον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ περιπλανώμενος μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἀντιγόνης, κατέφυγεν εἰς τὸν παρὰ τὸν Κολωνὸν τῶν Ἀθηνῶν ναὸν τῶν Ἐριννῶν, σπου μετ' ὅλιγον ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν βασιλείαν εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ σίους. Ετεοκλῆς καὶ Πολυνείκην Ὁντοι δὲ συνερώντας νὰ βασιλεύσωσιν εἰς Θήβας ἀνὰ σὺν ἔτεσι ἐισαγοῦσι ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος Ετεοκλῆς, βασιλεύσας ἐν ἔτοις, ἐδίωξε τὸν Πολυνείκην ἐκ τῶν Θηβῶν, καὶ σὺν τοῖς βιοθηρίμενοις ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ἀδράστου, βασιλέως τοῦ Ἀργούς, καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν, ἐν δλῷ ἐπτά, ἐξεστράτευσε κατὰ τὸν ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ετεοκλέους. Αροῦ δὲ κατὰ τὰς ἄλλεπα λόγους μάχας ἐφονεύθησαν ἀπαντες οἱ ἀρχηγοί, ἐκτὸς τοῦ Ἀδράστου, οἱ δύο ἀδελφοὶ μονομαχήσαντες ἐπεισὸν νεκροὶ. ή δὲ δυστυχῆς Ἀντιγόνη ἐνετεχριάτη ζῶσα κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως καὶ θείου αὐτῆς Κρέοντος, διέτει παρέβη τὴν διαταγὴν τούτου καὶ ἐνεταρίατε τὸν νεκρὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Πολυνείκηος.

22. Μετὰ ταῦτα οἱ νῖσι τῶν Ἀργείων ἡρώων, τῶν φονευθέντων ἐμπροσθεν τῶν Θηρέων, ἐκστρατεύσαντες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀργάστου, ἐξεδικήθησαν τὸν θάνατον τῶν πατέρων αὐτῶν εἰς τὸν λεγόμενον πόλεμον τῶν ἐπιγόνων (τῶν υἱῶν δηλαδὴ τῶν 7 ἡγεμόνων), κατὰ τὸν ὄποιον νικήσαντες τοὺς Θηρέατους, ἀνύψωσαν εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνείκους Θέρσανδρον.

21. Ηλεύθερος τῶν Ἀργείων αυτῶν. (1263 π. X.). Δευτέρα κοινὴ ἐπιγείρησις εἶναι ὁ περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, καὶ ἴδιας ὑπὸ τοῦ Ὁρῥέως καὶ τοῦ Πινδάρου ἐξυμνηθεὶς πλαῦν τῷ Αργοῖον αὐτῷ. Κατὰ τοῦτον ὁ Θεσσαλὸς ἥρως Ἰάσιον, ἀποκλείσας ἐκ τῆς Ἰωλικοῦ, πόλεως τῆς Θεσσαλίας πλησίον τοῦ στρεμμοῦ Βώλου, μετὰ 50 ἡρώων, τῶν ὕποιων οἱ διασημότεροι ήσαν ὁ Ἡρκαλῆς, ὁ Θεσεὺς, ὁ Κίστωρ καὶ Πολυδεύκης, καὶ ἄλλοι, ἐπεχείρησαν ἐπὶ τῆς νήσου (πλοίου) Ἀργοῦν, ἐκ τῆς ὑπολαίας Ἀργοναῦται ἐπιώνοι μάσθησαν, ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Κοιλαλίδος, ὅπως ἀφαιρέσῃ ἐκεῖθεν τὸ χρυσόμαλλον δέρας (δέρμα), τὸ ὄποιον ἐρυθάττετο ἐκεὶ ὑπὸ δράκοντος, ὃστις οὐδέποτε ἐκοιμάτο. Εἰς τὴν Κοιλαλίδα, κειμένην εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Εὔξείνου Ηἴντου, ἐβασίλευε τότε ὁ πολυμήδιλλητες διὰ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ θησαυρούς Αἰνήτης, ὃστις εἶχε συναθροίσει αὐτοὺς διὰ φύνων καὶ διαρπαγῶν τῶν ζένων. Ἐκεὶ δὲ ὁ Ηάσων διὰ βορθείς τῆς φρεμακευτρίκης Μηδείας, ἦτις ἡγάπησεν αὐτὸν, φονεύστας τὸν δράκοντα, ἤρπαξε τὸ χρυσόμαλλον δέρμα. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἀργοναῦται, ἀναχωρήσαντες ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκ Κοιλαλίδος, ἐπανῆλθον μετὰ πολλοὺς κινδύνους, εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν Ἰωλικὸν. Ἡ μυθικὴ αὕτη ἐκστρατεία τῶν Ἀργοναυτῶν οὐ παινίττεται, ὡς φαίνεται, ἀρχαιοτάτας ἐμπορικὰς σχέ-

σεις τῆς αἰολικῆς φυλῆς τῶν Ἐλλήνων πρὸς τοὺς μαχράν καιμένους ἐπὶ τῶν Ἀσιατικῶν παραλίων λχούς.

24. **Τρωϊκός πόλεμος** (1194-1184 π. Χ.). Τὸ γνωστότατον τελευταῖον συμβοληκόδε; τοῦ ἑλληνικοῦ ἡρωῖκου αἰῶνος, τὸ ὄποιον μαρτυρεῖ ἵκανὸν πολιτισμὸν τῶν τότε κατοίκων τῆς Ἐλλάδος, εἴναι δὲ ὑπὸ τῶν μυθικῶν λόγων ἔξυμνηθεὶς καὶ διὰ τῶν ἀθανάτων ποιημάτων τοῦ Ὄμηρου λαμπρυνθεὶς Τρωϊκὸς πόλεμος. Εἰς τὸ Ἰλιον δὲ τὴν Τροίαν, πόλιν καιμένην κατὰ τὰ ΒΔ. παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐβασίλευσεν δὲ Πρίαμος, βασιλεὺς τῆς Τρωΐας, χώρας πλουσίας καὶ πεπολιτισμένης. Τούτου δὲ οὐδὲ Πάρις, περιηγόμενος καὶ φιλοξενοῦσις ἐν Σπάρτῃ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μενέλαον, ἀπεπλάνησε καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὴν Τροίαν τὴν ὥρκιαν βασίλισσαν Ἐλένην. 'Ο οὐρισθεὶς σύζυγος, παραστήτας τὴν κατ' αὐτοῦ προσβολὴν ὡς προσβολὴν ὀλοκλήρου τῆς Ἐλλάδος, προσεκάλεσεν δόλους τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἐλλάδος εἰς κοινὴν κατὰ τῶν Τρώων ἐκστρατείαν χάριν ἐκδικήσεως, καὶ οἱ περιφημότεροι τῆς Ἐλλάδος ἥρωες ἔκειστρατευσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἰσχυροῦ βασιλέως τοῦ Ἀργούς καὶ τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνονος, ἀδελφοῦ τοῦ Μενελάου. Εἰς τῆς Αὐλίδος ἀπέπλευσεν δὲ στρατὸς αὐτῶν, ἀποτελουμένος ἐξ 100,000 ἀνδρῶν ἐπὶ 1184 πλοίων πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας Τρωΐα. Εὑρον δὲ ἐκεῖ τοσαύτην ἀντίστασιν, ὅπεις μόλις μετὰ δεκαετῆ πολιορκίαν διὰ τεχνάσματος τοῦ πολυμηχάνου Ὄδυσσέως, διὰ τοῦ πελωροῦ δηλαδὴ ξυλίνου ἵππου, τοῦ ὀνομαζομένου Δουρείου ἐππού, ἐντὸς τοῦ ὄποιου ἐκρύθησαν ἔνοπλοι ἄνδρες, ἐκυριεύθη, ἐπιυρποληθῆ καὶ κατεστράφη ἐκ θεμελίων ἡ Ιερὰ πόλις τῆς Τροίας ὑπὸ τῶν ἐπιστρέψαντων ἐκ τῆς Τενέδου καὶ ἐνεδρεύσαντων ἐπὶ τῆς παραλίας Ἐλλήνων. Ο

Πρίαμος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Τρωκδιτῶν ἔφονεύθησαν εἰς τὰς μάχας, ἢ κατεστράφησαν ὅτε ἐκυριεύθη ἡ πόλις αὐτῶν· δέοι: δὲ διεσώθησαν ἐκ τῆς σφαγῆς, καὶ αὐτὴ ἡ βεσσίλισσα Εκάλη, σύζυγος τοῦ Πριάμου, καὶ οἱ ώραῖαι αὐτῆς θυγατέρες, ἀπήγθησαν ὡς δοῦλοι ὑπὸ τῶν νικητῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ ὑπέστησαν πλεντοῖς δυστυχήματα. Τὸν Ἀγιλλέα, τὸν Πάτροκλον καὶ ἄλλους Ἑλληνας ἥρωες εὗρεν εἰς τὴν Τροίαν ἄωρος θάνατον· δὲ ἐκ Σελευκίνος Αἴκες, μὴ δυνηθεὶς νὰ λάβῃ τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἀγιλλέως πόλοκτόνησεν· δὲ ἐκ Αγαμέμνων, ἀφοῦ πολλὰ ἐπαύθησαν πεθήματα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ βασίλειον αὐτοῦ, ἀλλ’ ἐδολορονήθη ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς ἀπίστου αὐτοῦ γυναικὸς Κλυταιμνήστρας. Οἱ δὲ Οδυσσεὺς περιεπλανήθη ὑπὸ καταγίδων, διωκόμενος 10 δόλα ἔτη πρὶν ἡ δυνηθῆ νὰ ἴδῃ τὴν πιστὴν αὐτοῦ Ηπηνελόπην καὶ τὸν μίδον αὐτοῦ Τηλέμαχον, καὶ ὁ Μενέλαος δόκτῳ δλα ἔτη περιεπλανήθη μετὰ τῆς πρωταιτίου τοῦ πολέμου Ἐλένης πρὶν ἡ ἐπανέλθη εἰς τὴν Σπάρτην, διποὺ ἔβαστίλευσε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

25. Ομηρος. Ο "Ομηρος θεωρεῖται ὡς ποιητὴς τῆς ἀρχαιότητος περιφρανέστατος, ἐστιμένος τῆς ποιητικῆς δόξης τὸν στέρχον, ὡς ζωγράφος ἀριστος καὶ πιστότατος τῆς φυσικῆς τῶν ἀνθρώπων καταστάσεως; καὶ ὡς πρωτότυπον ἀμύμητον τῆς ἐπικῆς ποιησεως καθ' ὅλους τοὺς μετέπειτα αἰώνας· ἔχει μετὰ περὶ τὰ 200 ἔτη μετὰ τὸν τροϊκὸν πόλεμον καὶ ἐγεννήθη ἐν Χίῳ ἡ ἐν Σμύρνῃ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Μίλητος, ἐκ τοῦ ἐποίου καὶ Μιλησιγενῆς ὀνομάζετο. Ο "Ομηρος, τυπλωθεὶς ὑπὸ νευτῶν πλείους, ἐν ᾧ περιηγεῖτο, καὶ ἀσύμματος ὡν, ἐξέμνει ἥδων μετὰ τῆς λύρας αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν τροϊκὸν πόλεμον ἀνδραγαθήματα τῶν διαπρεψάντων Ἑλλήνων ἥρώων. Τὰ ἄσματα δὲ ταῦτα ψαλλόμενα κατὰ τὰς

έορτάς καὶ πανηγύρεις εἰς δλην τὴν Ἑλλάδα, τὴν τιμᾶ. σαν τὴν μεγαλοφυίαν τοῦ θείου ποιητοῦ, καὶ μεταδιδόμενα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, συνήθοισε τελευταῖον κατὰ τὸ ἔτος 560 π. Χ. ὁ Πεισιστράτος, μεταχειρισθεὶς πρὸς τοῦτο τοὺς λογιωτέρους ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄνδρας, καὶ ἀπετέλεσεν ἐξ αὐτῶν τὴν Ἱλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, αἱ ὅποιαι, περιέχουσαι τὰ ἀθάνατα ἐπη τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, εἶναι τὰ ἀρχαιότατα μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυίας καὶ ἔχουσι τὰ πρωτεῖα δλοκλήρου τῆς εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας. Καὶ ἡ μὲν Ἱλιάς, δνομασθεῖσα οὕτω ἐκ τῆς πόλεως τῆς Τρωάδος Ἱλιον, περιέχει δλα τὰ συμβεβηκότα ἀφ' ὅτου ἥρχισεν ὁ τρωϊκὸς πόλεμος μέχρι τῆς πτώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς Τρωάδος; ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ἡ δὲ Ὁδύσσεια, δνομασθεῖσα τοιουτοτρόπως ἐκ τοῦ Ὀδυσσέως, περιλαμβάνει τὰς μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τρωάδος μέχρι τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν Ἰθάκην περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως, αἵτινες διήρκεσαν 10 δλόκληρα ἔτη. Πόσον δὲ ἐθυμάζοντο τὰ ποιήματα ταῦτα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὰ ὄποια κατὰ διαταγὴν τοῦ Πεισιστράτου ἀνεγινώσκοντο κατὰ τὴν ἔορτὴν τῶν παναθηναίων, μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπίγραμμα, τὸ ὄποιον ἀποδίδει εἰς αὐτὰ θελαν σχεδὸν γένησιν.

•Εἰ θεός ἐστιν "Ομηρος, ἐν ἀθανάτοισι σεβέσθω
•Μί δὲ μηδὲ θεός ἐστι, νομίζεσθω θεός είναι».

(Ἐὰν δὲ "Ομηρος" ἦναι Θεός, ἂς τιμάται ὡς ἀθάνατος,
ἐὰν δὲ πάλιν δὲν ἦναι Θεός; πρέπει νὰ νομίζηται δτε
εἶναι Θεός).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ιεάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν. (1124 π. Χ.)

Τοῦ Οἰλίγον χρόνον μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον συνέ-

Ενσαν εἰς τὴν Ἐλλάδα^κ μεγάλαι τιραγαὶ καὶ πολιτικαὶ μεταβολαὶ· νέα ἔθνη ἐξεδίωξαν τὰ παλαιὰ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε κατοικιῶν αὐτῶν ταῦτα δὲ πάλιν ἐπέπεσαν ἐπὶ ἄλλων φυλῶν, ἕως οὗ αἱ ἀδυνατώτεραι, ἀναγωρήσασαι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἔθεμελίωσαν ἀποικίας μακρὸν τῶν ἐλληνικῶν θαλασσῶν. Ἡ πλείστων δὲ ἐπακολουθημάτων παρατίτιος μετανάστευσις ὑπῆρχεν ἡ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐκστρατεία τῶν Δωριῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγήν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους οὐς, δῆθεν καὶ καὶ θαδοῖς τῶν Ἡρακλέων εἰς δῶν αὐτοῦ ὄνομάσθη, δηλαδὴ ἐπιστροφὴ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν Πελοπόννησον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλέους οἱ παῖδες αὐτοῦ (οἱ Ἡρακλεῖδαι) ἐξωτείντες τῆς πατρικῆς αὐτῶν γῆς, (ἐκ τῶν Μυκηνῶν δηλαδὴ καὶ τῆς Τίρυνθος,) ὑπὸ τοῦ Εὔρυσθέως, κατέφυγον τελευταῖον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅπου δὲ οἱ νίδιοι τοῦ Ἡρακλέους, Ὑλλοι, ἐφόνευσε τὸν Εὔρυσθέα, καὶ ἐπεχείρησε μὲν ἐξ Ἀθηνῶν τὴν ἀνάκτησιν τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἀλλ’ ἀπέτυχε. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ὑλλεος οἱ Ἡρακλεῖδαι κατέφυγον πρὸς τοὺς Δωριεῖς καὶ κατέπεισαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἔγγονοι τοῦ Ὑλλοῦ, Τήμενος, Κρεσφόντης, καὶ Ἀριστόδημος, ἔχοντες ὑπὸ τὰς διασπαγὰς αὐτῶν 20,000 μαχίμους Δωριεῖς καὶ πολλοὺς Αἰτωλοὺς ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν Ὁξυλον, ἔγγειναν κύριοι διοκλήρους τῆς Πελοποννήσου, ἐκτὸς τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Ἀχαΐας κατὰ τὸ 1100 περίπου ἔτος π. Χ. Καὶ ὁ μὲν Τήμενος ἐλαβε τὴν Ἀργολίδα, ὁ Κρεσφόντης τὴν Μεσσηνίαν καὶ οἱ διδυμοὶ νίδιοι τοῦ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἀποθανόντος Ἀριστοδήμου Εὐρυσθένης καὶ Προκλῆς κατέλαβον ἡπό τοινοῦ τὴν Λακωνίαν. Εἰς

τὴν Ἡλιδα δ' ἔβασικευσεν ὁ ἐπίκουρος τῶν Δωρέων Αἰτωλὸς Ὅξυλος.

27. Έκ τῶν νικηθέντων Ἀγαῖων κατοίκων τῆς Πελοποννήσου πολλοὶ μετηνάστευσαν, ζητοῦντες νέαν πατρίδα πέραν τοῦ Αἰγαίου πελάγους· τῶν δὲ ἀπομεινάντων Ἀγαιῶν η τύχη δὲν ἦτο εἰς δῆλας τὸς Δωρικᾶς πολιτείας η αὐτή. Εἰς μὲν τὴν Λακωνίαν ἦτο σκληροτάτη, εἰς δὲ τὴν Μεσσηνίαν μετριωτέρα, καὶ εἰς τὴν Ἀργολίδα, Κόρινθον καὶ Σικουνία, δύσου ὁ ἀριθμὸς; τῶν εἰσβαλόντων Δωριέων ἦτο κατ' ἀναλογίαν μικρός, συνεχωνεύμησαν μετὰ τῶν προτέρων κατοίκων, τοὺς διποίους ὑπέταξαν ἀλλ' ὅμως πανταχοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ ἀνδρικὴ φύλη τῶν Δωριέων ἔλαβε τότε τὴν ἔξουσίαν ἀντὶ τῶν πρότερον ἀρχόντων Ἰωνικῶν καὶ ἀρχαῖκῶν κατοίκων καὶ η Λακωνία ἀνεδείχθη ἡ ὑπερέχουσα καὶ ἡγεμονεύουσα δωρικὴ πολιτεία. Τότε ἐγεννήθη καὶ τὸ κοινὸν ἑλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὄνομα Ἐλληνες, τοῦ διποίου η ἀντίθετος ἦτο η πάντα ξένον συμαίνουσα λέξις βάρβαρος, καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησε καὶ η διαιρέσις τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς 4 φυλάς.

28. Οἱ Ἐλληνες τῶν μητροπόλεων καὶ τῶν ἀποικιῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀρμῆς αὐτῶν ἀπετέλουν ἔθνος πολυπληθής, τοῦ διποίου τὸν ὁλικὸν ἀριθμὸν ἀναθίεσσον· οἱ τινες εἰς 20 ἔκαποι μύρια· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ἡγεθῆσαν εἰς μίαν πολιτείαν, ἀλλὰ πάντοτε ἐμειναν διῃρημένοι εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων κράτη, τῶν διποίων ἔκαστον ἀπήρτιζε μικρὰν πολιτείαν. Γεωργία δὲ, κτηνοτροφία, ἐμπόριον, νυκτιλία, ἀλιεία καὶ διάφορα ἀλλαχεπιτηδύματα ἀπετέλουν τὰ κύρια ἔργα τῶν πολεών ἔκαστης ἐκ τῶν πολλῶν τῆς Ἐλλαδὸς πολιτειῶν. Καθόλου δὲ ἔξεταζόμενον τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, διέπρεπε διὰ τῶν φυσικῶν καὶ ἔσχογχων αὐτοῦ προτερημάτων, διὰ

τῆς ἀνθραίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῆς φρονήσεως, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὸ ὕραιον αἰσθήσεως. Οἱ Ἔλληνες ἔζων ὑπὸ οὐρανὸν αἴθριον καὶ κλῖμα εὐκρατὲς καὶ κατόφουν τὰς πλουσιωτάτας καὶ καλλίστας τῆς εὐκράτου ζώνης χώρας. Ἡ ἔσχος δὲ εὐφύτια καὶ φιλοκαλία αὐτῶν διετύπωσεν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, εἰς τὴν γλωσσαν καὶ εἰς τὸν βίον ἐκείνην τὴν ἐνέργειαν, ἔχεινην τὴν ἀρμονίαν, ἐκείνην τοῦ εἰδούς τὴν τελειότητα, αἵτινες κατέστησαν πᾶν ὅ,τι ἐδημιουργήσαν οἱ Ἔλληνες παράδειγμα ὅλων τῶν μετέπειτα αἰώνων, καὶ πολλὰ ἐκ τῶν μεγαλουργημάτων τῶν Ἑλλήνων κατήντησαν ἀμίμητα εἰς ὅλης τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

**Αμφεκτυονέας, Αμφυκτεονικόν συνέδρεον
καὶ ἐθνικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων.**

29. Οἱ Ἑλληνες ἡσαν μὲν διηρημένοι εἰς πολλὰς χωρί-
στὰς καὶ ἀνεξαρτήτους ἢ π' ἀλλήλων πολιτείας, ἀλλ' ἔχον-
τες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τὴν αὐτὴν
Θρησκείαν καὶ τὰς αὐτὰς ἴστοριας ἀναχρησίεις, διέμειναν ἐν
καὶ τὸ αὐτὸν ἔθνος, συνδεόμενον διὰ τακτικῶν καὶ ἔθνι-
κῶν συνεδρίων καὶ πανηγύρεων, σχετιζομένων πρὸς τὴν
Θρησκείαν αὐτῶν, τῶν ὅποιων περιφρυτέραι ἦσαν αἱ Ἀμ-
φικικτυονιῶν ἢ τοῦ ἑταῖρος Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐπιση-
μότεραι δὲ ὅλων τῶν Ἀμφικτυονιῶν ἡτο ἡ εἰς τοὺς Δελ-
φοὺς; τῆς Φωκίδος Ἀμφικτυονία, ἡ ὅποια κατ' ἔξοχὴν
Συνέδριον τῷν Ἀμφικτυονίων ὠνομάζε-
το. Περιελάμβανε δὲ τοῦτο 12 Ἑλληνικὰς συμμαχικὰς
πολιτείας, τῶν ὅποιων ἐκάστη διε τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ
ἔτος καὶ τὸ φθινόπωρον ἔστελλεν εἰς τὸ Συνέδριον δύο πρέ-
στεις, τῶν ὅποιων ὡς εἰς ὠνομάζετο Τερρυνήμων

καὶ ὁ ἔτερος Πυλαγόρας. Τὸ συνέδριον δὲ τῶν Ἀμφιτυώνων, τὸ ὄποιον συνήρχετο ἐναλλάξ εἰς τοὺς Δελφοὺς (εἰς τὸ προπύλαιον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος), καὶ εἰς τὰς Θερμές ποτέ πάλιας (πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος) εἶχε σκοπὸν τὴν κοινὴν τέλεσιν θρησκευτικῶν τινῶν ἑορτῶν, τὴν ἀπαγόρευτιν τῆς ὑπερβολικῆς σκληρότητος κατὰ τοὺς πολέμους μεταξύ τῶν συμμαχίδων πολιτειῶν, καὶ πρὸ πάντων τὴν διατήρησιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος.

30. Τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον. Οἱ λαμπρότεροι ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον περίφημον μαντεῖον τῶν Δελφῶν ἐτιμᾶτο ὑπερβολλόντων ὅπο δλῶν ἐν γένει τῶν Ἑλλήνων ὡς κοινὸν ἱερὸν ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ θηθοῦ¹. Εἰς πᾶσαν σπουδαίαν ἐπιχείρησιν ἥρωτάτῳ ἡ γνώμη τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ Ἀπόλλωνος.

Σημ. 1. Οἱ ναὸς τῶν Δελφῶν εἶχε μεγάλας ἴδιακτησίας καὶ πλουσίους θησαυροὺς ἐκ πολυκρήμων ἀναθημάτων καὶ προσφορῶν. λιωνος, τὴν ὄποιαν ἀπήγγελλεν ἡ θεόπνευστος Ἱέρεια Πυθία, ἀροῦ πρότερον ἐμέσστα φύλλον δάρνης καὶ ἐνεπνέετο ὅπο τοῦ Ἀπόλλωνος, καθημένη ἐπὶ γρυποῦ τρίποδος ἀναθεν φοβεροῦ χάσματος, ἀναδίδοντος ἀτμούς; ἀπεκρίνετο δὲ κύτῳ δι' ἀμριζόλων καὶ αἰνιγματωδῶν προφητειῶν.

31. Ηθικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων. Οἱ θινικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἑορταὶ θρησκευτικαὶ, ἡνωμέναι μετά ἀγωνισμάτων. Ἐκ τούτων δὲ οἱ ὅλοι μπιάκοι, οἱ πυθίκοι, οἱ νεμεακοί καὶ οἱ ισθμικοί ἀγῶνες ἀνυψώθησαν εἰς κοινὰς ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος πανηγύρεις καὶ κατέντησαν ἑθνικαὶ ἑορταὶ.

32. Ολυμπιακοὶ ἀγῶνες. Οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπιστημότεροι δλῶν τῶν ἄλλων ἀγῶνων, τελούμενοι εἰς τὴν Ολυμπίαν τοῦ Ἡλιοῦ, διου συνήρχοντο ἐξ δλῶν τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν μυθολογίαν οἱ δλυμπιά-

κοι ἀγῶνες ἴδρυθησαν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους· ἀλλὰ μεγαλην πρὸ πάντων σημασίαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἡλεῖος βασιλεὺς· Ἰφιτος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λυκούργου, καὶ ἐκατὸν ἔτη μετὰ τὸν Ἰριτον, (776 π. Χ.), δύτε ἀνεδείχθη νικητής ὁ Ἡλεῖος Κόροιθος, ἥρχισαν νὰ σημειώνωσι καὶ τὰ ὄνόματα τῶν νικητῶν εἰς ἰδιαίτερον δημοσίᾳ ἐκτεθειμένον κατάλογον, τὸν ὅποιον οἱ μετὰ ταῦτα Ἐλληνες ἱστορικοὶ μετεχειρίζοντο ὅπως προσδιορίζωσιν ἀκριβῶς τὸν χρόνον τῶν δικρόρων συμβάντων· ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνικοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο ἔκτοτε ἀνευ διακοπῆς κατὰ πᾶσαν τετραετίαν, δρῆσσαν τὸν χρόνον εἰς τετραετηρίδας, τὰς ὅποιας ὄνόμασσαν Ὁλυμπιάδας, καὶ τῶν ὅποιών ἡ πρώτη ἥρχισε κατὰ τὸ 776 ἔτος π. Χ.

33. Ἡ χώρα τῶν Ἡλείων, ὅπου ἐτελοῦντο οἱ ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ἔθεωρείτο ὑπὸ πάντων τῶν Ἐλλήνων ὡς Ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστος, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀγώνων γενικὴ ἐκηρύττετο τῶν πολέμων διακοπή (ἐκεχειρία).

34. Πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ἀλφείου ἔκειτο βαθύσκοιον Ἱερὸν ἄλτος ἐκ πλατάνων καὶ ἐλαιῶν, πλῆρες μεγαλοπρεπῶν μνημείων καὶ λαρυπρῶν εἰκόνων θεῶν, ἡρώων καὶ ἀθλητῶν, ὀνομαζόμενον Ἀλτις. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλσους τούτου ἀνυψώθη ὁ ναὸς τοῦ Ὄλυμπίου Διός, περιέχων τὸ κολοσσιαῖον χρυσοειδεφάντινον ἄγαλμα τοῦ πατρὸς τῶν θεῶν ἀριστοτεχνημάτου Φειδίου, τοῦ ὅποιου ἡ κεφαλὴ ἥγγιζε σχεδὸν εἰς τὸν θόλον τοῦ ναοῦ. Ἐντὸς δὲ τοῦ βαθυσκοίου ἄλσους ὑπήρχε τὸ στάδιον, εἰς τὸ διποίον ἡγωνίζοντο οἱ ἀγωνισταί, καὶ ὁ ἐπάρθρος τοῦ

35. Οἱ Ὄλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Ὄλυμπίου Διός; τὸ θέρος κατὰ τὸν μῆνα Ἐκατομβαιόνα καὶ τὴν πρώτην πανσέληνον μετὰ τὴν θερινὴν τροπὴν τοῦ

ἡλίου, καὶ διάχονυ πέντε ἡμέρας· συνίσταντο δὲ εἰς τὸν δρόμον, τὴν πάλην, τὴν πυγμὴν (ἀγῶνα τῶν γρόνθων), τὸ ἄλμα (πηδημα), τὴν δισκοβολίαν (τὸ λιθάρι) τὴν ἀμφιζοδρομίαν καὶ τὴν ἵπποδρομίαν. Εἰς τοὺς ἀγῶνας μόνον οἱ Ἑλληνες τὴν καταγωγὴν εἶχον τὸ δικαιωμα νὰ ἀγωνισθῶσιν. οἱ δὲ ξένοι παρίσταντο μόνον ὡς θεαταί. Πᾶς ἀγωνιστὴς ἡλείφετο δι' ἔλαιου, καὶ ἐχυλίετο γυμνὸς εἰς τὴν ἄμμον διὰ νὰ ὀλισθαίη ἐκ τῶν γειρῶν τοῦ ἀνταγωνιστοῦ αὐτοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἥγωνίζετο. Αγωνιστὴς δὲ καὶ δὲ, διλαδὴ κριταὶ τῶν ἀγώνων, ήταν ἄνδρες Ἡλεῖοι ὀνομαζόμενοι· Ἐλλανοδίκαι, καὶ ὁ νικητὴς εἰς τὴν σταδίο δρομίαν ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ κύριος, δὲ πώνυμος λεγόμενος νικητής, ἐκ τοῦ ὅποιου ὀνομάζετο καὶ ἡ Ὀλυμπιάς. Οἱ ἀγῶνες ἡρῷον μετὰ τὴν ἀντολὴν τοῦ ἡλίου καὶ παρετείνοντο πέραν τῆς μεσημβρίας. Τότε δὲ προσήρχοντο οἱ νικηταὶ τῆς ἡμέρας ἐμπροσθεν τοῦ Ἐλλανοδίκου καὶ ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ τὸ βραβεῖον, στέφανον διλαδὴ ἐκ κλάδου ἀγριελαίας (κοτίου), τὸν ὅποιον ἀπέκοπτε παῖς διὰ χουσοῦ μαχαιρίου ἐκ τῆς ίξεως ἐλσίξεις· ἀλλὰ τὸ βραβεῖον τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων ὡς μεγίστη καὶ ἐπίζηλος τιμὴ, διοξάζουσα σχῆμα μόνον τὸν λαμβάνοντα αὐτὸν Ὀλυμπιονίκην, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ γένος καὶ τὴν ἴδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα. Οἱ μέγας δὲ λαρικοὶ ποιητὴς Πινδαρος, ὁ Θηρεῖος, ἐξέμυνε διὰ τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ φύδῶν τοὺς εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους νικητάς.

36. Κατὰ δὲ τὰς ὅρες, κατὰ τὰς ὅποιας δὲν ἐτελοῦντο ἀγῶνες, καὶ ἀριστουργήματα τῶν τεχνιτῶν, ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἐκρίνοντο ὑπὸ τῶν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἐξ ὅλων τῶν μερῶν συνηθροισμένων Ἐλλήνων, καὶ βραβεῖα μὲν πρὸς τούτους δὲν ἐδίδοντο, ἀλλὰ μεγίστη τιμὴ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ αὐτῶν ὁ ἔπαινος, τὸν ἐποῖον ἀπένεμεν πρὸς

αὗτοῖς οἱ πανταχόθεν συναθροιζόμενοι εἰς τὴν Ὀλυμπίαν
 Ἐλληνες· ἔκει καὶ ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος ἀνέ-
 γνωσε τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ καὶ κατέ-
 θελξε τοὺς πολυχρήμονες αὐτοῦ ἀκροατὰς, καὶ ἐκίνησεν
 εἰς δάκρυα τὸν Θουκυδίδην, ὃτε οὗτος κατενθουσιασθεὶς
 καὶ μιμηθεὶς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεδόθη εἰς τὴν ἱστορίαν
 καὶ κατέστη ὑστερὸν ὁ ἀμίμητος τῆς ἀργακιότητος ἴστο-
 ριαγράφος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ἘΛΛΗΝΙΚΑΙ ΛΑΠΟΙΕΙΔΑ.

37. Εἰς τὴν ἀρχαίν τιστορίαν δὲν ὑπάρχει θέργα ω-
 ραιότερον καὶ λαμπρότερον παρὰ ἡ εἰς τὰς χώρας τῶν
 βρεράρων ὑδρούς ἐλληνικῶν ἀποικιῶν, εἰς τὰς ὄποιας
 ἐγεννήθησαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξοχωτέρων ἀνθρώπων τῆς Ἐλ-
 λάδος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Ἰπποκράτης, ὁ Ἀπελλῆς, ὁ Ὄ-
 μηρος, ὁ Θαλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Εὔνοφάνης, ὁ Ἀναξα-
 γόρας καὶ ἄλλοι πολλοὶ μεγάλοι ἄνδρες.

38. Ἡ εἰς τὴν Πιεστόνην καθοδος τῶν Δωριέων
 ὑπῆρξεν ἡ κυριωτέρα αἰτία τῶν ἐκ τῆς Ἐλλάδος εἰς τὰ
 παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀλλεπαλλήλων μεταναστεύ-
 σεων, τὰς ὄποιας οἱ ἱστορικοὶ διεκρίνουσι διὰ τῶν ὀνο-
 μάτων αἰολικαῖ, δωρικαῖ καὶ ἵωνικαῖ ἀπ-
 οικίαι. Αἱ ἀρχαιότεραι δὲ ἐλληνικαὶ ἀποικίαι ἐπὶ
 τῆς Ἀσίας ἦσαν αἱ αἰολικαῖ, ἀποτελούμεναι ἐκ 12
 πόλεων, τῶν ὄποιων οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἀνῆκον εἰς
 τὴν αἰολικὴν φυλὴν, καὶ κατόκουν μέρος τῶν
 Δωρικῶν παραλίων τῆς Μυσίας.

39. Αἱ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰωνίας ἀποικίαι ἰδρύθησαν ὑπὸ^{τῶν} Ἰώνων, τῶν ἐκδιωχθέντων κατὰ τὴν κάθοδον τῶν
 Ἡρακλειδῶν ἐκ τῆς Ἀχαΐας. Καὶ αὗται δὲ, τῶν ὁ-

ποίων ἐπιφανέστεραι ἦσαν ἡ Μίλητος, ἡ Κολυφῶν, ἡ "Ε-
ρεσος, ἡ Φώκαια, ἡ Σάμος, ἡ Χίος καὶ ἡ Σμύρνη, ἦσαν
12 τὸν ἀριθμὸν, καὶ διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς, καὶ διὰ
τῆς ναυτιλίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς φιλοτεχνίας ἀνυ-
ψώθησαν τάχιστα εἰς πολιτειαμόν ἐφόμιλλον πρὸς τὸν
τῆς μητροπόλεως αὐτῶν.

40. Αἱ Ἰωνικαὶ ἀποικίαι μετὰ παρέλευσιν χρόνου ἥνα.
Οησαν πολιτειῶν, καὶ ἐσχημάτισαν ὁσπέντως ἐκ 12 πόλε-
ων κοινὸν συνέδριον, καλούμενον Πανιώνιον καὶ συνε-
δριάζον κατὰ ὥρισμένους καιρούς πλησίον ναοῦ τεος τοῦ
Ποσειδῶνος ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μυκάλης. Ἐκεῖ δὲ
συνεσκέπτοντο περὶ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων καὶ ἔργαταζον
κοινὰς ἕορτάς.

41. Νεώτεραι δὲ καὶ τῶν αἰολικῶν καὶ τῶν Ἰωνι-
κῶν ἀποικιῶν ἦσαν αἱ ἴδρυθεῖσαι ὑπὸ Διαφόρων δωρικῶν
πολιτειῶν τῆς Ηελοποννήσου ἐπὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ δωρι-
καὶ ἀποικιαὶ, βότὸν ἀριθμὸν, αἵτινες ἀπετέλουν
ώστατως κοινὸν συνέδριον. Τούτων δὲ ἐπισημότεραι ἦσαν
ἡ Ἄρδος καὶ ἡ Ἀλικαρνασσός.

42. Μεγάλη Ἐλλάς. Ἐπίσις τηούδαιαι διὰ τὴν
ἔλληνικὴν πατείαν ἦσαν αἱ πρὸς Δυσμάς ἐπὶ τῆς καὶ τω
Ἴταλίας καὶ Σικελίας ἴδρυθεῖσαι εὐθὺς μετὰ
τὸν τρωκὸν πόλεμον ἔλληνικαὶ ἀποικίαι, αἵτινες ἦσαν
τόσον πολυάνθρωποι, ὅτις οἱ κάτοικοι τῆς Σικελίας
καὶ τῆς καὶ τω Ἴταλίας ἐδέχθησαν γλώσσαν ἔλλη-
νικὴν καὶ ἦθον ἔλληνικὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κατω Ἰταλία
ἐπωνυμάσθη Μεγάλη ή Ελλάς; ἔπαυσε δὲ τὸ ὄνομα
τοῦτο ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι ἔγειναν κύριοι αὐτῆς. Ἐκ τῶν ἀ-
ποικιῶν δὲ τούτων ὀνομαστότεραι ἦσαν ὁ Δωρικὸς Τάξ-
ρας, ἡ ἀχαϊκὴ Σύβαρις, καὶ ἡ Κρήτων. Ἀλλαὶ ἔλ-
ληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν ἦσαν ἡ Νεά-
πολις, ἡ τῶν ἀρχαίων Παρθενόπη, καὶ ἡ Κύμη

περίφημος διὰ τὸ μαντεῖον αὐτῆς, τοῦ ὅποιου ἡ ἱέρεια ὄνομαζετο Σιθύλλα. Ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς τερπνῆς νήσου Σικελίας κατείχετο ὑπὸ πλουσίων Ἕλληνικῶν ἀποικιῶν, τῶν ὅποιων ἀνωτέρα κατὰ τὸ μέγεθος, τὴν δύναμιν καὶ τὴν παιδείαν ἦτο ἡ πόλις τῶν Συρακουσῶν, ἥτις ἦτο ἀποικία τῶν Κορινθίων. Καὶ εἰς τὴν Ἄφρικὴν δὲ, κατὰ τὰ Βόρεια παράλια τῆς Αι-
βύνης, ἴδρυθη κατὰ τὸ ἔτος 631 π. Χ. ὑπὸ Θιραίων με-
ταναστῶν ἡ Κυρήνη, ἀμιλλωμένη ὡς πρὸς τὰ πλού-
τη καὶ τὸ ἐμπόριον πρὸς τὴν Καρχηδόνα. Τελευταία δὲ
ἀξιομνημόνευτος Ἕλληνικὴ ἀποικία ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ Φω-
καίων κτισθεῖσα ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν παραλίων τῆς
Γαλλίας, Μασσαλία, ἥτις τόσον πολὺ ἐκαλλιέργει
τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, ὡς τὸ Αθηναϊκὸν τῆς Γαλ-
λίας ἐπωνομάζεται.

43. Αἱ ἀποικίαι αὗται διετήρουν τὴν συγγενικὴν αὐ-
τῶν σχέσιν πρὸς τὰς μητροπόλεις, ἐκ τῶν ὅποιων μετη-
νάστευσαν, καὶ τὰ ἥθη καὶ τὸ θρήσκευμα αὐτῶν κατὰ
δὲ τὰ ἄλλα ἡσαν ἐντελῶς ἐλεύθεραι καὶ αὐτόνομοι καὶ
οὐχὶ ὑποτελεῖς φόρου, ὅπως αἱ τῶν Ρωμαίων καὶ αἱ τῶν
νεωτέρων ἔθνῶν ἀποικίαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Σπάρτη (Αυκούσργος).

44. Κατὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀποθανόν-
τος τοῦ Ἀριστοδήμου, ἡ βασιλεία τῆς Σπάρτης διηρέθη
μεταξὺ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν Εὐρυσθένους καὶ Προ-
κλέους, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξιώματα ἐμεινεν ἔκτοτε κλη-
ρονομικὸν εἰς τα δύο γένη καὶ οἱ μὲν ἐκ τοῦ πρεσβυτέ-
ρου γένους καταγόμενοι βασιλεῖς ὠνομάζοντο Ἀγιδαί
ἐκ τοῦ Ἀγιδος, υἱοῦ τοῦ Εὐρυσθένους, οἱ δὲ ἐκ

τοῦ νεωτέρου Εύρυπωντίδαι, ἐκ τοῦ Εύρυπωντος, διαδόχου τοῦ Σάρων, υἱοῦ τοῦ Προκλέους.

45. Λυκούργος. Οὗτος ἀνήκεν εἰς τὸ γένος τῶν Εύρυπωντιδῶν, καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως Εὐνόμου, δοτις ἀποθνήσκων ἀρῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν μεγαλείτερον ἀδελφὸν τοῦ Λυκούργου Πολυδέκην, καὶ οὐτος, ἀποθανὼν ἄνευ τέκνων, εἰς τὸν Λυκούργον. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πολυδέκτου, γεννησάσης τῆς χήρας τούτου ἔρρεν τέκνον, ὁ Λυκούργος κατέθεσε τὴν ἀρχὴν γάρ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, τὸν ὅποιον ὀνόμασε Χαρίλαον, καὶ ἀπεδήμησε 10 ἔτη ἐκ τῆς Σπάρτης εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Ἰδίας εἰς τὴν Κρήτην, διποις γνωρίσῃ τοὺς νόμους τῶν χωρῶν ἐκείνων, καὶ προπαρατευάσῃ κατάλληλον διὰ τὴν Σπάρτην νομοθεσίαν. Τελευταῖον δ' ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην κατὰ τὸ ἔτος 876 π. Χ., ἀφεν προηγουμένως ἔλαβε παρὰ τοῦ μακτείου τῶν Δελφῶν χρημάτων, διὰ τοῦ ὅποιου ὀνομάζετο θεοφιλῆς καὶ παρίστατο ὡς θεὸς μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος.

46. Νομοθεσία Λυκούργου. Ο Λυκούργος συνέταξε τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ κατὰ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ βασιλεῖς, ὀνομαζόμενοι ἀρχαγέται, δηλαδὴ ἴσοις ἀρχηγοῖς τῶν πολιτῶν, ἔμειναν δύο, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἐπειδὴ ἥταν περιβεβλημένοι τὸ ἀνωτατὸν ἄξιωμα τῆς ιερωτύνης, αὐτοὶ ἐτέλουν τὰς δημοσίας θυσίας· ἡ δὲ βασιλεία αὐτῶν ἦτο διαδοχική. Ο εἰς τῶν δύο βασιλέων εἰχε πάντοτε ἐν καιρῷ πολέμου τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ ἔηράν στρατοῦ καὶ ἔξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου· οἱ δύο δὲ ὅμοι εἶχον τὴν προεδρίαν τῆς Γερουσίας, ἡ ὥποια συνέκειτο ἐκ 30 ἀνδρῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν βασιλέων. Οἱ γερουσιασταὶ ἔζε-

λέγοντο ἐκ τῶν ὑπερβάντων τὸ ἔξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ἑναρέτων γερόντων ὁ δὲ Δῆμος, ἀποτελούμενος ἐκ μόνων Δωριέων, οἵτινες ἦσαν διηρημένοι εἰς 5 φυλὰς καὶ 30 ὀρδῖς, συνήρχετο ἄπαξ μόνον τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν πανσέληνον, εἰς τὴν εἰς τὸ ὑπειθόρον μεταξὺ τῆς γεφύρας Βαθύκας καὶ τοῦ ποταμοῦ Κνακίωνος συγκροτουμένην μικρὰν ἐκ κλησίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν παροίσταντο οἱ βασιλεῖς καὶ γερουσιασταί, καὶ ἐψηφίζοντο οἱ νόμοι τῆς σπαρτιατικῆς πολιτείας ὑπὸ τῶν ὑπερβάντων τὸ 30ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας Σπαρτιατῶν ἐκεὶ δὲ ἐγίνετο καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων. Ἐγίνοντο δὲ αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Δήμου διὰ βοῆς καὶ οὐχὶ διὰ ψήφου. Ἐκεὶ ἐξελέγοντο καὶ οἱ 5 Ἑφοροί, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ δημοσίου βίου καὶ τῶν πράξεων τῶν ἀρχῶν, προεδρεύοντες τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Δήμου, καὶ δυνάμενοι νῦν ζητῶσαν λόγον τῶν πράξεων καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων, καὶ νῦν δικάζωσι καὶ καταδικάζωσιν εἰς θένταν ὅχι μόνον τοὺς ἴδιώτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς γερουσιαστάς.

47. **Ανακασμῆς τῆς γῆς.** Ὁ Λυκοῦργος, στηρίζων τὸ πολίτευμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν Σπαρτιατῶν, προέβη εἰς τὸν ἀναδασθανόν, δηλαδὴ εἰς τὴν νέαν διανομὴν τῆς γῆς, διαιρέσας τὴν λακωνικὴν χώραν εἰς 39.000 ἵστας μερίδας, ἐκ τῶν ὁποίων τὰς μὲν 9,000 ἔθωκεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, τὰς δὲ 30,000 εἰς τοὺς περιοίκους· οἱ δὲ εἴλωτες ἐκαλλιέργουν ὡς δοῦλοι τὰ κτήματα τῶν Δωριέων καὶ ἔφερον ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν Σπαρτιατῶν ὥρισμένον ποσὸν οἷντο, σῖτου, ἐλαχίου κτλ.

48. **Ἄγωγὴ** (χνατροφὴ) τῶν παιδῶν. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν παιδῶν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπέβλεπε πρὸ πάντων εἰς τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν Σπαρτιατῶν.

διὸ τοῦτο τὰ μὲν ἀδύνατα καὶ μὴ ἀρτιμελῆ (σακάτικα) τέλινα ἐρρίπτοντο εἰς τοὺς ἀποθέτας (φοβερὸν βάραθρον τοῦ Ταῦγέτου), τὰ δὲ εὑριστάκια καὶ τὰ ἔχοντα ὅλη τὰ μέλη τοῦ σώματος σῶν (ἀρτιμελῆ) ἀνετρέφοντο μὲν διπὸ τῶν γονέων οὐ μόνον ἔτη, ἀλλὰ τὸ ἔθδαιμον ἔτος παρεδίδοντο εἰς κοινοὺς διδασκαλίους, τοὺς παιδονόμους. Αἱ γυμναστικὴ ἀσκήσεις ἀπετέλουν τὸ κυριώτατον μέρος τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν, αἵτινες, εἰσερχόμενοι εἰς τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας, κατετάσσοντο εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων, καὶ κατὰ τὸ 20ὸν ἔτος ὀνομάζοντο εἴρενες. Ἐξηκολούθουν δὲ τὰ γυμνάσια καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις μέχρι τοῦ 30 ἔτους, διετησαν τέλοιοι πολιταῖ, ὀνομαζόμενοι ἔξηθοις ἐγύμναζον δὲ καὶ τὸν νοῦν αὐτῶν· δῆθεν καὶ ἡ κρυψίναις τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο περιβόητος, καθὼς καὶ ἡ συντομία τῶν λόγων αὐτῶν, ἥτις ἐλέγετο λακωνικός.

49. **Συσσέτεαι.** Ἀνὰ 15 Σπαρτιαταὶ συνήρχοντο χάριν κοινῆς διαίτης εἰς συσσίτια, ὅπου καὶ οἱ βασιλεῖς ἐκάθηντο, λαμβάνοντες διπλῆν μερίδα. Τὰ δὲ δεῖπνα αὐτῶν ἦσαν λιτά καὶ εὐτελῆ. Ὁ μέλας ζωμὸς, συγκείμενος ἐξ κρέπτος; χοίρου, ἐθραχμένου ἐντὸς αἷματος μετὰ δλίγους ὅξους; καὶ ἄλλατος, καὶ ποτήριον οἶνου, ἥτο ἡ κυριωτέρχη τροφὴ τῶν Σπαρτιατῶν· ἔτρωγον δὲ καὶ κρέπτα ἐξ κυνηγίων. Ἀπέρευγον δὲ οἱ Σπαρτιαταὶ τὴν τρυφηλὴν ζωὴν· διὰ τοῦτο εἶχον οἰκίας πενυχράς, καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν μετεγειρίζοντο μόνον τὸν πέλεκυν. Ἀπηγορεύετο προσέτι αὐτηρῶς ἡ χρῆσις τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ νομίσματος καὶ ἡ εἰς ἄλλας πόλεις ἀποδημία τῶν Σπαρτιατῶν, καθὼς καὶ ἡ εἰς τὴν Σπάρτην πολυγρόνιος διαμονὴ τῶν ξένων.

50. Τὸ κυνήγιον καὶ αἱ ὄπλασκίαι ἦσαν ἡ κυριωτέρα τῶν Σπαρτιατῶν ἐναπογόλησις, καὶ διάκληρος ὁ βίος αὐ-

τῶν εἰχε σχέσιν πρὸς τὸν πόλεμον· ἔζων δηλαδὴ εἰς τὴν Σπάρτην ὡς εἰς στρατόπεδον καὶ δικαιός τοῦ πολέμου ἦτο δι' αὐτοὺς καιρὸς ἐορτῆς καὶ γαζᾶς· διότι ἐνδεδυμένοι χλαμύδας ἐρυθρὰς καὶ φέροντες μακρὰν κόμην, ἔξεστράτευον ὑπὸ τὸν ἥχον τῶν αὐλῶν καὶ ἐκαλλωπίζοντο πρὸ τῆς μάχης ὡς νὰ ἔβαδιζον εἰς πανήγυριν. Οὐδέποτε δ' ὑπεχώρουν εἰς τὴν μάχην, ἀλλ' ἢ ἐνίκων ἢ ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐκπληροῦντες τὴν παραγγελίαν τῶν Σπαρτιατίδων «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν». δηλαδὴ ἢ ταύτην τὴν ἀσπίδα νὰ φέρῃς (νικητὴς) ἢ ἐπὶ ταύτης νὰ σὲ φέρωσι (νικηφόρος).

51. Ἀφοῦ δὲ οἱ νόμοι τοῦ Δυκούγου, οἵτινες ἦσαν ἄγραφοι, ὀνομαζόμενοι ὁ πτραῖ, ἐπεκυρώθησαν ὡς ἀριστοὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου, ὥρκισεν ὁ Λυκοῦργος τοὺς Σπαρτιάτας νὰ μὴ μεταβάλωσιν οὐδένα ἐξ αὐτῶν μάχῃ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ καὶ λνεγχώρησεν εἰς τὴν Κρήτην, ἅπου ἀπέθανε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι.

52. **Πρώτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος**, (743-724 π. Χ.) Οἱ σκληραγωγημένοι Σπαρτιάται ἐκήρυξαν πόλεμον κατά τῶν γειτόνων αὐτῶν Τεγεατῶν, Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων, καὶ ἐξειθύντις νικηταὶ ἐκ τῶν πεισματωδῶν τούτων πολέμων, ἔλαθον τάχιστα τὴν ἡγεμονίαν ὀλοκλήρου τῆς Πελοποννήσου. Ἀφοῦ δὲ τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ Μεσσηνίων ἀρπαγὴ Σπαρτιατίδων παρθένων, ἐιῷται ἐχόρευον κατά τὸν κεινὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος. Οἱ Μεσσήνιοι, ἔχοντες ἀργηγὸν τὸν Ἀριστόδημον, καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῆς ὁγυρᾶς Ἰθάμης.

ἀλλὰ μετὰ πολυετῆ ἀντίστασιν, καταστενοχωρούμενοι ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν, ἔλαβον περὶ τοῦ μαντείου χρησμὸν, ὃν ἐξεπλήρωσεν ὁ δυστυχὸς βασιλεὺς τῶν Μεσσηνίων Ἀριστόδημος, σφραγίσας διὰ τῆς ἴδιας αὐτοῦ χειρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν βασιλεὺην ταῦτην θυσίαν οἱ Σπαρτιάται, ἀπολέσαντες κατ' ἀρχὰς 300 ἄνδρας καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Θεόπι μπον, ὑπερισχύουσι πάλιν, καὶ ὁ Ἀριστόδημος, ἀπελπισθεὶς περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος καὶ ταραττόμενος καθ' ὅπνον ὑπὸ τοῦ φαντάσματος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἐσφάξεν ἑκυτὸν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῆς, καὶ οἱ Μεσσηνῖοι μετὰ 19 ὅλων ἑτῶν ἡρῷεικὴν ἀντίστασιν παρέδωκαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας τὸ φρούριον τῆς Ἰθάμης, καὶ ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν ἔγειναν δοῦλοι, ἄλλοι δὲ μετηνάστευσαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἔκτισαν τὴν πόλιν Ἄργον.

53. Δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος. (687-670 π. Χ.). Οἱ Μεσσηνῖοι πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἐπανέλαβον μετὰ 40 ἔτη τὸν πόλεμον, καὶ ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν ἀνδρεῖον Ἀριστομένην, ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας περὶ τὰ σύνορα τῆς Ἀρκαδίας, καὶ ἤναγκασσαν αὐτοὺς νὰ ἵπτησονται στρατηγὸν ἐξ Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀντὶ στρατηγοῦ πέμψουσι τὸν ποιητὴν Τυρταῖον, δστις ὅμως διὰ τῶν ἀσμάτων αὐτοῦ ἀνεζωπύρωσε τὸ θάρρος τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἔγεινεν αἴτιος τῆς καταστροφῆς τῶν Μεσσηνίων. Ὁ Ἀριστομένης, συλληφθεὶς αἰγυάλωτος, ἐρρίφθη εἰς τὸν Καιάδαν (βαθυτατὸν βάραθρον ἐπὶ τοῦ Ταῦγέτου), δπως ἀποθάνη ἐκεῖ· καὶ ἐξέριχτει μὲν ἐκεῖθεν ὁ ήρως οὔτος ὀδηγηθεὶς ὑπὸ ἀλώπεκος, καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μεσσηνίων· ἀλλὰ δὲν ἥδυνθη νὰ σώσῃ τὴν ἑκυτοῦ πατρίδα, ἕτις μετὰ τεσσαρκονταετεῖς ἀγῶνας παρεδόθη. Ἐκ τῶν Μεσ-

στηνίων πολλοῖς ἀπέπλευσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γόργου, οὐδοῦ τοῦ Ἀριστομένους, εἰς τὴν σικελικὴν πόλιν Ζάγκλην, τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς παλαιᾶς αὐτῶν πατρίδος ἐπωνύμιαν Μεσσηνίην, οἱ δὲ μείναντες κατήνησαν Εἴλωτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι·

ΑΘΗΝΑΙΚΕΣ ΣΧΟΛΑΙ (600 περίπου π. Χρ.).

54. Κατὰ τὴν πάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν οἱ Δωριεῖς, καταλαβόντες ἐκτὸς τῆς Ηθελοπονήσου τὰ Μέγαρα, ἐποιούρκισαν καὶ τὰ; Ἀθῆνας. Οἱ βασιλεὺς δὲ τούτων Κόδρος, λαβὼν χρησμὸν ὅτι ἡθελον νικήσει ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ὁ βασιλεὺς, ἥδης ρογευθῆ, ἐνδυθεὶς φορέματα χωρικοῦ καὶ φέρων εἰς τοὺς ὄμοις αὐτοῦ φορτίου ξύλων, ἔξηλθεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ προσέβαλὼν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον Δωριέων στρατιώτην, ἐφοιεύθη ὡς αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Δωριεῖς, ἐτράπησαν ἀμέσως εἰς φυγὴν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, εὐγνωμονοῦντες πρὸς τὸν φιλόπατριν αὐτῶν βασιλέαν, κατέργησαν τὴν βασιλείαν καὶ ἀντικατέστησαν αὐτὴν δι' ἐνός, ἵσοθίου ἄρχοντος, ἐκλέξαντες τοιούτον τὸν οὐάν τοῦ Κόδρου Μέδοντα, βραδύτερον δὲ διὰ δεκαετοῦς ἄρχοντος, καὶ τελευταῖον δι' θετοίων ἀρχόντων. Εἳς τούτων δὲ ὁ μὲν εἰς ἐκαλεῖτο ἐπώνυμος, ἐκ τῶν ὁποίου ὄντος καὶ τὸ ἔτος, ὃ δὲ δεύτερος βασιλεὺς, ἐγγόνι τὴν ἐκπρέπειαν τῷ θρόνῳ, καὶ ἡ πρίτις πολέμου αρχή, ὃ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν οἱ δὲ λοιποὶ ἡθεσμοί θέτει, καὶ ἐρεθντίζοντες τὴν γνωστοτάτην τῶν δικαιοστηρίων.

Ἄρ. Οἱ Εὐπατρίδαι ἐν Ἀθήναις, οἵτινες ἔξελεγον καὶ τοὺς ἀρχαντας, εἶχον εἰς τὰς γείτνας αὐτῶν σῆλην τὴν ἔξου-

οιαν· αὐτοὶ μόνοι ἐδίκαζον, διότι μόνοι ἐγνώριζον τοὺς ἀγράρους νόμους, τοὺς στηρίζομένους εἰς παλαιὰς συνθήσεις, καὶ ἐπομένως κατεπίεζον τὸν λαύν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λαύν; ἀπήγει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ νόμους γραπτοὺς, οἱ εὐπατρίδαι ἰδόντες, διτὶ δὲν ἡδύναντο πλέον νὰ ἀντισταθῶσιν, ἀνέβασαν τὴν σύνταξιν τῶν νόμων εἰς ἕνα ἔξ αὐτῶν, τὸν ἀπάνθρωπον Δράκοντα, τοῦ ὅποιου οἱ νόμοι ἦσαν τόσον σκληροί, ὥστε περὶ αὐτῶν ἔλεγον, διτὶ ἐγράφησαν δι' αἴματος καὶ οὐχὶ διὰ μελάνης; διότι δὲν σχεδὸν τῶν ἐγκλημάτων ἡ ποινὴ ἦτο θάνατος. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀγανακτήσαντες κατὰ τοῦ Δράκοντος διὰ τὴν σκληρὰν αὐτοῦ νομοθεσίαν, ἔξεδιωξαν αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὗτος κατέρυγγεν εἰς τὴν Αἴγιναν, ὅπου μετ' ὅλιγον ἀπέθανε.

56. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δράκοντος ὁ γαρθρὸς τοῦ τυράννου τῶν Μεγάρων Θεαγένους Κύλων ἀπεπιράθη νὰ γείνῃ τύραννος τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐφονεύθη ἀποσπασθεὶς δολίως ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἀκροπόλει ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπου εἶχε καταρύγει ὡς εἰς ἄσυλον, καὶ κατεσφάγη μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ. Ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης ἐνέσκηψε φοβερὸς λοιμὸς (ἐπιδημικὴ ἀσθένεια) εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐκ τοῦ Κυλωνείου δὲ τούτου ἀγούς, ὡς ὠνομάσθη ἡ ἐκ τῆς σφραγῆς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κύλωνος γεννηθῆσα φοβερὴ ἐπιδημία, ἐκαθάρισε καὶ ἀπήλλαξε τὴν πόλιν ὡς ἐκ Κρήτης κληθεὶς θεόπνευστος, ὡς ἐνομίζετο, Ἐπιμενίδης, ὅστις ἐπανερχόμενος εἰς Κρήτην προσέτρεψε τοὺς Ἀθηναίους νὰ καλέσωσι τὸν Σόλωνα πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.

57. Σόλων. Οὗτος διὰ τὴν μεγάλην κύτου πατέσιαν καὶ τὰς ἔξογους ἀρετὰς συγκατελάγετο μεταξὺ τῶν ἐπτάτεσσιν τῆς Ἑλλάδος· κατήγετο δὲ πατρόθεν ἐκ τῶν βασιλικοῦ γένους; τῶν Κοδρίδῶν· Ο Σόλων προσποιηθεὶς τὸν

παράφρονα, καὶ προτρέψας δι' ἐνθουσιωδῶν πυημάτων τοὺς Ἀθηναίους, ὅπως ἀνακτήσαι τὴν ὑπὸ τῶν Μεγαρέων ἀραιεθεῖσαν νῆσον Σαλαμῖνα, ἔξελέγθη ὑστερον ὑπὸ τῶν εὐγνωμονούντων πόρος αὐτὸν Ἀθηναίων ἄρχον, ὅπως συντάξῃ καὶ τὴν νομοθεσίαν αὐτῶν.

58. Ὁ Σόλων συνέταξε τὸ νέον δημοκρατικὸν πολιτευμα τυμφένως πρὸς τὰ ἥθη καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀθηναίων. Διήρεσε τοὺς Ἀθηναίους κατὰ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς 4 τάξεις, 1) τοὺς πεντακοσιομεδίμνους, ἔχοντας εἰσόδημα 500 μεδίμνων (κοιλῶν) σίτου, οἴνου ἢ κριθῆς, 2) τοὺς ἵππεῖς, ἔχοντας εἰσόδημα 300 μεδίμνων, καὶ δυνητέρους νὰ τρέφωσι πολεμικὸν ἵππον 3) τοὺς ζευγίτας, ἔχοντας ζεῦγος γεωργικῶν βιών ἢ ἡμιόνων, καὶ 4) τοὺς θηταῖς, ἔχοντας εἰσόδημα διλιγότερον τῶν 150 μεδίμνων. Ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν πεντακοσιομεδίμνοι, ὅντες εὐπατρίδαι, δειτήρουν δι' ἰδίων ἐξόδων τὸν σόλον, οἱ δὲ ζευγίταις ἀπετέλουν τοὺς ὅπλιτας τοῦ στρατοῦ καὶ οἱ ἵππεῖς τοὺς ἵππεῖς αὐτοῦ· οἱ δὲ θηταῖς ἐν ἐκτάκτῳ μόνον ἀνάγκη τῆς πατρίδος ὠπλίζοντο καὶ ὁ ὀπλισμὸς αὐτῶν ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ δημοσίου.

59. Ἔκκλησία τοῦ Δήμου. Αὕτη ἀπετελεῖτο ἐξ ὅλων ἐν γένει τῶν πολιτῶν, τῶν ἔχόντων ἡλικίαν 18—20 ἑτῶν, καὶ ἦτο ἡ νομοθετικὴ ἀρχὴ, ὁ ὅποια ὥριζε τὸν φόρους, ἀπεράπτικε περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἔξελεγε δι' ἓν ἔτος ἐκ τῶν πολιτῶν, τῶν ἔχόντων ἡλικίαν 30 ἑτῶν, τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἀρχοντας, τοὺς διευθύνοντας τὰ τῶν δικαστηρίων, καὶ τὰ τῆς θρησκείας καὶ τοῦ πολέμου. Συνήρχετο δ' αὕτη τετράκις τοῦ ἔτους, κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν Πυνάκα, βραδύτερον δὲ εἰς τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου. Εἰς τὴν Εὐκλησίαν, τῆς Βουλῆς, ἔκαστος πολίτης

ἡδύνατο νὰ λάβῃ τὸν λόγον· ἡγόρευον δημως κυρίως ὅσοι εἶχον ἐπιφροὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων πραγμάτων καὶ εἶχον ἔργον τὰ πολιτειὰ, δηλαδὴ ῥήτορες, πολιτευόμενοι, καὶ οὐχὶ ἀπλοὶ ἴδιωται· ἔφερον δὲ στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὡς σημεῖον τῆς ἱερότητος, τοῦ ἀπαραβίαστου καὶ τοῦ ἀνευθύνου αὐτῶν. Ἡ δὲ ψηφοφορία ἐγίνετο διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς γειροδός (γειροτονία).

60. Βουλὴ. Ἡ δὲ Βουλὴ εἶχε τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς πολιτείας, ἀποτελουμένη ἐκ 400 ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὑπερβάντων τὸ 300ὸν ἕτος τῆς ἡλικίας, ἐπὶ δὲ Κλεισθένους, κατὰ τὸ ἔτος 509 π. Χ., ἐκ 500 ἀνδρῶν. Αὕτη συνήρχετο καθ' ἑκάστην, ἐκτὸς τῶν ἑορτῶν, κατὰ συνεδριάσεις αὐτῆς ἦσαν δημόσιαι. Εἶχε δὲ τὴν ἐπιστασίαν δύον τῶν κλάδων τῆς διοικήσεως καὶ τῶν προσόδων τῆς πολιτείας, καὶ ἀπεράσιζε περὶ δύον τῶν δημοσίων ὑποθέσεων πρὸν αὗταις εἰσαγγῆθσιν, ὅπως ψηφισθῶσιν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.

61. Σεισάγχθεει. Τὸ πρῶτον μέτρον, τὸ ὄποιον δύο Σόλων ἔλαβε πρὸς ἀνακούφιστον τοῦ λαοῦ, ἵνα ἡ λεγομένη Σεισάγχθεει, διῆς ἡλάττωσε τὸν τόκον, καταργήσας καὶ τὴν ἔνσκα χρεῶν πώλησιν τῶν πολιτῶν ὡς δούλων, καὶ πῦξης καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος. Ἄλλ' δημως ἔδωκεν εἰς τοὺς εὐπατρίδας προνόμια τινα· διότι ἐξ αὐτῶν ἐξελέγοντο οἱ ἀρχοντες, καὶ ἐκ τούτων πάλιν τῶν ἐντιμοτέρων συνεκροτεῖτο ἡ Ἀνω Βουλὴ, δηλαδὴ ὁ Ἀρειος Πάγος ΙΙ ἀγορα, τὸν ὄποιον δύο Σόλων κατέστηπε φύλακα τῶν νόμων, τοῦ πολιτεύματος, τῶν ἥθων τῶν πολιτῶν καὶ τῆς λατρείας τῶν θεῶν. Τὴν ἀνω Βουλὴν, ἡ ὄποια ἐτῆς τοποθεσίας αὐτῆς ὠνομάσθη Ἀρειος Πάγος, δηλ. βράχος τοῦ Ἀρεως, καὶ τὴν Βουλὴν τῶν 400 δύο Σόλων ἔθεωρε ὡς δύο ἀγκύρας τῆς πολιτείας εἰς πᾶσαν ταραχὴν τοῦ Δήμου. Ἀπετελεῖτο δὲ ὁ Ἀρειος Πάγος ἐκ

δικαστῶν ἰσοβίων, οἵτινες ἐδίκαζον ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς, ἵνα μὴ συγκινῶνται ἐκ τῆς θέσης τῶν δικαζομένων.

62. Οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος ἦσαν γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λεγομένων ἀξόνων ἢ κύριεσσιν (πινάκων), οἱ διοῖοι ἐρυλάττοντο κατὰ πρώτον εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ βραδύτερον εἰς τὸ προτανεῖον. Ἀροῦ δὲ συνεπλήρωσεν ὁ Σόλων τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ, ἔλαβε παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἔνορκον ὑπόσχεσιν ὅτι ἐπὶ δέκα ἔτη δὲν θελον μεταβάλει αὐτὴν ποσῶς, καὶ ἐπεχειρεῖ περιηγήσεις εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀσίαν, μεταβάσις καὶ εἰς τὰς Σάρδεις, διπου, ως λέγεται, ἥλθεν εἰς τὴν πολυθρύληντον μετὰ τοῦ Κροίσου συνέπειξεν. Δύο δὲ ἔτη πρὶν ἡ γενίν κατὰ πρώτον τύραννος ὁ Ησιοστράτος, ἐπέστρεψεν ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, διπου ἀπέθανε κατὰ τὸ 559 ἔτος π. Χ. ὅγδοοντούτης ἡ κατ' ἄλλους ἑκατοντούτης τὴν ἡλικίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ηεισέστρατος καὶ Ηεισαστρατίδας

(560—510 π. Χ.).

63. **Ηεισέστρατος** (560—527 π. Χ.). Ἐν Ἑλλάδι, ἀροῦ εἰς πολλὰ μέρη αὔτη; ιδρύθησαν δημοκρατίαι, λογοροί τινες δημαρχωγοί, βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀνελάμβανον μοναρχικὴν ἔξουσίαν, καὶ οἱ τοιοῦτοι ὀνομάζοντο τύραννοι, τῶν ὅποιων περιφρυνότατος ὑπῆρχεν ὁ Ηεισέστρατος ἐν Ἀθήναις, διστις ἐνῷ ἐζη ἔτι ὁ Σόλων κατέθισεν νὰ σφετερισθῇ τὴν μοναρχικὴν ἔξουσίαν διὰ πανουργίας; διότι ἐραυματίσκεις αὐτὸς ἐμπότιν ἔλαβε πορὰ τοῦ Δήμου σωματοφύλακὴν ἐκ 50 φραγμοφόρων (κορυνηφόρων). Τούτους δ' αὐξήσας μετ' ὀλ-

γον εἰς 400, κατέλαβε δι' αὐτῶν τὴν ὁμρόπολιν κατὰ τὸ έτος 560 π. Χ., καὶ ἀνηγροεύθη ἀνώτατος ἀρχιθν,
ὅνομασθείς τύραννος· ἡ λέξις δ' αὕτη βραδύτερον ἔ-
λαβε κακήν σημασίαν ἐνεκα τῆς κακῆς διοικήσεως πολλῶν
τυράννων. Οἱ ἔρθροι τοῦ Πεισιστράτου ἐπέτυχον μὲν νὰ
ἐκβάλωσιν αὐτὸν δις ἐκ τῆς πόλεως· ἀλλ' αὐτὸς ἐπέ-
στρεψε πάλιν, καὶ τελευταῖον διετήρησε τὴν ἀρχὴν μέχρι
τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος κατὰ τὸ έτος 527 π. Χ.
Ἐπ' αὐτοῦ ἤκμασεν ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ
ἐμπόριον· ἐπ' αὐτοῦ τὰ ποιήματα τοῦ 'Ομήρου συνελέ-
γησαν καὶ ἀντεγράφησαν καὶ ἀνεγινώσκοντο κατὰ τὴν
έօρτὴν τῶν παναθηναίων· αὐτὸς ἦρχισε καὶ τὴν ἀνέγερσιν
τοῦ ναοῦ τοῦ 'Ολυμπίου Διὸς, τὸν ἐποίειν μετὰ πολλοὺς
αιώνας συνεπλήρωσεν ἡ αὔτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων 'Α-
δριανός.

64. ΜΕΣΟΣΤΡΑΤΕῖΩΣ (527-510 π. Χ.). Μετά τὸν θάνατον τοῦ Πεισιστράτου ἀνέλαβον τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν οἱ γιοὶ αὐτοῦ 'Ιππίας καὶ 'Ιππαρχος, οἵτινες καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκυβέρνησαν καλῶς, ὡς καὶ ἐπιτήρησαν. 'Αλλ' ὅτε ὁ 'Ιππαρχος, ἀνθρώπος ἔκδοτος εἰς τὰς ηδονὰς ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἑστὴν τῶν Ηγαναθιναίων ὑπὸ δύο στενῶν φίλων τοῦ 'Αρρυοδίου καὶ τοῦ 'Αριστογείτονος ὑπὸ ἐκδικήσεως δι' ὑθρεύτινά, γενομένην ὑπὸ τοῦ 'Ιππαρχου εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ 'Αρρυοδίου, τότε ὁ 'Ιππίας ἐκυβέρνησεν ἀπανθρώπως καὶ δυναστικῶς, καὶ προεπάλεσε τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἐν ἑτεροτοπίᾳ τῆς Σπάρτης Κλεομένην.

65. Μετὰ δὲν πρώτην τοῦ Πλεύρων, δοτις κατέργυγεν εἰ; τὸν Βασιλέα τῶν Ηεράτων Δρεπάνη, ἐξελέγην ἀρχων ἵπανθρωπος· οἱ Κλειστοί δὲν γένηται, δοτις ἀποκατέστηνε τὴν ὅπο του Ηειραστράτου καταργήθησαν δημοκρατίαν. Οι

δις Ἀθηναῖοι ἔστησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνδριάντας πρὸς τε
μὴν τῶν τυχαννοκτόνων Ἀριστογείτονος,
ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν Ἀριστόδιος εἶχε φονευθῆ ὑπὸ τῶν
δοφυρόφρων τοῦ Ἰππάρχου, ὁ δὲ Ἀριστογείτων ὑπὸ τοῦ
δημοίου τοῦ Ἰππίου, καὶ ἔψαλλον ὕμνους πρὸς αὐτοὺς κα-
τὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Παναθηναίων.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΑΙΩΝ ΤΗΣ ΕΞΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΕΙΣΙΣΤΡΑΤΙΔΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ

310 π. Χ.—449 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Μηδεκοὶ ἢ Μερσεκοὶ πόλεμοι.

66. Αἱ κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι,
οἵτις ὑποτελεῖς φόρου εἰς τὸν πλουσιώτατον βασιλέα τῆς
Λυδίας Κροῖσον, καθηυπετάγησαν, μετὰ τὴν ἀλωσιν
τῶν Σάρδεων καὶ τὴν αἰγυπτιωσίαν τοῦ Κροίσου, ὑπὸ τοῦ
Κύρου, ὅστις εἰς ἐκάστην τούτων διώσιτεν ἐγγύωριον ἀρ-
χοντα, ὄνομαζόμενον τύραννον. Τοῦ Κύρου, ὅστις ἐ-
θεμελίωσε τὴν περσικὴν μοναρχίαν κατὰ τὸ ἔτος 555 π.
Χ., διάδοχος ὑπῆρξεν ὁ Καμβύσης, τούτου δὲ ὁ Μῆ-
δος Σμέρδις, καὶ τούτου δολοφονηθέντος, ὁ υἱὸς τοῦ
Γαστάσκου Δαρεῖος, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 521 μέχρι τοῦ
485 ἔτους π. Χ.

67. Αἱ κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι
οἵτις συνειθισμέναι πρότερον εἰς βίον ἐλεύθερον, ὑπέφερον
μετ' ἀγανακτήσεως τῶν βαρύτερον περσικὸν ζυγὸν ἀλλὰ

δὲν ἡδύναντο καὶ νὰ ἀποτινάξωσιν αὐτὸν, διότιοι ἐπίσημοι
αὐτῶν ἄνδρες, διορισθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περ-
σῶν τύχαννοι αὐτῶν, ἥσαν πιστοὶ πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκράτουν
αὐτὰς εἰς ὑποταγήν.

60. Ιωνεὶς ἐπενάστασις. Εἰς δὲ τῶν ἴσχυρῶν
τούτων τυράννων, ὁ ἄρχων τῆς Μιλήτου Ἰστιαῖος,
συνεκστρατεύσας μετὰ τοῦ Δαρεῖου κατὰ τὸν τελευταῖον
κατὰ τῶν Σκυθῶν πόλεμον, καὶ μὴ διαλύσας κατὰ τὴν συμ-
βουλὴν τοῦ Ἀθηναίου Μιλητίαδου τὰς ἐπὶ τοῦ Δουνάσεως
γεφύρας, ἔσωσε τὸν Δαρεῖον καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ καταδιω-
κόμενον ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῆς πίστεως αὐ-
τοῦ προσεκλήθη εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν, διποιτεῖος ἐκεῖ ἀπο-
λαμβάνη τιμᾶς καὶ ἀναπαύσεως· ἀλλ' ὁ Ἰστιαῖος, θεωρῶν
τὴν διαμονὴν ταύτην ὡς φυλακὴν, προέτρεψε χρυσίως τὸν
γαμβρὸν αὐτοῦ Ἀρισταγόραν, τύχαννον τῆς Μι-
λήτου, εἰς ἀποστασίαν. Ἡ Μιλήτος καὶ αἱ λοιπαὶ
ἔλληνικαι ἀποικίαι ἀποστατήσασαι, ἔλασθον τὰ ὅπλα
κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἐζήτησαν παρὰ τῆς Σπάρτης καὶ
περὶ ἀλλων πολιτειῶν τῆς Ἐλλάδος βοήθειαν· ἀλλ' ὅμως
μόναι αἱ Ἀθηναῖς, ἐκδικούμεναι τὸν πρὸς τὸν Δαρεῖον
καταχρυγόντα Ἰππίαν, καὶ ἡ μικρὰ ἐν Εὔβοιᾳ πόλις
Ἐρέτρια ἔπειμψαν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἐλ-
ληνας δλίγχα πλοῖα. Κατ' ἀργὰς οἱ Ἐλληνες ἐκυρίευσαν
καὶ ἐπιτύπλουσαν τὰς Σάρδεις, μητρόπολιν τῆς Σατραπείας
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἡ ἀποστασία διεδόθη εἰς δῆν
τὴν Ιωνίαν. Ἀλλ' ὅστερον αἱ δικόνοιαι τῶν Ἐλλή-
νων καὶ αἱ ἀνώτεραι δυνάμεις τῶν Περσῶν κατέβαλον
τοὺς Ἐλληνας κατὰ θάλασσαν, καὶ οἱ Πέρσαι ἐκυρίευσαν
καὶ κατέσκαψαν τὴν πόλιν Μίλητον. Πλεῖστοι τότε
Μιλήσιοι ἦποι ἐπωλήθησαν ὡς δούλους· δὲ δὲ Ἀριστα-
γόρας, καταφυγῶν πρὸς τοὺς Θράκας, ἐφονεύθη, καὶ ὁ Ἰ-
στιαῖος αἰγαλωτισθεὶς, ἐσταυρώθη. Ἡ δὲ Ιωνία ὑπε-

τάγη πάλιν εἰς τὸν περσικὸν ζυγὸν, καὶ ὁ Δαρεῖος ὁρχίσθη νὰ ἐκδικηθῇ σκληρῷς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Ἐρετριῶν ὡς βοηθήταντας τοὺς ἀποστάτας, διατάξας ἔνα τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ νὰ ἀναφωνῇ πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν ὕσκον τοῦ δείπνου τρεῖς φοράς «ἐνθυμοῦ τοὺς Ἀθηναίους.» *Ωστε ἡ ἐπανάστασις τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐλληνικῶν ἀποικιῶν ὑπῆρξεν ἡ κυριωτέρων ἀφορμὴ τῶν μετὰ ταῦτα μηδὲ τῶν ἢ περσικῶν πολέμων.

69. Πρώτος περσικὸς πόλεμος. (**Μαρδόνιος**) 492—490 π. Χ. Πρῶτος ὁ γαμβρὸς τοῦ Δαρείου Μαρδόνιος ἔζεστράτευσε κατὰ τῆς Ἐλλάδος μετὰ στόλου καὶ στρατοῦ, ὁ δόποιος ἐπορεύετο διὰ τῶν παρχλίων τῆς Θράκης, κήρυκες δ' ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἐλλάδα, ἀπαιτοῦντες πανταχοῦ γῆν καὶ ὅδον ὡς σημεῖα ὑποταγῆς. Ἀλλὰ μεγάλη τρικυμία, συμβάσα τότε κατὰ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Αθωνοῦ, 300 μὲν περσικὰ πλοῖα συνέτριψεν ἔκει, πολλὰς δὲ χιλιάδας ἀνδρῶν κατέπνιξε καὶ μέγα μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ Μαρδόνιου ἔξωλοθρεύθη ὑπὸ τῶν μαχίμων Θρακικῶν λαῶν, ὥστε ὁ Μαρδόνιος ἐπέστρεψεν ἀπράκτος εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλὰ καὶ τῶν κηρύκων ἡ τύχη ὑπῆρξε σκληρὸς διότι ἡ μὲν Αἴγινα καὶ αἱ πλευσταὶ τῶν ἐλληνικῶν νήσων, ἔνεκα ἀδυναμίας, ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς γῆν καὶ ὅδον ἀλλ' ὅτε οὗτοι ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς Ἀθήνας, τὴν αὐτὴν προτείνοντες ἀπειτησιν, ἔρριφθησαν παρὰ τὸ δίκαιον τῶν ἔθνῶν ἐν μὲν τῇ Σπάρτῃ εἰς βαθὺ φρέσκο, ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις εἰς βάραθρον, δύος λάθωσιν ἔκειθεν γῆν καὶ ὅδον.

70. Ιτώσες Ζερετρέας (490 π. Χ.). Προορισθεὶς δὲ ὁ Δαρεῖος διὰ τὴν ὕδριν ταύτην τῶν κηρύκων, ἀπέστειλε δεύτερον στόλον 600 τριήρεων μετὰ 110,000 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Μῆδον Δάτιν καὶ τὸν Πέρσην Ἀρταφέρνην. Διαπλεύσαντες δὲ οὗτοι τὸ Αἴγαον

Πέλαγος, ὅπου καθυπέταξαν τὰς Κυκλαδικές νήσους, ἀπεβίβασθησαν εἰς τὴν Εὔβοιαν καὶ ἐποιεόρχησαν τὴν Ἐρέτριαν, ἡ ἥποια μετὰ ἐπτακιμερον ἀνταπινέπεσε διὰ πραδοσίας εἰς τὰς γεῖρας τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες κατέσκαψαν αὐτὴν μέχρι θεμελίων καὶ ἐπειρψάν τούς κατοίκους αὐτῆς αἰχμαλώτους εἰς τὴν Ἀσίαν.

71. Η ἐν Μαραθῶνι μάχη (490 π. Χ.). Μετὰ δὲ τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν πυρπόλησιν τὰς Ἐρετρίας οἱ Πέρσαι, ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν Ἰππίκην, ἀπέβησαν εἰς τὴν ἀττικὴν παραχώραν ἐπὶ τῇ πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος. Τοῦτο δὲ μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἔζητοσαν τὴν βαθίειαν τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ βλέποντες ταῦτην βραδύνουσαν, διότι νόμος ἀπηγόρευεν εἰς αὐτοὺς; νὰ ἐκστρατεύωσι πρὸ τῆς πανσελήνου, ἔξηλθον μόνοι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ τοὺς δέκα αὐτῶν στρατηγούς, οἵτινες ἔξελέγησαν ἀνὰ εἰς ἐξάστης τῶν 10 φυλῶν. Τούτων δὲ ἐπιφανέστατος ἦτο ὁ Μιλτιάδης, ὅστις μετὰ 4 ἄλλων στρατηγῶν ἐκηρύχθη ἐν τῷ πολεμικῷ συμβουλίῳ ὑπὲρ τῆς ἀμέσου συγκροτήσεως τῆς μάχης, οἱ δε λοιποὶ 5 ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς αὐτῆς, δύοις ἀναμείνωσι καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Σπαρτιατῶν ἀλλ' εὐτυγῆς ὁ προεδρεύων τότε τοῦ πολεμικοῦ συμβουλίου πολέμαρχος Καλλίμαχος, οἱ δὲ λοιποὶ 1000 στρατοῦ, ἀποτελουμένουν ἐκ 10,000 Ἀθηναίων καὶ 1000 Πλαταιέων, εἰς τὸν ἐμπαιρότερον Μιλτιάδην ἀλλ' οὗτος περιέμεινε τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἥποιαν περιήργετο εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία κατὰ τὸν νόμον, ἥτις ἦτο ἡ 29 Σεπτεμ-

72. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἀπομιμούμενοι τὸ παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Ἀριστείδου, ἀνέθεσαν τὴν δλην ἀρχηγίαν τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ, ἀποτελουμένουν ἐκ 10,000 Ἀθηναίων καὶ 1000 Πλαταιέων, εἰς τὸν ἐμπαιρότερον Μιλτιάδην ἀλλ' οὗτος περιέμεινε τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἥποιαν περιήργετο εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία κατὰ τὸν νόμον, ἥτις ἦτο ἡ 29 Σεπτεμ-

ερίου τοῦ 490 ἔτους π. Χ., καὶ παρέταξε τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν παρὰ τὸ ἄλσος τοῦ Ἡρακλέους ὑψωμάτων εἰς ἀπόστασιν 5,000 βημάτων ἀπὸ τῶν Περσῶν. Ἰνα μὴ περικυκλωθῆ δὲ καὶ προσβληθῆ εἰς τὰ νῶτα ὑπὸ τοῦ περισκοῦ ἵππου, ἔξετεινε πολὺ τὴν γραμμὴν τῆς ἑλληνικῆς φάλαγγος καὶ ἔξισπεν αὐτὴν πρὸς τὸ μέτωπον τοῦ περισκοῦ στρατοῦ καὶ τὴν μὲν δεξιὰν πτέρυγα ἀπετέλουν οἱ ὑπὸ τὸν πολέμαρχον Καλλίμαχον Ἀθηναῖοι, τὴν δὲ ἄριστερὰν οἱ Πλαταιεῖς, καὶ τὸ κέντρον ὁ Αριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς.

73. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἅμα οἱ οἰωνοὶ τῆς μάχης ἀνηγγέλθησαν αἵτιοι καὶ ἡ σάλπιγξ ἥχητεν, ὅπως ἀρχίσῃ ἡ μάχη, ὁ Μιλτιάδης ὡδήγησε τοὺς 11,000 αὐτοῦ ἄνδρας τροχάδην κατὰ τῶν κάτωθεν ἐστρατοπεδευμένων δεκαπλασίων Περσῶν καὶ μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς, ὥστε οἱ βάρβαροι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου, ἔξέλαβον αὐτοὺς ὡς τάγμα παραφόνων ἀνθρώπων, ὁρμώντων εἰς βεβαίαν καταστροφὴν· καὶ οἱ μὲν Πέρσαι καὶ οἱ Σάκκαι κατώρθωσαν νὰ διασπάσωσι τὸ ἀσθενέστερὸν μέρος τῆς ἑλληνικῆς φάλαγγος καὶ αἱ φυλαὶ, τῶν ὅποιων στρατηγοὶ ἦσαν ὁ Αριστείδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἀλλὰ συσσωματωθεῖσαι πάλιν, ἐπανέλαβον τὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν χρόνον ὁ Μιλτιάδης εἶχε τρέψει εἰς φυγὴν τοὺς κατ' αὐτοῦ παραταχθέντες Ἀσιανούς, καὶ εἶχε στραφῆ κατὰ τοῦ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης θριαμβεύοντος περισκοῦ κέντρου. Τελευταῖον οἱ ἔως τότε ἀνίκητοι δεσπόται τῆς Ασίας ἔπειρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενοι μέχρι τῆς θαλάσσης, δῆμοι οἱ Ἐλληνες ὑπέστησαν τὴν σπουδαιοτέραν ζημίαν. Ἐκεῖ ἔπειτεν ὁ ἀνδρεῖος πολέμαρχος Καλλίμαχος, καὶ ὁ στρατηγὸς Στησίλχος· καὶ διασημότατος ὅλων Κυνηγίγειρος, ἀδελφὸς τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου,

δημοις συλλαθών περσικήν τριήρη, ἐκράτει κύτην μέλοις οὐ
ἀπεκόπη ἡ χείρ αὐτοῦ καὶ ἐφονεύθη. Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ
τὴν ἔροδον ταῦταν ἔγειναν κύριον 7 μόνον τριήρεων, αἱ
δὲ λοιπαὶ κατώρθωσαν νὰ διαφύγωσιν.

74. Ὁ ήλιος εἶχεν ἄδη δύεις καὶ ἐπληκτίαζεν ἐσπέρα.
Τὰ πέριξ ὅρη ἀντέχουν ὑπὸ τῶν ἀλλαχγμῶν καὶ τῆς ἀ-
γχλιάς εἰς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὃς αἴρυντο ἐκ τῆς
κορυφῆς τοῦ Πεντελικοῦ ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ περσικὸς στό-
λος ἔπλεε πρὸς τὸ Σύνιον, διευθυνόμενος εἰς τὸ Φάλη-
ρον, ἵνα καταλάβῃ τὰς Ἀθήνας, αἱ δύοις ἡπειρο-
στρατιωτῶν. 'Ἄλλο' ὁ Μιλτιάδης, ἐννοήτας τὸν σκοπὸν
τοῦ Δάξιδος, κατέλιπε τὸν Ἀριστείδην ἐπὶ τοῦ πεδίου
τῆς μάχης μετὰ τῶν ὄπλιτῶν τῆς ἑκυτοῦ φυλῆς, καὶ κύ-
το; μετὰ τῶν λοιπῶν 9 φυλῶν καὶ μετὰ τῶν Πλαταιέων,
ἐν ὅλῳ 10,000 ἀνδρῶν, διελθὼν τὸν χώραν διὰ ταχείας
νυκτερινῆς πορείας, κατέφθασε τὴν πρωτίν εἰς τὰς Ἀθή-
νας, καθ' ἣν στιγμὴν ἤρχετο καὶ ἡ ἐκ Σπάρτης ἐπικου-
ρία 2000 ἀνδρῶν. Τοῦτο δὲ ἴδοντες οἱ Πέρσαι, ἀνεψιώ-
σαν κατησχυμένοι εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀσίας. Ἐφονεύ-
οισαν δὲ μὲν τῶν Περσῶν 6,400, ἐκ δὲ τῶν ἀνδρειο-
τέρων Ἀθηναίων, τῶν ἔχοντων τελειότερα ὅπλα, 192 μό-
νοι ἀνδρες.

75. Οἱ νεκροὶ τῶν Ἀθηναίων πρὸς μεῖζονα τιμὴν ἐτά-
φησαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Υἱοὶ δὲ τάφος ἡ-
γέρθη ἐπὶ τοῦ ἐνδέρου, ὃπου κείνται οἱ Μαρχανομάχοι
καὶ δέκα λαμπροὶ στύλοι ὑδρύθησαν, ἀνὰ εἷς δι' ἐκάστην
τῶν 10 φυλῶν, ἐπὶ τῶν ὄποιων ἐχαράχθησαν τὰ δινόμα-
τα τῶν ἐνδέξων ἀνδρῶν, τῶν πεσόντων κατὰ τὸν μέγαν
ἔκεινον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἡγῶντα. Χωριστὸς δὲ τάφος
ἡ γέροντος ἐπὶ τῶν νεκρῶν τῶν πεσόντων Πλαταιέων, καὶ
τρίτος ἐπὶ τῶν δούλων, οἵτινες ὡς γυμνῆται ἔλαβον μέ-
τρα.

ρος; εἰς τὴν μάχην καὶ ἐφορεύθησαν. Ηλησίον δὲ τῶν τριῶν τούτων τάφων ἡγέρθη ἐκ μαρμάρου λευκοῦ τρόπαιον, ἐπὶ τοῦ ὅποιου ἐγράφη ἐπίγραμμα τοῦ ποικτοῦ Σιμωνίδου λέγον· «χάριν τῶν Ἑλλήνων μαχόμενοι εἰς Ἀθηναῖς εἰς τὸν Μαρχθῶνα, κατετέρπωσαν τὴν δύναμιν τῶν χρυσοφόρων Μεδῶν». Ηλησίον δὲ τοῦ τροπαίου κατεσκευάσθη ἐκ μαρμάρου ἐπίστη λευκοῦ μνημεῖον τοῦ στρατηγοῦ Μιλτιάδου, εἰς τοῦ ὅποιου τὴν μεγαλεφύτην ὥρεν· λεστὸν ἡ νίκη. «Ωστε εἰς τὸν ἄριστον τοῦ Μαρχθῶνος ἀτελόθησαν τιματεῖ, τῶν ὅποιών οὐσίεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εὕτε πρὸ αὐτοῦ οὔτε μετ' αὐτὸν ἡξιώθη.

76. **Ο Μελτεζόνης.** 'Αλλ' ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀπήλαυνε πολὺν χρόνον τὴν μεγάλην αὐτοῦ δόξαν· αἱ ἔνδοξοι ἡμέραι τοῦ Μιλτιάδου ταχέως ἐλιγμονήθησαν καὶ τὸ τέλος; αὐτοῦ ὑπῆρξεν οἰκτρόν. Οὗτος ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Πάρου μετὰ 70 πλοίων, χάριν προσωπικῆς ἐκδικήσεως κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Παρίων Λισαγόρα, καὶ ἐπανελθὼν ἀπράκτος εἰς Ἀθήνας μετὰ καίριον τραῦμα, ὅπερ ἔλλαξε κατὰ τὴν μηρὸν, κατηγορήθη ὑπὸ τοῦ Ξενούποου καὶ τῶν Ἀλεξιωνιδῶν, διτὶ ἐξηπάτησε τὸν Δῆμον καὶ διεὶς ἐπεδίωκε τὴν τυραννίαν. Παρασταθεὶς δὲ ὁ Μιλτιάδης ἐπὶ κλίνης ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, κατεδίκασθη εἰς χρηματικὴν ποινὴν 50 ταλάντων, ἥτις ἦτοι ἵσος δύναμις πρὸς τὴν δικαίαν τοῦ πολέμου, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤδυνκτο νὰ πληρώσῃ τὸ ὑπέρογκον τεῦτο πρόστιμον, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἐκ τοῦ τραύματος· ὁ δὲ αὐτοῦ Κίμων ἐπλήρωσε τὸ πρόστιμον τῶν 50 ταλάντων καὶ ἔθαψε μετά μεγάλων τιμῶν τὸν ἔνδοξον αὐτοῦ πατέρα.

77. **Αρεστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς.** Μετὰ τὸν θίνατον τοῦ Μιλτιάδου δὲ Θεμιστοκλῆς, δινειρευόμενος τὴν δόξαν τοῦ ἄριστον τοῦ Μαρχθῶνος, εὔτινος τὸ γρόπαιον δὲν

ἀρινεν αὐτὸν νὰ κοιμηθῇ (οὐκ ἔχεις καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλιτάρδου τρόπιον), ἀφοῦ ἔπεισε τὸν δῆμον νὰ ἔξοτραχίσῃ τὸν Ἀριστεῖδην ἐπὶ δεκατίαν, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται εἰς τὰ πολιτικὰ αὐτοῦ σχέδια, ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μεταχειρισθῶσι τὰς προσόδους τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρίου, τὰς ὅποιας πρότερον διένεμον εἴς τὸν λαὸν, διὰ τινὰς προστοιμάσσωσι μέγαν στόλον, καὶ τάχιστα κατεσπεύσαν 200 τριήρεις, ὁνομαζομένας τοιουτοτρόπως, διότι ἔπεισται αὐτῶν εἶχε τρεῖς σειρᾶς κωπῶν.

78. Δεύτερος Μηδικὸς πόλεμος (480-479 π.Χ.)

Οτε δὲ Δροῦσος ἔμαθε τὸ ἐν Μαραθώνι δυστύχημα, ἔξηγιαθή ἔτι πλέον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ προποιήμαζε νέαν φοβερὸν ἐκστρατείαν, καὶ διάλκηρος ἡ Ἀσία ἐτείσετο τοῖχοι ὅλη ἔτη ἐκ τῶν μεγάλων αὐτοῦ προπαρατευμῶν· ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 485 π. Χ. ἀπέθανεν οὗτος; καὶ διεδέχθη αὐτὸν ἐπὶ τοῦ περιπτοῦ θρόνου δὲ ἡλικῶν καὶ ὑπερήρχνος αὐτοῦ γίδης Εὐρέξης, ὃς τις ἔξηκολούθησε τὰ ἐκδιρήρχνος αὐτοῦ γίδης· Εὐρέξης, ὃς τις ἔξηκολούθησε τὰ ἐκδιρήρχνος αὐτοῦ γίδης τοῦ στρατοῦ τοῦ Εὐρέξου ὑπερέσσαινε τὰ 5,000,000 ἄνδρων. Εἶχε δὲ καὶ στόλον, συγκείμενον ἐκ 1207 μεγάλων πλοίων καὶ 3000 σκευοφόρων. Ἄλλ' ἐκ τοῦ μεγάλου τούτου πλήθους μόλις 200,000 μαχητῶν ἦσαν ἀξιόμαχοι· τὸ δὲ λοιπὸν ὑπέρμετρον πλῆθος, συγκείμενον ἐξ ἀγρυπνάστων στρατιωτῶν, ποικίλως ἐνδεδυμένων καὶ ὀπλισμένων, 46 δικροφωτάτων ἑθνῶν, ἥτο μᾶλλον ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Εὐρέξου. Ποδὸς ἀποφυγῆν δὲ τοῦ περίπλου τοῦ Ἀθωνος, ὃπου ἐναυάγησεν ὁ πρῶτος κατὰ τὴν Ἑλλάδας περισκόδης στόλος, ἐκέπη ὑπὸ τῶν Περσῶν δὲ Ισθμὸς, διὰ τοῦ ὅποιου συνάπτεται μετὰ τῆς Ἑρῆς τὸ ἀκρωτήτον, καὶ διῆλθεν δὲ περισκόδης

στόλος. 'Ωσαύτως δὲ κατὰ τὸ στενότατον μέρος τοῦ Ἐλλησπόντου, ὅπου τὸ πλάτος τοῦ πορθμοῦ διανικεῖται εἰς 2000 βήματα, κατεσκευάσθησαν πρὸς διάδεσιν τοῦ στρατοῦ δύο γέρυχι. Ἐπτὰ δὲ οὐρανοὶ καὶ ἑπτὰ νέαταις διεκρίσεσσεν ἡ ἐπὶ τοῦ Ἐλλησπόντου διάδεσις τοῦ περικοῦ στρατοῦ ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην.

79. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θράκης καὶ καὶ τῆς Μακεδονίας πρὸς τὴν Θεσσαλίαν, ἐνῷ συγχρόνως ὁ στόλος αὐτοῦ ἔπλεε πλησίον τῶν παραχλίων, ὅπως προμηθεύει εἰς τὴν σφρατὸν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ. Ἡ Θεσσαλία ὑπετάγη εἰς τὴν προχωροῦντα ἐχθρὸν ἀνευ ἀντιστάσεως, ἡ Βοιωτία καὶ ἄλλαι τινὲς ἐλληνικοὶ πόλεις μικρούχρισται καὶ δειλιάσσονται, ἔπειτα πρὸς τὴν βεσιλέα τῶν Περσῶν τὰ σημεῖα τῆς ὑποταγῆς γῆν καὶ ὕδωρ· θερέτης δὲ ἐπροκλεῖ ὁ ἐχθρὸς, ὅπως καταπλημμυρίσῃ καὶ ὑποδουλώῃ τὴν Ἐλλάδα. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ ἀπέλεξεν οἱ Ἕλληνες πόσον μεγίλην δύναμιν ἔχει ἡ Ἐρμόνει, ἥντι μέντοι μετὰ τῆς ἁνδρίας καὶ τῆς φιλοπατοίας. Αἱ πλειστοὶ πόλεις τῆς Ἐλλάδος συνέδεσσαν ταχέως συμμαχίαν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐξέλεξαν ἡγεμόνα κύρων τὴν ἡγέρων καὶ ὑπερήφρων Σπάρτην.

80. **Ἡ** ἐν Θερμοπύλαις μάχη (Ι. πλ. 480 π. Χ.). Οἱ Ἕλληνες ἀπεράτωσαν τότε τὸν μὲν στόλον νὰ στείλωσιν εἰς τὸ Ἀρτεμισίον ἔξακτιχίλιοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἄνδρες, μετεξὺ τῶν ὅποιων 300 Σπαρτιέται ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀνδρείου τῆς Σπάρτης βεσιλίως Λεωνίδου, νὰ κατεχλάσσωτο τὸ στενόν τῶν Θερμοπυλῶν καὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάδεσιν τῶν περσικῶν στρατιμάτων.

81. Κατὰ τὸν μῆνα Ιούλιον τὸν 480 ἔτους π. Χ., ἐνῷ ἐτελοῦντο οἱ ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ὁ Ξέρξης, ἵλες

ἀμαχητεῖ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν,
ἔφενη τελευταῖον πρὸ τῶν στενῶν τῶν Θερμοπυλῶν, τὰ
ὅποια ὠνομάζουντο τοιουτοτρόπως ἐει τῶν ἔκει θερμῶν
παιγῆντας ἐθάμψας: δὲ ἴδον κιλιάδας τινὰς ἀνθρώπων, οὐ-
τινες; εἰχον ἡμετάτοεπτον ἀπόρτειν νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς
τὸν ἄπειρον αὐτοῦ σφραγόν. Τότε ὁ Ξέρξης ἐπεμψεν ἐπι-
στολὴν πιὸν τὸν Λεωνίδαν, ἐν ἥγραψε «παράδοσιν τὰ
στλαῖη ἀλλ' ὁ Λεωνίδας ἐπέτρεψεν κύτην γράψας ἐπ'
αὐτῇ: αὐλήν νὲ τὲ λέβρε» (ιστολὸν λάθε). Εἰς μάτην ὁ
Ξέρξης ἡγωνισθεὶς ἡγέρεις τινὰς νὰ ἔκβιάσῃ τὴν διάβασιν.
Χιλιάδες ἐκ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν
ξιφῶν τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτοὶ οἱ λεγόμενοι ἢ θάνα-
τοι μύριοι, ὅοι ἐκλεκτότεροι τοῦ περσικοῦ στρατοῦ
ἡνχγκασθησαν ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἀνδρίας νὰ ὑποχωρήσω-
σιν. Ἀλλὰ τελευταῖον εὑρέθη προδότης τις Τραχίνιος, Ἐ-
φιάλτης ὀνομαζόμενος, διτεις ὑπέδειξεν εἰς τοὺς Πέρσας
τὴν στενὴν διὲ τοὺς ὅρους Οὔτη: διόδον, διὲ τῆς ὅποιας
οὖτοις ἀναβάντες, κατέλαβον τὰ νῶτα τῶν Ἑλλήνων.
Τότε ὁ Λεωνίδας ἴδον διει σύρκετο εἰς δεινὴν θέσιν,
τὸν μὲν ἄλλους τυμάχους ἀπέπεμψε, μόνις δὲ αὐτὸς
ἔμεινε μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν καὶ 200 Θεσπιέων καὶ
400 Θιραιών, τοὺς ὄποιους ἐφράτησεν δι' ὅμηρον, ἀπο-
ρρίστες νὲ ἀκοθάνη μετὰ τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ καὶ νὰ
διώτε εἰς μήν τοῦ: «Ἐλληνας μέγα παράδειγμα πρὸς μή-
μητιν, εἰς δὲ τοῦ Πέρσας φιβροῦ δειγμα τῆς ἑλληνικῆς
ἀνδρείας. Τοιουτοτρόπως παρετευκασμένος, προύχωρησεν ὁ
Λεωνίδας πρὸ τοῦ στενῶν μετὰ τῶν ἀνδρείων αὐτοῦ Σπαρ-
τιατῶν, καὶ μετὰ παισματωδεστάτην μάχην ἐφονεύθησαν

Σημ. 1. Οὗτοι ὠνομάζουντο ἢ θάνατοι, διότι ὁ ἀριθμὸς αὐ-
τῶν 40,000 οὐδέποτε ἡλεκτοῦτο, ἀναπληρουμένων πάντοτε τῶν
ἀποθνήσκουσιν ἢ τοὺς μένον.

ἀπαντεις οι Σπαρτιάται καὶ οι Θεσπιεῖς, καὶ μεταξὺ τῶν πρότων ἔπειτεν ἡρωϊκῶς μαχόμενος ὁ λεοντόκαρδος Λεωνίδας ἀπειρους λαβὸν πληγάς.¹

82. Κατὰ τὴν μάχην ταῦτην ἐφονεύθησαν 20,000 πεζοὶ που Περσῶν, μεταξὺ τῶν ὅποιων ήταν καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέξου, Ἀθροιόμην; Τικεὶ Υπεράνθη; ὁ δὲ Ξέρξης τοσοῦτον παρθρωγίσθη ἐκ τῆς μεγάλης; ταῦτης καταστροφῆς τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ, ὥστε διέταξε τὴν ἀποκεράλισιν καὶ ἀνασταύρωσιν τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδου. Εἴκει δὲ ἐπὶ τοῦ λόρου, ὅπου ἔπειτεν ὁ Λεωνίδας, ἡγέρθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λέων λιθίνος, ἀπεικονίζων τὸν ὄνοματι καὶ πράγματι λεοντόκαρδον τοῦτον ἡρωακραδύτερον δὲ ἔγεινεν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου καὶ ἡ μετακομιδὴ τῶν δοστῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ἡγέρθη πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τάρας μεγαλοπρεπῆς. Εἰς δὲ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις πεσόντας Σπαρτιάτας ἴδρυθη ὑπὸ τῶν Ἀργιτυόνων μνημείον, φέρον ἐπιγραφὴν «Ὦ ζένε, εἰπὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους διτὶ ἐδῶ εἰκεῖθα ἐνταφισμένοι, ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους αὐτῶν» «Ὦ ζεῖν ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίους διτὶ τῆδε κείμεθα τοῖς κείνοις ἡρήμασι πειθόμενοι».

83. Η ἐν Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίᾳ. Ἐνῷ ἐγίνοντο ταῦτα ἐν τῷ στενῷ τῶν Θερμοπυλῶν, ὁ ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ 270 πλοίων, ἀπέπλευσεν ἐκ τοῦ Αρτεμισίου, ἀκρωτηρίου τῆς Εὐβοίας, ὅπου εἶχε συγκροτήσει τριγύμερον ναυμαχίαν, εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ

Σημ. 1. Ἐκ τῶν 300 Σπαρτιατῶν μόνον εἰς διεσώθη, ὀνυμαζόμενος Ἀριστόδημος ὁ οὗτος ὅμως ἐπανελθὼν εἰς τὴν Σπάρτην, περιερρρονεῖτο ὡς ἀνανδρος ὑπὸ δύων ἐν γένει τῶν Σπαρτιάτῶν ἀλλὰ καὶ εὔτος ἀπέπλυνε τὴν φιθερὰν ταῦτην κηλίδα τοῦ βίου αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐπιτατοῖς μάχην κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὅπου ἔπειτεν ἡρωϊκῶς μαχόμενος.

ἔκει ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν οὕτων εἰς 380 τριήρεις καὶ 7 πεντηκοντάροις (πλοῖα 50 κωπῶν). Οἱ δὲ Ξέρξης εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατεργμόσας τὴν Φωκίδα καὶ Βοιωτίαν, προύχώρησεν ἀμαχητεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ἀποίας οἱ Ἀθηναῖοι τῇ προτροπῇ τοῦ Θεμιστοκλέους εἶχον ἐγκαταλίπει, μεταβεβάσαντες μὲν τὰς γυναικας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν Λέγιναν, τὴν Τροιζήνιαν καὶ τὴν Πελοπόννησον, αὐτοὶ δὲ εἰσελθόντες εἰς τὰ ἐν Σαλαμῖνι πλοῖα. Οἱ Ξέρξης κυριεύσας καὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἔφρενος τοὺς ἐν αὐτῇ 500 γέροντας Ἀθηναῖους, τοὺς ὄχυρωθέντας ἐντὸς τῶν ξυλίνων αὐτῆς τειχῶν, τῶν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ τοῦ μαντείου κατ' αὐτοὺς ὡς τοτεύτων ὑπαινιττομένων.

84. Η ἄλωσις καὶ καταστροφὴ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν Ἀθηνῶν, αἱ φλόγες τῆς πυρπολουμένης πόλεως καὶ ἡ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ὀρμητικὴ πρόσοδος τῶν βαρθάρων κατετάρχεν τοὺς Ἑλληνας πλοιάρχους, ὥστε πολλοὶ ἐζήτουν νὰ ἀναγρήσωσι, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι θελοῦν νὰ χαραχήσωσι πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ, ὅπου ἦτο παρατεταγμένος καὶ ὡς κατὰ ξηρὰν στρατός. Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν νυκτερινῷ πολεμικῷ συμβούλῳ τῶν υπάρχοντων κατέπεισε τὸν ὄχυριναύχρον Εύρυθιόν δην, ὅπως μείνῃ, ἀποδείξῃ ὅτι τὸ στενόν τῆς Σαλαμῖνος ἦτο καταλληλότερον πρὸς ναυμαχίαν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἔχοντας ὅλιγα πλοῖα παρὰ εἰς τοὺς Πέρσας. Ήντα δὲ ἐμποδίση τὰν ἔκειθεν ἀναγρώσσιν τῶν λοιπῶν πλοίων, ἐπεμψε πρὸς τὸν Ξέρξην τὸν παιδαγωγὸν τῶν παιδῶν αὐτοῦ Σικενόν προτρέπων αὐτὸν, ὃς φθορὰ δῆθεν τῶν Περσῶν, καὶ φράξῃ τὸ πρὸς Δυσμάς τοῦ πορθμοῦ στόμιον διὰ πλοίου, ζητεῖς ἀποκρόφη τὴν ἔκειθεν ἀπόδρασιν τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ ὁ Ξέρξης ἀμέσως ἐπράξε.

85. Η ἐν Σαλαμῖνε χαραχήσια. Η ἡώς τὴ; 23

Σεπτεμβρίου τοῦ 480 ἔτους π. Χ. ἀνέτειλε λαρπτὸν καὶ ἡ μεγάλη ναυμαχία ἤχοισεν ὑπὸ αὐτὰ τὰ βλέμματα τοῦ Σέργου, ὅποιος ἐκάθητο ἐπὶ ἡργυρόποδος δίφρου, (καθέδρας, ἔχοντος ἀργυροῦς πόδας), ἐπὶ τοῦ πλησίον τῆς θαλάσσης λόφου Αλγιάδεω, ὅπως γεινὴ μάρτις τῆς ναυμαχίας, ἔχων πέριξ αὐτοῦ γραμματεῖς, ὅπως περιγράψω τὴν μάχην. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος, ὑπὸ τὴν ὀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Εὔρυβιάδου καὶ τὴν γενικὴν διοικησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, κατέλαβε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνος εἰς τὰ σημερινὰ Ἀμπελάκια, συγκείμενο; ἐξ 378 τριήρων μετὰ 70,000 ἀνδρῶν, καὶ παρετάχθη εἰς μίαν μόνην γραμμὴν, ὁ δὲ περιπολὸς εἰς τρεῖς σειρὰς ἡπὸ τοῦ Φελλήρου μέχρι τοῦ Σουνίου, καὶ ἐν τούτοις ἐκάστη τῶν τριῶν τούτων γραμμῶν ὑπερτέρες πάλιν κατὰ τὴν ἔκτασιν τὴν μίαν γραμμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, διότι συνέκειτο ἐκ 1207 πλοίων μετὰ 150,000 ἄνδρων.

86. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος παρετάχθη τοιουτοτρόπως, ὥστε κατὰ μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα παρετάχθισκεν τῇ ἀριστερᾷ ναυτικῇ μερὶσκει τῶν Δωριέων, δηλωθῆ τῇ; Σπάρτη, τῆς Κορίνθου, τῆς Αίγινης καὶ τῶν Μεγαρέων ὑπὸ τὸν ἡρχινυάρχον Εὐρυνίαδην, ἔχονται ἀπέναντι αὐτῶν τοὺς Ἱωνας καὶ τοὺς Κάρας· κατὰ δὲ τὴν ἀριστερὰν αἱ τῶν Ἀθηναίων ἵντειρη τῶν φαινοικῶν καὶ αἴγυττικῶν, καὶ αἱ τῶν μικροτέρων ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τὸ μέσον, ἀπέναντι τῶν Πηγαϊδών, Λυκίων, Κιλίκων καὶ Κυπρίων.

87. Οἱ δύο στόλοι, ὅντες τοιουτοτρόπως ἀντιπαρατεταγμένοι ἔμειναν ἀκίνητοι ἐπὶ τεναγρόνον, διότι ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνεβαλε τὴν ἔναρξιν τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ὥρας, κατὰ τὴν ὥρον τοῦ σφοδρὸς ἀνεμος (Ζέρυφος) ἐπινεε. Ἄμφις δὲ σφοδρὸς ἐφίστητον ἀνεμος, τὸ σύνθημα τοῦ πολεμικοῦ σαλπίσματος; ἐδόθη, ἡ σάλπιγξ τοῦ ἡρχινυάρχου Εύρυ-

εἰδον, ἐτίμανε τὴν ἔφοδον, αἱ σάλπιγγες τῶν στρατηγῶν ἐπενέλαβον τὸ πύθημα, καὶ τότε ἀντίχυσεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς τῶν Ἑλλήνων ὁ πολεμικὸς ὄμοιος (πυράν) καὶ ἀνεβόσαν τὰ ἑλληνικὰ πληρώματα.

«Ω ποῖδες Ἑλλήνων, προγωρεῖτε,
«ἐλευθεροῦτε τὴν πατρίδα σας, τὰς γυναικας σας,
· οὓς νυνὸς τῶν πατρικῶν σας θεῶν
«καὶ τοὺς τάφους τῶν προγόνων σας;
«ιώρα είναι ὁ ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγών,»

καὶ ταὶ πλοιαὶ τῶν Ἑλλήνων ὥρμησαν εἰς τὰ πρόσω ἐν λαμπρῷ τάξει, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ μάχη κατέστη γενικὴ καθ' ὅλην τὴν γραμμήν.

88. Πρῶτοι ἤρχισαν ὑπερισχύοντες οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρας, ὅπου ὁ Θεμιστοκλῆς, συμμικνύστας τὰς ἀρίστας αὐτοῦ νῆσος, διέσπασε τὸ ἡμικύκλιον, ὅπερ εἶχον σχηματίσει πάρις αὐτοῦ οἱ Φοίνικες, καὶ ἡγάγκασε πολλὰ μὲν τῶν πλοίων τούτων νὰ ἔξοχείλωσιν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλὰ δὲ νὰ ζητάσωσιν ἀσυλον ὅπισθεν τοῦ κέντρου τῶν Ηερσῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστράφη πρὸς δεξιὰ καὶ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ κέντρου τῶν Ηερσῶν, ὅπου ἀντέσχον γενναῖοις οἱ Κύπριοι καὶ Κιλικεῖς ἀλλὰ καὶ οὗτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡγεμόνος τῶν Κιλικῶν Συεννέσεως, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ τὰ ἐν τῷ κέντρῳ περιπάτηκα πλοῖα, καταδιωκόμενα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐζήτουν νὰ διαφύγωσιν ἀτάκτως εἰς Ηερσιά καὶ εἰς Φάληρον. Τελευταῖνον φονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀμεινίου καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ξέρξου καὶ ναύαρχος τῶν Ιώνων καὶ Καρῶν Ἀριαδίγνης καὶ οἱ Ἰωνες καὶ οἱ Κᾶρες ὑπεχώρησαν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ Φάληρον καὶ ἡ φυγὴ κατέστη γενικὴ.¹

Σημ. 1. Η βασίλεισσα τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἀστεριστὰ μείνασσα τελευταῖα καὶ κινδυνεύουσσα ἢ συλληφθῆ ἔδει ωπο τοῦ Ἀθηναίου

89. Μετ' ὅλιγον δὲ, περὶ τὴν ἑπέραν ὅλα τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα διεσκορπίσθησαν, καὶ τὰ πτώματα 50,000 Περσῶν μεταξὺ τῶν ὄποιων ἦτο καὶ τὸ τοῦ ἀνδρείου Πέρσου ναυάρχου Ἀρισθίγνου, καὶ τὰ ναυάγια 200 ἐχθρικῶν πλοίων ἐκυλίοντο εἰς τὸ πέλαγος πνηγαχόθεν δὲ ἡκούοντο αἱ κραυγαὶ, οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ γόροι τῶν καταποντιζομένων ἢ αἷμαχλωτιζομένων Περσῶν.

90. Τὴν δὲ ὑστεραίαν τῆς ναυμαχίας ταῦτας, καθ' ἥν οἱ "Ἐλληνες ἀπώλεσαν μόνον 40 πλοῖα, ὁ Θεμιστοκλῆς παρήγγειλε πρὸς τὸν Ξέρξην, ὅτι ὁ ἔλληνικὸς στόλος ἀπεφέτισε νὰ καταλάβῃ τὸν Ἐλλήσποντον καὶ νὰ λύσῃ τὰς γερήρας, ἵνα μὴ δικυθῆ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ο δὲ Ξέρξης ὑπὸ τοσαύτης ἐκυριεύθη δειλίκις, ὥστε διέτριξε τὸν ἐν Φαλήρῳ περσικὸν στόλον νὰ ἀπέλθῃ ὀμέσως διὰ νυκτὸς πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον πρὸς διάσωσιν καὶ διαφίλαξιν τῶν γερυρῶν· αὐτὸς δὲ ἀπῆλθεν διὰ τῆς Βοιωτίας, καὶ ἐλείθιεν δικυθῆνθη εἰς Θεσσαλίαν. Έκεῖ δε καταλιπὼν τὸν Μαρδόνιον μετὰ 300,000 ἀνδρῶν, ἵνα ὑποδουλώσῃ τὴν Ἐλλάδα, αὐτὸς μετὰ τῶν ἐλεινῶν λειψάνων τοῦ ἡττημένου αὐτοῦ στρατοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, ὃπου ἀφίκετο τὴν 45ην ἡμέραν ἀπὸ τῆς φυγῆς αὐτοῦ ἐξ Ἀττικῆς. 'Αλλ' εὐρών τὰς γερύρας ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων κατεστραμμένας, μετεκίβασε τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ διὰ πλοίων εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ αὐτὸς ὁ μέγας βασιλεὺς διέβη τὸν Ἐλλήσποντον ἐπὶ πλοιαρίου, καὶ ἐ-

ῆρως Ἀμεινού, ὕδρυσε κατὰ τῆς ἔμπροσθεν αὐτῆς φευγούστης νῆσος καὶ κατεπόντισαν αὐτὴν αὔτανδρον. Ο Ξέρξης, ιδὼν τὸ κατόρθωμα τοῦτο τῆς Ἀρτεμισίας ἀνέκραξεν, ὡς λέγουσιν, «οἱ μὲν ἄνδρες μου ἀπεδείχθησαν γυναικες, αἱ δὲ γυναικες ἀνδρεῖσσαν».

πιστρέψα; εἰς Σάρδεις δὲ τῷ μῆνας μετὰ τὴν ἔνχρξιν τῆς ἀποτυχούσης αἵτου ἐκπρωτείας, μετέβη ἐκεῖθεν κατηγορούμενος εἰς τὰ Σύρους.

Η ἐν Πλαταιαῖς μάχη. (479 π. Χ.). Ό Μαρδόνιος, διιχειμάσχες ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐκινήθη ἐκεῖθεν κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 479 ἔτους π. Χ., ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν διθείσην πρὸς τὸν Ξέρξην ὑπόσχεσιν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ κατὰ πρῶτον προσεπάθησε νὰ ἀποσπάσῃ τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, προτείνων διὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας 'Αλεξανδροῦ συμμαχίαν μετὰ τοῦ γεγάλου βασιλέως ἀλλ' ὁ 'Αριστείδης ἀπάντησεν, ὅτι ἐνότῳ ὁ Ἡλιος τὴν αὐτὴν πορείαν ἔξακολουθεῖ, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέποτε θὰ συμμαχήσωσι μετὰ τοῦ Ξέρξου, ἀλλὰ πεποιθότες εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τοὺς ἥρωας, τῶν ὁποίων ἐλεῖνος ἐνέπρησε τοὺς ναοὺς καὶ κατέστρεψε τὰ ἀγάλματα, θὰ πολεμῶσι πρὸς τοὺς Πέρσας».

92. Ό Μαρδόνιος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν προτάσεων αὗτοῦ, εἰσέβιλεν ἐις τὴς Θεσσαλίας εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ ἐκεῖθεν, παρὰ τὴν συμβουλὴν τῶν ὀλυμπιακῶν Βοιωτῶν, προύγρωρησεν ἄνευ ἀντιστάσεως εἰς τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὸν δέκατον μῆνα ἀπὸ τῆς κυριεύσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, καὶ κατέλαβε τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, εὑρὼν αὐτὴν ἔρημον ἀνθρώπων διότι οἱ Ἀθηναῖοι γνωρίζοντες; ὅτι ἡ πατρὶς ὑπάρχει ὅπου καὶ οἱ πολίται, ἀπειρόθησαν πάλιν εἰς τὴν Σχλαμῆνα. Ό Μαρδόνιος ἐπιρρόησεν ἐκ δευτέρου τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Ἐκεῖ δὲ ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸν 'Ασωπὸν ποταμὸν, ὃπου καὶ τροφὰς εὔκόλως ἦδύνατο νὰ προμηθεύηται καὶ τὸ ἴππικὸν αὐτοῦ νὰ κινηται ἐλευθέρως ἐπὶ τῆς εὐρυγάρου ἐκεὶ πεδιάδος.

93. Οἱ Ἀθηναῖοι ὥπλισαν ταχέως 6000 ἄνδρας οἱ δὲ

Σπεριαταί επεμψκαν κατά τὸν Περσῶν τὸν Μαυσανίχν,
εξ ἀδελφού καὶ ἐπίτρπτου τοῦ ἀνηλίου Πλειστάρ-
χου, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Λεωνίδου, μετὰ 5,000
Σπαρτιατῶν, 5,000 περιοίκων καὶ 35,000 εἰλώτων, οἵτι-
νες μετά τοσχύτης ταχύτητος καὶ μνήμεστης ἔξεστρά-
τευσαν τὴν νίκτα ἐκ Σπάρτης, ὅπει οὐδὲν ἐνόγκαν οἱ ἐν
Σπάρτῃ πρέστεις τῶν αὐγμάχων.

93. Ο Παυσανίχν, ἐνώπιος τὰς σπαρτιατικὰς στρατεί-
ας ετεῖ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐλλήνων, εἶχεν ὑπὸ τὰς διατα-
γῆς αὐτοῦ, ὡς ἐχεστράξαγρος αὐτῶν, 38,700 ὄπλιτας καὶ
59,000 γραινήταις; ἦσαν 97,700 ἄνδρες, καὶ ὑπερβόλει τὸ
ὅρος Καθισταὶ ταῖς, ἵττα στοπέδευσεν ἐν τῇ μεσημβρινῇ
οὐρῇ τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ πορὰ τὰς Ηλαταιάς, ὥστε
ὁ ποταμὸς θειάζει τοὺς ἐχθρούς στρατούς.

94. Οὗτοι πως παρατεταγμένοι οἱ ἀντίπαλοι στρατοί,
σταντο ἐπὶ 10 ἡμέρας ἀκίνητοι, διότι οἱ μάντεις προέ-
λεγον ἐκ τῶν θυσιῶν αὐτῶν νίκην μὲν εἰς τὸν μέλλοντα
νὰ ἀμυνθῇ στρατὸν, ακταστροφὴν δὲ εἰς ἐκεῖνον, δότις ἡ-
θελε πρῶτος ἐπιτεθῆ. Τὴν δὲ ἐνδεκάτην ἡμέραν περὶ τὸ
μεσονύκτιον ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς Ἐλληνας ὑπὸ τοῦ Ἀλε-
ξανδροῦ τοῦ Μακεδόνος, διὰ τὸ Μαρδόνιος ἐμελέτα νὰ προ-
βάλῃ αὐτοὺς τὴν ποτίνην.

95. Καὶ τῷ δητὶ ἅμα ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα τὰς 25ης
Σεπτεμβρίου τοῦ 479 ἔτους π. Χ. διέβη ὁ Μαρδόνιος
μετὰ τῶν Περσῶν ἐπὶ ἕπου λευκοῦ τὸν Ἀσωπὸν ποτα-
μόν, περιφρουρούμενος ὑπὸ 1000 ἀριστῶν ἴππεων, καὶ
προσέσβαλε διὰ τοῦ ἴππικοῦ αὐτοῦ τὰ στρατεύματα τοῦ
Πλουσανίου συγχέροντας δὲ συνεπλάκησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
καὶ οἱ Τεγεαταί πρὸς τοὺς ἀπένναντι αὐτῶν παρατεταγ-
μένους Ἐλληνας, τοὺς συμμαχήσαντας μετὰ τῶν Περ-
σῶν, καὶ δεινὴ πάλη συνήρθη, ἥτις ὅμως δὲν διήρκεσε πο-
λὺ, διότι τάχιστα ὁ Μαρδόνιος, πληγωθεὶς θανατίμως

ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Ἀστρυνήστου, ἔπεις νεκρός ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ οἱ βίστραι ἀτράπησαν εἰ. ἔπειταν φυγὴν, καθ' ἣν κατεστράψτη ἀπές ὁ στρατὸς τοῦ Μαρδανοῦ, πλὴν 3,000 ἄνδρων, διαταθέντων καὶ ἐναθέντων μετὰ τῶν πρὸ τῆς μάχης ἑναγωγησάντων 40,000 ἄνδρων τοῦ Ἀρταξάρου εἰ; τὸν Ἐλλίσποντον ἐκ δὲ τῶν Ἐλλήνων ἐφονεύθηται καὶ ἡ τὸν Πλούτορχον 1360 ἄνδρες.

96. **ΤΙ** ἐν τούτῳ μάχη (25 Σεπτεμβρίου 479 π. Χ.). Περὶ τὴν δεῖλην τῆς ἐνδόξου ἴμερας - τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης συνεργοτίθη καὶ παρὰ τὴν ἀπέναντι τῆς Σάμου Μυκάλην, ἀριστήριον τῆς Ιωνίας, διατέρχεται μάχη, κατὰ τὴν ἑποίχην διανυτικὸς στρατὸς τῶν Ἐλλήνων, συγκείμενος ἐξ 25,000 ἄνδρων καὶ ἐργαγούμενος ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου Λεωτυχίδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ξανθίππου, κατετρόπωτε τὸν ἐκεῖ ἐστρατοπεδευμένον ὑπὸ τὸν Τιγάνην ἐξ 120,000 ἄνδρων περιεκόν στρατὸν, καὶ τοιουτοτρόπως ἥλευθερώθησαν δῆλοι σὲ νᾶσοι τοῦ Αἴγαλου πελάγους ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ Κυργοῦ, καὶ κατετάχθησαν εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἐλλήνων ουρμαζοὺς κατὰ τῶν Περσῶν, ἀποδιηγήσαντων ἐτοτε διὰ παντὸς ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

97. Μετὰ τὰς δύο τελευταῖς ταύτας μάχας ἡ Ἐλλὰς ἀποπλάγη ἐριστεῖς τοῦ μεγάλου κινδύνου ἀπὸ τοῦ νὰ γενηθῇ περσικὴ σαραπεῖα, καταστρέψαται διὰ τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν αὐτῆς δυνάμεων τὰ ἐπειράθυρα βαρβαρικὰ στήρη τῶν Περσῶν. Αἱ ὑπερένδοξαι δ' ἐκεῖ αἱ νίκαι, αἵτινες θέλουσι μνημονεύει. Ήτοι μετὰ θαυμα μοῦ ἐνόσφι υπάρχει ὁ κόσμος, ἔσωσαν διὰ παντὸς τὴν πατείσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦ κόσμου καὶ ἀνύψωσαν τὴν Ἐλλάδα εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης.

98. Άλλα δυστυχῶ; ή ἀκριβὴ τῆς Ἐλλάδος δὲν διέρ-

κεσσ πολὺ διότι εὐθὺς μετὰ τὸ τέλος τῶν μηδικῶν πολέμων ὁ ὀλέθριος καὶ φθοροποιὸς σκάλης τῆς διγονοίας καὶ ἐντεζηλίες ἥρχις νὰ ὑποτκάπτῃ καὶ καταβιβώσκῃ τὸ θυλερὸν δένδρου τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ εὑδαιμονίας, καὶ οἱ Ἐλληνες, ἀπαλλαχέντες τοῦ ἔξωτερικοῦ ἔγχοροῦ, ἔστρεψαν τελευταῖον τὰ νικηφόρα αὖταν ὅπλα ἐναντίον ἀλλήλων. Ή δὲ ἀρρεμὴ πρὸς φανεράν δυσμένειαν καὶ ἔγχορον μετεξέν 'Αθηναῖον καὶ Σπαρτιατῶν ἐδόθη ἐκ τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ περιτείχισες τῆς ὑπὸ τοῦ Εἰρέου πυρποληθεύσης πόλεως τῶν 'Αθηνῶν.

99. **Ἀνοικοδόμησες· Αθηνῶν.** Οἱ 'Αθηναῖοι μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν ἐις τῆς ἐλεστρατείας ἥρχισαν, κατὰ συμβούλην τοῦ Θεμιστοκλέους, νὰ περιτείχισσι τὴν διεῖ ἐμπρησθεῖσαν πόλιν αὐτῶν. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, ἐκ φόνου κινούμενοι, παρεκινοῦσι τοὺς Σπαρτιάτας νὰ ἐμποδίσωσι τὴν περιτείχισιν καὶ ἀχύρωσιν τῶν 'Αθηνῶν, καὶ αὗτοι, ἵνα μὴ οἱ 'Αθηναῖοι γείνωσι καὶ κατὰ ξηρὰν ἴσχυροι, ὡς ἦσαν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ καταστῶσιν ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος, ἀπέτρεπον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὁγυρώσεως τῶν 'Αθηνῶν. Οἱ δὲ Θεμιστοκλῆς πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Σπαρτιατῶν, παριστάντας τὸν κίνδυνον τῆς Ἑλλάδος, ἐις τῆς ὑπὸ τοῦ ἔγχοροῦ ἐνδεχομένης ἀλώσεως ὁγυρᾶς ἔκτο; τοῦ Πιθμούοπόλεως, ἀπήντησεν ὅτι 'Αθηναῖοι θὰ πέμψωσι πρέσβεις εἰς Σπάρτην, ὅπως συιεννογθῶσι περὶ τούτου. Απῆλθε δὲ αὐτὸς ἔκειται, καταλιπὼν ἐν 'Αθήναις τοὺς δύο ἄλλους πρέσβεις: Ἀριστείδην καὶ Ἀθρωνυχὸν, καὶ ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιάται παξεπονοῦντο διὰ τὴν πρόδον τῶν τειχῶν, ὁ Θεμιστοκλῆς παρεκίνησε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ πέμψωσι πρέσβεις, ὅπως πληροφοριθῶσι περὶ τῶν ἀδετπότων φημῶν, ἀφοῦ διεμήνυσε πρότερον εἰς 'Αθήνας νὰ κρατήσωσιν αὐτοὺς; μέχρι τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ. Αρροῦ δὲ ἐπερχόμενη ἡ οἰκοδομὴ καὶ ἀφίκοντο εἰς Σπάρ-

την καὶ οἱ ἔτεροι δύο πρόσδεις, τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἡ-
νίγγειλε πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας τὸ πέρας τῆς οἰκοδομῆς
τῶν τειχῶν καὶ παρέτιηται αὐτοῖς, διτὶ ἡ περιτείχισις τῆς
πόλεως; δὲν ἀντέθινεν εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον. Μετὰ δὲ
ταῦτα οἱ πρόσδεις αὗτοι ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπέ-
στρεψάν καὶ οἱ τῶν Σπαρτιατῶν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Σπάρτην.

100. Ἐκστρατεία Ελαυσικάνου (477 π. Χ.). Οἱ
Ἐλληνες μετὰ τὰς ἐνδόξους αὐτῶν κατὰ τῶν Ηερῶν
νίκας ἔπιμψκεν στόλον συμμάχων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ
Παυσανίου, δύως καταλάθη τὸν Ελλήσποντον,
τὴν κλειδὸν ταύτην τῆς Ἀσίας, καὶ ἀποδιώσῃ ἐκ
τῆς Θράκης τὰς περιοίκας φρουράς. Οὗτος δὲ κατέλαβε
τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Κύπρου καὶ τὸ Βυζάντιον, αἰγα-
λωτίσκους πολλοὺς; ἐπιρχνεῖς Πέρσας, παρ' ὃν ἐμφαθεὶς περὶ¹
τῆς λαμπρότητος τῆς ἐν Σούσοις αὐλῆς, καὶ ἡ σιλαργεῖς
αὐτοῦ ψυχὴ ἐκυριεύοντος ὑπὸ ἐπιθυμίας βασιλικῆς ἔζουσις.
Συνεννοθεὶς δὲ μυστικῶς μετὰ τοῦ σατράπου τῆς Βιθυ-
νίας Ἀρταχάρα τοῦ Περσῶν αἰγαλωτῶν, ως ἐπίτυδες
ἀπέλινεν, ἐζήτησεν εἰς γάμον μιαν τῶν θυγατέρων τοῦ
Ξέρξου, ὥστε τούτης νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Λακεδαι-
μονίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Οἱ δὲ Σπαρτιάται, παι-
σίσθιτες εἰς τὰς κατὰ τοῦ Παυσανίου κατηγορίας τῶν
Πελοποννησίων, ἀνεκάλεσαν αὐτὸν, καταλιπόντες τὴν
φροντίδα τῶν περιτέρω κατὰ τῶν Περσῶν πολιμους εἰς
τοὺς Ἀθηναίους, εἰς οὓς ἀνέθεσαν τὴν ἡγεμονίαν
πάντες οἱ σύμμαχοι, δυστρεστημένοι δύντες κατὰ τοῦ
ὑπεροπτικοῦ τρόπου τοῦ Παυσανίου, πλὴν τῶν Ηε-
λοποννησίων καὶ Αἴγινητῶν. Οἱ Παυσανίας, ἐπιστρέ-
ψας εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφρλακισθή, ἀλλὰ διεκτίσεις,
ἡθωμῷη ἔνεκα τῶν κατὰ τὸ παρελθόν ἐνδόξων αὐτοῦ κα-
τορθωμάτων ἀλλὰ μετὰ τὸν ἀθώωσιν ταύτην ἐξικολούθει
φαδιουργῶν, ὅπως διεγείρῃ εἰς ἐκανάστασιν τοὺς εἶλωτας

καὶ δι' αὐτῶν ἀνατρέψῃ τοὺς ἐφόρους καὶ λάθη ἀπόλυτον ἐν Στάρτῃ ἔξουσίαν. Διὸ κατηγορίην πάλιν ἐπ' ἐσχάτη προδοσίᾳ καὶ ἐδικάσθη, ἔλλα πάλιν ἥθωσθη, ὡς μὴ θεωρουμένη κατὰ τὸν σπαρτιατικὸν νόμον ἀξιοπίστων τῶν μαρτυριῶν τῶν εἰλάτων. Οἱ Παυσανίας, ἀντὶ νῦν σωρφρονισθῆ καὶ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν δλεθρίων οὗτοῦ σχεδίων ἔξηκολούθει τὴν μυστικὴν αὐτοῦ ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ Πέρσου σατρά του 'Αρταξέρξου, φονεύοντος κατὰ πικραγγελίαν αὐτοῦ πάντας τοὺς γραμματοκομιστάς. Τελευταῖνον δὲ, ἀνακαλυφθέσις τῆς προδοσίας ὑπό τενος γραμματοκομιστοῦ, καλούμενου 'Αθηνᾶς, ὡς εἰς ἵερὸν ἄσυλον, δῆν δὲν ἥδυναντο νῦν ἀποσπάσωσιν αὐτόν. Τέσσεις οὖν Σπαρτιάται, κατὰ διαταγὴν τῶν Ἐρέρων, ἔκτισσι τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, πρώτης τῆς μητρός τοῦ Παυσανίου ῥιψάτις τὸν πρῶτον λίθον, καὶ ἀρήρεσαν τὸν θόλον αὐτοῦ, ἐναγκάσσαντες τὸν προδότην τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος νῦν ἀποθάνει τὸν ἐκ τῆς πείνης φοβερὸν θάνατον. Ολίγας δε τιγμάς πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξήγαγον αὐτὸν, ἵνα μὴ μολύνῃ τὸν ναὸν, καὶ ἐνεταφίασαν αὐτὸν πλησίον τοῦ ναοῦ ἐν ἔτει 465 π. Χ.

101. ΗΣΕΩΣ ΤΡΑΧΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΔΥΝΑΤΟΣ ΘΕΜΕΣΤΟΚΛΕΟΥΣ. Μ.τὶ τὴν ἐν Σχλαμίνι ναυμαχίαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεμεστοκλέους ἦτο ἔνδοξον καθ' ὅλην τὴν Ἐλλάδα· καὶ αὐτοὶ οἱ Σπαρτιάται ἐτίμησαν μεγάλως, ὡς καὶ τὸν ἴδιον αὐτὸν νυκτερικὸν Εὔρυθιάδην, διὰ στεφάνου ἐλαίας, ὅστις ἦτο τὸ ἱώτατον ἀριστεῖον τῆς τιμῆς ἐν Σπάρτῃ, καὶ 300 λογάδες ἵππεῖς Σπαρτιάται προέπεμψαν τὸν ἥρωα τῆς Σχλαμίνος μέχρι τῶν σπαρτιατικῶν ὅρίων καὶ κατὰ τοὺς δλυμπιακούς ἀγῶνας, τοὺς τελετήντας μετὰ τὴν ἐν Σχλαμίνι ναυμαχίαν, ἀπαντεῖς οἱ

Θεαταὶ ἔστρεψαν τὰ βλέμματα αὐτῶν ἐκ τῶν ἀγωνιζομένων πρὸς τὸν Θεμιστόκλην καὶ ἐδείκνυν αὐτὸν πρὸς τοὺς ξένους, ὃς τε συγχεινθεὶς οὗτος ὠμολόγησεν, ὅτι αὕτη ἦτος ἡ λαμπροτέρα ἡμέρα τῆς ζωῆς αὐτοῦ· διότι κατ' αὐτὴν ἀπελάμβανε τοὺς καρπούς τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος κόπων του. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν οἱ Σπαρτιάται κατήγγειλαν τὸν Θεμιστοκλέα ἐν Ἀθήναις ώς ἔχοντα συνεννόησιν μετὰ τοῦ προδότου Παυσανίου, καὶ κατώρθωσαν, ὅπως οὗτος ἐξοστρακισθῇ εἰς Ἀργος καὶ ἐκεῖθεν καταφύγῃ πρὸς τὸν οὐλὸν τοῦ Εὔροξου Ἀρταξέρξην, καταδικασθεὶς ἐρήμην ώς προδότης. Οἱ Εὐρόξης παρεχώρησε τῷ Θεμιστοκλεῖ τρεῖς πόλεις πρὸς διατροφήν· ἀλλ’ ὁ μέγας υἱὸς ἀνήρ ἐπιεικώνης αἴμα ταύρου καὶ ἀπέθανεν, ἵνα μὴ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τὴν πατρίδος αὐτοῦ· τὰ δὲ δυτᾶ αὐτοῦ μετηνέχθησαν εἰς Ἀθήνας, καὶ μνημεῖον ἡγέρθη ὑπὸ τῶν μεταμεληθέντων Ἀθηναίων κατὰ τὴν εἰσαδόν τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς πρὸς τιμὴν καὶ ἱερὰν ἀνάμνησιν τοῦ ἥρωος τῆς Σιλλαρίνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ηγεμονέα Ἀθηνῶν.

102. Ἀριστείδης καὶ φορολογέα τῶν συμμάχων. Μετὰ τὴν ἀνάλησιν τοῦ Παυσανίου ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέλαβον τὴν ἡγεμονίαν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν συμμάχων, καὶ ὁ δίκαιος Ἀριστείδης, εἰς δὲ μετὰ τὴν ἔξορίαν τοῦ Θεμιστοκλέους εἶχεν ἀνατεθῆναι δῆλη διεύθυνσις τῶν προχρημάτων τῆς πολιτείας, τοσοῦτον δικαιώς ὀρίσε τὰς συνεισφορὰς τῶν συμμαχίδων πόλεων, ὃς τε ἔμειναν ἀπαστατεύμενοι. Τούτων δὲ αἱ με-

γαλείτεραι ἔδιδον πλοῖα, αἱ δὲ μικρότεραι χρήματα, ἀ-
τινα εἰσέπραττον οἱ ἑλληνοταριάται, ἀνερχόμενα εἰς 460
τάλαντα κατ' ἕτοι· ἀλλ' ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 460 π. Χ.
τὸ συμμαχικὸν ταριεῖν μετετέθη ἐκ Δῆλου εἰς Ἀθήνας·
ναξί, τότε καὶ οἱ φύσαι τῶν συμμάχων ἀνεβίβασθοσαν
εἰς 600 τάλαντα. Οἱ δὲ Ἀριστείδης ἀπέθανε πέντης κατὰ
τὸ ἔτος 468 π. Χ. ἀλλ' ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐπρό-
κιπε τὰς δύο αὐτοῦ θυγατέρες καὶ ἤγειρε μνημεῖον αὐτοῦ
ἐν Φαλήρῳ.

103. Οἱ Κέρων καὶ ἡ Ελευθερείας εἰρήνη. Οἱ
Κέρων διευθύνεις μετὰ τὸν Ἀριστείδην τὰ πράγματα
τῶν Ἀθηνῶν, ὑπερέσωτε τῶν συμμάχων νὰ χορηγῶσιν
ἀντὶ στρατοῦ περισσότερα χρήματα καὶ πλοῖα, καὶ κατὰ
τὸ ἔτος 465 π. Χ. ἐπλευτεῖς μετὰ 200 πλοίων καὶ 50
ἐπικουρικῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς. Απίκης πρὸς τὸν ἐν Παμφυ-
λίᾳ Εὔρυδέ μοντα ποταμὸν, καὶ συνῆψε ναυ-
μαχίαν πρὸς τὰ ἔκει εὑρισκόμενα 350 πλοῖα τῶν Περ-
σῶν, ἐξ ὧν κατεπόντισε καὶ συνέλαβε περὶ τὰς 200 ναῦς.
Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεβίβασε τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς τὴν
Ἐγράν καὶ κατετρόπωσε τοὺς Ηέρσας. Κατὰ τὴν αὐτὴν
δὲ ἡμέραν συναντήσας καὶ τὸν ἐκ Κύπρου ἐρχόμενον στά-
λον, κατετρόπωσε καὶ αὐτὸν ὀλοσχερῶς.

104. Μετὰ τὰ μεγάλα ταῦτα κατορθώματα τοῦ Κί-
μωνος τοσοῦτον ἐφοβήθη ὁ Ἀρταξέρξης, ὃστε συ-
νωμολόγησε τὴν καλομένην Κυμαίνειν εἰρήνην, δι' ἣς ἀ-
νεγνώριζε τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν ἀπασῶν τῶν ἐν
Ἀσίᾳ ἑλληνίδων πόλεων καὶ νήσων. Μετὰ δὲ ταῦτα δ
Κίμων ἐπλευσεν εἰς τὴν Θράκην καὶ νήσουν. Οὗτοι
ἐξεδίωξε τὰς τελευταίας περσικὰς φρουράς.

105. Κατὰ τὸ ἔτος ἑκατέντα μετέθη ὁ Κίμων μετὰ 4,000
ἀνδρῶν εἰς Σπάρτην, κινδυνεύσασαν ἐκ καταστρεπτικοῦ
σημεριῶν ἐξ αὖ 20,000 Σπαρτιατῶν ἐφονεύθησαν· ἀλλὰ

μὴ γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ τοι οὗτοι
ἔζητοσαν τὴν βοήθειαν ταῦτην, κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν
συμπολιτῶν αὐτοῦ εἰς δεκαετῆ ἔξορίαν διὰ ἔξοστρακισμοῦ.
Αλλὰ μετ' ὀλίγον μεταμεληθέντες ἀνεκάλεσαν αὐτὸν,
καὶ ὁ Κίμων ἔξεστράτευτες εἰς Κύπρον, ἵνα ἐκδιώξῃ
καὶ ἔκσιθεν τοὺς Η ἐρας, ἀλλὰ πολιορκῶν τὸ Κίτιον,
ἔλαβε θυνάσιμον τραῦμα καὶ ἀπέθανεν κατὰ τὸ 449 π.
Χ. Οἱ δὲ Σπαρτιάται μετὰ δεκαετῆ πολιορκίαν, κυριεύ-
σαντες τὴν Ἰθώμην κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνία-
κὸν πόλεμον, ἡγάγασαν τοὺς Μεσσηνίους νὰ ἐγκα-
ταλίπωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
καὶ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐν Ναυπάκτῳ, ἦν παρεχό-
ρησαν εἰς αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ.

ΑΙΩΝ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ
ΜΕΧΡΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Αἰών τοῦ Περικλέους.

106. Περικλῆς (449—429 π. Χ.) Ἡ περιφρονητικὴ ἀποπομπὴ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν τοσοῦτον παρῷζεν τοὺς Ἀθηναίους, ὅτε συνεμάχησαν μετὰ τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν ἐχθρῶν Ἀργείων, Θεσσαλῶν καὶ Μεγαρέων, καὶ ἀνέλαβον τὴν ἀρχηγίαν συμμαχίας ἀντιστρατιακῆς, ἵς ψυχὴ ἡτο ὁ μὲν τοῦ ἐν Μυκάλῃ νικητοῦ Θενθίππου Περικλῆς.

107. Ο Περικλῆς, οὗτον τὸν λόγον προφαμοίαζον πρὸς τὴν ἀστραπὴν καὶ τὴν βροντὴν τοῦ Διός, ἐπινομάζετο διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὰ προτερήματα αὐτοῦ 'Ο λύμπιος. Ἐκεινήν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, δηλαδὴ 40 ὅλα ἔτη τὰς Ἀθήνας, ἔξισου ὃν μέγας καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔκρινε δὲ ἀποθνήσκων ὡς ἄμιστον ἔαυτοῦ ἔπαινον, στὶ οὐδεὶς τῶν Ἀθηναίων πελειτῶν ἐπενθηφόρησεν ἔνεκα αὐτοῦ.

108. Ἐκ τῶν φόρων τῶν συμμαχικῶν πόλεων, ἀνερχομένων κατ' ἔτος εἰς 8 ἕως 10 ἑκατομμύρια δραχμῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀπειρῶν περσικῶν λαφύρων ὁ μὲν Κίμων ἡρῆσε νὰ καλλωπίζῃ τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Περικλῆς συεπλήρωσε τὸν καλλωπισμὸν αὐτῶν ἀναθέσας τὸν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ἔργων εἰς τὸν ἄμιστον καλλιτέχνην Φειδίαν. Τὰ ἔργα δὲ τούτου καὶ τῶν ἐπίσης ἀρίστων καλ-

λιτεγνῶν Κελλικράτους, Ἰπτίνου, Μνησικλέους καὶ ἄλλων παρήγχγον αἰώνιον δόξαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Τότε ὁ Ἰκτῖνος καὶ ὁ Καλλικράτης, οἱ ἀριστοὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων τοῦ κόσμου, φρεσόδύμησαν τὸν λαμπρὸν Παρθενῶνα ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου, ὅντα κεκοσμημένον δι' ἀγαλμάτων πολυτίμων, μεταξὺ τῶν δύοιων διέπρεπον τὰ ἀμφιμητα ἔργα τοῦ Φειδίου, 1) τὸ χρυσοελεφάντινον κολοσσαῖον ἀγαλμα τῆς Παλλάδος Ή αρ θένος, τῆς Ἑρμοῦς 2) 26 πηγῶν καὶ χρυσοῦν ἔνδυμα, δινάμενον εὐλόγως νὰ ἀρχιρεθῇ (περιειρετόν), ζυγίζον 44 τάλαντα χρυσοῦ εἰς 2) ἡ ὑπὲρ τοὺς 50 πόδας ὑψηλὴ γαληνὴ πρόμαχος Ἀθηνᾶς μεταξὺ Παρθενῶν καὶ τῶν Προπυλαίων, ὅρατὴ εἰς ταύς ἀπὸ τοῦ Σουνίου προσπλέοντας. Τότε, ἐκτὸς τῶν εἰρημένων καλλιτεχνῶν, ἀνεδείχθησαν ἐν Ἀθήναις οἱ μέγιστοι σοφοὶ ὅλων τῶν αἰώνων, καὶ ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἔκρρησιν τοῦ Θουειδίδου «ἡ διδάσκαλος τῆς Ἑλλάδος» καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅλης τῆς οἰκουμένης. Τότε ἀνεφάνησαν οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ Σοφοκλῆς καὶ Εύριπίδης, ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὁ τῆς ἴστρικῆς Ἰπποκράτης, ὁ γέγας ἥρτωρ Λυσίας, ὁ περίφημος ἀστρονόμος Μέτων, ὁ ἀμύνητος κωμικὸς ποιητὴς Ἀριστοφάνης καὶ οἱ δύο ἔξοχοι φιλόσοφοι Σωκράτης καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μετὰ ταῦτα διδάσκαλος καὶ σύμβουλος τοῦ Περικλέους. Μετὰ δὲ τούτους ὁ Θουκυδίδης, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. *Ωστε ἐπὶ Περικλέους αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι ἀναφαίνονται ἐν τελειότητι ἀνυπερβλήτῳ, καὶ διὰ τοῦτο αὕτης καὶ ὁ αἰών αὐτοῦ, δύστις καλεῖται καὶ χυσοῦς αἰών τῆς Ἑλλάδος, κρίνονται ὡς ὁ θρίαμβος τῆς ἀνθρωπότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Μελοποννησακὸς πόλεμος. (431—404 π. Χ.)

109. Αίτια καὶ ἀφορηὴ τοῦ μελοποννησακοῦ πολέμου. Αίτια τοῦ ὁλεθρίου τούτου διὰ τὴν Ἐλλάδα πολέμου ὑπῆρχεν ἡ ἀμοιβαῖς ζηλοτυπία τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ὁ φθόνος τούτων διὰ τὴν ὑπερβολικὴν αὐξῆσιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δὲ ἀφορηὴ ἐδόθη ἐκ τῆς ἀναμιζεως τῶν δύο ἀντιζήλων πολιτειῶν εἰς τὴν μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἔριν, καθ' ἥν οἱ Ἀθηναῖοι, βοηθοῦντες τοὺς Κερκυραίους, ἔπειψαν στόλον καὶ ἐκρύβεταιν τὴν Ἐπίδαμνον, οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀντεκδικούμενοι διήγειραν εἰς ἐπανάστασιν κατά τῶν Ἀθηναίων τὴν πρότερον σύμμαχον αὐτῶν Ποτίδαιαν, ἥν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιόρκησαν.

110. Μερηγῆς; Μελοποννησακοῦ πολέμου. Οἱ Σπαρτιατὲς, πέμψαντες πρέσβεις, ἀπήγνωσαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων νὰ λύσωσαν τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτίδαιας, νὰ παύσωσι τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν Μεγαρέων ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν λιμένων τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ ἀφήσωσιν ἐλευθέρους πάντας τοὺς συμμάχους, καὶ πρὸ πάντων τοὺς Αἰγινήτας. Ἀπορριψάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων τὰς προτάσεις τῶν Σπαρτιατῶν, ἐξεράγη ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος, διαρκέστερος, πλὴν τινῶν διακοπῶν, 27 ὅλα ἔτη, ἤτου ἀπὸ τοῦ 431 μέχρι τοῦ 404 π.Χ.

111. Ο συμμαχικὸς στρατὸς τῶν Δικεδαμονίων ἀνήρχετο εἰς 60,000 ἀνδρῶν, ὁ δὲ τῶν Ἀθηναίων εἰς 32,000, καὶ ὁ Σπαρτιατικὸς στρατὸς εἰσίθαλεν ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀρχιδαμον τὸν Β' εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐλεηλάτησε τὴν χώραν, κατέστρεψε τὰ χωρία, κατέκοψε τὰ δένδρα καὶ ἡρήμωσε τοὺς ἄγρους καὶ τοὺς ἀμ-

πελώνας. Οι δὲ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς κατὰ συμβουλὴν τοῦ Περικλέους συνεπωρεύθησαν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ μακρὰ τείχη, ἐνῷ ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων περιπλέων, κατέστρεψε καὶ αὐτὸς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλ' ἔνεκ τῇ μεγάλῃ συρροῇ ἐνέσκηψεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ Δεκατοῖς τοῦ πολέμου (429 π. Χ.) φρέρα ἐπιδημικὴ νόσος, ἥτις ἐθέρισε χιλιάδας πολιτῶν καὶ αὐτὸν τὸν Περικλῆν, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι ἐνεταφίασαν ἐν τῷ Κερκυραϊῳ, καὶ τοι δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐνταφάζωσιν ἑκεὶ, εἰμὴ τοῦ; ἐν πολέμῳ πίπτοντας, καὶ τοῦτο ἵνα ἀπονείμωσιν ἐξαιρετικὴν τιμὴν εἰς τὸν μέγαν ἄνδρα-

112. ΙΚΛέων. "Ικλώσεις τῆς Θετυλήνης. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περικλέους, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ πολέμου ὁ βιρτοδέψιος Δημητριογόδος, Κλέων, δοτις συνεδούλευσε τούς Ἀθηναίους, ὅτε ἐκυρίευσαν τὴν Μιτυλήνην, νὰ φινεῖστων ὅλους τοὺς ἐπαναστάτας, ἀλλ' ὅτερον περιωρίσθησαν εἰς τὴν θανάτωσιν 1000, ὡς πρωταπτίνων, κατηδάρισαν τὰ τείχη τῆς Μιτυλήνης, κατέλαβον τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ διένειμαν τὴν χώραν τῆς Λέσβου εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς.

113. Καταστροφὴ τῶν ΕΠΛΩΤΑΙΩΝ ήπὸ τῶν ΣΠΑΡΤΑΙΩΝ (421 π. Χ.). Πρὶν ἦ ἐκρυγῇ ἔτι ὁ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν πόλεμος, οἱ Θηρεῖοι, θέλοντες νὰ ἐπιδικθῶσι τοὺς Πλαταιές, συρμαγήσαντες ἐπὶ τῶν μηδικῶν πολέμων μετὰ τῶν Ἀθηναίων, εἰσῆβαλον διὰ νυκτός εἰς τὰς Πλαταιές, ἀλλ' ἀπερρούσθησαντες 300 ἄνδρας. Οἱ σύμμαχοι τῶν Θηρείων Σπαρτιέται εἰπολιόρκησαν καὶ ἐκρίσαν τὰς Πλαταιές, κατέσφράκην τοὺς αἰχμαλωτισθέντας 200 Πλαταιεῖς, μὴ δυνηθέντας νὰ ἀποδείξωσι πρὸς τοὺς δικαστὰς αὐτῶν Σπαρτιάτας, ὅτι κατὰ τὴν

διάρκειαν τοῦ πολέμου ἐπορχέσαν τι καλὸν πρὸς τοὺς λα-
κεδαιμονίους, καὶ 25 Ἀθηναῖος μετ' αὐτῶν, ἐπώλησαν
τὰς γυναικες τῶν Πλαταιέων ὡς δούλας καὶ τὴν πόλιν
αὐτῶν μετὰ τῶν γαιῶν παρέδωκαν εἰς τοὺς Θηβαίους.

114. Μίχη τῆς Σφραγίδεως (425 π. Χ.) Μετέπομπον ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένης, περιπλέων τὰ παραλία τῆς Μεσσηνίας, κατέλαβε τὴν Πύλον, σπάσ-
έκειθεν βοηθούμενος ὑπὸ αὐτομόλων Ειλώτων καὶ Μεσ-
σηνίων ἀνησυχῇ διὰ καταστρεπτικῶν ἐπιδρομῶν τοὺς Σπαρτιάτας. Εἴτε μάτιν οὗτοι προσεπάθησαν νὰ ἔκδιώ-
ξωσιν ἐκεῖθεν τοὺς Ἀθηναίους πέμψαντες 420 ἄνδρες·
οἱ Ἀθηναῖοι, σύνδολος περιεκρύπτωσεν αὐτοὺς καὶ ἤναγ-
κασε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ προτείνωσιν εἰρήνην πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους, ἢν ὅμως οὕτοι ἀπέρριψαν κατὰ προτροπὴν
τοῦ Κλέωνος, ὅστις ὑποσχεθεὶς νὰ λυριεύῃ τὴν Σφραγίδαν ἐντὸς 20 ἡμερῶν, ἐστάλη ἐκεῖσε ὡς
στρατηγός· ἵξεπλήρωσε δὲ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἐπωφε-
ληθεῖς ἐκ τινος πυρκαϊᾶς τοῦ ἀποκρύπτοντος τὰ κινή-
ματα τῶν Σπαρτιάτων δάστους καὶ ἐι τῇ ἐπικουρίᾳς τῶν
ἐμπειρών τοῦ τόπου Μεσσηνίων. Φοβερά δὲ σφργὴ ἐπη-
κυλούθησε τῷ Σπαρτιάτῳ καὶ 292 αἰγμάλωτοι, ἵξεν
120 ἡσαν Σπαρτιάται, ἥτισαν εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ
Κλέωνος, ὅστις διὰ τοῦ κατορθώματος τούτου ἔλαβεν
ἀνέλπιστον πολεμικὴν δόξαν.

115. Θάνατος; Βρασίδης καὶ Κλέωνος. Μετά
τὴν πτῶσιν τῆς Σφραγίδας ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης
Βρασίδας, ἵνα ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς Πελοποννήσου τὸν πολι-
ορκούντα αὐτὴν στόλον τῶν Ἀθηναίων, ἵξεστράτευτες καὶ
τὰ τῆς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ Ἀθηναϊκῆς ἀποικίας Ἀμφι-
πόλεως, ἢν ἤναγκασε νὰ συμμαχήσῃ μετὰ τῶν Σπαρ-
τιάτων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεμψάν κατὰ τοῦ Βρασίδα τὸν
Κλέωνα, ὅστις συνάψας μάχην πλησίον τῆς Ἀμφι-

πόλεως, ἐφονεύοι φεύγων αἰσχρῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ Βρασίδας ἔπειτα γενναῖος μαχόμενος καὶ ἐτάρη ἐντὸς τῆς πόλεως.

116. Νικέεος εἰρήνη (421 π. Χ.). Μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο τούτων φιλοπολέμων ἀνδρῶν συνωμολογήθη διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν φιλειρηνικῶν Νικείου καὶ Πλειστοάνχτος, βρασιλέως τῆς Σπάρτης, κατὰ τὸ ἔτος 421 π. Χ. ἡ Νικείος εἰρήνη, δι' ἓτις ἐπεβάλλετο 1) πεντηκοντατετής ἀνακογὴ ὅπλων μεταξὺ τῶν διαμαχομένων μερῶν· 2) ἀμοιβαίκις ἀπόδοσις τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν κατακτηθεισῶν πόλεων καὶ 3) αὐτονομία τῶν ἀποστατησάνων συμμάχων πόλεων τῶν Ἀθηναίων, καταβαλλούσῶν πρὸς τούτους μόνον τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου ἐρισθέντα φόρον.

117. Ἀλκιβιάδης. 'Ἄλλο' ἡ ἀνακογὴ αὕτη δὲν διήρκεσε πολὺ. Εἰς τὴν ἐπανάληψιν δὲ τῶν ἐγχροπραξιῶν συνετέλεσε πολὺ ὁ φιλόδοξος 'Ἀλκιβιάδης, ἐλπίζων διὰ τοῦ πολέμου νὰ καταστῇ πρῶτος τῶν Ἀθηναίων. Ο 'Ἀλκιβιάδης, καταγόμενος ἐκ γένους ἐπιφρανοῦς καὶ ἀνεψιὸς ὁν τοῦ Περιελέους, ἔξεπαιδεύθη καλῶς καὶ διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, συνήνου εἰς ἐσυτὸν ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ ὅλας τὰς κακίας, καὶ ἡ τύχη ὀλοκλήρου τῆς Ἐλλάδος ἔξήρτητο ἐκ τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρός.

118. Πικατά τῶν Συρακουσῶν ἐκστοατεῖα τῶν Ἀθηναίων (415 π. Χ.). 'Ο 'Ἀλκιβιάδης ἐν τῇ κενοδοξίᾳ αὐτοῦ, ἔπειτα τούς, 'Ἀθηναίους νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν κατὰ τῆς Σικελίκης ἐκστρατείαν, ἵνα συμπληρώσωσιν, ὡς ἐλεγε, τὴν κατὰ Θάλασσαν ἡγεμονίαν αὔτῶν, προτείνας ὡς πρόφασιν ὅτι ἔμελλον νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐπικαλεσθέντας τὴν βοήθειαν αὐτῶν. 'Ἐγ εσταίους, πολεμοῦντας πρὸς τοὺς Συρακουσίους πράγματι δῆμως ἐπεθύμουν τὴν κατάλησιν τῆς νήσου. 'Ο-

Θεν ἐξεστράτευσαν μετὰ 134 πλοίων καὶ 36,000 ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν στρατηγῶν Νικίου, Λαμάχου καὶ Ἀλκιβιάδου. Ἀλλ' οὗτος κατηγοροῦθεις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὅτι ἔθραυσε τοὺς εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως τεθειμένους Ἐρυμᾶς (μαρμαρίνους τετραγώνους στήλας, φερρύσσες κεφιλὴν Ἐρυμοῦ), καὶ ὅτι ἐβεβήλωσε τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, ἀνεκλήθη ὅπως δικαιοθῇ. Ἀλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης κατέρρυγεν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ ἀνανεώσωσι τὸν πόλεμον καὶ νὰ καταλάβωσι τὴν Δεκέλειαν (τὸ νῦν Τατόϊ), ὅπως ἐκεῖθεν παρειογλώσι τὰς Ἀθήνας, καὶ νὰ πέμψωσιν εἰς Συρακούσας; βιοήθειαν ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον στρατηγὸν Γύλιππον.

119. Μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 414 π. Χ. μετάβασιν τοῦ Γυλίππου εἰς Συρακούσας, ὁ Νικίας, ὅσις ἥδη ἐπολιτήρει τὰς Συρακούσας, κατετενοχωρήθη πενταγρόθεν, φρονεύσαντος ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ καὶ τοῦ ἀνδρείου στρατηγοῦ Λαμάχου, καὶ ἐζήτησε βιοήθειαν ἐξ Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν τῆς ἐπικουρίας ταύτης οἱ Ἀθηναίοι ήτταθηταν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ ξηράν, ἀπολέσαντες 2,000 ἄνδρας, καὶ μετ' ὅλιγον καὶ κατὰ θάλασσαν ὑπὸ τῶν ἵσχυροτέρων πλοίων τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Συρακουσίων. Τελευταῖον δὲ ἐντελῶς ἀπελπισθέντες, ἐπεγείρονταν τὴν ὀλεθρίαν ἐκείνην ὑποχώρησιν, καθ' ἣν οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, προσβληθέντες ἀπροσδοκήτως κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Γύλιππου καὶ τῶν Συρακουσίων καὶ ἀποχωρισθέντες, ἡναγκάσθησαν μετὰ αἰματηρούς ἀγῶνας νὰ παραδοθῶσιν. Οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἐκ τῶν Ἀθηναίων κατεδικάσθησαν νὰ ὑπορετῶσιν ἐν τοῖς λαχομείοις τῶν Συρακουσῶν· οἱ δὲ στρατηγοὶ Νικίας καὶ Δημοσθένης κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ ἐφονεύθησαν ἐν Συρακούσαις.

120. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλκιβιάδης, ἐνεκά τῆς,

αἰσχρᾶς αὐτοῦ διαγωγῆς πρὸς τὴν βασίλεισσαν Τιμαίαν, ἀνεχώρησεν ἐκ Σπάρτης καὶ κατέφυγε πρὸς τὸν σατράπην τῆς Ιωνίας. Τι σαφέρνη γ, διὰ πέσπουν ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήματα, κατέθρωσε νὰ λάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐν Σάμῳ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων. Νικήτας δ' ἐπιχνείλημένως τοὺς Σπαρτιάτας ἐν Ἀθύῳ καὶ Κυζίκῳ, καὶ κατατρέψκε τὸν πελοποννησιακὸν στόλον, ἐπανῆλθε μετὰ τὰς λαμπρὰς ταύτας νίκας εἰς Πειραιὰ καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν θριάμβῳ. Ἐκλεγθεὶς δὲ πάλιν στρατηγός, ἔζηκολούθησε τὸν πόλεμον καὶ ἐγένετο κύριος καὶ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ἀποτυχών κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀνδρού, κατηγορεῖται πάλιν, καὶ φοβούμενος τὴν ἀστασίαν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, καταφεύγει εἰς Θράκην καὶ ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἄλλων ἀρχηγῶν.

121. **Η** ἐν Αἴγαρος ποταμοῖς νυμφαρχία (405 π. Χ.). Οἱ νέοι στρατηγοὶ, ἐπιθυμοῦντες νὰ κατατρέψωσι τὸν στόλον τοῦ καταλαβοντος τὴν Λάμψακον στρατηγοῦ τῶν Σπαρτιατῶν Λυσάνδρου, συνεκίντρωσκον τὸν στόλον κύτιὸν ἀπέναντι αὐτοῦ, παρὰ τοὺς Αἴγαρους Ποταμοὺς εἰς θέσιν ἀλιμενον Ἀλκιβιάδου. Ο δὲ Λύσανδρος, ὡρελούμενος ἐκ τῆς κουφότητός τινων Ἀθηναίων, σητῶν διεσκορπισμένων ἐπὶ τὰς παραλίας καὶ μὴ δυνηθέντων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα κατὰ τὴν αἰφνίδιον προσβολὴν τῶν Λακεδαιμονίων, συιέλασε τὰς 200 αὐτῶν τριήρεις μετὰ 3,000 αἰχμαλώτων, καὶ μόλις 8 διεσώθησαν ὑπὸ τὸν Κόνωνα καὶ ἡ Πάραλος, ἡ ἀναγγείλλεται εἰς Ἀθήνας τὴν πανωλοθρίαν τῶν Ἀθηναίων.

122. **Πλαράδησες** Ἀθηνῶν (404 π. Χ.). Μετὰ ταῦτα ὁ Λύσανδρος καθυπέταξε τὸ Βυζαντίον καὶ ἀπάσσας τὰς συμμαχικὰς πόλεις τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἔκειθεν

ἔπλευστεν εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐπολιόρκησε τὰς Ἀθήνας. Παρεχθείστης δὲ τῇς πόλεως, ὁ Λέανδρος κατηδάφισε τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς, πιλανίζοντας τῆς μουσικῆς, ἐπιυρπόλησε τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων καὶ ὑπερχρέωτεν αὐτοὺς νὰ ὑπογράψωτε κατὰ τὸ ἔτος 404 π. Χ. συνθήκην, δι’ ἣς ὑπεγρεοῦντο οὐδέποτε νὰ ἀνεγείρωτε τὰ κατεχόμενά των αὐτῶν τείχη, οὐδὲ νὰ ἔχωσι στόλον ἀνώτερον τῶν 12 πλοίων· πρὸς δὲ τούτοις νὰ μὴ ἐπιχειρῶτε πόλεμον ἀνευ τῆς ἀδείας τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ νὰ ἀκολουθῶσι τεύτους κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Τελευταίον δὲ καταργήσας τὴν ἀρχαίαν δημοκρατίαν, ἔδωκε τὴν κυβέρνησιν εἰς 30 τυράννους, ὃν ἐπιφαίνετερος ὑπῆρξεν ὁ Κριτίας.

123. Θάνατος τοῦ Ἀλκιβιάδου. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηνῶν ὁ Ἀλκιβιάδης κατέρυγεν εἰς τὸν στράπην τῆς Βιθυνίας Φρυνάθαζον, ὅπου μετ’ ἀπειλητικάς ἦταν Σπάρτης δικταγάς ἐδολοφονήθη καὶ ἐνεταφίσθη ἐκεῖ, θύμα γενόμενος τῆς ἀστασίας, κουφότητος καὶ κενοδοξίας αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

124. Τυραννέας τῶν ΖΩ. Οὗτοι ἀναλαβόντες τὴν ἔξουσίαν, ὅπως συντάξωσι νέους νόμους, κατ’ ἀρχὰς μὲν ἐκυβέρνησαν ἡπίως, ἀλλ’ ὕστερον τοσοῦτον αὐθαιρέτως, ὥστε ἐπωνομάσθησαν τύραννοι, καθ’ ὅσον ἵνα δικαιώσωσι τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν, ἐπελόθησαν εἰς σφργάς, ἔξορίας καὶ εἰς δημοσίεις τῇ περιουσίᾳ τῶν πολιτῶν, καταδικάσαντες εἰς τὸν διὰ τοῦ κωνίου θάνατον τὸν ἀντιτείνοντα εἰς τὰ σκληρὰ αὐτῶν μέτρα συνάρχοντα αὐτῶν Θηραμένην.

125. Κατάκινσες τῶν ΖΩ Τυράννων (403 π. Χ.). Ὁ ἄλλοτε στρατηγός τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ νῦν

φυγάς εἰς Θήβας Θρασύλοος ἀπεράσισε νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς φοβερᾶς τυραννίας τῶν 30, οἵτινες ἐντὸς τοιῶν μηνῶν ἐφόνευσαν 1500 ἄνδρας καὶ ἐφργάδευσαν τὸ ἅμιτο σχεδὸν τῶν κατοίκων. 'Ο Θρασύλοος, βουθούμενος ὑπὸ τοῦ Θηβαίου Ἰσμηνίου, κατέλαβε κατὰ τὸ φινόπωρον τοῦ 404 π. Χ. τὸ ὁχυρὸν φρούριον τῆς Φυλῆς. Αὐξήσας δὲ βραδύτερον τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ εἰς 700, κατέλαβε τὴν Μουνυχίαν καὶ τὴν τοῦ Συνῆψεν ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Πεισαϊῶν πεισματώδη μάχην πρὸς τοὺς στρατιώτας τῶν 30, καὶ ἦφονεύθησαν οἱ τύρannoi Κριτίας καὶ 'Ιππόνικος καὶ οἱ λοιποὶ κατέρρυγον εἰς Ἐλευσῖνα. 'Αλλ' οἱ Αθηναῖοι ἐκστρατεύσαντες πανδημεὶ ἐφόνευσαν καὶ τούτους, καὶ οὕτω ἐτελείωσεν ἡ τυραννία τῶν 30 ἀνηγέρθησαν δ' ἐκ νέου τὰ ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου κατεδαφισθέντα τείχη, ἐδόθη ἀμνηστεία εἰς τὰς εἰς πολιτικὴ ἐγκλήματα περιπεσόντας πολίτας, ἐξελέχθη ἄρχων δὲ Εὐκλείδης καὶ ἔξεδιώθησαν ἐκ τῆς Αττικῆς οἱ Λακεδαιμόνιοι. Διήρκεσε δ' ἡ σκληρὰ τυραννία τῶν 30 ὅκτω μῆνας. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Αθηναῖοι ἐστεφάνωσαν τὸν Θεατρούσουλον διὰ κλάδου ἐλαίας καὶ ἀνήγειραν αὐτῷ ἀνδριάντα. 'Απὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐκλείδου ἐπεκράτησε πάλιν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τοῦ Σόλωνος μέχρι τῶν διαδόχων τοῦ μαγάλου Ἀλεξάνδρου.

126. Σωκράτης; (469 – 399 π. Χ.). Διὰ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου τοσούτον διερθάρησαν τὰ ἥθη τῶν πολιτῶν ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, ὡστε οὗτοι εἶχον ὡς ἐπάγγελμα διὰ ἡρτορικῆς τέχνης καὶ λεπιδόγων ἀντιλογιῶν καὶ σοφισμάτων νὰ παριστῶσι κατὰ τὴν συζήτησιν τὸ ψεῦδος ὡς ἀλήθειαν καὶ νὰ διαστρέψωσιν αὐτήν. 'Εδίδασαν δὲ τοὺς πλουσίους, νέους τὴν ψευδῆ ταύτην σοφίαν καὶ ἐδηλητηρίαζον τὸν δημόσιον καὶ τὸν αἰκτακὸν

βίον τῶν Ἀθηναίων. Τὴν ἀγυρτικὴν δὲ τῶν σοφιστῶν διδασκαλίαν ἀπεκάλυψεν ὁ Σωκράτης καὶ διήγειρε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς νεολαίας, διδάσκων ὅτι «ἡ ἡθικὴ εἰ-
ναι ἡ μόνη δόξα, ἡ ὅποια ὁδηγεῖ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, καὶ ὅτι μόνη ἡ καθαρὰ ψυχὴ κα-
ταλαμβάνει τὴν καθαρὰν ἀληθειαν». Ἡ διδασκαλία τοῦ Σωκράτους διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς κενοδόξους καὶ αἰ-
σχρόκερδες σοφιστὸς, οἵτινες κατηγόροσσαν αὐτὸν, ὅτι διέρθειρε δῆθιν τὴν νεολαίαν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων θεῶν καὶ τοῦτο διότι, διδάσκων τοὺς νέους ἔλεγεν ὅτι ἡκολούθει εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐνδόμυχόν τινα θείαν φιλοῦν, τὴν δοπίαν ἀνόμαλες τὸ δαιμόνιον αὐτοῦ. Συνελθόντος δὲ τοῦ δικαστηρίου τῶν ἡλικιών τὸν ἀποτελουμένου ἐκ 500 δικαστῶν, ὁ Σωκράτης ἀπολογού-
μενος εἶπε: «Δὲν φοβοῦμαι ποσῶς τὸν Θάνατον, ἀλλὰ λυ-
ποῦμαι μόνον, βλέπων ἐνάρετος πολίτας δίδοντας ἀκρότατην
εἰς συκοφαντίας ἀνθρώπων δολίων καὶ μοχθηρῶν, οἵτινες
μὲν κατηγοροῦσσι δι' ἔγκλημα, τὸ δοπίον οὐδέποτε διενο-
θίθην». Οἱ δικασταὶ συγκινηθέντες, ἔμελλον νὰ ἀθωά-
σωσι τὸν ἐνάρετον φιλόσοφον ἀλλὰ χάριν τοῦ ἴσχυροῦ
καὶ πλουσίου Ἀνύτου ἐκήρυξαν αὐτὸν ἀπλῆς ἔνοχον, καὶ
εἴπον πρὸς αὐτὸν νὰ προσδιορίσῃ αὐτὸς τὸ εἶδος τῆς ἐπι-
βληθούμενης ποινῆς, ἵτις ἦτο πρόστιμον, ἢ φυλάκισις,
ἢ ἔξορία. Ἔπειδὴ δὲ ὁ Σωκράτης εἶπεν, «ἰὰν προσδιορίσω
ἔγὼ τὸν ποινήν μου θεωρῶ τὸν ἔσυτόν μου ἔνοχον, ἐνῷ
εἴμαι ἄξιος νὰ τρέφωμαι διὰ δημοσίας δαπάνης ἐν τῷ
Πρυτανείῳ μετὰ τῶν δλούμπιοντων καὶ τῶν λοιπῶν με-
γάλων ἀνδρῶν, τῶν εὑεργετησάντων τὴν πατρίδα», οἱ δι-
κασταὶ, παροργισθέντες ὑπὸ τῶν κατηγόρων τοῦ Σωκρά-
τους Ἀνύτου καὶ Μελίτου, κατεδίκασαν αὐτὸν
εἰς θάνατον δὲ Σωκράτης ἀκούσας λίαν ἀταράχως τὴν
ἀπόφασιν ταύτην τῶν δικαστῶν, «ἡ φύσις, εἶπε πρὸς αὐ-

τοὺς, μὲ εἶχε καταδικάσει εἰς θάνατον πρὸ δικῶν καὶ σήμαρην ἡ ἀλήθεια καταδικάζει ὑμᾶς καὶ τοὺς κατηγόρους μου εἰς αἰωνίαν τύψιν συνειδῆσεως». Μετὰ ταῦτα ὀδηγήθη εἰς τὰς φυλακάς· ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς αὐτοῦ ποιητὴς ἀνεβλήθη ἐπὶ 30 ἡμέρας μέχρι τῆς ἐκτέλεσης τῆς Δάκλου ἐπιειροφῆς τῆς Ἱερᾶς Παράλου. Εἰς μάτην τινὲς τῶν φίλων τοῦ Σωκράτους, καὶ πρὸ πάντων δὲ πλούσιος συμπολίτης αὐτοῦ Κρίτων, προσεπάθησαν νὰ πείστωσι τὸν Σωκράτην, ὅπως φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς· οὗτος ἀπέρριψε τὴν πρότασιν ταύτην, ἵτις θήθειε κηλιδώσει ὅλου τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ ἔπιε τὸ κάριον μετὰ ἴλαρθτος καὶ ψυχικῆς ἡρεμίας ἐν μέσῳ ὑψηλῶν διαιλόγων περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἀπέθανε δὲ ἐνδομηκονταύτης τὴν ἡλικίαν κατὰ τὸ 399 π. Χ. Οἱ Ἀθηναῖοι παρευθύνοντες ενόησαν διὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ Σωκράτους καὶ πρὸς ἔκφρασιν τοῦ μεγάλου αὐτῶν πένθους ἔκλεισταν καὶ παλαιστρας καὶ γυμνάσια· τὸν δὲ Σωκράτην ἐτίμησαν διὰ χαλκῆς εἰκόνος, τὴν ὁποίαν ζήσταν ἐν τῷ Ιορίπηντι, καὶ τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἐτιμώρησαν τὸν μὲν Μέλιτον διὰ θανάτου, τὸν δὲ Ἀνυτον καὶ Λύκωνα διὰ αἰωνίου ἔξορίας.

127. Κύρου ἀνάθεσες καὶ κάθοδος τῶν μυρέων (401 π. Χ.). Μετὰ τὴν ἔξαποθένσιν τῶν Ἀθηνῶν οἱ Σπαρτιάται ἔγιναν ἡγεμόνες ὅλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ τὸ 401 π. Χ. ὁ Σπαρτιάτης στρατηγὸς Κλέσρυς ἐθοίητο τὸν βασιλέας Κῦρον τὸν νεώτερον εἰς τὴν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν ἐπεχειροῦσε μετὰ μυρίων (10,000) Ἐλλήνων πελταπτῶν καὶ 3,000 τοξοτῶν καὶ μετὰ 100 000 βαρβάρων κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀρταξέρξου, ἔχοντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ 1.000.000 ἀνδρῶν, ὅπως ἐκθρονίσῃ αὐτὸν καὶ ἀναβῇ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς Περσίας. Οἱ Κύρος

ένικήθη καὶ ἐφονεύθη εἰς τὴν πεδιάδα, τὴν ὁνομαζόμενην Κούναξα· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐφονεύθη διὰ προδοσίας ὁ Κλέαρχος καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν στρατηγοί, ἐκλέξαντες νέους στρατηγούς, ἐκ τῶν ὅποιων ἐπιστρέφετος ἦτο ὁ Αθηναῖος. Εν οφών, ἀνεγάρησαν ἐκ τοῦ μέσου τῆς Ἀσίας, ἀνευ σιηνῶν καὶ ἵππων, διεργάμενοι διὰ μέσου βαρβάρων καὶ ἄγριων λαῶν, καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἔλληνικά παράλια μετά ἔνδις ἔτους καὶ τριῶν μηνῶν δυσχερῆ πορείαν, ὡς κήρυκες ἀψευδεῖς τῆς ἄκρας ἀδυναμίας τοῦ ἄλλοτε φοβερώτατου περσικοῦ κράτους.

128. **Ἀγησάλαιος.** Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ ὑπερισχύσας βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης ἐζήτησε νὰ τιμωρήσῃ τὰς βούθησας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· αὗται ἴερες ζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ οὗτοι ἐπεμψάν κατὰ τῶν Περσῶν τὸν μέγαν αὐτῶν βασιλέα Ἀγησάλαιον, ὅσιες ἦτο μὲν χωλὸς καὶ μικρόσωμος, ἀλλ’ δύως εἶχε τὰς ἀρετὰς ἐξόχου βασιλέως καὶ ἥρωος, καὶ ἦτο ἀλκηθῆς Σπαρτιάτης, φιλαρχος καὶ δοξομανῆς εἰς ἄκρον. Οὐ Αγησάλαιος μετέβη εἰς τὴν Ἀσίαν, προύχωρης κατὰ τὸ 395 ἑτοῖς π. Χ. ἐκ τῆς Ἐρέσου εἰς τὰς Σάρδεις, καὶ ἐνίκησε τὸ ἔχθρικὸν ἱππικὸν παρὰ τὸν Πακτωλόν. Ἀλλ’ ἐνῷ ἤτοι μάζετο νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ περσικοῦ κράτους καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἀσίας, μυστικὴ διαταγὴ (σκυτάλη), ἐλθοῦτα ἐκ Σπαρτης, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν κινδυνεύουσαν αὐτοῦ πατρίδα.

129. Οἱ Πέρσαι, θέλοντες νὰ φέρωσιν ἀντιπερισπασμὸν κατὰ τοῦ Ἀγησαλάου, ἐπεμψάν εἰς τὴν Ἐλλάδα τὸν Τιμοκράτην μετὰ 10,000 δαρεικῶν (χρυσῶν περσικῶν νομισμάτων), ὅπως πείσωσι τοὺς Κορινθίους, τοὺς Θηρεαῖους καὶ τοὺς Ἀργείους νὰ πολεμή-

σωπιν ἀπὸ καινοῦ κατὰ τὴν Σπάρτην, καὶ ἐντεῦθεν ἐξεργάγη ὁ βοιωτικὸς πόλεις, κατὰ τὸν διπολὸν ἡρχισκεν αἱ ἐγχρωπυξίαι εἰς Βοιωτίᾳ, καὶ ὅστις κατάπιν ὀνομάσθη κορινθιακὸς, διότι ἐξηρεύθησαν αὐταὶ ἐν Κορίνθῳ ἐπὶ δεῖτὸν ὅλα ἔτη, ἢτοι ἀπὸ τοῦ 395 μὲντηρ τοῦ 387 ἔτους π. Χ.

130. Πρὸς ἡνέπανθην δὲ Ἀγησίλαος ἐκ τῆς Ἀσίας ἐφονεύθη ὁ Λύσανδρος, ἐπιγειρότας νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἑφόδου τὴν Ἀλιαρτον ἐλθών δ' ὁ Ἀγησίλαος, ἔμεινε νικητὴς καὶ ἔσωσε τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκυτοῦ πατρίδος; εἰς τὴν ἐν Κορωνείᾳ μάχην. Ἄλλ' ὁ Ἀθηναῖος Κόνων σωθεῖς, ὡς εὔδομεν, ἐκ τῆς ἐν Αἰγαίος παταμοῖς ναυμαχίας μετὰ 9 πλοίων εἰς Κύπρον, καὶ ναυαρχῶν τοῦ περσικοῦ στόλου, κατέστρεψεν εἰς τὴν ἐν Κνίδῳ ναυμαχίαν τὸ ναυτικὸν τῶν Σπαρτιατῶν.

131. Ἡ νίκη τοῦ Κόνωνος ἥλευθέρωσε τὰς πλείστας ἐκ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἐλληνίδων πόλεων καὶ νήσων ἀπὸ τῶν ἐν αὐταῖς ὀδιγαρχῶν καὶ ὄρμοστῶν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἀποκατέστησε πάλιν τὴν Θαλασσοκρατίαν τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνήγειραν πάλιν τὰ μακρὰ τελγητὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ηὗξησαν τὸν στόλον αὐτῶν ὑπὸ τὴν ὀρχηγίαν τῶν ναυάρχου Κόνωνος. Οἱ δὲ Σπαρτιάται, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τόσον πολλοὺς ἐγχρούς, συνωμολόγησαν κατὰ τὸ ἔτος 387 π. Χ. διὰ τοῦ Ἀνταλκίδου τὴν ἐπονείδιστον ἐξ αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν. Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, διὰ τῆς διποίας ὅλως οἵ κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν Ἑλληνες παρεγωρίθησαν εἰς τὸν Πέρσας. Τοιαῦτα σίναι τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῶν διχονοιῶν τῶν Ἀλάγην!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Ἐπεγειρούντας Θηβαῖς.

132. Οἱ Πέρσαι, οἵτινες πρότερον ἔτερμον ἀκούοντες τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων, διὰ τῆς Ἀνταλκιδεῖου εἰρήνης ἐπενέζησαν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔδιδον διεπαγγέλτους εἰς τοὺς Ἑλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄρχοι εἰς οἱ, Θηβαῖοι καὶ Κορίνθιοι οὐ μηχανήσθησαν νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς διεπαγγέλτους τῶν βυρθάρων.

133. Μακαρίελλης τῆς Μακαρίελλας ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐνῷ δὲ εἴλον οὕτω τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, στρατὸς σπαρτιατικὸς ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Φοιτέλιδαν, διερχόμενος διὰ τῶν Θηβῶν, δπω; βοηθήσῃ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεις τῆς Ἀκάνθου καὶ τῆς Ἀπολλωνίας κατὰ τὴν Ολυμφίου, ἐνδιδῶν εἰς τὰς προτροπὰς τῶν διλιγχιζούντων Θερμίων Ἅργιλον, Δεοντίου καὶ Φιλίππου, κατέλαβεν αἰφνιδίως ἐν καιρῷ εἰρήνης, τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν Καδύμειαν κατὰ τὸ ἔτος 383 π. Χ., καὶ ἐξεδίωξεν ἐκ τῆς πόλεως ὅλους τοὺς φιλοπάτριδας πολίτας. Οἱ καταδιωχθέντες, μεταξὺ τῶν ὄποιων ἦτο καὶ ὁ Πελοπίδας, εὗρον ἀσύλον εἰς τὴς Ἀθήνας· ὃ δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐμεινεν εἰς τὰς Θηβαῖς, καὶ δεν ἐκκαποιήθη, διότι ἐθεωρεῖτο ἀβλαβῆς καὶ ἀεινθυνος. Μετὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις φυγάδος Μέλλονος συνεννοεῖται ὁ γραμματεὺς τῶν πολεμάρχων Φιλίδας, δπως καταργήσωτι τὴν τυραννίαν τῶν Θηβῶν, καὶ ὁ Μίλλων μετὰ διῆλλων φυγάδων, διὰ ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ησιοπίδας, φίσοντες ξιρίδια, εἰσῆλθον διὰ νυκτὸς δια χωρικοὶ, καὶ τὴν ἐπίφραν μεταρφιεσθέντες ὡς γυναικεῖς, ἐφόρευσαν τοὺς συμποιάζοντας πολεμάρχους, παρέλαβον διὰ συνθήκης τὴν Καρδμείαν παρὰ τῶν φρουρούντων

αὐτὴν Σπαρτιατῶν, καὶ ἡλευθέρωσαν τὰς Θήρας κατὰ τὸ ἔτος 379 π. Χ. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἐπαμεινών
δας, ἐνώπιος τοὺς πολεμιστάς ὅλων τῶν Βοιωτικῶν πόλεων εἰς ἕν σῶμα καὶ λαβὼν βοηθείαν καὶ ἐξ Ἀθηνῶν,
προτοιμάσθη νὰ ἀντιτεχθῇ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες, ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Κλεόμβροτον καὶ τὸν Ἀγνο-
σίλικον, εἰσέβαλον μετὰ πολυκρίθμου στρατοῦ εἰς τὴν Βοιω-
τίαν, δῆμος κυριεύσωσι πάλιν τὰς Θήρας. Ὁ Πελο-
πίδας ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ Κλεομβράτου καὶ τοῦ
Ἀγνοσίλαου πρὸς ὑπεράσπιτον τῆς ἑκυτοῦ πατρίδος καὶ ἐν
Τεγγύῳ εἶδον κατὰ πρῶτον οἱ Σπαρτιάται μετὰ λύ-
πες τὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνίκητον αὖτῶν στρα-
τὸν νὰ νικηθῇ ὑπὸ Ἰσων ἔχθρικῶν δυνάμεων κατὰ τὸ ἔτος
375 π. Χ.

134. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην, ἀναλαβόντες ὁ Ἐπα-
μεινώνδας τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θηραϊκοῦ στρατοῦ,
ἡρίθμησε τόσας νίκας δύος καὶ μάχας. Οὗτος ἀκούσας
ποτὲ ὅτι οἱ οἰωνοὶ τοῦ πολέμου ἦσαν κακοί, εἶπεν ὅτι δὲ
λαμπρότερος οἰωνὸς εἴναι νὰ μάγνηται τις ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος του.

135. Τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ. Ὁ Ἐπαμεινώνδας
εἰσάγαγε πρῶτος τὴν λοξὴν φάλαγγα, δι’ ᾧ μετὰ 6,400
Θηραϊκῶν κατετρόπωσεν ἐν Λεύκτροις 25,600 Σπαρ-
τιατῶν καὶ συμμάχων· ἀπέθανον δὲ κατὰ τὴν μάχην ταύ-
την 1000 Λακεδαιμόνιοι καὶ δὲ βισιλεὺς αὖτῶν Κλεόμ-
βροτος, καὶ πέμπτης αὖτοῦ ἔπειτον οἱ ἄριστοι πᾶν Σπαρ-
τιατῶν.

136. Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην εἰσέβαλεν δὲ Ἐ-
παμεινώνδας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου εἶχε
συνδέσει συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀρκάδων, τῶν Ἡλείων
καὶ τῶν Ἀργείων, ἐλάλεσταν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοὺς Μεσ-
σηνίους, ἀνφορδόμησε τὰς πόλεις αὖτῶν, καὶ προύχθησε

μέχρις αὐτῆς τῆς Σπάρτης, διαφεύγας τὸ μέχρι τοῦδε κακύηρα τῶν Λακεδαιμονίων, ὅτι Δάκοινα γινὴ δὲν εἶχεν ἵδει εἰσέτι ἐγθὺὸν πλησίον τῆς Σπάρτης. Τότε δὲ Ἀγηστέλλας, παραταχθεὶς ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Σπάρτης, ἡνάγκασε τὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀκεῖθεν, καὶ ἀφοῦ ἐλευθεράτησε τὴν χώραν τῆς Λακωνικῆς μέχρι τοῦ Γυθείου, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν.

137. Ἐνῷ δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας κατεγίνετο νὰ κατασκευάσῃ ναυτικὸν, διὰ τοῦ ὅποίου ἔμιλλον νὰ ἔξασφαλισθῶσι τὰ πρωτεῖα τῶν Θηρῶν ἐπὶ τῇ Ἐλλάδος, ἐγεννήθη ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Μαντινέων καὶ Ἀθηναίων συνεμάχησαν μετὰ τῶν Μαντινέων, οἱ δὲ Θηρεῖοι μετὰ τῶν Τεγεατῶν, καὶ δὲ Ἐπαμεινώνδας ἐστρατεύσας πάλιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὑπεστήριξε τὰς ἀρκαδικὰς πόλεις, ἐκτιστε τὴν Μεγαλόπολιν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ διαφυγὼν τὴν προσοχὴν τοῦ Ἀγηστέλλου, προύχωρησε πρὸς τὴν Σπάρτην, πολεμῶν μέχρι τῆς ἀγορᾶς, ἐλπίζων νὰ γεινὴ κύριος αὐτῆς ἐξ ἐφόδου. Ἀλλὰ προσεπλήθη ἐγκαίρως δὲ Ἀγηστέλλος, ἔσωσεν αὐτὴν ἐκ τῶν γειρῶν τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

138. Η ἐν Μαντινεάς μάχη (362 π. Χ.) Τελευταίον συνεκροτήθη πλησίον τῆς Μαντινείας ἀξιομνησόνευτος μάχη, καθ' ἣν ἡ τακτικὴ καὶ στρατηγικὴ τέχνη τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπερίσχυσε, καὶ δὲ μέγας οὗτος στρατηγὸς κατεγίνετο νὰ ἔξασφαλισῃ τὴν νίκην· ἀλλὰ διετρυπήθη ὑπὸ δόρατος ἐγθύριοῦ, καὶ ἀκούσας ὅτι ἡ ἀσπὶς αὐτοῦ ἐσώθη καὶ δὲ ἐγθύριος ἐτράπη εἰς φυγὴν, ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ τραύματος τὴν θανατηρόρον σίδηρον καὶ ἀπέθανε.

139. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμεινώνδου ἐπεισ ταχέως, δῆπος ταχέως εἰχεν ἀναστηθῆ, ἡ

Οικιστής ὑπεροχή, καὶ δύως ἐν γένει ταχέως περακμάζει
 ἡ δίναρις πάσης πολιτείας, ἥτις δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ
 πολιτεύματος καὶ τοῦ φρονήματος τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐπὶ¹
 τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐνδεικόντων ἀνδρός. Μετὰ τὴν
 ἐν Μαντίνειᾳ μάχην ἀποχειρίαί αἱ ἐπισημότεραι αὐτῆς πό-
 λεις ἦσαν ἐξησθενημέναι καὶ ἐστερημέναι μεγάλων στρα-
 τηγῶν· διότι τὸν μέγαν Θηβαϊὸν παρηκαλούθησε μετ' ὁ-
 λίγον εἰς τὸν θάνατον ὁ μέγις αὐτοῦ ἀνταγωνιστής· Λ-
 γυστίλαος, ὁ μέγιστος μετὰ τὸν Λυκοῦργον Σπαρτιάτης,
 ὅστις ἰνύψωσε τὴν Σπάρτην εἰς τὰς κολοφῶνα τῆς Δυνά-
 μεως καὶ εἶδε συγγρόνως καὶ τὴν μεγίστην αὐτῆς ταπεί-
 νωσιν· μετ' αὐτὸν δ' ἀπέθανε καὶ δορδός Ξενοφῶν, ὁ
 ἀρχηγὸς τῶν μυρίων. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἦτο τότε
 ἡ Ἑλλὰς, ὅτε ἤρχισε τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ στάδιον ὁ Φί-
 λιππος ὁ Μακεδών, οὗτονος ἡ ἱστορία ἐμπερι-
 λαμβάνεται ἐν τῷ ἐποιέντῳ κεφαλαίῳ τῆς Μακεδονικῆς
 Ἱστορίας.

— 8 —

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ'.

ΑΙΟ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ
 ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΜΙΞΕΩΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ
 ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΓΜΑΤΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Μακεδονική Ιστορία.

Φιλίππος. Ένθη ή Έλλας, ένεκα τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς διγονοιῶν ἐγίνετο βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀσθενεστέρη, ἀνεφάνη ἔξωθεν ἐχθρὸς πυνθόργος, οστις ὀλίγας ἔχων δυνάμεις, ἀλλὰ καλῶς ἔξησκημένας, ὑπεδούλωσε τὴν Έλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 338 π. Χ. ὁ ἐχθρὸς δὲ οὗτος ἦτο Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας καὶ πατήρ τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδροῦ, οστις ἀνατραφεῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἐπαρεινώνδα, καὶ λαβὼν λαμπροτάτην ἀνατροφὴν, ἐβασίλευσεν ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὸ 360 ἔτος π. Χ., ἐταπείνωσεν ὅλους τοὺς ἐσωτερικούς, οὗτοῦ ἐχθροῦς καὶ ἔξετεινε τὰ δριτα τοῦ μακεδονικοῦ κράτους.

141. Η Μακεδονία, καιμένη πρὸς Β. τῆς Έλλάδος, ἐχωρίζετο ἀπ' αὐτῆς διὰ τῶν Καρμενιών ὅρέων, ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν Η ἐλλανίν, πατρίδα τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδροῦ. Τὸ βασίλειον δὲ τῆς Μακεδονίας ἐθεμελιώθη κατὰ τὸ 800 περίπου ἔτος π. Χ. ὑπὸ Ἑλληνάς τινας ἐξ Ἀργείου, καὶ ἦτο φόρου ὑποτελέες εἰς τοὺς Πέρσας.¹ Ἀλλὰ μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους ἦ-

Σημ. Οἱ Μακεδόνες κατὰ τὸ ἐκλεκτότερον αὐτῶν μέρος ἦσαν φυλὴ Ἑλληνικὴ, διότι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐμείρουν γενάρχην τὸν

λευθερώθη καὶ βρεδίστεον ὑπέπεσεν εἰς ἐμφυλίους ταραχάς, ἐκ τῶν ἐποίων ὀφεληθέντες ἐπενέβησαν οἱ Θηβαῖοι καὶ ἔλαβον 30 ὄμηρους, ὃν εἰς ἥτο καὶ δὲ ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας Φίλιππος, δόστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Περδίκκου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὃνεκφεύγει ἐκ τῶν Θηβῶν κατὰ τὸ 361 ἔτος π. Χ., καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Μακεδονίαν, κατ' ἀρχὰς ἐκυρέρνησεν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Ἀριδαίου ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὡφελούσθη ὑπὸ τοῦ ἔθνους βασιλεύεις, τὸν δὲ παραγωνισθέντα Ἀριδαῖον τανύταν συνέδεσεν ὅστερον εἰς γάμον μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

142. Ὁ Φίλιππος, συστήσας τὸν περίφημον μακεδονικὸν φάλαγγα¹, ἔλαβε τοσαύτην ὑπεροχὴν ἐν τῇ πολεμικῇ τέχνῃ, ὃστε συνέλκει τὴν μεγάλην ἴδεν τοῦ νὰ καταστῇ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλαδὸς καὶ διὰ τῆς ἐνίσσεως τῶν Ἕλληνων καὶ μακεδονικῶν στρατευμάτων νὰ κατακτήσῃ τὴν Ηπειρίαν. Ὁ Φίλιππος, ἀφοῦ κατεπολέμησε τοὺς τολμηροὺς καὶ πολεμικοὺς Ἰλλυριοὺς, ὡφελούσθη παρὰ τῶν Ἕλλήνων τὴν Ἀριδαῖον, τὴν Πινδαναν καὶ τὴν Ποτίδαιαν καὶ ἔχαρισε τὴν τελευταίαν ταύτην

¹ Πρακτικέα καὶ οἱ λοιποὶ Ἑλληνες τὴν αὐτὴν εἶχον γνώμην καὶ συνεχώρουν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας νὰ συντριβούνται εἰς τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅπου τύδεις συνεχωρεῖτο νὰ λάθῃ οὐρανός, ἐδὲ δὲν ἀπεδείκνυε πρότερον τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ καταγωγήν.

Σημ. 4. Η φάλαγξ συνέκειτο κατ' ἀρχὰς ἐκ 16,000 ἵνδρων, ἀλλ' ὕστερον γῆγεν δὲ ὅριθμὸς αὐτῆς. Διηρέεται δὲ εἰς 10 τάγματα ἐκ 4,600 στρατιωτῶν ἔκαστον, καὶ ταῦτα εἰς 16 λόγους ἐξ 100 ἀνδρῶν ἔκαστον λόγου, καὶ ἔφερον ἕτηρα κατάληκτα πρὸς πληγὴν καὶ κίνημα. Τοικυρίον δὲ ἀπότινον ὅπλον ἦτο ἡ Σάρισσα, δόρυ μακρὸν 21 ποδῶν· παρετάτοντο δὲ εἰς τὴν φάλαγγης ἀνθρες εἰς βάθος 46 ἀνδρῶν κατὰ τὸ μέσον, ἔχοντες εἰς τὰ δύο ἔυρχα τοὺς γυμνήτας καὶ τοὺς ἴππεῖς.

πόλιν εἰς τοὺς Ὀλυμπίους, ἵνα ὑπογρεάσῃ καὶ ἀλκύσῃ πρὸς ἔκυτὸν ἐκείνους, τοὺς ὄποιους δὲν εἶχεν ἔτι ὑποτάξαι, ἀφοῦ τέλος ἐκυρίευε παρὰ τῶν Θρᾳκῶν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ ποτηριοῦ Στρυμῶνας καὶ Νέστου χρυσοφόρων γέραν, ἐκ τῶν μεταλλείων τῆς ὄποις; ἐξῆγεν ἐτησίως 1000 τάλαντα, τότε ἥρχισε νὰ ἐργάζεται δραστηρίως πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κυρίου μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ, στοις ἀπέβλεπεν εἰς τῆς Ἐλλάδος τὴν ἡγεμονίαν.

143. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, τὸ καύχημα τῆς Εὐρώπης τὸ φρέστερν τῆς Ἀσίας, εὑρίσκετο τότε εἰς βαθεῖαν πολιτικὴν παραμάνη. Ἰκανότητα καὶ ἀνδρείαν εἶχον εἰσέτει οἱ Ἐλληνες, ἀλλ' οὐγῇ καὶ φιλοπατρίαν. Ἐμφύλιοι δὲ διχονοτει κατηνάλωσαν τὰς καλλίστας αὐτῶν δυνάμεις· καὶ ὅμως ἡ κατανίκησις τοῦ ἐν διχονοίαις διατελοῦτος ἐλληνικοῦ ἔθνους ὑπῆρξε διὰ τὸν Φίλιππον γιγάντειον ἔργον. Οὗτος, ἐπειδὴ τὸ δόνομα καὶ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Βαρβάρου οὐσιαν μισητὴ ἐν Ἐλλάδι, προσεπάθητε νὰ ἀποκαταστήσῃ ἔκυτὸν Ἐλληνα γνήσιον καὶ νὰ ἀποδεῖξῃ ὅτι ἡτο τοιωτος καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὰ ἡθη. Εἰκοσιν ὅλη ἔτη ἐπεδίωκεν ὁ Φίλιππος τὰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνενδότως, ἀποκτῶν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἐλλάδος φίλους μεταξὺ τῶν ἡγεμόρων, οὓς ἐδελέαζε δι' ἐπαίνων καὶ δώρων, καὶ ἐνσπείρων τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν διγόνοιαν μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ὡς τὰς μὲν ἐξηπάτη δι' ὑποτρχέσεων καὶ μικρῶν παραχωρήσεων, τὰ δὲ ἀπηργάτει δι' ὑποκινήσεως διρυλίων πολέμων, καὶ ὅσαλις ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ ἐλληνικὰ πράγματα, ἐποιεῖτε τοῦτο καλούμενος ὡς διαλλακτῆς δῆθεν ἡ προστάτης καὶ ὡς ἐκτελεστῆς τῶν κοινῶν ἀποφάσεων τῶν ἐλληνιδῶν πόλεων.

144. **Φωκικὸς ἢ Κερατὸς πόλειρος.** Ο πόλεμος οὗτος στοις διήρκεσε 10 ὅλη ἔτη, ὑπῆρξεν ἡ πλησι-

στέρα αιτία τῆς συμφροσχῆς τῆς Ἐκλάδος. Οἱ Φωκεῖς, ἀποκρυχθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀμρικτουονικοῦ Συνεδρίου; ὡς κακλιεργήσαντες; γῆν τινα ἀνήκουσαν εἰς τὸ ιερὸν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, διηρπασαν τὰ πλούτη τοῦ ναοῦ τῶν Δελφῶν, καὶ δι' αὐτῶν ἐστρατολόγησαν στρατοὺς μεγάλους, καὶ συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν, ἔξετράτευσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀνδρείου Φιλομάνον ἄνδρα τῶν Θηβαίων, εἰς οὓς τὸ Συνέδριον είχεν ἀναθέσει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπορρίσεως αὐτοῦ. Οἱ Φιλόμηλος κατ' ἀρχὰς ηὗτογενεν εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα προσβληθεὶς ὑπὸ τῶν Θηβαίων εἰς ὅρειν τινα θέσιν καὶ πληγωθεὶς, ἔρειψεν ἔκυδιν κάτωθεν κρημνοῦ τινος καὶ ἀπέθανεν. Οἱ Φωκεῖς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλομάνου ἔξηκολούθησαν τὸν πόλεμον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Οὐομάρχους καὶ Φαῦλούς, εἵτινες ἀπέθανον ἀλληλοδιαδόχως ἡρωικὸν θάνατον ὡς στρατηγοὶ τῶν Φωκέων. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἀποκαμάντες, προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον. Ἐλθὼν δ' οὗτος κατέβαλε τοὺς Φωκεῖς καὶ ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν, ἐκτὸς τῆς δόξης ἡγεμόνος εὔτεοῦς ἐκδικητοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς δύο ψήφους ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν Ἀμρικτουόνων, τὰς ὁποίας εἶχον μέχρι τοῦδε οἱ γυμνωταὶ τοῦ Θεοῦ Φωκεῖς, καὶ διὰ τῶν ψήφων τούτων ἀπέκτησε καὶ νόμιμον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα συμμετοχήν.

245. •Ω δεύτερος ιερὸς πόλεμος ἐπίνεγκε τελευταῖον τὴν καταστροφὴν τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Οἱ Λοκροὶ ἀπεκρύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀμρικτουονικοῦ Συνέδριον ὡς καταλαζόντες τὸν λιμένα τῆς Κίρρας καὶ τινων πέριξ αὐτῆς γαιῶν, καὶ δι' ἐνεργείας τῶν δωροδοκημάνων ἥπιόρων ἀντέθη εἰς τὸν Φίλιππον ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφύσεως αὐτῶν. Οὗτος δὲ διελθὼν διὰ

τῶν Θερμοπυλῶν καὶ μὴ ἔχων πλέον χρείαν προσποιήσεως, κατέλαβε τὴν Ἐλάτειαν. Τότε οἱ Ἕλληνες ἐξύπνησαν ἐκ τοῦ ληθέργου αὐτῶν, καὶ τοῦ Δημοσθένειος ἡ πύρινος εὐγλωττία συνέδεσε τοὺς πρότερον ἐχθρούς· Αθηναίους καὶ Θηβαίους εἰς συμμαχίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς κινδύνευσούτης ἐλευθερίας τῆς Ἐλλάδος· εἰς τούτους δὲ προτετέθησαν ὡς σύμμαχοι καὶ οἱ Ἀχαιοί καὶ οἱ Κορίνθιοι.

146. **Ἐν Χαερώνεικῃ μάχῃ** (338 π. Χ.) Τότε ἦτο ὁ τελευταῖος τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἑλλήνων ἀνακριτιμός. Οἱ δύο στρατοὶ συναπνητήθησαν ἐν Χαιρώνει τῇ 338 π. Χ. Ἡ μάχη ὑπῆρξεν αἰματηρὰ· ἀλλὰ τοῦ Φιλίππου ἡ πολεμικὴ τέχνη καὶ ἡ μεγάλη ἵππικὴ αὐτοῦ δύναμις ἐνίκησαν τὴν δρμήν τῶν Ἑλλήνων. Ἀπαντεῖς οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἵερὸν λόχον τῶν Θηβαίων 300 ἄνδρες ἔπειτον μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ἦσαν παρατεταγμένοι, φέροντες πληγὰς ἐπὶ τοῦ στήθους. Τὴν δρμέραν δὲ ἐκείνην ἐτάφη τῷ ὄντι ἡ ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Φιλίππος κατέστη κύριος τῆς Ἐλλάδος· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐτόλμησε νὰ λάβῃ τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τὸν Ἐλλήνων, περιωρίσθη δὲ ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ καλέσῃ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 337 π. Χ. πρόσθεις ἐξ ἀπασῶν τῶν ἐλληνίδων πολιτειῶν εἰς τὸν Ἱσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὅπου ἐξελέξαντο αὐτὸν ἡ ριγιστρά τηγον τῶν Ἐλλήνων αὐτοκράτορα πρὸς περαίωσιν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ πολέμου τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν Περσῶν.

147. Οἱ Φιλίπποις μετὰ ταῦτα προσδιορίσας νὰ λάβῃ 200,000 στρατιωτῶν καὶ 15,000 ἵππεων παρὰ τῶν ἐλληνίδων πολιτειῶν, ἔπειρψε μοῖραν τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοὺς στρατηγοὺς Πλαυμενίων καὶ Ἀτταλον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀποστολία δέ τις κατὰ τὴν

Ιλλυρίαν καὶ οἰκισσεῖς ἐσύμφωνίς εἶπεῖσαν τὸν Φίλιππον ἀπὸ τοῦ νῦν περιπολῶνθήτη καὶ οὗτος τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀτίαν, καὶ ἡ σκληρὰ εἰμαρμένη δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπτάστιν τῶν μεγάλων δι' ὅλης τῆς ζωῆς αὐτοῦ μεμελέτημένων σχεδίων. Ένῷ ἐτελοῦντο οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Κλεοπάτρας, ήν εἶχε γεννήσει μετά τῆς Ὁλυμπιάδος, μετά τοῦ ἀδελφοῦ ταύτης. Αλεξάνδρου, βασιλέως τῆς Ἡπείρου, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 336 π. Χ. ἐν Αίγαταις, καὶ ἐπορεύετο διὰ Φίλιππος ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς τὸ Θέατρον ἀνευ σωματοφυλάκων, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ σωματοφύλακος Παυσανίου. Ο δολοφόνος οὗτος ἔφυγε μὲν, ἀλλὰ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Περδίκα, ἐφονεύθη.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε'.

ΑΙΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
 ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΜΙΞΕΩΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ
 ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΡΑΓΜΑΤΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ιδιαίτερα Βλεγάλου Ἀλεξάνδρου.

148. Μέγας Ἀλέξανδρος (336 π. Χ.). Τὸν Φίλιππον διεδέχθη ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας ὁ γίδης αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὁ ἐπονυματίστης μὲν γὰς, διάτι κατετρόπωτε τὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ ἀθεμελίωσε τὴν μακεδονικὴν κοσμοκρατίαν.

149. Μᾶλις ὁ Φίλιππος ἐδολορονήθη καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, κατὰ πρότασιν τοῦ Δημοσθένους, ἐτέλεσαν εὐχαριστηρίους θυσίας καὶ ἐκάρησαν τὸν δολορόνον Παυσανίᾳ διὰ ψηφίσματος ἀξιού στερένου. Οἱ Ἑλληνες, καὶ τοι αἰσθανθέντες τὴν στιβάρην τοῦ Ἀλεξάνδρου χεῖρα κατὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, παρεγνώρισαν ἥδη τὴν δύναμιν τοῦ νεκροῦ βασιλέως, καὶ ἐλπίσαντες ὅτι ἥθελον δυνηθῆναταλύσωπι τὴν μισητὴν ἡγεμονίαν τῆς Μακεδονίας, ἔλαθον τὰ σπλαχνά εἰς χεῖρας.

150. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μαθὼν ταῦτα, ἐξεστράτευσε ταχέως μετὰ 20,000 πεζῶν καὶ 3,000 ἵππων κατὰ τῆς Ἐλλάδος, καὶ διελθὼν τὰς Θερμοπόλιας ἀμυγγητεῖ, πανούχωρης πρὸς τὴν Βοιωτίαν, ἐστρατοπέδευσε πλησίον τῆς Καδμείας, καὶ κατατροπώσας τοὺς Θηραίους καὶ κυριεύσας τὴν πόλιν αὐτῶν, κατηδάρισεν αὐτὴν, πλὴν τῆς οἰκίας, τοῦ ἔνδοχου λυρικοῦ Πινδάρου, οὗτην τὰ παιήματα ἀπεστήθιζε ὅτε ἦτο παῖς, ἔπειντας δὲ τοὺς Θηραίους ἐπώλησεν ώς δούλους.

151. Οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες πρέσβεις καταπέλαῦνται τὴν δργὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἵτις ἔδειξε τότε φιλονίκωπίαν πρὸς αὐτούς. Μετὰ δὲ ταῦτα παράγγειλεν ἀπαντες οἱ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων νὰ συνέλθωσιν εἰς Κόρινθον. Οὗτοι δὲ συνελθόντες ἐκεῖ, ἐψήφισαν αὐτὸν σιρατηγὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἐλλάδος, πᾶλιν τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες εἶπον, ὅτι «συνείθιζον νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ τὴν ἀρχηγίαν τῶν ἄλλων καὶ δῆμοι νὰ ἀκολουθῶσιν ἄλλους», Πολυάριθμοι Ἕλληνες, ποιηταὶ, ἀντόρες καὶ φιλότοροι, ἐσπεύδον εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἢ ν ὅπως ἔλωσι καὶ χαιρετήσωσι τὸν νέον ἥρωα Μακεδόνα, ἐκτὸς τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου Διογένους, πρὸς ὃν ἐπορεύθη ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἡρώτησεν αὐτὸν «τί ἂν ἔχειά-ζετό τι». ὁ δὲ Διογένης «παραμέριστον, ἀπειρίη, ὀλίγον ἀπὸ τὸν ἥλιον». Ἄφοιτε; δὲ τὴν ἀπάντησιν ταῖτον διβατιλεύει τῶν Μακεδόνων εἶπεν· «Ἐκν δὲν ἥμην Ἀλέξανδρος, ἐπειδύμων νὰ ἥμην Διογένης». Εἰ δὲ τῆς Κορίνθου μετέσθη ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ὅπου ἤμαγκαστε τὴν Πιθίαν νὰ δέσῃ πόλες αὐτὸν τὸν μέργαν χρησιμὸν «ινίκητος θὲ ἡτοι, ὦ παῖ», καὶ ἐκεῖθεν ἐπανηλθεν εἰς τὴν Μακεδονίκην. Ἀριν δὲ ἥνωσε τοιουτοτρόπως ὁ Ἀλέξανδρος ἀπάτας τὰς Ἑλληνικὰς γώρχες, ἀπεφάσισε, συνεχίζων τὸ μέγα ἔργον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τὴν Περσίας πρὸς κατάκτησιν τῆς Ἀσίας.

152. Άξι κατὰ τῆς Ἀσίας ἐκστρατεύει τοῦ Ἀλεξάνδρου (334 π. Χ.). Μετὰ 30,000 πεζῶν καὶ 4,500 ἵππων, μετὰ θησαυροῦ 70 τελάντων καὶ ἑνὸς μηνὸς πολεμορφωδίων ἐξετράτευσεν ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τῆς Ἀσίας κατὰ τὸ 334 π. Χ. Διαδέξει τὸν Ἑλλήσποντον κατὰ τὴν πόλιν Σηστόν καὶ ἀναβήξει εἰς τὸ Ἰλιον (τὴν παλαιὰν Τρωάδα), ἐθυσίσει θυσίαν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν καὶ ἐτέλεσε σπουδὴν εἰς τοὺς ἥρωας· ἐστεφάνωσε δὲ καὶ τὴν

στήλην τοῦ Ἀχιλλέως, μακαρίσας αὐτὸν, ὅτι καὶ ἐνόσῳ ἐζη εἶχε φίλον πιστὸν τὸν Πάτροκλον, καὶ ἡφοῦ ἀπόθνεν, ἡξιώθη μεγάλου κήρυκος τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ Ὁμέρου.

153. **III** ἐν Γρανικῷ μάχῃ (334 π. Χ.). Οἱ Πέρσαι εἶχον παραταχθῆ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Γρανικοῦ. Τούτον δὲ διαβάς μετὰ μεγάλου κινδύνου ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ πολεμήσας λαμπρῶς πρὸς ἑχθροὺς, ἀριθμουμένους εἰς 100,000 ἀνδρῶν, ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγήν. Στάσας δὲ καὶ ἀγάλματα εἰς τοὺς ἡρῷαν τε πεσόντας 25 αὐτοῦ στρατιώτας, οὓς ὠνόμαζεν ἐπαύρους, ἄτινα κατεσκεύασεν ὁ μέγας ἀγαλματοποιὸς Λύσιππος, ἔπειμψεν εἰς Ἀθήνας; 300 δισπίδας μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: «Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου, καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἐκτὸς τῶν Αγκεδαμονίων, στέλλουσι ταύτας, τὰς ἐποίας ἔλαθον ἐκ τῶν βιρβίρων, τῶν κατοικούντων τὴν Ἀσίαν».

154. Μετὰ τὴν μάχην ταῦτην ὑπετάγησαν ὅλαι αἱ γάραι καὶ πολεις: μέχρι τοῦ ποταμοῦ "Αλυός". Διαβίνων δ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς Φρυγίας, ἐκυρίευσε καὶ τὴν πόλιν Γόρδιον, ὅπου ἔκοψε διὰ τοῦ ἔιρους τὸν Γόρδιον λεγόμενον δεσμὸν, ἵνα γείνη βασιλεὺς τῆς οἰκουμένης, καὶ προχωρήσας εἰς τὴν Κιλικίαν, ἥσθιένησεν ἐπικινδύνως λουσθεῖς εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Κύδνου, καὶ ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ Φιλίππου, διτις ἀδίκως εἶχε συκοφαντηθῆ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ηρακμενίωνος, ὅτι ἐμελέτα νὰ δηλητηριάσῃ τὸν μέγαν δορικτότορα.

155. **III** ἐν Κασσῷ μάχῃ (333 π. Χ.). Κατὰ δὲ τὴν δευτέρην εἰς τὰς στενοτοπίας τῆς Κιλικίας ἐν Ισσῷ μάχην, καθ' ἣν ἦτο παρῶν καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος μετὰ τῶν πολυχρίθρων αὐτοῦ γυ-

ναικῶν καὶ παιδῶν καὶ τῶν εὐνούχων καὶ ὑπηκοτῶν τῆς Αἰγαίης, ἐνεκάθη οὗτος κατὰ κράτος, ὅπερ ἔκ τῶν 600, 000 στρατιωτῶν κατεστρέψαν, ὡς λέγουσιν, 100,000 ἀνδρῶν, καὶ αὐτὴ ἡ ἀμαζῶν, ἡ παρρύσι, ἡ ἀσπίς, τὸ τόξον καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ βρυσιλέως τῶν Περσῶν ἐπεισὼν εἰς χεῖρας τῶν Μακεδόνων· καὶ ἡ μήτηρ δὲ, καὶ ἡ γυνὴ, καὶ αἱ δύο θυγατέρες καὶ ὁ νίδος κύτος ἡλυκαλωτίσθησαν. Πρὸς τὰς αἰγαλωτών τοῦς δὲ βρυσιλίδας ἐδειξεν ὁ Ἀλέξανδρος μεγίστην φιλανθρωπίαν καὶ τιμιότητα, τιμῶν κύτας ὡς βρυσιλίστας, ὅπερ τιμᾶ ἀνδρὸν ὅπον καὶ τὰ μεγάλα αὐτοῦ κατωρθώματα, διότι εἴ μέγας ἐτείνεις ἀνὴρ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο βρυσιλιώτερον νὰ νικᾷ τις τὰ πάθη του περὶ τοὺς ἔχθρούς του. Παρούσιασθέντος δ' εἰς αὐτὸν κιθωτίου τενὸς πολυτελεστάτου ἐξ ἀδημάντων καὶ πολυτίμων λίθων, ἐκλειστεν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμέρου.

156. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀλέξις αὐδρός προσύρθησε πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν Φοινίκην, ἵνα ἐξαστραλίσῃ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἐις μέρους τῆς Θαλάσσης, καὶ μετὰ ἐπτάμηνην πολιορκίαν ἐκυρίευσε τὴν Τύρον κατὰ τὸ ἔτος 332 π. Χ. καὶ ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν αὐθορμήτως καὶ οἱ Ἐρημῖτες. Ποιοχωρήσις δ' εἰς τὰ πρόσω καὶ κυριεύσας τὴν πόλιν Γάζην, ἐφθάσει μετὰ ἐπτὰ ἡμερῶν ὄδοιπορίαν εἰς τὸ Πηλούσιον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον· οἱ δὲ Αἴγυπτοι, μισοῦντες τὴν τυραννικὴν κυβένοντος τῶν Περσῶν, ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν προθύμως· Οἱ Ἀλέξανδρος μετὰ ταῦτα θέλων νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ κόσμου νέαν διεύθυνσιν, ἐκτιτενεῖς τινα κλάδον τοῦ ποταμοῦ Νείλου, εἰς τόπον καταληλότατον, νέννη πόλιν, ήτις ὀνομάσθη ἐι τοῦ δόρυτος αὐτοῦ Ἀλέξανδρεια, καὶ ἥτις ἔμελλε νὰ καταστῇ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Δύτεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς· Ἐξ Αἴγυπτου δὲ, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρα-

κλέους; καὶ τοῦ Περιέως, μετέβη διὰ μέσου τῆς θερμῆς Διδυμῆς ἐρήμου εἰς τὴν Ὀξειν τοῦ Ἀρμωνοῦ, ὃπου ὀνομάσθη ὑπὸ τῶν ἵερέων σιδηρός τοῦ Διός.

157. «Εἴ ἐν Ἀρρενόλοις μάχη (331 π. Χ.). Ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 331 προύχωρησεν ἐκ τῆς πίλεως τῆς Αἰγύπτου Μέμφιδος διὰ τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Συρίας πρὸς τὸν ποταμὸν Εὔφρατην, καὶ εἰς τὰ ἀσυριακὰ χωρία Ἄρειλα καὶ Γαυγάμηλα συνειρέτητε τὴν τρίτην μάχην, καθ' ἣν μετὰ 47,000 ἀνδρῶν κατετέρπωσε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 331 π. Χ. 1,000,000 Περσῶν, ἅπειρα δὲ λάφυρα ἐπεσον εἰς τὰς γείρας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, δι’ ᾧ οὗτος ἀντῆμείψε τούς στρατηγούς καὶ στρατιώτας αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὴν κρίσιμον ταύτην μάχην καὶ ἡ Βασιλικὴ οὐσία καὶ ἡ Σουσιανὴ καὶ ἡ Περσὶς, μετὰ τῶν πολεμηθρῶπων αὐτῶν μητροπόλεων, ὑπέκυψην εἰς τὴν ἔξουσίαν αὐτοῦ καὶ ὁ θρόνος τῶν βασιλέων τῶν Περσῶν ἐντελές κατετεράρη. Εὗρὸν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν πόλιν Σοῦσα, ἥτις μία τῶν πεζωτευουσῶν τῆς Περσίας, τοὺς ἀνδριαντας τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος, καὶ θέλων νὰ περιποιηθῇ τοὺς Ἀθηναίους, ἐπεμψεν αὐτοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας.

158. «Ο Δαρεῖος, νικηθεὶς καὶ εἰς τὴν τρίτην μάχην κατὰ κράτος, ἔρυγεν εἰς τὰ Βάκτρα, ἀποστειλας τὰς γυναικας καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ ἀλατσανηνὸν παρὰ τοῦ ὑπὸ αὐτοῦ εὑεργετηθέντος πρότερον σατράπου Βάτσου. Εὗρὸν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Δαρείου, ἐλυπήθη διὰ τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ, καὶ περιετύλιξεν αὐτὸ διὰ τῆς ιδίας αὐτοῦ χλαμύδος.

συλλαβήσιν δὲ καὶ τὸν δολοφόνον, Σχετράπην, ἔθανάτωσεν αὕτουν καὶ διὰ τοῦ Θανάτου αὐτοῦ ἐτελείωτε τὴν κατάκτησιν τῆς περιστῆς βασιλείας.

158. Ἀφοῦ δὲ δὲ Ἀλέξανδρος ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, συνέλαβε τὴν μεγάλην ἰδέαν νὰ κυριεύσῃ καὶ τὴν Ἰνδίαν, ἡτοι ἐθεωρεῖτο ἡ πηγὴ τῶν θησαυρῶν, καὶ διεβήξ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, κατεπολέμησε τὸν κρατικὸν Ἰνδὸν, βασιλέαν Πῶρον, καὶ προύχώρησεν ἔως εἰς τὸν ποταμὸν Ὅρφο σιν, ἐτοιμάζόμενος νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἰνδίας· ἀλλ’ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἤρνθη νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν περιτέρῳ μεθ’ ὅλης τὰς ὑποτγέσεις καὶ ἀπειλᾶς τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ. Διὸ ἡναγκάσθη οὗτος νὰ ἐγείρῃ μνημεῖα, δεικνύοντα τὸ τέρμα τῶν ἐκστρατειῶν αὐτοῦ καὶ βωμούς πρὸς τοὺς θεοὺς, καὶ ἐπέστειλε διὰ τῶν ἀνύδρων τόπων τῆς Γεδρωσίας καὶ Ἀραχωσίας εἰς τὴν Βαθυλάνα.

159. Μετὰ τὰς μεγάλας ταύτας πολεμικὰς πράξεις ἐτελέσθησαν μεγάλαι πανηγύρεις καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἕορτοι πρὸς τιμὴν τῶν θριάμβων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ψήτορες, δραματικοὶ, ποιηταὶ, ὑποκριταὶ, ἔξοχοι τεχνῖται καὶ παντὸς εἴδους πεπαιδευμένοι ἀνδρεῖς παρηκολούθουν τὸν μέγαν δορικήτορα εἰς τὰς ἐνδόξους αὐτοῦ ἐκστρατείας, ἀνταμειβόμενοι ὑπὲ τοῦ μαθητοῦ τούτου τοῦ Ἀριστοτέλους πλουσιοπαρόχως, καὶ χρησιμεύοντες εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εἰπαίδευσιν τῶν ἀστικῶν ἔθνων.

160. Ὄλοι οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ ἔγειναν ἡγεμόνες, ὅλοι οἱ παλαιοὶ στρατιῶται πλούσιοι· 10,000 ἀπομάχους ὀδήγησεν ὁ στρατηγὸς· Καρτερὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῶν δοπίων ἔκαστος ἔρεψεν ὡς δῶρον, ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, καὶ 6,000 δρυχμὰς ἀργυρᾶς. Ἀλλ’ ἡ δυσυγέσκεια τῶν

Μακεδόνων, διότι ὁ μέγας αὐτῶν βχούλευς ἔδιδεν ἕστις τιμᾶς πρὸς τοὺς Πέρσας, αἱ συγγναὶ ἀποστασίαι καὶ αὐτῶν τῶν προσφιλεστάτων αὐτοῦ πολεμιστῶν, ὁ Θάνατος ἀγαπητῶν εἰς αὐτὸν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα τοῦ ἐπιστηθίου αὐτοῦ φίλου· Ἡ φαῖστιν οὐ νοεῖ· ταῦτα πάντα ἔρριψαν τὸν Ἀλεξανδρὸν εἰς μελαγχολίαν, ἀπὸ τῆς ἑποίας προτετάθει νὰ ἀπελλαχῇ παραδιδόμενος εἰς συγκῆνος οἰνοποσίαν. Εἰς μίαν δὲ ἐκ τῶν οἰνοποσιῶν τούτων ἀπέθανον ὑπὸ τῆς μέθης 50 σγεδὸν συμπόται, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀλεξανδρὸς ἀπέθανεν, ὡς λέγουσιν, ἐκ τῶν καταστρεψτικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεγάλης αὐτοῦ οἰνοποσίας κατὰ τὸ 323 ἔτος π. Χ. καὶ 33ον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ ἄλλους δὲ ἀπέθανες δηλητηριασθείς, ἥρην ἔθεσιλευσε 12 ἔτη καὶ 8 μῆνας· ἔξεπνευσε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ εἰπὼν, δτι «ἄφίνει τὴν βχούλειαν εἰς τὸν ἄριστον ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ προέβλεπεν δτι μέγας ἐπιτάφιος ἀγῶνας ἔμελλε νὰ τελεσθῇ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ». Τοιούτοιρόπως ἔσθιεν εἰς τὸ ἄνθος αὐτῆς ἡ πλουσιωτάτη αὕτη ζωὴ, καὶ ἡ μεγάλη ἴδεα, τὴν ὅποιαν συνέλαβεν ἡ μηγαλοφυής αὐτοῦ κεφαλὴ τοῦ νὰ καταστήῃ τὴν Βασιλῶνα μητρόπολιν ὄλοκλήρου τῆς οἰκουμένης, συνετάφη μετ' αὐτοῦ.

161. Ὁ νεκρὸς τοῦ Ἀλεξανδροῦ ἔμελλε νὰ ταφῇ εἰς τὴν Ὀασιν τοῦ Ἀμμωνος. Δύο δὲ ὄλοκληρα ἔτη ἔχοντασθαισαν ἔως οὖν κατατευχασθῆ ἡ χρυσᾶ λάζανη καὶ ἡ μεγαλοφυής ἄμαξα πρὸς μεταφοράν τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ μετὰ λαμπρατάτης δὲ πομπῆς ἔγινεν ἡ μετακομιδὴ αὗτη ἐκ τῆς Βασιλῶνος εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ὁ ἡγεμών αὐτῆς Η τολεμαῖος ὑπεδέχθη τὸ ἐπίσημον λείψανον μετὰ μεγάλων τιμῶν. Ἄλλο ἀντὶ νὰ ἐνταφιάσῃ αὐτὸς εἰς τὸ Ἀμμώνιον, γνωρίζων νὰ ἐπωφελῆται ἐκ τῶν περιττάσεων, ὡροδόμησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ

ίερὸν, ὅπερ ὠνόμασε Σῆμα καὶ ἀπέθεσεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν ἔνδοξον νεκρὸν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Διάδοχος μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

162. Ο 'Αλεξάνδρος ἀποθνήσκων, ἔδωκε τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ δακτύλιον πρὸς τὸν μέγαν στρατηγὸν Περδίκκαν, ὃς δεῖγμα ὅτι εἰς αὐτὸν ἐνεπιστένετο τὴν ἐπιτροπείαν τῶν διεκδύων κύτου. Ήταν δὲ οὗτοι εἰς ἀδελφός ἡλίθιος καὶ διὸ ἀνήλικες τίκνη, τὸ μὲν νόθον ἐκ τῆς γέρας τοῦ Μέμνονος Βροτίνης, καλούμενον Ἡρακλῆς, τὸ δὲ γνήσιον, γεννηθὲν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ρωξάνης. Τελευταῖον οἱ στρατηγοὶ ἀνηγόρευσαν διάδοχον τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀριδαῖον καὶ συνάρχοντα αὐτοῦ κατά τύπους τὸ νήπιον τῆς Ρωξάνης, ὅπερ ὠνομάζεθη Ἄλεξανδρος, ἐπίτροπον δ' ἀμφοτέρων ἐν Ἀσίᾳ τὸν Περδίκκαν αὐτὸν διοικητῆς δὲ τῆς Αἰγαίου περιοχῆς ὁ Πτολεμαῖος, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἡ ἔξοικολωθῆται νὲ ἄρχη ὁ Αντίπατρος ὁ διάδοχος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

163. **Ακιμανδός πόλεις.** Θάνατος Αημοσθένους (322 π. Χ.) Ο θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου διήγειρε τοὺς Ἀθηναίους, ὑποκινούμένους καὶ ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ Δημοσθένους, δπως ἐρδιώδεις τοὺς Μακεδόνας ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀναλάβωσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἐλευθερίαν. Σημαρτήσαντες δὲ στρατὸν 8,000 μισθοράων, κατέλαβον ὅπερ τὸν στρατηγὸν Λεωσθένην τὰς Θερμοπύλας καὶ νικήσαντες ἔκει τὸν Αντίπατρον, ἔχοντα ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ 13,000 πεζῶν καὶ 600 ἵππων, ἐπιλιόρκησαν αὐτὸν εἰς Λαμίαν, δημοκρατίαν. Αλλὰ, φανερούτερος ὑπὸ λι-

θου τοῦ Λεωσθένους, καὶ ἐλθόντων εἰς βούθειαν τοῦ Ἀντιπάτρου τῶν στρατηγῶν Λεωνάτου καὶ Κρατεροῦ, ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὴν Κρανῶν α τῆς Θεσσαλίας ὅτῳ 43,000 πεζῶν καὶ 5,000 ἵππων Μακεδόνων, καὶ ὑπέκυψαν εἰς ἀτιμωτεικὴν εἰρήνην, δι’ ἣς ὑπεχεσσοῦτο νὰ δεχθῶσι μακεδονικὴν φρουρὴν ἐν Μουνυχίᾳ καὶ ἐν Ἀκροπόλει, νὰ ἀποτίσωσι τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, καὶ νὰ παραδώσωσι εἰς τὸν Ἀντίπατρον τοὺς διεγίρχντας αὐτοὺς εἰς ἐπιχνάστατιν Υπερειδῆν καὶ Δημοσθένη. Καὶ ὁ μὲν Ὅμερος ἀπέθανε θάνατον μαρτυρικὸν ὃ δὲ Δημοσθένης καταφυγὸν ὡς εἰς ἀσυλον εἰς τὸν ἐν Καλλυντίᾳ (νῦν Πόρω) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἐλαττεῖ δηλητήριον καὶ ἀπέθανεν, ἵνα μὴ παραδεθῇ εἰς τὸν Ἀντίπατρον. Μετὰ δὲ τοῦτα ὃ Ἀντίπατρος ἀνέθετε τὴν διοίκησιν τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸν Ἀθηναῖον Φωκίωνα, ὅπτις διὰ τῆς φρονίμου αὐτοῦ διοικήσεως ἀποκατέστησε τὴν προτέραν ἡσυχίαν καὶ τάξιν.

164. Μετὰ τὸν Δαμισκὸν πόλεμον ὃ Ἀντίπατρος, ἔχων σύμμαχον καὶ τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖον, ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Περδίκκου, ἔχοντος ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου. Οἱ Περδίκκας εἰςέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ ἴσχυροτάτου στρατοῦ, ἀλλ᾽ ἐδολιφρονήθη, καὶ ἡ ἀντιθασιλεία τῶν ἐν Ἀσίᾳ χωρῶν περιῆλθεν εἰς τὸν Ἀντίπατρον. Οὗτος δὲ ἀποθηκὼν κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, διώρισε διάδοχον αὐτοῦ τὸν ἀρχαῖον τοῦ Ἀλεξανδρου στρατηγὸν Πολυσπέρχοντα, παραγκωνίτα; τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κάρρανδρον.

165. **Θίνατος Φωκέωνος.** Οἱ Πολυσπέρχων, θέλων νὰ ἐρελκύσῃ εἰς ἕκατὸν τοὺς Ἑλληνας κατὰ τοῦ ἐξ Ἀσίας μετὰ 4,000 ἀνδρῶν ἐπερχομένου Κασσάνδρου, εἰςέβαλεν εἰς τὴν Ἐλλάδα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐκήρυξε

τὴν αὐτονομίαν τῶν Ἑλληνίδων πολιτειῶν, καὶ κατέλαβε τὰς Ἀθήνας διὰ τοῦ νίοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου. Τῇ προτροπῇ δὲ αὐτοῦ ἡ ἐκκλησία τῶν Ἀθηναίων κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν ἐνάρετον Φωκίωνα ὃς συνεννοούμενον μετὰ τοῦ Κασσάνδρου, καὶ δὲ ἔζοχος εὗτος στρατηγὸς, δὲ 44άρις στρατηγός, ἐλαβεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸ κώνυμον καὶ ἀπέθανεν κατὰ τὸ ἔτος 317 π. Χ.

166. **Κάσσανδρος καὶ Δημιήτρος ὁ Φιληγρεύς.** Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Κάσσας αὐτὸς ἔρχεται μετὰ 35 πλοίων καὶ 4,000 πεζῶν εἰς Ηειραιά, καὶ νικήσας καὶ ἔζολοθρεύσας τὸν Πολυσπέρχοντα, διώρισε διοικητὴν τῶν Ἀθηνῶν τὸν Δημήτριον τὸν Φαληρέα, ὅστις ἐκινέζεντος φρονίμως τὰς Ἀθήνας ἐπὶ δεκατίκιν, καὶ μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὅπου ἐποιόρκησε τὴν Πύδναν καὶ ἐκυρίευσεν αὐτήν. Ἐκεῖ εύρων τὴν μητέρα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὁλυμπιάδα, ἥτις εἶχε φωνέυσε τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων Ἀρριδαῖον καὶ τὴν γυναικαν αὐτοῦ Εύρυδικην, κατεδίκασεν αὐτὴν διὰ δικαιοτηρίου εἰς θάνατον, καὶ ἐτέλεσε τὴν θανατικὴν καταδίκην.

167. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κάσσανδρος ἐρυλάκισεν ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐφόνευσε τὴν Ρωξάνην καὶ τὸν νίδον αὐτῆς Ἀλέξανδρον, καὶ ἐνυμφεύθη τὴν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου Θεσσαλονίκην, ἐξ οἵωνομάσθη καὶ ἡ πρὸς τιμὴν αὐτῆς κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου διμώνυμος πόλις.

168. Καθ' ὅν χρόνον εἶχεν ἀποθάνειν ὁ ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς Ἀρριδαῖος (307 π. Χ.) καὶ δὲ ἀνήλικος υἱὸς τῆς Ρωξάνης Ἀλέξανδρος καὶ οἱ δύο στρατηγοὶ Περδίκκας καὶ Ἀντίπατρος, οἱ ἐπιζώντες 4 στρατηγοὶ ἐλαβον τὸ βασιλεῖον ἀξιωματος, τουτέστιν δὲ Ἀντίπατρος ὃς ἐν Ασίᾳ ὁ Λυσίμαχος ἐν Θράκη, δὲ Σέλευκος ἐν Συρίᾳ καὶ

ο Πτολεμαῖος ὁ Λάγου[ν] ἐν Αἰγαῖον τῷ οὔπιστῳ στεφόν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 302 π. Χ. καὶ ὁ νίδιος τοῦ Ἀντιπάτρου Κασσάνδρος ἀνηγόρευτεν ἐκτὸν βχοιλέν εὐ Μακεδονίᾳ.

169. Δημητρίος ὁ Ησπολιορκητής (307 π. Χ.)
 'Ο Αντίγονος, ἀναλαβόν τὴν βχοιλειὴν ἔξουσίαν, ἔπειτα τὸν νίδιον αὐτοῦ Δημήτριον, τὸν ἐπονομασθέντα Πολιορκητὴν τὴν τὴν, σπώς ἐλευθερώσῃ τούς "Ἐλληνας ἀπὸ τοῦ Κασσάνδρου. 'Ο Δημήτριος ὁ Ησπολιορκητής, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, μετὰ στρατοῦ, ἔξεδιώξε τὸν Δημήτριον τὸν Φχληρέα, ἀνίδρυσε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, καὶ τοσοῦτον εἴλκυσε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Ἀθηναίων, ὅπει οὗτοι ἤγειραν βθμοὺς πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἐλάτερουν αὐτοῦ; ὡς, θεούς. Κατὰ τὸ οὔτο τὸ 307 π. Χ. ὁ Δημήτριος, μὴ δυνηθεὶς νὰ κυριεύσῃ διὰ τῶν μηχανῶν αὐτοῦ τὴν Ρόδον, ἐδιωρήσατο αὐτᾶς πρὸς τὸν Ρόδιον, οἵτινες ἔξ αὐτῶν κατεσκεύσαν τὸν περίφρυμον Κολοσσὸν (χαλκοῦν ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος), δότις ἐθεωρεῖτο ὡς ἐν τῶν 7 θυμητῶν τοῦ κόσμου. 'Εκείθεν δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἐλλάδα, ἔξεδιώξεν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῆς τὰς μακεδονικὰς φρουρὰς, ἀνεκήρυξεν αὐτᾶς ἐλευθέρας καὶ αὐτονόμους, καὶ συγκεκλέσας συνέδριον ἐν Κορίνθῳ, ἔξελέγηθη ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιτετράτηγος. 'Αλλ' ἐν ἔτει 301 π. Χ., φινευθέντος τοῦ πατέρος τοῦ Δημητρίου 'Αντιγόνου εἰς τὴν ἐν Ἰψῷ τῆς Φρυγίας μάχην, οἱ νικηταὶ αὐτοῦ Σέλευκος, Κάσσανδρος καὶ Διοστιμος διενεμήθησαν τὸ κράτος τῆς Ἀσίας. 'Αποθανόντος δὲ ἐν ἔτει 297 καὶ τοῦ Κασσάνδρου, ὁ Δημήτριος ἐπολιορκητὴς, καταλαβάνων πάλιν τὰς Ἀθήνας, καὶ ὥρελούμενος ἐκ τῶν διγονοιῶν τῶν νίδιων τοῦ Κασσάνδρου καὶ Ἀντιπάτρου, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας· ἀλλὰ διοικήσας τυραννικῶς, ἥναγκεσθη μετὰ ἐπτατηῇ βχοιλείν νὰ φύγῃ ἐν ἔτει 287 εἰς τὴν

'Ασίνη, δόπου συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σελεύκου, [έξωρι-
σθη εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς] 'Ασίας, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε κατὰ
τὸ ἔτος 283 π. Χ.

170. Οἱ ἐμρίλιοι πόλεμοι τῶν στρατηγῶν καὶ διαδέ-
χων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ
276 π. Χ. Ἐκτὸς δὲ ἡ ἐπικράτεια τοῦ μεγάλου Ἀλε-
ξάνδρου ἔμεινε διηρημένη εἰς τρία μεγάλα τμήματα 1)
τὴν Μακεδονίαν, ἡς ἐβασίλευσαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀν-
τιγόνου 2) τὴν Αἴγυπτον, ἡς ἤρξαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ
Πτολεμαίου καὶ 3) τὴν Ἀσίαν, ἐν ᾧ ἐβασίλευσαν οἱ
ἀπόγονοι τοῦ Σελεύκου, οἱ Σελεύκιδαι. Ἅγηστά γη-
σαν δὲ τελευταῖν τὰ παντα τὰ κράτη ταῦτα εἰς τοὺς Ρω-
μαίους, τῷ μὲν τῶν Μακεδόνων κατὰ τὸ ἔτος 148 π. Χ.,
τὸ δὲ τῶν Σελεύκιδῶν κατὰ τὸ 57 π. Χ. καὶ τὸ τῶν
Πτολεμαίων κατὰ τὸ 30 π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

Αἰτιωλικὴ καὶ Ἀχαικὴ Ομοσπονδία.

171. Αἱ δύο αὗται ὁμοσπονδίαι, ἀποτελούμεναι ἐκ
διαφόρων πολιτειῶν, κύριον σκοπὸν εἶχον τὴν διατήρησιν
τῆς αὐτονομίας αὐτῶν. Τὸ κοινὸν συμβούλιον τῶν Αἰτω-
λῶν, καλούμενον Πανατωλικὸν καὶ συνερχόμενον
κατ' ἔτος τὴν 11 Σεπτεμβρίου ἐν Θέρμοις, ἔξελεγε
τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ. Ἐνισχυ-
θὲν δὲ καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν δόμοσπονδίαν αὐτοῦ προσθή-
κης καὶ ἄλλων τινῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐξηκολούθει
τὸν ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας αὐτῶν πόλεμον πρὸ τοὺς βασι-
λεῖς τῆς Μακεδονίας. Ὡστάτως ἡ Ἀχαικὴ ὁμο-
σπονδία, ἀποτελουμένη ἐκ 12 αὐτονόμων πόλεων, διερ-
κεῖτο ὑπὸ στρατηγοῦ, προεδρεύοντος τῆς γενικῆς συ-
νελεύσεως τῶν πολιτειῶν, τῶν ὑπερβάντων τὸ 30ὸν ἔτος

τῆς ἡλικίας. Ὡς δροσπονδίᾳ δ' αὕτη, ἔχουσα γίνεται τὸ Αἴγιον, καὶ λαθοῦται ἀρχαγόνι τὸν Σικυώνιον Ἀρατὸν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σικυῶνος ἀπὸ τῆς τυρχηνίκες τοῦ τυράννου Νικοκλέους, ἐξεδίωξεν ἐξ τοῦ Ἀκροκορίνθου τὴν Μακεδονικὴν φρουρὰν ἀλλὰ τὸ σχέδιον αὐτῆς ἐμπατατώθη ὑπὸ τῆς ἀντιζηλίας τῶν Αἰτωλῶν καὶ τῶν παριπλοκῶν τῆς Σπάρτης.

172. **Ἄγρες ὁ Δ' αὐτὸς Ελλεορένης ὁ Γ'** (242 π. Χ.) Οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀγριτιλέου ἔλκων τὴν καταγωγὴν Ἀγιος ὁ Δ' συνέλαβε τὸ μέγιστον σχέδιον τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ ἀρχαίου πολιτεύματος τοῦ Λυκούργου διὰ νέας διανομῆς τῆς γῆς εἰς τοὺς Σπαρτιάτους καὶ περιοίκους καὶ διὰ τῆς ἀποσθέσεως τῶν χρεῶν τῶν πολιτῶν ἀλλ' ἔπεσε θύμα συνωμοσίας, τεκταθείστης ὑπὸ τῶν πλουσίων, εἰς ἣν ἤνεγκετο ὁ ἔτερος βασιλεὺς; Λεωνίδης οὐδὲν δέ οὐδὲς Κλεορένης ὁ Γ', νυμφευθεὶς τὴν γήραν τοῦ Ἀγριδοῖς, ἡταπάτηθη τὰ σχέδια τοῦ δολοφονηθέντος βασιλέως, ἔσφραξε τὰς ἐφόρους, συνεκρότησε στρατὸν ἐκ 4,000 ἀνδρῶν, καὶ ἀνεστήλωτε πάλιν τοὺς νέμους τοῦ Λυκούργου. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰτέθηλε διὰ τῆς Μεγαλοπόλεως εἰς τὴν Αχαΐαν, ἐνίκησε τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ ἤναγκασε τὸν Ἀρατὸν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν Ἀντιγόνου τοῦ Δώσωνος, βασιλέως τῆς Μακεδονίας.

173. Οἱ Λαντίγονοι ἔξεστράτευσε μετὰ 28,000 πεζῶν καὶ 1,200 ἵππων κατὰ τὸ ἔτος 222 π. Χ. κατὰ τοῦ Κλεομένους, καὶ μετὰ πεισματώδη μάχην ἐνίκησε τὸν ἐξ 20,000 ἀνδρῶν ἀποτελούμενον στρατὸν τῶν Σπαρτιατῶν ἐν τοῖς στενοῖς τῆς Σιλλασίας, καὶ καθηυπέταξε πάλιν τὴν Πελοπόννησον ὑπὸ τὴν μακεδονικὴν ἔξουσίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὑποχρεώσας τὴν Σπάρτην νὰ καταργήσῃ τοὺς νεωτερισμοὺς τοῦ Κλεορένους, καὶ ἐπανεργήμενος εἰς Μακεδονίαν, ἀπέθανε καθ' ἐδόν, καταλι-

πών τὴν βροτείαν εἰς τὸν ἀνεψιόν αὐτοῦ Φιλίππον, ἔγγονον Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ. Ὁ δὲ Κλεομένης καταρρυγὼν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ φυλακισθεὶς, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ προσεπάθησε νὴ Ἐγείρη εἰς ἐπανάστασιν τοῦ κατοίκους· ἀλλ' ἀποτυχόντων.

174. Σφριγγειδὸς πόλεμος. Θάνατος τοῦ Ἀρχτοῦ (213 π. Χ.) Αἱ δύο δόμοι πονδίαι, ή τῶν Ἀχαιῶν καὶ ή τῶν Αἰτωλῶν μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν, περιήλθον ἡδη εἰς πόλεμον, καθ' ὃν ὁ Ἀρχτος ἡττήθη καὶ ἐπεκχλέσθη τὴν βορθειαν τοῦ βρατιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Ε'. Οὗτος δὲ κατενίκησε τοὺς Αἰτωλοὺς· ἀλλὰ συνωμολόγησεν εἰρήνην πρὸς αὐτοὺς, ἵνα ἐκστρατεύσῃ εἰτὸν τῷ Τρωμαίων ἀλλ' ἡττηθεὶς, κατερρέετο πικρῶς κατὰ τῶν Ἀχαιῶν, ώς πρωταἰτιῶν δῆθεν τῆς ἡττῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀρχτος ἀποκύθυνε αὐτῷ σπουδαίας παρατηρήσεις, ὁ Φιλιππος ἐδηλητηρίασεν αὐτόν.

175. Φιλοποίηγεν (208 π. Χ.) Τὸν Ἀρχτον διεδέχθη ἐν τῇ ἀρχηγίᾳ τοῦ στρατοῦ ὁ Μεγαλοπολίτης Φιλοποίημην ἔτει 208 π. Χ., ὅτε τύραννος τῆς Σπάρτης ἦτο ὁ Μαχαιρίζας, ὃν ἐνίκησεν ὁ Φιλοποίημην κατὰ κράτος ἐν Μακεδονίᾳ, φονεύσας 4,000 Λακεδαιμονίους. Ὁ Φιλοποίημην ἐφόνευσε διὰ τοῦ ἀκοντίου αὐτοῦ τὸν Μαχαιρίζαν κατὰ τὸ 207 ἔτος π. Χ.· ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἀνεφάνη ἐν Σπάρτῃ φοβερώτατος τύραννος, ὁ Νάρθις, δοτις ἐφόνευσε τοὺς ἀρνούμενους; νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν χρήματα διὰ μηχανῆς, ἔχούστος σχῆμα γυναικός, τῆς ἐποίας αἱ χεῖρες, οἱ βραχίονες καὶ τὸ στῆθος ἔφερον σιδηρᾶς περόνας, δι' ὧν ἐναγκαλιζομένη τὸν φιπτόμενον εἰς τὰς ἄγκαλας αὐτῆς ἄνθρωπον κατεσπάραξτεν αὐτόν. Ὁ Φιλοποίημην, ἐκστρατεύσας τελευταῖον ἐν ἔτει 183 π. Χ. κατὰ

τῶν ἀποσπασθέντων ἀπὸ τῆς; Ἀχαιεῖς συμμαχίας Μασ-
σηνίων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Δεινοκράτους καὶ
αἰγμαλωτισθεὶς ὑπὸ τούτου, ἐρρίφθη εἰς σκοτεινὴν εἱ-
ρήτην, ὅπου πιών τὸ κώνειον, ἀπέθανεν ὁ γδοηκοντούτης
τὴν ἡλικίαν, ἐπονομασθεὶς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἴστο-
ρικῶν ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων, διότι πράγματι μετ'
αὐτὸν οὐδένας ἄλλον ἐγέννησεν ἢ Ἑλλὰς; ἀξιον στρα-
τιγόν.

— — — — —

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤ'.

•Ρωμαϊκὴ κυρρευρχία ἐν Ἑλλάδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Πόλεμος Μακεδόνων καὶ •Ρωμαίων.

176. **Πρώτος Μακεδονικὸς πόλεμος.** •Η περὲ Κυνὸς Κεφαλᾶς μάχη (197 π. Χ.) Καθ' ὃν χρόνον ἀπέθανεν ὁ Φιλοποιόμνη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐμεινεν ἔρημος ἐξόχων στρατηγῶν, ἔκσιλευσεν ἐν Μακεδονίᾳ ὁ φιλόδοξος Φίλιππος ὁ Ε' (220—197 π. Χ.), ὅστις εἰσβαλὼν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ λεηλατῶν αὐτὴν, ἤναγ-
κετε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐπικυρεσθῶσι τὴν βοήθειαν τῶν Ρωμαίων. Οὗτοι δ' ἔπειρψαν κατὰ τοῦ Φιλίππου τὸν Τίτον Κοτύντιον Φλαμινῖνον, ὅστις ἐλκύσας ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἀχαιεῖην δροσπονδίαν καὶ τὰς πλείστας Ἑλληνίδας πόλεις, καὶ συγκροτήσας ἀξιόλογον στρατὸν ἐξ Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων, προσέβαλε τὴν μακεδονικὴν φάλαγγα τοῦ Φιλίππου ἐπὶ τῶν παρὰ τὰ Φάρσαλα
ὑψώματων, ἀτινά ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν Κυνὸς Κε-
φαλᾶς ὁ σονμάζονται, καὶ ἔτρεψεν αὐτὴν εἰς ἀτακτον
φυγὴν, φονεύσας 8,000 καὶ αἰγμαλωτίσας 5,000 Μακε-

δόνας κατὰ τὸ ἔτος 197 π. Χ. Μετὰ δὲ τὴν ἡττὴν αὐτοῦ ἡ ναυγκάσθη ὁ Φίλιππος ποιος νὰ ὑπογράψῃ ἀτιμωτικὴν εἰρήνην, διὸς ὑπεγρεοῦντο νὰ ἀποτίσῃ πρὸς τὸν Φίλιππον τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, ἀνεργάτημενα εἰ; 1000 τάλαντα, νὰ παραχθῶσῃ αὐτῷ τὸν μακεδονικὸν στόλον, πλὴν δέκα πλοίων, καὶ τὸν υἱὸν σύντοιχον Δημητρίον ὡς διμηρον, καὶ νὰ καταλίπῃ ἐλευθέρας ἀπάστας τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Φλαμινῖνος μετεῖθεν εἰς τὰς "Ισθμικοὺς ἀγῶνες, καὶ ἐκῆρυξε διὰ κήρυκος, ὅτι καταπολεμήσταις τὸν Φίλιππον κηρύζει τοῦ; Ἐλληνας ἐλευθέρους. Ἀλλ' ὅμως ἐφρόντισεν ἀπανταχοῦ νὰ ὑδρύτῃ φρουράκην φατρίαν ἐξ Ἑλλήνων, οἵτινες λαμβάνοντες τὰ ἄξιωματα, ὑπήκουον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ρώμης.

177. ΗΘΟΛΕΙΚΟΣ ΤΩΝ ΑΙΓΑΙΩΝΑΝΤΙΚΟΥΝ ΚΑΙ ΤΟΥΝ ΑΝΤΙΘΕΤΟΥΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΩΝ (192—191 π. Χ.). Οἱ Αἰγαῖοι, θέλοντες νὰ ματαιώσωσι τὰ κατακτητικὰ σχέδια τῶν Ρωμαίων ἐπὶ τᾶς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἀποσπάσωσι τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἀπὸ τᾶς συμμαχίας τῶν Ρωμαίων, ἐπέλεσαν εἰ; τὴν Ἑλλάδα τὸν βασιλέα τᾶς Συρίας Ἀντίοχον Γ'. Οὗτος δ' εἰσῆσαλὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν χειμῶνα τοῦ 192 π. Χ., κατέστη κήρυξ πούλεων τινῶν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ καὶ ἀπάστης τᾶς Εὔβοιας. Ἀλλ' ἐπελθὼν αἴρηντος κατ' αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦ 191 ἔτους π. Χ. δὲ ὑπέτος τῆς Ρώμης Μάνιος Ἀκύλας διὰ τῆς Θεσσαλίας, κατετρόπωσε τὸν Ἀντίοχον πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν, καὶ καταδιώξεις αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, συνεκρότησε περὶ τὴν Λυδίαν πόλιν Μαγνησίαν πειπματώδη μάχην, καὶ ἡγάγησεν αὐτὸν νὰ ὑπογράψῃ ἀτιμωτικὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀκύλας, ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς Αἰγαίούς καὶ ἡ-

νάγκασεν αὐτοὺς νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν Ἀρώμην διὰ συνθήκης, δι' ἣς ὑπεγραφήσαν νὰ ἀποτίσωσι τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, ἀνεργόμενα εἰς 200 τάλαντα, νὰ δώσωσιν δημήρους, νὰ ἀποδώτωσι τὰς μέχρι τοῦδε ὅπ' αὐτῶν καὶ τοῦ Ἀντιόχου κυριευθεῖσας πόλεις καὶ νὰ ἔχωσι τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθρούς μετὰ τῶν Ῥωμαίων.

178. Δευτερος Μακεδονικὸς πόλεμος. Περσές. (180—168 π. Χ.). Τὸν Φίλιππον Γ'.,, ἀποθανόντα κατὰ τὸ ἔτος 180 π. Χ., διεσδέχθη ἐπὶ τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου ὁ οὐδὲς αὐτού Πέρσης ὃστις ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος Ἐπανίδεις τῆς Μακεδονίας Οὗτος, καὶ περ φιλάργυρος ὥν καὶ μισητὸς, ἀνενέωσεν οὐχ ἡττον τὸν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον καὶ συνεκρότησε πόδες αὐτοὺς τὴν παρὰ τὴν Πύδναν μάχην, καθ' ἣν ἡττήθη κατὰ κοράτος, ἀπολέστες 20,000 ἱνδρῶν, ἐνῷ ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἐφονεύθησαν 100 μόνον ἄνδρες. Οἱ Περσές ἔν Πύδνης κατέφυγεν εἰς Σιγμοθέακην· ἀλλὰ περιπεπῶν εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων, ἀπήγθη ὡς αἰγαλάωτος εἰς τὴν Ἀλβανίαν Λόγγαν, ἔνθα ἐφίρθη εἰς εἰρκτὴν καὶ ἀπέθανεν κατὰ τὸ ἔτος 168 π. Χ.. Μετὰ τὴν παρὰ τὴν Πύδναν νίκην οἱ Ῥωμαῖοι ἀπήγαγον εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς ἔξορίστους καὶ 1000 Ἀχαιοὺς, ὡς συνεννοηθέντας δῆθεν μετὰ τοῦ Περσέως μυστικῶς κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μετὰ 17 ἔτῶν ἔξορίσαν ἀπέλυσαν 300 ἐξ αὐτῶν· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ περίφημος ἴστορικὸς Πολύθεος, ὅστις διέτα τῶν σχέσεων αὐτοῦ κατώρθωσεν νὰ μένῃ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐν Ῥώμῃ, ἔχων φίλουν τὸν Σκιπίωνα τὸν νεώτερον. Οὗτοι δ' ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 151 π. Χ.

179. Η Μακεδονία καθοίστατται ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ (148 π. Χ.). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περσέως ἥψιζοντινος τις Μακεδόν *'Ανδρίσκος* καλού-

μενος, ἀλλ' ἀποικιῶν ἔχυτὸν ψευδῶς; Φίλιππον, σθεν καὶ Ψευδοφίλιππον ἐπωνυμάσθη, ἐκήρυττεν δτι οὗτοι οὐδέ τοῦ ἐν "Αλέξα Λόγγη φίλοις ἀποικιώσαντος Ηερός ἐως, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 150 π. Χ. διὰ βοηθείας Θρακῶν τινων κατέλαβε τὴν Μακεδονίαν. Κατὰ τοῦ ἄρπαγος δὲ τούτου τοῦ θράνου ἐπεμψε τελευταῖον ἡ Ρώμη τὸν Κολυτιον Κρικίλιον Μέτελλον, διτις κατετρόπωσε τὸν στρατὸν τοῦ Ἀνδρίσκου, συνέλαβε αὐτὸν αἰχμάλωτον καὶ κατέστησε τὴν Μακεδονίαν ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν κατὰ τὸ 148 π. Χ.

180. **ΕΛΛΑΣ; καθέστηται ἐπαρχέα ῥωμαϊκὴ** (146 π. Χ.) Οἱ ἐπανελθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἰταλίας 300 Ἀγχιοι, τρέφοντες ἀδιάλλακτον μῆσος κατὰ τῶν Ρωμαίων διὰ τὰ δεινοπαθήματα αὐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ, προειλασταν ὁπῆι τῇ τότε ἀσθενοῖς καὶ διηρημένης Ἑλλάδος κατὰ τῆς ἴσχυρᾶς Ρώμης. Οἱ Ἑλληνες μόλις ἤδυνον ἡττησαν νὰ παρατάξωσιν εἰς τὸν Ισθμὸν τῆς Κορίνθου παρὰ τὴν Λευκόπετραν 14,000 πεζοὺς καὶ 600 ἵπποις ὅπὸ τὴν ἀρχῆγιαν τοῦ Διαισιού οἱ δὲ Ρωμαῖοι ἐπεμψαν κατ' αὐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 146 π. Χ. τὸν ὑπατὸν Μούμμιον μετὰ 23,000 πεζῶν καὶ 3,500 ἵππων, διτις κατετρόπωσε τοὺς Ἀγχιοὺς καὶ κυριεύστας ἐπυρπόλησε τὴν Κόρινθον. Μετὰ δὲ ταῦτα, κατεδαφίσας τὰ τείχη ἀπασῶν τῶν συμμάχων τῶν Ἀχαιῶν πόλεων καὶ καταλύσας τὰς δημοκρατίες αὐτῶν, κατέστησε τὴν Ἑλλάδα ἐπαρχίαν ῥωμαϊκὴν, καὶ τις πρὸς τιμὴν τῶν τελευταίων ὅπει τῇ "Ἑλλάδος ἀγωνισθέντων Ἀχαιῶν ἐπωνυμάσθη" Ἀχαΐα κατὰ τὸ ἔτος 146 π. Χ. "Ο δὲ Δίαιος; κατέχρυγών εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Μεγαλόπολιν, ἔλαβε δηλητήριον καὶ ἀπέθανεν. Ο Μούμμιος διέμεινεν ἐν Ἑλλάδι δύο ἔτη· μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ οἱ Ρωμαῖοι, μὴ σεβόμενοι πλέον τὴν ἐλευθερίαν

τῶν Ἐλλήνων, ἔπειρψαν 10 ἐπιτρόπους καὶ ἀνθύπατον μετὰ ἡματίκου στοστοῦ, διποικήσωσιν αὐτὴν καὶ πράξιτορα εἰς τὴν Μακεδονίαν πρὸς διοίκησιν αὐτῆς, εἰς δὲ τὴν περιελαμβάνοντο καὶ ἡ Θεσσαλία καὶ ἡ Χιπειρος.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ ΙΗ'.

Σὲ "Ελληνες ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους.

181. Οἱ Ἐλληνες ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους διετέθρουν μὲν κατὰ τύπους τὰ δημοκρατικὰ αὐτῶν πολιτεύματα, ἀλλὰ πωάγματι ἐκυρεγνώντο κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῶν Ρωμαίων. Τότε οἱ ἐπιτημότεροι Ρωμαῖοι ἔπειρπον τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς Ἀθήνας, διποικίδευθωσιν, ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἔθνεις; αὐτῶν ἕορτάς καὶ ἐσέβοντο τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν τελετὰς, ὥστε ἡ Ἐλλας κυριεύειται ἐκυρίευσε τὸ Λάτιον, κατὰ τὴν ἐμφασιν τοῦ Ὁρατίου, διὰ τῆς παιδείας αὐτῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

182. Τελευταία ἐπανάστασις τῶν Ἐλλήνων.
Τίττος Αὐγούστου ἐν Χαροκωνείᾳ (87 π. Χ.) Οἱ Ἐλληνες 60 ἔτη μετὰ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν εἰς τοὺς Ρωμαίους ἀπερίπτωσαν νῦν ἐπαναλάθωσι τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν ἄγωνα, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεκαλέσθησαν τὴν βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθριδάτου, τοῦ νικήσαντος πολλάκις τοὺς στρατοὺς τῶν Ρωμαίων ἐν Ασίᾳ. Οὗτος δ' ἔπειρψεν εἰς μὲν τὴν Ἐλλάδα στόλον, εἰς δὲ τὴν Μακεδονίαν στρατὸν, μεθ' οὐ δημόσιαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Αχαιοί. Οἱ στρατηγὸι τοῦ Μιθριδάτου Ἀρχέλαος ἐκυρίευσεν ἀμέσως τὰς Ἀθήνας. Αλλὰ κατὰ τούτουν ἐπῆλθεν δὲ Σύλλας, διστις τὰς μὲν ἄλλας τῶν ἐπαναστατησασῶν κόλεων καθυπέταξεν ὀμαχητεῖ, τὰς δὲ Α-

Οήγης καὶ τὸν Πειραιᾶ, ἀντισταθείσας, ἐπολιόρκησε, καὶ καταστρέψας τὰ μακρὰ τείχη διέκοψε τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, καὶ ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου τὴν μαστίζομένην ὑπὸ φιλέροῦ λοιποῦ πόλειν τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὸ μετονύκτιον κατέστρεψε δ' ὁ Σέλλας τοὺς πλειστους κατοίκους; καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀρχελάου διορισθέντα διοικητὴν Ἄριστον α. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεστέρησε τοὺς Ἀθηναίους τοῦ διεισιώματος τοῦ νὰ ἐκλέγωσι τοὺς ἔκυτῶν ἄρχοντας καὶ νὰ νομοθετῶσι, καὶ τελευταῖον ἐνίκησεν ἐν Χαϊρωνείᾳ κατὰ τὸ 87 ἔτος π. Χ. καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ Μιθριδάτου Ἀργέλαον καὶ κατέπικρισε τὸν τελευταῖον ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων.

183. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἡ διοίκησις τῆς Ἐλλάδος, εἰς ἣν πλέον δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἔχῃ ἔδιον στρατὸν, κατέστη λίγαν καταθλιπτική· οἱ ἀνθύπατοι ἐπέβαλλον καὶ εἰσέπρεπτον φόρους παρανύμους, ἐπιβαρύνοντας πρὸ πάντων τὰς πτωχοτέρας τάξεις τῶν πολιτῶν, διότι οἱ πλούσιοι ἥγορχαζον τὸν τίτλον τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Οἱ Ίοντιοι Καῖσαρ ἔτισε τὴν ὑπὸ τοῦ Μουμίου κατατραχεῖσκν [Κόρινθον] ἐκ παντοδεκπάν λίθων, μὴ ἔχαιρουμένων μηδ' αὐτῶν τῶν μαρμάρων τῶν τάφων, καὶ κατέστησε αὐτὴν ἀποικίαν ῥωμαϊκήν. Ἀλλὰ καὶ τινὲς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ἐπρέχαν ἀγαθοεργίας τινὰς πρὸς τοὺς Ἑλλήνας. Οἱ Ἀδριανὸς ἀπεπεράτωτε τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἐπὶ Πεισιστράτου θεμελιωθέντος ναοῦ τοῦ Ὁλυμπίου Διός, ἔκτισε τὸ μέγερι σήμερον σωζόμενον μέγα ὑδραγωγεῖον, τὸ Ἀδριανεῖον καλούμενον, καὶ διάρρηγα ἄλλα μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα, καὶ δὲ Μάρκος, Αὐρήλιος ἐβελτίωσε τὰ ἐν Ἀθήναις σχολεῖα, καὶ πολλὰ κατεσκείσας ἐν Ἑλλάδι δημόσια ἔργα.

184. Εἰσαγωγὴ χριστιανικῆς θρησκείας εἰς

τὴν Ἐλλάδα. Κατὰ τοὺς γένους τῆς ἡθικῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, κατὰ τὸ 14 ὅτε πρὸ τῆς ἀποβίώσεως τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ἐγεννήθη ἐν τῇ Μεγάρᾳ Παλαιστίνῃ, τῇ ἔχουσῃ βασιλέων τὸν πανοῦργον καὶ δοξουμανῆ Ήρώδην, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ σωτήρ καὶ εὐεργέτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Η θεία τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία καθίδρυσε τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείαν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ προκτοίμασε τὴν ἡθικὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀναγέννησιν· αἱ δὲ πράξεις αὐτοῦ ἀπέδειξαν τὴν θείαν αὐτοῦ ἀποστολὴν, καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ χρρακτὴρ κατέτη πρὸς τοὺς πιστούς; αὐτοῦ λατρευτὰς ὑψηλότατον παράδειγμα μιμήσεως καὶ τὸ μόνον μέσον τῆς ὄμοιώτευς ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν· ἀναρίθμητοι δὲ εἰναὶ οἱ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ 19 ἥδη αἰῶνας φωτισθέντες, παρηγορηθέντες καὶ σωθέντες ἐκ τῆς ἀπωλείας διὰ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας· ἀναρίθμητοι δὲ εἰναὶ καὶ αἱ σωτήριοι μεταθεωλαὶ καὶ οἱ θετμοί, τοὺς ὅποιους εἰς μόνον τὸν χριστιανισμὸν δρείλομεν.

185. Η χριστιανικὴ θρησκεία εἰσήχθη εἰς τὴν Ἐλλάδα ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, στοις ἐκήρυξε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου ἀπὸ τοῦ 41 μέχρι τοῦ 54 ὕστου μ. Χ. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν Μακεδονίᾳ κατόπιν δὲ, καταδιωχθεὶς ἐκεῖθεν, ἐν Αθηναῖς καὶ ἐν Κορίνθῳ, ἔνθα διέμεινε 18 μῆνας καὶ πολλοὺς ἐδίδαξε τὴν θείαν ἀλήθειαν. Εἰς τὴν διάδοσιν δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ συνετέλεσε καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶτσα, ἐν ᾧ ἐγράφη τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον. Καὶ ὑπέστη μὲν πολλοὺς διωγμούς ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν κατὰ τὴν 3ην μ. Χ. ἐκατονταετηρίδα· ἀλλ' ἀνεστηλώθη πάλιν αὕτη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 4ης μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωσταντίνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Κωνσταντίνος ὁ Μέγας (306 μ. Χ.)

186. Κατὰ τὴν μακρὸν χρονικὴν περίοδον 1147 ἐτῶν ἡπὸς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινούπολεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἥτοι ἡπὸ τοῦ 306 μέχρι τοῦ 1453 μ. Χ., ἔβασιλευσαν ἐν Κωνσταντινούπολει 80 αὐτοκράτορες. Τούτων δὲ πρῶτος ὑπῆρξεν ὁ Ἰλλυρίος; τὸ γένος Κωνσταντίνος ὁ Μέγας, ὁ κτίστης τῆς Κωνσταντινούπολεως καὶ θεμελιωτὴς τοῦ ἐν αὐτῇ θρόνου τῆς τε αὐτοκρατορίας καὶ ἀπάστης τῆς χριστιανωσύνης, ἔσχατος δὲ ὁ ἡμώνυμος αὐτῷ Ἑλλην Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος, ὁ μὴ διυκήθεις διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τῆς φιλοπατρίας αὐτοῦ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινούπολεως εἰς τὰς γεῖφας τῶν μαχίμων Τούρκων.

187. 'Ο Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἦτο μίας Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ, τοῦ ἐπονομασθέντος οὕτω ἔνεκα τῆς ἀκρις αὐτοῦ χλωμότητος, καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικιδός, τῆς εὐσεβοῦς Ἐλένης. Ἀποθανόντος δὲ κατὰ τὸ ἔτος 306 μ. Χ. τοῦ πατρός αὐτοῦ ἐν Ἐβράκῳ (York) ὁ στρατός, διτὶς ἐξετίμα τὰς ἀρετὰς τοῦ Κωνσταντίνου, ἀνηγόρευσεν αὐτὸν αὐγόστον καὶ κύριον τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας καὶ Βρεττανίας, συγχρόνως δ' ἐν 'Ρώμῃ οἱ προκιτωριανοὶ ἀνεκήρυξαν αὐτοκράτορα τὸν τρυφηλὸν καὶ φίλαρχον Μαξέντιον.

188. 'Ο Κωνσταντίνος, προσκληθεὶς εἰς βοήθειαν ὑπὸ τῶν ἐν 'Ρώμῃ 'Ρωμαίων καὶ χριστιανῶν, τῶν τυραννομένων ὑπὸ τοῦ Μαξεντίου, προδύχώρησεν ἐκ τῆς Γαλλίας πρὸς τὰς "Αλπεις μετὰ 40,000 ἀνδρῶν,

ἀλλ' ἐνῷ σύννους ἀνελογίζετο τὸν κινδυνοντῆς ἀνίσου πόλης πρὸς τὰς τετραπλασίας δυνάμεις τοῦ Μαχεντίου, συνέλαβε τὸν στοχασμὸν, τῇ προτροπῇ καὶ τῆς εὐσεβεῖς μητρὸς αὐτοῦ Ἐλένης, σπώς δεκτῇ τὸν γριστιανισμὸν καὶ κερδήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν διαρκῆ ἀγάπην καὶ προσάλωσιν τῶν πολλῶν αὐτοῦ χριστιανῶν στρατιωτῶν. Πρὸς δὲ τούτους ἴδων μικρὸν μετὰ μεταμόρφωσαν ἐν τῷ εὐρωνῷ ὑπεράνω τοῦ ἥλιου τρόπαιον σταυρὸν μετ' ἐπιγραφῆς ἐλληνικῆς (ἐν τούτῳ νίκα), ἀνύψωσε τῇ προτροπῇ τοῦ ἐπιφανέντος τὸν νύκτα Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς κύριον τοῦ στρατοῦ σύμβολον τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ, τὴν ἐπινικηθεῖσαν ἐξ ἀγνώστου αἰτίας λάβαρον, ἢτις ἐνεθάρρυνε τοὺς γριστιανοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ὅπει κατετράπωσαν τὸν Μαχεντίον παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν Πέτραν. Μετὰ δὲ τὴν νίκην ταῦτην ὁ μὲν Μαχεντίος ἔρριψθη εἰς τὸν ποταμὸν Τίθεριν καὶ ἐπνίγη κατὰ τὸ 312 π. Χ., ἐδὲ Κωνσταντίνος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἀνευφρημοῦντος τοῦ πλήθους καὶ ἐπιμήθη ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, κηρυξάστης αὐτὸν πρῶτον μεταξὺ τῶν τριῶν τοῦ κράτους αὐτοκρατόρων,¹ διὰ θριαμβευτικῆς ἀψίδος σωζομένης μέχρι τῆς σήμερον.

189. Μετά τινας μῆνας, ἐκθρονισθέντος ἐν ἔτει 313 μ. Χ. τοῦ Μαχεμίνου ὑπὸ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ Λικινίου, γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἀρνουμένου τοῦ Λικινίου νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὸν Κωνσταντίνον μέρος τῶν χωρῶν τοῦ ἐκθρονισθέντος; καὶ ἀποθανόντος Μαχεμίνου, ἐξετρέπεισεν οὗτος κατ' αὐτοῦ, καὶ νικήσας αὐτὸν ἀφήρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν Ἐλλάδα καὶ τὸν Μακεδονίαν. Μετὰ ἐννέα δὲ ἔτη ἀνενεθῆ πάλιν ὁ πόλεμος,

Σημ. 1. Οἱ ἄλλοι δύο αὐτοκράτορες θεαὶ οἱ τῆς Ἀνατολῆς Αικίγιος καὶ Μαξίμινος.

καθ' θνό Κωνσταντίνος ἐνέπιε τὸν Λικίνιον ἐν Ἀδριανού πόλει, καὶ κατὰ θάλασσαν περὶ τὴν Χρυσόπολιν καὶ τελευταῖον ἐν Χαλκηδόνι, καὶ ἡγάγκασεν αὐτὸν νὰ παριτηθῇ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ ἔτος 323 π. Χ. ἀλλὰ τρέφων σκοποὺς κακοθεόλους κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ποδοθείς, ὁ θανατώθη μετά τινας μῆνας δι' ἀγχόνης ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ σύτῳ μετά 17 ἑτῶν αἰματηρὰς τυραχής κατέτη ὁ Κωνσταντίνος μόνος αὐτοκράτωρ τῆς ὁμοιαίης ἐπικρατείας.

190. Κατὰ τὸν γράμμον τοῦτον ὁ Κωνσταντίνος, περιτοιχιζόμενος ὑπὸ κολάκων καὶ ὑποκριτῶν, προστνέγθη πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ κατὰ τρόπον ἀρμόζοντα μᾶλλον εἰς Ἀστιανόν δεσπότην ἢ εἰς χριστιανὸν ἡγεμόνα· παρέδωκεν εἰς τὸν Θάνατον τὸν οὐδὲν αὐτοῦ Κρίσπον, διαβληθέντα ὑπὸ τῆς δευτέρας γυναικὸς αὐτοῦ Φαντης ἀνακαλύψας· δὲ τὴν διαβολὴν αὐτῆς διέταξε καὶ αὐτῆς τὸν Θάνατον ἐν τοῖς ἀτμοῖς λουτρῷ καὶ δύο ἔτη βραδύτερον παρέδωκεν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ τὸν ἀνήλικον οὐδὲν τοῦ Λικίνιου.

191. Τρία μεγάλα ἕργα χαρακτηρίζουσι τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου 1) ἡ ἴδρυσις τοῦ χριστινισμοῦ ὡς ἐπικρατούστης θρησκείας τοῦ κράτους 2) ἡ κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως 3) ἡ διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσις τῆς ἐπικρατείας.

192. •παστήρεξες χριστεανεσιεος. Ὁ Κωνσταντίνος ἐξέδωκεν ἐν Μεδιολάνοις κατὰ τὸ ἔτος 313 π. Χ. γενικὸν περὶ ἀνεξιθρησκείας διάταγμα, καὶ ἐν ἔτει 325 π. Χ. συνεκάλεσε τὴν πρώτην ἐν Νικαιᾳ οἰκουμενικὴν Σύνοδον, εἰς δὲν συνῆλθον 318 ἐπίσκοποι, ἥτις συνέταξε τὸ ἄγιον σύμβολον τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, τὸ ἑπτάριον οἱ δ. θάρσος ἡμῶν ἐκκλησία πρεσβίεσι καὶ σήμερον μετὰ περέλευσιν 1503 ἑτῶν.

193. Η τελείας τῆς Κανονιστικής πόλεως. 'Ο Κωνσταντῖνος, ὡς πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων, δὲν ἤδυνατο νὰ κατοικῇ εἰς τὴν Ρώμην, τὴν καθέδραν τῆς ἀρχαίκης εἰδωλολατρείας, ὅπου ἥλεγχον αὐτὸν διὰ τὴν ἀποστολίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πίστεως καὶ ἐτοιχοκόλλησαν μάλιστα καὶ σκτυρικὰ κατ' αὐτοῦ ἐπιγράμματα ἐπὶ τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων διὰ τὸν φόνον τοῦ Κρίσπου.' Αποφασίσας δὲ νὰ ἔγκαταιείψῃ τὴν Ρώμην, τάχιστα ἀνεκάλυψε τὴν θαυμασίαν τοποθεσίαν τοῦ κατὰ τὸ στόμιον τοῦ θρακικοῦ Βοσπόρου ἐν ἔτει 658 π. Χ. κτισθέντος ὑπὸ τῶν Μεγαρέων Βυζαντίου, τοῦ περιφρεσμένου ἐκ τριῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Εὔξεινου Πόντου, καὶ ἀποτελοῦντος τὸ κέντρον τῶν ἐπισημοτέρων ἐμπορικῶν ὁδῶν. Τὴν νέαν δὲ ταῦτην Ρώμην ἐκδόμησε διὰ τῶν ἀρίστων τῆς καλλιτεχνίας ἔργων, ἀγαλμάτων, ἀνδριάντων, ἀναγλύφων καὶ ὅβελίσκων, ἀτινα μετεκόμισεν ἀφιερέστας ἐκ τῆς Ἐλλάδος, 'Ασίκης καὶ Ἰταλίας, καὶ ἐν ἔτει 330 π. Χ. ἐτέλεσε μεγαλοπρεπῶς τὰ ἔγκαινια αὐτῆς, ἥτις πρὸς τιμὴν τοῦ κτίτορος Κωνσταντίου

194. Διοικητικὴ ἀναδιοργάνωσης τῆς ἐπεκρατείας. 'Ο Κωνσταντῖνος διέφευε τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς 4 μεγάλας ἐπαρχίας· 1) τὴν Ἀνατολὴν, περιλαμβάνουσαν τὴν Θράκην καὶ Αἴγυπτον· 2) τὴν Ἰλλυρίαν μετὰ τῆς Ἐλλάδος, καὶ τῶν παραδουναβίων χωρῶν· 3) τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς Ἀφρικῆς; καὶ 4) τὴν Δύσιν, περιλαμβάνουσαν τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰσπανίαν καὶ Βρεττανίαν.

195. Ο Κωνσταντῖνος, ἐτοιμαζόμενος εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ἡσθένησεν ἐν Νικομηδείᾳ καὶ βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικομηδείας Εὐτεβίου ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀπέθανε τὴν 21 Μαΐου τοῦ 337

ἔτους μ. Χ. Ὁ δὲ νεκρὸς αὐτοῦ τεθεὶς ἐν χρυσῇ λάρνακῃ μετεκομίσθη ἀμέσως εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπετέθη ἐν τῇ ἑκαλησίᾳ τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

196. Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἔβασιλευσεν ἔτη 31, δσα οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου αὐτοκράτωρ καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 65 ἔτῶν. Μέγα δὲ πένθος προύξενησεν ὁ θάνατος αὐτοῦ, καὶ συνέβη εἰς αὐτὸν ὅτι εἰς οὐδένα ἄλλον αὐτοκράτορα οἱ μὲν ἔθνικοι μετέθεσαν αὐτὸν εἰς τοὺς θεοὺς, οἱ δὲ χριστιανοὶ, λαβόντες ὑπ' ὅψιν ὅτι μετὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ Σωτῆρος οὐδεὶς ἄλλος ἐπράξε πλειονα τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς διάδοσιν καὶ παγίωσιν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, παρεῖδον τὰ ἐξ ἀλλοτρίας ἀνατροφῆς καὶ ἔξεως ἀμάρτημα αὐτοῦ, καὶ ἀποκαλέσαντες αὐτὸν ἐσαπόστολον κατέταξαν μετὰ τῶν ἀγίων.

197. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ὀνομάζεται μέγας ἐν τῷ ιστορίᾳ, ὡς ἔξασκήσας μεγίστην ἐπιρροὴν καθ' ὅλον τὸν μετέπειτα ῥοῦν τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων. Ἡ βασιλεία δ' αὐτοῦ ὑπῆρξε πρὸ πάντων εὐεργετικὴ εἰς τὸν Ἑλληνας· διότι ὁ φιλέληνος οὗτος αὐτοκράτωρ, ὁ σεμνούνομενος νὰ καλῆται στρατηγὸς τῶν "Ἄθηναίων, καὶ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὸν δῆμον τούτων εὐεργετῶν ἔδρυσε καὶ τὴν πρώτην τῶν χριστιανικῶν αὐτοῦ ταγμάτων ἑλληνικὴν σημαίαν, ἥτις ἐξ ἀγνώστου αἰτίας ὀνομάζεται Λάζαρος.

198. **Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης** (361—363 μ. Χ.). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου, φονευθέντων ἐν ἐμφυλίῳ πολέμῳ τῶν νέων αὐτοῦ Κωνσταντίνου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ τρίτου Κωνσταντίου, εἰς οὓς ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε διανείμει τὸ κράτος, ἀνεκρυχθῆ ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτοκράτωρ ὁ μόνος ὑπολειπόμενος ἔρρην βλαστὸς τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ ἀνεψιός αὐτοῦ Φλάβιος.

Τουλιανὸς κατὰ τὸ 361 ἔτος μ. Χ., δοτις, γεννηθεὶς ἐν Βυζαντίῳ, εἶχε μητρικὴν γλώσσαν τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐκπαιδεύθεις δ' ἐν Ἀθήναις, ἡγάπησεν ὑπέρβαλλόντως τὸν Ἑλληνισμὸν, καὶ γενόμενος αὐτοκράτωρ, ἐπροστάτευσε τὴν παιδείαν καὶ τὰ πλαισίθεμα τῆς; Ἐλλάδος, ζητήσας νὰ ἀναζωγονήσῃ καὶ τὸ πτῶμα τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρείας. Ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης καὶ ἀποστάτης ἡ παραβολὴ της ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἐπωνυμάσθη. Ἀπέθανε δ' ὁ Τουλιανὸς κατὰ τὸ ἔτος 363 μ. Χ. ἐν ἐκστρατείᾳ τοῦ κατὰ τῶν Ηεροῶν, λαβέντι πληγὴν θανατηφόρου βέλους.

199. Μετὰ τὸν Τουλιανὸν ἀξιος αὐτοκράτωρ ὑπῆρξεν ὁ Οὐάλεντιανὸς ὁ Λ', παραλαβὼν συνάρχοντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Οὐάλεντα, εἰς δὲ ἐδωκε τὴν διοίκησιν τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, ἐρύσσης πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, κρατήσας δι' ἑαυτὸν τὴν Δυτικὴν αὐτοκρατορίαν μετά πρωτευούσης τῆς Ρώμης.

200. Ἐπιπλέοντὴ τῷ Εὐρωπαν. Οἱ Οῦνοι κατελθόντες ἐκ τῶν Οὐραλίων δέουν, ἀνήκοντες τὴν μεγάλην σκυθικὴν φυλὴν, οἵτις πολλάκις ὑπέταξε τὴν Ἀσίαν καὶ συνεπάρκει τὴν Εὐρώπην, καὶ ἥσχε γενεὰ ἀγρίχ, φεβρά καὶ ἀπάνθρωπος. Οἱ εὐγενέστεροι τούτων ἐσχίζονται διὰ πολλῶν ἐντορμῶν τὰς παρειάς καὶ τὸν πώγωνα αὐτῶν, ἵνα ἐμποδίζωσι διὰ τῶν οὐλῶν τὴν φύν τῶν γενείων. Ή κυριωτέρα δύναμις τῶν Οὖνων οὐ. Ιστατο εἰς τὸ ἵππειόν, κύριον δ' αὐτῶν ὅπλον ήτο τὸ τοξόν, καὶ ἐλαττεύον τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην.

201. Οἱ Οῦνοι ἐκδιωγμέντες ὑπὸ τῶν Σινῶν ἐι τῆς Ἀσίας κατὰ τὴν 1ην μ. Χ. ἐλατοναστηρίδα προσύωρης συντεκνότερον πρὸς τὴν Εὐρώπην, καὶ βραδύτερον, ἐπὶ τῇς βασιλείας τοῦ Οὐάλεντος ἐπέτεσαν κατὰ τῶν Γότθων, εἰτενες διερρύντο εἰς ὁ στρογγότερος καὶ

Βησιγότθους, καὶ ἐφόνευσαν τὸν πρῶτον μονάρχην τῶν Γοτθικῶν φυλῶν Ἐρμανὸν ἡκον. Τότε οἱ πλειστοις Βησιγότθοι, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Φριτιγέρν την Δούναβιν, καὶ ἔλαθον παρὰ τοῦ Οὐάλεντος τὴν ἀδειαν νὰ διαβῶσιν ἀπλοὶ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὅχθον τοῦ Δουνάβεως, δῶρας κατοικήσωσι τὰς ἑρήμους χώρας τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Θράκης. Ἀλλὰ δωροδοκήσαντες τοὺς φαύλους στρατηγοὺς Μάξιμον καὶ Λουπικίνον, διέβησαν τὸν ποταμὸν 1,200,000 ἑξ αὐτῶν, ἐν οἷς 200,000 ἁνοπλοὶ.

202. Οἱ αἰσχροκερδεῖς οὗτοι στρατηγοὶ ἐξηρέθισαν τὴν ὁργὴν τῶν Γότθων, ζητοῦντες νὰ κερδοσκοπήσωσιν ἐκ τῆς δυστυχίας αὐτῶν. Πρὸς δὲ τούτοις, καλέσαντες τοὺς Γότθους ἀρχηγοὺς Φριτιγέρν την καὶ Ἀλαύιζον εἰς συμπόσιον ἐν Μαρκιανούπολει· θυσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν· ἀλλ' οὗτοι διαφυγόντες τὰς χειρας τῶν Ρωμαίων καὶ διασωθέντες, ἔλαθον τὰ σπλα καὶ προύχωρησκαν διὰ τῆς Μοισίας πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον. Τότε ἐξεστράτευσε κατ' αὐτῶν ὁ Οὐάλης καὶ συνεκρότησε μάχην περὶ τὴν Αδριανούπολιν τὴν Θαύγοντον τοῦ 378 ἔτους, ἀλλ' ἡττηθεὶς κατέφυε; τινα κάψιν ἀτείχιστον, δῆμον ἔκαυσαν αὐτὸν ζῶντα οἱ Γότθοι.

203. Θεοδόσιος ὁ μέγας (368—395). Οὗτος, ἰσπανὸς ὃν τὸ γένος, ἐπεκλήθη μέγας, ὡς κατατροπώσας τοὺς Γότθους καὶ ἐνώτας διὰ τελευταίαν φοράν καὶ δοξάτας διὰ τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ τὴν φωματικὴν ἐπικράτειαν. Πρῶτος δ' οὗτος ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων ὑπερβολῆς εἰς ἐκελητικτικὴν ποινὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μεδιολάνου Ἀμβροσίου, ὡς διατάξας τὴν σφραγὴν 7,000 Θεσσαλινέκων μετὰ τὴν κατάπτωσιν στάσεώς τινος αὐτῶν. Ἀποθνήσκων δ' ὁ Θεοδόσιος ἐν Μεδιολάνῳ κατὰ τὸ

394 ἔτος μ. Χ., κατέλιπε τὸν Θρόνον εἰς τοὺς ἀνηλίκους καὶ ἀνικάνους αὐτοῦ υἱούς· Ἀρκάδιον (τῆς ἀνατολικῆς ἐπικρατείας) καὶ Ὁνάριον (τῆς δυτικῆς), καὶ οὕτω πέλιν τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος διῃρέθη εἰς δύο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Εἰσβολὴ τῶν Γότθων εἰς τὴν Ἑλλάδα.

(395 μ. Χ.).

204. Οἱ Βησιγότθοι, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Ἀλάριχον, μετὰ πολλὰς λεηλασίας τῶν πέριξ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰσέβαλον κατὰ τὸ 395 ἔτος μ. Χ. διὰ τῶν στενῶν τῶν Θερμοπυλῶν ἀμυχητεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατέστρεψαν τὴν Λοκρίδα, Φωκίδα καὶ Βοιωτίαν, πλήν τῆς ὁχυρᾶς πόλεως τῶν Θηβῶν, καὶ τοὺς πάντας ἀδιακρίτως κατασφάζοντες προύχωροις μέχρι τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἡπιέ εἰσώθη διὰ συνθήκης, δι’ τῆς ὁ Ἀλάριχος ἔλαβεν ἄρθοντα περὶ αὐτῆς δώρα καὶ ἀνεχώρησε. Τότε κατεστράφη ὑπ’ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ Ἑλευσίνι ναὸς τῆς Δήμητρος.

205. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀλάριχος εἰσέβαλε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπορεν ἐξεδίωξεν αὐτὸν ὁ ἐπελθὼν εἰς βοηθείαν τῆς κινδυνεούσης Ἑλλάδος στρατηγὸς τοῦ ἀνηλίκου Ὄνωρίου Στειλίχων, καὶ ἡγάγκασε τοὺς Γότθους νὰ ἀπέλθοσιν εἰς Ἰταλίαν, σπου κατεδίωξε καὶ ἐνίκησεν αὐτοὺς εἰς τὴν πεισματώδη ἐν Ηολλεντίᾳ μάχην κατὰ τὸ 403 ἔτος μ. Χ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 408, μαθών δὲ Ἀλάριχος τὸν θάνατον τοῦ Στειλίχωνος, ἐπανῆλθε πάλιν πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Ρώμης καὶ ἐφείσθη αὐτῆς λαβών 5,000 λίτρας χρυσοῦ, 30,000 λίτρας ἀργύρου καὶ 4000 χιτῶνας ἐκ μετάξης. Ἀλλ’ ἡ προστασία, ἣν ἐγοργήγησεν ὁ Ὁνάριος πρός

τινα Γότθουν, ἀποπειραθέντα ἀδελοφονήση τὸν Ἀλάριχον, ἔξηγρίωσε τοῦτον, ὥστε ἐκ τρατεύσας τρίτην φορὰν κατὰ τῆς Ρώμης, εἰπῆλθεν εἰς αὐτὴν τὴν 24 Αὐγούστου τοῦ 410 ἔτους μ. Χ. Τότε διηροπάσθησαν οἱ θησαυροὶ, σὺν 300 θριάμβοις ἐνδόξων αὐτοκρατόρων καὶ στρατηγῶν εἶχον ἐπισωρεύσει, τὸ αἷμα ἔρρευσε ποταμηδὸν καὶ τὸ πῦρ κατέστρεψε τὴν πόλιν. Ἐκ τῆς Ρώμης δὲ Ἀλαρίχος μετέβη εἰς τὴν Καμπανίαν, καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε κατὰ τὸ 410 ἔτος μ. Χ.

206. Βανδαλικὸν κράτος ἐν Αφρικῇ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὄνωρίου ὁ εὐνοούμενος τῆς ἀδελφῆς καὶ διαδόχου αὐτοῦ Πλακιδίας στρατηγὸς Ἀέτιος ἐνήργησε τὴν ἀνάλησιν τοῦ διοικητοῦ τῆς Αφρικῆς Βανδαλίου. Οὗτος δὲ ἐστασίασε κατὰ τὸ 429 ἔτος μ. Χ. καὶ ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τοὺς ἐν Ἰσπανίᾳ Βανδάλους, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Αφρικὴν, ἔξεδιωξαν ἐκεῖθεν τοὺς Ρωμαίους, καὶ ἴδρυσαν ἐκεῖ κατὰ τὸ ἔτος 441 μ. Χ. τὸ φοβερὸν Βανδαλικὸν κράτος. Ἐκεῖθεν δὲ ἐκστρατεύσαντες κατὰ τῆς Ρώμης ἐν ἔτει 455 μ. Χ. κατὰ πρόσεληνσιν τῆς χήρας τοῦ δολοφονηθέντος αὐτοκράτορος Οζαλεντινιανοῦ Γ', υἱοῦ τῆς Πλακιδίας, ἐδολοφόνησαν τὸν ἀρπαγα τοῦ θρόνου Μάξιμον, καὶ ἐλεγιάτησαν τὴν Ρώμην, καταστρέψαντες μανιωδῶς καὶ τὰ λαμπρότερα αὐτῆς καλλιτεχνικὰ ἔργα, ὅθεν προῆλθε καὶ ἡ λέξις βανδαλισμός, σημαίνοντα σκότωτε τὴν καταστροφὴν τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς δόξης τῶν ἐθνῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα, λαβόντες αἰχμάλωτον καὶ τὴν πρωταίτιον τῶν δυστύχημάτων τῶν Ρωμαίων Εὔδοξίαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Αφρικήν.

207. Ο Αττέλας καὶ οἱ Ούνοι (444—453 μ. Χ.) Οὗτοι ἐπονομάσθεις «μάστιξ τοῦ Θεοῦ», διότι πάντοι, ὅπου ἐπάτει ὁ Ιππος αὐτοῦ, χόρτον δὲν ἐφύετο,

έχων ύπό τὰς σημαίας αὗτοι 14 ἔτην, ἔζειτράτευσε κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 450 ἔτους μ. Χ. μετὰ 500—700 χιλιόδων ἐνδρῶν κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ζητῶν εἰς γάμον τὴν ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ὁνωρίου. Διαβάς δὲ τὸν Ῥῆνον, πρόσθιν μέχρι τῶν Καταλαυνικῶν πεδίων τῆς Γαλλικῆς Καρπανίας, καὶ ἐκεῖ αἱματηροτάτην μάχην συνήρθη, καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ὀστρογότθων Θων θεοφόρος καὶ 300,000 ἄνδραν ἔπεσον νεκροί. Οὐ δὲ Ἀττίλας μετὰ τὴν μάχην ὑπεχώρησεν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν· ἐνεργατίσθη δὲ πάλιν ὡς τι μετέωρον κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος (452 μ. Χ.) εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐπολιόρκει τὴν Ῥώμην. Ἐπωτε δ' αὐτὴν ἐκ βεβαίας τότε καταστροφῆς ὁ Πάπας Λέων ὁ Α', δοτις ἔπεισε τὸν Ἀττίλαν νὰ ἀπέλθῃ τῇ; Ἰταλίας, καὶ μετ' ὅλιγον ὁ αἰρνίδιος αὐτοῦ θάνατος ἔξι αἱμορραγίας κατὰ τὸ 454 ἔτος μ. Χ. ἀνέβαλε τὴν ἀρευτικὸν καταστροφὴν τῇ; Ῥώμης.

208. **Κατάλυσες τοῦ θυτικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους** (476 μ. Χ.) Κατὰ τὸ 472 ἔτος μ. Χ. ὁ ἐκ Παννονίας ἀλλοτε γραμματεὺς τοῦ Ἀττίλα τοῦ ἐστίου καθαιρέστηκε τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα Ἰούλιον Νεπωτα, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν γιὸν αὐτοῦ Ῥωμύλον, σηνοὶ Ῥωμαῖοι ὑποκοριστικῶς ἐκαλουνται Αὐγούστον λον. Συγχρόνως δὲ ἀλλοι βάρβαροι μισθοφόροι γερμανικῆς καταγωγῆς, Ἐρυνθοί, Σκέρροι, Αλανοί καὶ Ῥουγίοι, ἀνηγόρευσαν βασιλέα τὸν Ὁδόανθον, δοτις ἐπολιόρκησε τὸν εἰς Παυίαν καταφυγόντα Ὁρέστην, καὶ φινέύσας αὐτὸν, ἀνηγόρευθη ἐν Παυίᾳ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας κατὰ τὸ 476 ἔτος μ. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'

209. **Κατάκτησες τῆς Ἰταλίας** ὑπὸ τῶν Θ-

στραγγάτθων (489—493 μ. Χ.) 'Ο αύτοκράτωρ τοῦ Ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους; Ζήνων (464—491 μ. Χ.) προέτρεψε τὸν Θευδέριχον, βασιλέα τῶν Ὀστρογότθων, διπώς καταστρέψη τὸ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας κράτος τοῦ Ὀδούκρου. Ἔξεστράτευσε δὲ ὁ Θευδέριχος περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 488 ἔτους μ. Χ. μετὰ 200,000 Γότθων κατὰ τῆς Ἰταλίας. Ὁ Ὀδόκρος μετὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους μάχας ἐκλείσθη ἐν τῷ ὄχυρῳ πόλει τῆς Ραβέννης, καὶ μετὰ τριετῆ ἀντίστασιν παρεδόθη ἐν ἔτει 493 μ. Χ. εἰς τὸν Θευδέριχον, ὅπεις ἐφόνευτον αὐτὸν καὶ ἀναγροφεύθης αὐτὸς βασιλεὺς, ἴδρυτε τὸ μέγα Ὀστρογοτθικὸν βασίλειον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ἡ Α'. (527—565)

210. Ἡ Ἀνατολικὴ Ῥωμαϊκὴ Βαζαντινὴ αὐτοκρατορία ἐκυρεύθη ἡδη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' (527 μ. Χ.), ὅπεις ἀνέδειχθη αὐτοκράτωρ ἀξιος καὶ ἱκανός.

211. Ὁ Ἰουστινός, βασιλεύσας 38 ὥλα ἔτη, ἐδόξαε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ ἐπωνυμάσθη μέγας διὰ τὰ λαχμῆρα αὐτοῦ κατορθώματα, τὰς μεγάλας κατακτήσεις, τὰ μεγαλοπρεπῆ κτίρια, καὶ τὴν σοφὴν αὐτοῦ νομοθεσίαν. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἦτο Ἰλλυρίος τὸ γένος καὶ ἐνυπερέθη τὴν ουγατέρα τοῦ θηριολόγου Ἀκακίου Θεοδώραν.

212. Στίσεις τοῦ νέκκη. Ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἡσυχία διεταράθη ὑπὸ τῆς στάσεως τοῦ νίκα, ἐνομισθείσις οὕτω ἐκ τοῦ συνθήκατος νίκα τῶν στασιαστῶν. Ἐτεδὴ δὲ Ἰουστινάς τὸν νῦνότιον τῷ ἵπποδρόμῳ πλειότερον τὴν φατρίαν τῶν Γαλαζίων, ἡ ἑτέρα φατρία τῶν Ηρασίνων, διεκρινομένων ἐκ τοῦ χρώματος τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, ἐστα-

σίατε κατὰ Πανουάριον τοῦ 532 ἔτους μ. Χ., καὶ μετ' ὃς λίγον αἱ δύο φρτρίαι συνηγόνθησαν καὶ συνεμάχησαν κατὰ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀνήγορευσαν αὐτοκράτορα τὸν Ὑπάτον. Οὐ πά τι οὐν. Οἱ Ιουστινιανὸι κατ' ἀρχὰς καταρυγὸν εἰς τὸ φρούριον, ἐμελέτα νὰ φύγῃ εἰς τὴν Ασίαν, ἀλλ᾽ ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἡ Θεοδώρα εἰπούσα αὐτῷ «καλὸν ἐντάφιον ἡ βασιλεία». Μετὰ δὲ ταῦτα ὁρμήσας ὁ Βελισσάριος μετὰ 3000 στρατιωτῶν καὶ ὁ Μοῦνδος; μετὰ μισθοφόρων Ἐρούλων εἰς τὸ ἵπποδρόμιον κατέβαλον τοὺς ἀντάρτας. Κατὰ τὴν στάσιν ταύτην ἐφονεύθησαν 30,000 ἀνθρώπων· ὃ δὲ Ὑπάτιος καὶ 18 συγκλητικοὶ ἀπέθανον διὰ γειρᾶς τοῦ δημίου.

213. ΗΠΟΛΕΜΟΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ. Οἱ Ιουστινιανὸι διεξήγαγεν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον, ἀποδιώξας πέραν τοῦ Εὔφρατού τὸν βασιλέα Χοσρόην τὸν Α', κατέστρεψε ἐν τῇ Ἀφρικῇ τὸ Βανδαλικὸν κράτος καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς ἔξαρχον ρωμαϊκὴν, ὀνομάσας Αρρικήν (534 μ.Χ.), καὶ ἐν ἔτει 536 μ. Χ. ἔξεστράτευσε καὶ κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Οστρογότθων, καὶ αἱ γμαλωτίσας τὸν βασιλέα τῶν Βησιγότθων Βιτιγίνην, προσήρτησε τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἀλλ', ἀνακληθέντος τοῦ Βελισσαρίου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ φυλακισθέντος ἐνεκαὶ αὐλικῶν ῥεδιουργιῶν, οἱ Γότθοι ἐπανέστησαν πάλιν καὶ μόλις κατὰ τὸ ἔτος 567 κατετροπώθησαν ὑπὸ τοῦ Ναρσῆ, ἐπάρχου τῆς Ραβέννης.

214. ΟἹΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ἔκτισε τὴν Αγίαν Σοφίαν, δι' ἣν ἐδαπανήθησαν 30 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐργαζομένων 10,000 ἀνδρῶν ἐπὶ τρία ἔτη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιφήμου ἀρχιτέκτονος Ἀνθεμίου. Επὶ Ιουστινιανοῦ εἰσῆχθη ἐξ Ἰνδιῶν εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος

ὑπὸ δύο μοναχῶν καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς μετάξης. Τελευτῶν μέγα ἔργον τοῦ Ἰουστίνιανοῦ ὑπῆρξεν ἡ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ διασήμου νομιμοδιδασκάλου Τριβωνίανοῦ καὶ ἀλλῶν συνταχθεῖσα νομοθεσία αὐτοῦ.

215. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστίνου Β', (565 π. Χ.) ἀνεψιοῦ καὶ διεδόχου τοῦ Ἰουστίνιανοῦ ὁ ἐν Ἰταλίᾳ στρατηγὸς Ναρσῖς, ἐκδικούμενος τὴν αὐτοκράτειραν Σοφίαν ἐκάλεσε τοὺς Λογγοθάρδους (φυλὴν γερμανικὴν), οἵτινες ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν Β. Ἰταλίαν, ὕδρυσαν ἐκεῖ ἐν ἔτει 568 μ. Χ. τὸ λογοθεῖαρδικὸν βασίλειον.

216. •**Ηράκλειος** (610—644). μ. Χ. Μετὰ τὸν Ἰουστίνον Β', ἀξιος λόγου αὐτοκράτωρ ὑπῆρξεν ὁ Ἡράκλης εἰς τὸν θρόνον ἐν ἔτει 610 π. Χ. ὅστις πολεμήσας ἦξετη γενναλώς, ἐνίκητε κατὰ κράτος τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Χοσρόην περὶ τὴν παλαιὰν Νίνευην, ἀνέλκει τὰς παλαιὰς αὐτοῦ ἐπαρχίας, καὶ τὸ ἀλλοτε ἀφιερθὲν ὑπὸ αὐτοῦ ἦξετη Ιερουσαλήμ τίμιαν ξύλον τοῦ σταυροῦ, καὶ εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν Ιερουσαλήμ, ὅπου τὴν 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 628 μ. Χ. ἀνύψωσε τὸν τίμιον σταυρόν. Ἐπὶ δὲ τοῦ οὗ οὗ τούτου Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668—685 μ. Χ.) οἱ Ἄραβες ἐποιείρκησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

217. Ἡ ιστορία τῶν Ἄραβων ἀρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ Μωάμεθ, γεννηθέντος ἐν ἔτει 571 μ. Χ., καὶ συλλαβόντος κατὰ τὸ 609 ἔτος μ. Χ. τὸν στογασμὸν νὰ κηρύξῃ τὴν περὶ ἑναίου Θεοῦ ἀλήθειαν. Οὕτος κατὰ πρῶτον ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀραβίας, οἵτινες εἶχον συμμαχήσει μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Μέκκας ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ καταδιώξει, καὶ συλλαβόντων ἐξ αὐτῶν 700 αι-

χυαλώτους ἐνεταρχίκτεν ἀπαντάς ζῶντας. Ἐμπνεύσας δ' αὗτῷ τὸν τρόμον, καθιυπέταξε μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀπαστάν τὴν Ἀραβίαν.

218. Τὸν Μωάμεθ, ἀποθανόντα κατὰ Ιούνιον τοῦ 632 μ. Χ., διεδέγη ὡς πρώτος Καλίφης, τουτέστι τοποτηρητής τοῦ προφήτου, ὁ πενθερὸς αὐτοῦ Ἀḥμούθ ἔκερος, καὶ τοῦτον ἐπιθανόντα μετὰ δύο ἔτη ὁ Ὁμᾶρος ἀλλὰ μετὰ ἐμρυλίους τινάς σπαραγμούς οἱ στρατιῶται ἀνηγόρευσαν καλιφᾶν τὸν ἀνεψιόν τοῦ Μωάμεθ 'Αλῆν καὶ ἐκυρίευσεν ἐν ἔτει 639 μ. Χ. τὴν Ἰερουσαλήμ. Τότε καὶ ὁ στρατηγὸς Ἀμρού ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Αἴγυπτου μετὰ 5,000 μάνον ἀνδρῶν, ἐκυρίευσε τὴν Μέμριν, καὶ ἀρῦ ἔκτισε νέαν πόλιν, ὄνομασθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ Καΐρῳ (Κάϊζεν), τούτεστι πόλιν τῆς νίκης, ἐκυρίευσε καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τῆς ὅποιας ἐπιρπόλησε ἐν ἔτει 641 μ. Χ. τὴν βισιλικὴν βιβλιοθήκην, θερμάνας ἐπὶ ἑξ μῆνας τὰ λουτρά αὐτῆς. Τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος (642 μ. Χ.) εἰπέτελον οἱ Ἀραβῖς εἰς τὴν Περσίαν καὶ μετέβησαν αὐτὴν εἰς ἐπαρχίαν ὀφαεικήν.

219. Οετὼ ἐτῶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ, δολοφονηθέντος ἐν ἔτει 661 μ. Χ. ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Ὁμειαδῶν ἔγεινεν ἡ πρώτη ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ἐπαγωνάτος ἐματαίωσε διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς, τοῦ ἐπινοηθέντος ὑπὸ τοῦ Σύρου μηχανικοῦ Καλλινίκου.

220. Λέωνδος Ισαυρος (777 μ. Χ.) Μετὰ τὸν θάνατον Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἀξιος μνείας αὐτοκράτωρ ὑπῆρξεν ὁ Λέωνδος Γ'. ὁ Ισαυρος, ὁ ματαιώσας ἐπίστης διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς τὴν δευτέραν ὑπὸ τῶν Ἀράβων πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν δραίων 100,000, ὃς λέγεται, ἀπωλέσθησεν, Ὁνομάσθη

δί' ὁ Λέων εἰκονομάχος ὡς διεπάξας τὴν καθαίρεσιν τῶν εἰκόνων καὶ εἰσαγαγὼν τὴν νέαν αἴρεσιν τῶν εἰκονομάχων.

221. Καὶ ὁ τοῦ Λέοντος υἱὸς Κωνσταντῖνος ὁ Ε'. ὁ Κοπρώνυμος (741—775 μ. Χ.), ὀνομασθεὶς αὐτῷς ὡς μολύνας; τὴν κολυμβήθραν κατὰ τὴν βάσιτισιν αὐτοῦ, κατεργάζετο κατὰ τῶν εἰκόνων. Ἐπολέμησε δὲ γενναίως πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Ἀραβίας καὶ ἀπέθανεν ἐν ἔτει 775 μ. Χ. μετὰ μηκρὰν βασιλείαν 34 ἔτῶν.

222. Εἰρήνη ἡ Ἀπτεκῆ (780 μ. Χ.) Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου Λέων ὁ Δ' ἀποθνήσκων, κατέστησεν ἐπίτροπον καὶ κυδεμόνα τοῦ δεκαετοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ΣΤ', τοῦ Πορφυρογεννήτου (τοῦ γεννηθέντος βασιλεύοντος τοῦ πατρὸς), τὴν σίκυον αὐτοῦ Εἰρήνην, ἦν εἶχε νυμφευθῆ οὖταν δραχμὴν παρθένου ἐξ Ἀθηνῶν. Ἡ Εἰρήνη ἔξεπλήρωσεν ἐπιτυθείως τὰ καθάκοντα αὐτῆς, ἀποκαταστήσασα πάλιν διὰ τῆς ἐν ἔτει 787 συγκροτηθείστης ἐν Νικαιᾳ ἐθδόμης οἰκουμενικῆς Συνόδου τὴν προσκύνησιν τῶν τῶν εἰκόνων.

223. Ἐνηλικιωθέντα δὲ τὸν Κωνσταντίνον ἐξώρισεν ἡ Εἰρήνη, καὶ ἀποπειραθέντα νῦν ἐγείρη κατ' αὐτῆς ἐπανάστασιν τῶν στρατῶν, ἐτύρλωσεν αὗτὸν ἐν τῷ αὐτῷ πορφύρῳ διωματίῳ, ὅπου κατὰ πρῶτον εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

224. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσεν ἡ Εἰρήνη 10 ἔτη. Ἄλλ' ὅτε ἐλαύθη πρεσβείαν παρὰ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, προτείνοντος αὐτῇ γάμον, τότε οἱ πρόκειτοι τοῦ κράτους συνομόσταντες, ἐξώρισαν τὴν Εἰρήνην εἰς τὴν Λέσβον, ὅπου μετ' ὀλίγον (803 μ. Χ.) ἀπέθανε.

225. Κάρολος ὁ Μέγας (768—814 μ. Χ.) Οὗτος ἦτο υἱὸς Πτολεμαίου τοῦ μικροῦ, μαγιστροῦ θρησκευτικῆς αἵ-

λάρχου τοῦ Χιλδερίκου τοῦ Γ', τελευταίου βασιλέως ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Φραγκικῆς μοναρχίας Χ λωδού έικονος, ὃν καθήρεσεν ἐν ἔτει 752 μ.Χ., καὶ ἐχρίσθη αὐτὸς βασιλεὺς τῶν Φράγκων, γενόμενος ἀδρυτὴς τῆς δυναστείας τῶν Καρολίδων, δύναμας θείσης οὕτω ἀπὸ τοῦ σίου αὐτοῦ Καρολίου τοῦ μεγάλου.

226. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Πιπίνου ἐμεινες μοναρχάτωρ τῆς μεγάλης Φραγκικῆς μοναρχίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κάρολος ὁ μέγας, δοτις καθυπέταξε τοὺς Σάξωνας μετὰ τριακοντατεῖς ἄγανας (772—803 μ. Χ.), κατέλυσε τὸ βασιλεῖον τῶν Λογγούδων (774 μ. Χ.) ἀπέσπασεν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν διχονοούντων Ἀράβων τὴν μεταξὺ τοῦ Ἱεροῦ καὶ Πυρρηναίων Ἰσπανίαν (778 μ. Χ.), ἤνωσε τὴν Βυζαντίαν μετὰ τῆς Φραγκικῆς μοναρχίας (788 μ. Χ.) καὶ ἐστέφθη αὐτοκράτωρ τῆς 'Ρώμης κατὰ τὸ 880 ἔτος μ. Χ.

227. **Νικηφόρος ὁ Α'**. (802—811) Οὗτος ἀρνηθεὶς νὰ ἀποτίσῃ τὸν συμπεριφωνημένον ἐτήσιον φόρον πρὸς τὸν Καλάργυρα διήγειρε τὴν δργὴν τούτου. Δεινὸς δὲ πόλεμος ἐξερράγη τότε, καθ' ὃν 40,000 Βυζαντινῶν ἐμειναν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν Φρυγίᾳ καὶ διλάργυρος Νικηφόρος ἡναγκάσθη νὰ ἀποτίσῃ πρὸς τὸν Καλάργυραν Ἀστράτην φόρον εἰς νομίσματα κοπέντα μὲν ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου, ἀλλὰ φέροντα τὴν σφραγίδα τοῦ Ἀχράν.

228. 'Ο Νικηφόρος μετὰ ταῦτα ἐξετράτευσε μεθ' ἵκανον στρατοῦ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Κρούμου. Οἱ Βούλγαροι ἐξολοθρεύσαντες τὸν στρατὸν τῶν Βυζαντινῶν, καὶ φονεύσαντες τὸν Βυζαντινὸν αὐτοκράτορα, περιέφερον θριαμβευτικῶς τὴν κεφαλήν, αὐτοῦ χειροτοχός δέ τις κατεσκεύασεν ἐκ τοῦ κρανίου αὐτοῦ ποτίσιον οἰνον πρὸς χρῆσιν τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων (811 μ. Χ.).

229. Λέων Ε' ὁ Ἀρμενίος; (813—820). Οὗτος μετὰ τὸν Νικηφόρον ἐκύβερνε καλῶς τὸ κράτος, ἐνίσητε τοὺς Βουλγάρους, λεπλατοῦντας τὸν Θράκην, καὶ ἐταπείνωτε τὸν βασιλέα αὐτῶν Κροῦμμον. Ἀλλ' ἐπιγειρθίταις νῦν παῖδες τὴν πρασκύνηταιν τῶν εἰκόνων, ἐξήγειρε καθ' ἔχυτον τὴν ἀγρινάκτην τῶν κατοίκων, ἐξ ἦς ὠρεληθείς ὁ ἄρχαρις φίλος; καὶ συναγωνιστής αὐτοῦ Μιχαὴλ ὁ Τραυλός, ἐδολοφράγον αὐτῷ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου τὴν δευτέραν ἡμέραν τῶν χριστουγέννων (820 μ. Χ.).

230. Μιχαὴλ ὁ Τραυλός; Οὗτος ἐπονομασθεὶς Τραυλὸς ἐκ τοὺς ἑλαττώματος; τῆς γλώσσης αὐτοῦ, πολεμῶν μετ' ἀδιεφορίας πρὸς τοὺς Ἀραβίας ἀπέβαλε τὴν Κρήνην, τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. Ἐτί αὐτοῦ οἱ ἐν Ἰτανίᾳ Ἀραβίς, ἀποβάντες ἐν Κρήνῃ, ἔκτισαν τὴν πόλιν Χάνδακα, (τὰ σημερινὰ Χενία) κατὰ τὸ ἔτος 823 μ. Χ. Ο αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἐπιψήφισε κατ' αὐτῶν στόλον ὑπὸ τῶν νυχιορχῶν Κρατερὸν, ἀλλ' οὗτος κατεστράφη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν.

231. Θεόφιλος; (829—842 μ. Χ.) Ὁ διάδοχος οὗτος τοῦ Μιχαὴλ Τραυλοῦ, διτεῖς δυτικεσσεντησίς διὰ τὴν εὑρυλαλογίαν τῆς ὥραίς της Ιακώπας, ἔδωκε τὸ χρυσοῦν μῆλον καὶ ἐνυφέψθη τὴν μετρόφονα Θεοδώραν, ἐμιμεῖτο δὲ πρὸς τὴν δικαιοτύνην τοῦ Ἀπιανοῦ, μονάρχας. Διὸ ἐλαφρὰ πλημμελήματα ἐτιμώσι καὶ αὐτοῦ; τούς δὲ πουργάνους καὶ στρατηγούς αὐτοῦ διέξεργες, καὶ κατὰ διατεγήν αὐτοῦ ἡρωτηριάζοντο, ἢ κατεβατανίζοντο διὰ πίστης ζεούστες, ἢ ἐκαίσοντο ζῶντες ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ.

232. Ο Θεόριλος; ἀποθνήτων, κατέλιπεν ἐπίτροπον τοῦ ἡνηλίου αὐτοῦ μήνα Μιχαὴλ Γ τὴν Θεοδώραν

(842—867 μ. Χ.), ητις ἐκαθέρνητε 13 ἔτη φρονίμως, καὶ συγκαλέστε τὸν ἑταῖρον τὸν Σύνοδον, ἐθέσπισε τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων. Ἐτ' αὐτῇ διεδόθη ὁ γορετικνισμὸς εἰς τὸ ἔθνος τῶν Βουλγάρων.

233. Οἱ Βουλγάροι εἶναι φυλὴ σλαβικὴ κατώκουν δὲ οὗτοι πρότερον τὴν μεγάλην Βουλγαρίαν παρὰ τὸν ποταμὸν Βόλγανον. Ἐπὶ Θεοδώρας δὲ ἐ-εκπισθῆν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Βόλγορις ἐπονομασθεὶς Μιχαήλ. Σιγιλίδοντος ἐδέχθησαν τὸν γορετικνισμὸν καὶ οἱ Χάζαροι καὶ οἱ Σλαβοί εἰς Μαραθίζ, κατηγόρησαν; Ήπὶ δέ τοι Ελλήνων ἀδελφῶν, τῶν μανύῶν Μιχαήλοις καὶ Κυρίλλοις.

234. Ο Μιχαήλ Γ' τελευταῖνον ἀπεβίλε τὴν ἀρχὴν τὴν μητέρα αὐτοῦ Θεοδώραν, καὶ ἔστοτε παρεδόθη ἐντελῶς εἰς ἵπποδρομικοὺς ἔγωνας καὶ ἀστωτίκες, καὶ ἐμπλετήσας καὶ ἐνέπτυξε τὴν θρησκείας, ἥσως οὗ ἐδιλοφούνθη ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος.

235. «Ο πατριάρχης Φώτιος καὶ τὸ σχίσμα τῇ; ἐκκλησίᾳ». Οὗτος γεννήθεις ἐν ἑταῖροι 820 μ.Χ. καὶ ἀναδειχθεὶς ἔποχος συγγραφεὺς καὶ φήτωρ, ἀνέβη εἰς τὸ πατριαρχικὸν θρόνον τὸν 25 Δεκεμβρίου τοῦ 857 ἑτούς. Τότε ἐν τῇ συγραφτηθείσῃ ὑπὸ αὐτοῦ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατρὸς Νικολάου Α' ψηφίζουσι πατριάρχην τὸν Φώτιον. Ἀλλ' ὁ Πάπας λαβὼν τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου, ἀρνεῖται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Φώτιον καὶ ὀνομάζει τὴν ἡματίαν ἐκκλησίαν κεφαλὴν τῶν ἐκκλησιῶν συγκαλέσας δὲ καὶ τοπικὴν σύνοδον, καθηγεστε τὸν πατριαρχικὸν Φῶτιον. Ἀλλὰ καὶ οὗτος συνεκάλεσεν ἑτέραν σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἥτις ἀφώρισε καὶ ἀνεθεμάτισε τὸν Πάπαν, καὶ ἐκτοτε, ἀπὸ τοῦ 867 ἑτούς μ.Χ., ἐπῆλθε τὸ σχίσμα τῆς ἔκκλησίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΙ.

ΜΕΣΟΒΛΗΣΤΙΚΟΣ ή Μακεδόνων (867 – 886.)

236. Ο Βασίλειος ἐλαυγάτο δτι συνεδέεται διά τινος; σχο-
τεινῆς συγγενείας μετά τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδροῦ. Οὗτος
αἰγυπτιώτεστις κατά τὴν πατιδικὴν αἵτοι ἡλικίαν ὑπὸ^{τῶν}
τῶν Βουλγάρων καὶ δικρηγών τὴν αἰγυπτιώσιαν, ἥλθεν
εἰς Κιονταντινούπολιν, ὅπου εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν
τοῦ Θεοφιλίτου, ἐξ αὐτοῦ φύου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφί-
λου. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰλευσε τῇ εὑνοίᾳ τοῦ αὐτοκρά-
τορος Μιχαήλ τοῦ Γ', ὃρ' οὖ προεβίβασθε εἰς τὸ τοῦ
πρωτοστάτορος (χρηματποκόδου), καὶ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ
τοῦ παρακοιμωμένου ἀξιωματοῦ, καὶ τελευταῖον ἐφόνευσε
τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀναβῖ; ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἔγεινεν ἀρ-
χηγὸς αἷς εον βασιλικοῦ, διαμείναντος ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου
θρόνου ἀπὸ τοῦ 867 μέχρι τοῦ 1057 ἔτους μ. Χ.

237. Ο Βασίλειος; ο Μακεδόνων, ὅτις ὑπῆρξεν ὁ πρῶ-
τος γγήσιος; "Ἐλλὴν αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντικοῦ κρά-
τους, ἐκριθέγνης τὴν ἐπικράτειαν μετὰ συνέσεως καὶ πα-
τρικῆς εποργῆς; εἰσαγαγὼν εἰς τὸν στρατὸν τὴν παραμε-
ληθεῖσαν πιεσθράζαν, καὶ διετάξεις τὴν ἐν Ἑλληνικῇ γλώσ-
σῃ νέαν τῷ νόμῳ συλλογήν (τὰ Βασιλικά ἀπέ-
Οχει δέ ἐτει 886 μ. Χ. ἐκ θανατίμου τραύματος, ὅπερ
ελαχές παρὰ υπερφυσοῦς ἐλάρου.

238. Εξωτικός ή ΣΩΤΗΡ ή ΑΙΓΑΙΟΣ (886 – 912) Οὗτος
διαδειχθεὶς τὸν πατέρα αὐτοῦ Βασίλειον τὸν Μακεδόνα
καὶ ἐπινομασθεὶς Σωτήρ, ὃς ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ τοῦ Φω-
τίου, ἐβασιλεύεισεν 26 ἔτην ἡγαγάκειθε δὲ κατά τὸ ἔτος 888
μ. Χ. νὰ παριθείῃ εἰρήνην, δι' ἣς ἡπένειμε εἰς τὸν βα-
σιλέα τῶν Βουλγάρων Σουμεδῶνα τὸν τίτλον τοῦ Βασιλέως.
Οἱ δὲ "Αἰγαῖοι, πολλότεροι κατέλαβον ἐπ' αὐτοῦ νήσους καὶ

τὴν Λῆμνον καὶ προύχώκασαν μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

239. Διάδοχος τοῦ Λέοντος τοῦ Σηφαίου ὑπῆρξεν ὁ νίδιος αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Ἐπορφυρογέννητος, ὅστις ἀνέβη καθερνάχ τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ, συνέγραψε περὶ τῶν τελετῶν τῆς Αὔλης, ἔγκαττα λείψας τὴν διοίκησιν εἰς τὰς γείρας τῆς βασιλισσῆς Ἐλένης, ἡτις παρέδιδε τὴν διοίκησιν εἰς ἄνδρας ἀνικάνους.

240. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογέννητου καὶ ἡ χήρα τοῦ Ἰγναῖος, ἡγεμόνις τῶν Ράσσων, Ὀλγα, ἐβαπτίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος 956 μ. Χ., ἐνοματοθεῖται Ἐλένη. Μετ' αὐτὴν δὲ πρώτος ὁ ἔγγανος αὐτῆς Βλαδίμηρος κατέργησεν ἐντελῶς τὴν ρώσικήν εἰδωλολατρείαν.

241. •Ρωμανός ὁ Β' (957—963 μ. Χ.) καὶ Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς. Τὸν Κωνσταντίνον Πορφυρογέννητον, δηλητηριασθέντα ὑπὸ τῆς Θεοφανοῦς, διεδέχθη ὁ νίδιος αὐτοῦ Ρωμανὸς, καὶ μετὰ τοῦτον, ἐπίστης δηλητηριασθέντα ὑπὸ τῆς αὐτῆς κακούργου γυναικεῖς, συζύγου αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἀνδρεῖος στρατηγὸς Νικηφόρος Φωκᾶς, ὅστις ἐπολέμησεν ἐνδόξως πρὸς τὸν Ἀραβὸν καὶ ἀφέρεσε παρ' αὐτῶν τὴν Κρήτην, τὴν Κιλικίαν καὶ τὴν Συρίαν. Ἄλλ' ἐδολοφρονθῆται ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσιμιτσῆ (τοῦ μικροτάραυμού), ὃν εἶχε τιμωρήσει δι' ἔξορίας, συμπράττούστης εἰς τοῦτο καὶ τῆς συζύγου τοῦ Νικηφόρου Θεοφανοῦς.

242. •Ιωάννης ὁ Α' ὁ Τσιμιτσῆς; (969—976 μ. Χ.) Οἱ Ιωάννης ἀναβήσεις εἰς τὸν θρόνον, ἀπέβαλεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τὴν κακούργον Θεοφανὸν, καὶ μετὰ τυχτα ἐθρημάτισε τὴν Ράσσων καὶ τῶν Σιρακηνῶν, ἐξ οὗ δικαίως ἐπωνομάσθη συντῆρος καὶ κράτος καὶ νικητὴς τῆς Ανατολῆς. Οἰτας μετὰ τριετῆ πόλεμον κυριεῖ.

σας τὴν πρωτείουσαν τῆς Βουλγαρίας Ήρέσλαυαν, μετέβηκε τὴν Βουλγαρίαν εἰς Βυζαντινὴν ἐπαρχίαν καὶ μετὰ τὴν εξεστράτευσε κατὰ τῆς Κιλικίας· ἀλλ' ἔκει ἐδηλητηρίασθη ὑπὸ τινος εὐνούχου, καλομένου Βασιλείου.

243. Βασιλεὺς ὁ Β'. ὁ Βουλγαροκτόνος (976—1025). Οὗτος τρισέγγονος ὥν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, κατεπολέμησε 37 δὲ ἡτη (981—1018) τοὺς βασιλεῖς τῶν Βουλγάρων Σαρμουὴλ, Γαβριὴλ καὶ Βρατίσλαυον. Τελευταῖον δὲ, κατατροπώτας τὸν Σαρμουὴλ, ἐπειρωτάνος ἐπωνυμίσθη, χρήσας ἐν μίνον ἐπὶ τοῖς ἐκκτὸν ἐτερόφθαλμον, ἵνα καθιδηγήσωσι τοὺς λοιποὺς 14,850 τυφλοὺς εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν. Τούτους δ' ἵδων ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαρμουὴλ, ἀποθνήσκει ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας κατὰ τὸ ἔτος 1014 μ. Χ., καὶ ἀπασα η Βουλγαρία ὑποτάσσεται κατὰ τὸ ἔτος 1018 εἰς τὸν Βυζαντινὸν αὐτοκράτερον.

244. Μετὰ τοὺς Βουλγάρους, ἐτοιμάζων ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ἐκστρατείαν καὶ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἀπέθνεν ἐν ἔται 1025 μ. Χ. Μετὰ τὸν Βασίλειον τὸν Β' ἀρχεταις ἡ προχειμὴ τῆς μακεδονικῆς δυναστείας, τῆς ἀρχῆστης ἐν Κωνσταντινουπόλει δύο περίπου ἑκατονταετηρίδας ἀπὸ τοῦ 867 μέχρι τοῦ 1057 μ. Χ., στε αὐτη ἀπεσθέσθη ἐν τῷ πρωτώπῳ τῆς Θεοδώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ.

Δυναστεία Κομνηνῶν

245. Ισακίας ὁ Κομνηνός. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Θεοδώρας οἱ ἔζοχοι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους

στρατηγού ἐκεῖθεσαν εἰς τὸν θρόνον τὸν ἐξ ἐνδόξου εἴ-
κου καταχόμενον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν λογη-
γέτην τῆς δυναστείας τῶν Κομνηνῶν, οὗτος ἦζεν 147 ἔτη
εν Κωνσταντινούπολει.

246. **ΦΙΛΟΧΑΙΡΟΣ** ὁτοῦ ἀξιος τοῦ Θρόνου ἡλλ' ἀσθενής ὅν τὸ σώμα καὶ προαισθενόμενος τὴν προσέγγι-
σιν τοῦ Θυνάτου, κατὰ προτροπὴν καὶ τοῦ ἡδελφοῦ αὐτοῦ
Ιωάννου, ἐξελέξετο διάδοχον τοῦ θρόνου Κωνσταν-
τίνον τὸν Δούκα, καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν ζῶν ἔτι τὴν
κυβέρνησιν κατὰ τὸ ἔτος 1059· αὐτὸς δὲ ἀποσύθετος εἰς
μοναστήριον, ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μετὰ δύο ἔτη κατὰ τὸ
1061 ἔτος μ. Χ.

247. Τὸν Κωνσταντίνον Ι'. τὸν Δούκα, ἀποδειχθέντα
ἀντεξιον τοῦ θρόνου, διεδέχθη ὁ δεῖτερος σόζοντος τῆς γυ-
ναικός αὐτοῦ Εὐδοξίας· Τρωματίσθια; (1068
—1069 μ. Χ.), δοτησ μετὰ τρεῖς ἐνδόξους ἐκστρατείας
κατὰ τῶν εἰσβαλόντων τότε εἰς τὴν Βυζαντίνην ἐπιερά-
τειαν Σελόσουκοῦ ὃν Τούρκοι ν. εθ., ἐξεδιώξεν
ἐκ τῆς Κιλικίας, προδοθεὶς τελευταῖον ὑπὸ τοῦ στρα-
τηγοῦ αὐτοῦ τοῦ διευθύνοντος τὴν ἀριστερὴν πτέρυγα τοῦ
στρατοῦ καὶ πληγωθεὶς κατὰ τὴν χείρα, ἐπεσεν εἰς τὰς
χειράς τῶν Τούρκων, οὔτινες ἀπέλυσαν οὕτερον τὸν Τρω-
ματίσθιον, καὶ οὗτος ἐπεγείροντος νῦν ἀνακτήσῃ τὴν ἀρχὴν
διὰ τῶν ὄπλων ἡλλ' ἡτοικεὶς ἀπεσύρθη εἰς μοναστή-
ριον, οὗπου ἐτυλώθη ὑπὸ τῶν ἐγθεῶν αὐτοῦ καὶ μετ' ὄλι-
γον ἀπεβίωσεν ἐκ γαγγραινῆς τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὸ
1071 ἔτος μ. Χ.

248. **ΜΙΧΑΗΛ οὗτος οἱ ΜΑΡΑΘΩΝΑΙΚΟΣ** (1071
—1078.) Ἐπὶ τοῦ μαραθώνου καὶ φιλαργύρου τούτου
διιδόχου τοῦ Τρωματίσθιον ἡ βυζαντίνη ἐπιεράτεια ἐλυθερ-
ώσατο ὑπὸ τῶν εὐνούχων Ιωάννου Λογοθέτου,
μέχρις οὗ καθήρεσεν αὐτὸν ἐνδύσας ἐνδύματα μοναχοῦ ὁ ἀ-

ποστατήσας στρατηγό^ν Νικηφόρος Βοτανεύα-
της, δότις καὶ ἀνηγορούμην βασιλεὺς (1078 μ. Χ.)· ἀλλὰ
καὶ οὗτος ἔξεθρονίσθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Ἀλέξιου
καὶ Μελισσηνοῦ, καὶ ἐκάρη μοναχός· ὁ δὲ Ἀλέξιος
ἀνηγορούμην αὐτοκράτωρ (1081—1118 μ. Χ.),
καὶ ἔγεινεν ὁ ἀρχηγέτης τῆς νέας τῶν Κομνηνῶν
δυναστείας. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς 37ετοῦ αὐτοῦ
βασιλείας αἱ τέχναι καὶ ἐπιστήμαι εὔρισκον παρ' αὐτῷ
περιθαλψίν καὶ τὰ δρικά τῆς βιζαντινῆς ἐπικρατείας ἐ-
πεξετάθησαν ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ασίᾳ. Ἀλλ'
ὁ Ἀλέξιος ἡττήθη ὑπὸ τοῦ πανούργου καὶ πολεμι-
κωτάτου ἐν Ἀπούλιᾳ καὶ Καλαθρίᾳ ἀρχη-
γοῦ τῶν Νορμανδῶν Ροβέρτου Γυεσκάρδου, ὅστις ἐ-
πλευσε μετὰ πολυκράτημου στόλου καὶ στρατοῦ ἐκ
Βρεντούσου, ὅπως καθυποτάξῃ τὴν βιζαντινὴν αὐτο-
κρατορίαν, καὶ νικήσας τὸν Ἀλέξιον, ἐγένετο
κύριος τοῦ Δυρραχίου, καὶ ἐκεῖθεν προχω-
ρήσας εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν
κατέλαβε τὴν Καστορίαν καὶ τὴν Λάρισ-
σαν. Ἀλλ' ἐπανελθόντος τοῦ Ροβέρτου εἰς τὴν
Ιταλίαν, ὅπως ἀποκρούσῃ τὸν εἰσβαλόντα εἰς αὐτὴν
Γερμανὸν αὐτοκράτορα Ἐρρίκον τὸν Δ', ὁ Ἀλέξιος
ἐγίγνηται τὸν μίδον αὐτοῦ Βοεμούνδον, καὶ ἡνάγκασεν αὐτὸν
νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα
ὁ Ροβέρτος ἀπέθηκεν ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ 1085 μ. Χ.

**249. Άκιντας ηρωεῖται ως ὁ πρωταίτιος τῶν σταυροφορικῶν πο-
λέμων· καὶ δότης διὰ τῶν πρέσβεων αὐτοῦ ἐκά-
λεσε τοὺς ἡγεμόνας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅπως ἐκστρα-
τεύσωσι κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες εἶχον κήδη κατακτή-
σει τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Μικρὰν Α-
σίαν, ἵνα μὴ ἔθωσιν αὐτοὺς· ἐντὸς δὲ λίγους ἐν τῇ οκρδίᾳ**

τῆς Εύρωπης. Σταυροφόροι αἱ δὲ καλοῦνται αἱ ἐντὸς δύο ἑκατοντάκετηρίδων γενόμεναι ὑπὸ τῶν Εὐρωπαῖων χριστιανῶν μεγάλαι ἑκατόρχεῖαι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἱερᾶς πόλεως· Τερρουρισταὶ λόγῳ τῶν γειρῶν τῶν Μουσουλμάνων, τῶν ἀπειλούντων τὴν κατάκτησιν τῆς τε 'Ανκυρᾶς καὶ τῆς Δύσεως. Πρῶτος δ' ἔλειπε τὸ σύνθημα ὃ πιστοῦ; Ἐρημίτης Ηέτρος ὁ 'Αρβικνίτης ἡ Κουκόπις τροφεῖ, νορμανδικῆς καταγωγῆς, διτις μεταβάσεις κατὰ τὰ ἔτη 1093 καὶ 1094 ὡς προσκυνητής εἰς τὴν 'Αρρούσαν ταλὴμ, ἐπανῆλθε κομιζῶν ἐπιστολὰς τοῦ πατριάρχου Ιεροσολύμων πρὸς τὸν τότε Πάπαν Οὐρσανὸν τὸν Β'. καὶ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, δι' ὧν προέτρεψε τοὺς χριστιανούς τῆς Δύσεως νὰ δράμωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἐν τῇ Ανατολῇ καταθλιβομένων χριστιανῶν.

250. Ο Ηίκας Οδρεκτής ὁ Β' ἐπέτεψεν εἰς τὸν Ἐρημίτην νὰ καλέσῃ ἐπ' ὄνόματι αὐτοῦ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως εἰς κοινὴ κατὰ τῆς Ηελαιοστίνης ἑκατόρχειν, καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1095 συνεπάλεσε Σύνοδον ἐν Κλειστενίᾳ, ἵνα πόλεις τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, ἔνθα χιλιάδες χριστιανῶν, καμπήταντες τὸν δεξιὸν ὄχον καὶ τὰ κράνη αὐτῶν διὰ τοῦ σημείου ἐρυθροῦ σταυροῦ, ἐξ οὗ καὶ σταυροφόροι ἐπωνομάθησαν, ἐγονυπέτησαν καὶ ὄμοσαν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἁγίας χώρας, ἐλπίζοντες διὰ τοῦ πολέμου τούτου ἐντελὴ ἀρετιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ αἰωνίαν ἀμοιβὴν ἐν τῷ οὐρανῷ.

251. Ηερώτη σταυροφόροι (1096—1099) Λύτη διήκεσε τρίτη ἔτη. Οι πλειστοι τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Κλερμοντίου παρενεργέντων ὄμοσαν νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν Ἱερὸν πόλεμον. Πανταχόθεν δὲ τῆς Εύρωπης ἐκινοῦντο στρατεύματα, ἥλλ' ἐπειδὴ αἱ προπαρασκευαὶ αὕται

τῶν ἡγεμόνων ἐρχίνοι το λίαν μακροχρόνιοι, πολυάριθμοι
ἀπεκτεκτεκτέσθαι καὶ κακιῶς ὀπλισμένα τοῦ ὅχλου πλήθη, τὸ πλεῖ-
στον ἐκ μηχανικῶν συγκείμενα ἀνθρώπων, ἐκίνησαν
κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1096 ἔτους μ. Χ. Καὶ προεποφεύνοντο
μὲν 15,000 ἀνδρῶν, ὅπο τὴν ἀρχηγίαν τεῦ Νομαρχὸν
Γωθίζον, τοῦ Ἀκτήμονος, εἰπετο δ' ὁ Πέτρος ὁ Ἐγνή-
της μετὰ 100,000 ἀνδρῶν. 'Ἄλλ' οἱ πρῶτοι ὑποτιθέμενοι ταυ-
ροφόροι, παρεξετραπέντες καθ' ὅδὸν εἰς μεγάλας ἀστοτείχες,
βικιοπράγης, κακουργίας καὶ ἐκδικήσεις, οἱ πλειστοι
ἔξι αὐτῶν ἐξωλοθρευθῆσαν ἐν Ούγγαρικ ὅπο τῶν Οὔγ-
γρων καὶ ἄλλοι κατεστράγησαν ὅπο τῶν κατοίκων
ἐν Βελιγραδίῳ, ὅπου εἶχον παρεκτραπῆ εἰς φάνους καὶ
διαρπαγάς, ὥστε δλίγοι μόνον ἔξι αὐτῶν διεσώθησαν μετὰ
τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν. 'Ἄλλα καὶ
τούτους ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος μετέβησε τάχιστα εἰς
τὴν Ἀσίνην, ὅπου σχεδὸν ἀπαντεῖς ἐξωλοθρευθῆσαν ὅπο
τῶν Σελσούκων Τούρκων ἐπὶ τῇ πεδιάδος τῆς Νικαλας.

252. **Ἀλαγώρησες τοῦ μεγάλου στρατοῦ**
τῶν σταυροφόρων (1096). 'Ἄλλ' ἡ μαρμητικὴ τῶν
παρεκτεκτέσθαι καὶ τῶν σταυροφόρων ἦτο ἡδη ἀναριθμητος,
καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 600,000 καλλιον ὀργανι-
σμένοι σταυροφόροι εξετείστευσαν, δρίσαντες ὡς τίπον
συνεντεξεως τὴν Κωνσταντινούπολιν. 'Αμα δὲ συνηθοί-
σθησαν ἀπαντεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁ
αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ἀπήγαγε παρὰ τῶν ἡγεμόνων
τῶν σταυροφόρων τὸν φευδικὸν ὄρκον πίστεως, τουτέστι
νὰ δρεισθῶσιν διτο θά υπαγάγωσιν ὅπο τὸ σκῆπτρον αὐ-
τοῦ ὅτες χώρας ἀνατέθωσιν ἀπὸ τῶν ἀπειστῶν, καὶ με-
τὰ τὸν ὄρκον τοῦτον μετέβησε διτο Βυζαντινῶν πλοίων
εἰς τὴν ἀσιτικὴν παραλίαν τοὺς σταυροφόρους, ἀνεργο-
μένους εἰς 600,000 ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν. 'Ἐγ-
τιν δὲ πεδιάδι, καιρίνη πλησίον τῆς Νικαλας, ἐξη-

κριθώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν ἵππων εἰς 100,000, τῶν δὲ πεζῶν εἰς 300,000 ἀνδρῶν.

253. Ἡ πολιορκία τῆς Νίκαιας ὑπῆρξε πλάτη
ἀξέι λόγου πολεμική πρᾶξις τῶν σταυροφόρων. Μετὰ
ἔπειδ' ἔνδομαδῶν καὶ τριῶν ἡμερῶν πολιορκίαν, κατὰ
Ἰούνιον τοῦ 1097, πανεύθυνθη τὸ φρούριον τῆς Νίκαιας
ἐπι γρήμασι εἰς τὸν Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν, καὶ περὶ τὰ
τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς προμχθῆσαν οἱ σταυροφόροι με-
σημερινοχειτοικῶν διὰ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Σουλτάνου
τοῦ Ἰερονίμου καὶ μετὰ δυτικερεστάτην πορείαν εἰσῆλ-
θον εἰς τὴν Θελτικὴν πεδιάδα τῆς ὁχυρᾶς Ἀντιοχείας,
ἥν μετὰ ἐννεάμηνον πολιορκίαν ἐκυρίευσαν κατὰ Ἰούνιον
τοῦ 1098 διὰ προδοσίας ἀρνητούμενού τινος. Ἄλλα
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπεκλείσθησαν οἱ σταυροφόροι ἐν Αν-
τιοχείᾳ καὶ ὑπὸ 200,000 Τούρκων καὶ ἐπώθησαν ἐνθαρ-
ρυνθέντες ἐπ τῆς Ἱερᾶς πιστευομένης λόγγης μοναχοῦ τινος,
διομαζομένου Πέτρου. Τότε ἐξώρυξαν κατὰ τῶν πολιορ-
κούντων αὐτοὺς; Τούρκων, οὐ; ἐνίερσαν, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ
στρατόπεδον αὐτῶν. Τελευταῖον δὲ, ἀροῦ 50,000 σταυ-
ροφόροιν ἀπέθανον ἐξ ἐπιδημιῶν νόσων, ἐξετράτευσαν
ἐν ἔτει 1099 μ. Χ., καὶ διαβάντες περὶ τὴν ἑορτὴν τῆς
Πεντηκοστῆς τὴν Ἀριμάνθειαν, ἀφίκοντο τὴν
πρωΐαν τῆς 1ης Ἰουνίου τοῦ 1099 ἔτους εἰς τὰ ὅψη, δι-
θεν κατὰ πρώτον εἰδόν τὴν Ἱερὰν πόλιν τὴν Ἱερούσα-
λήμ. Τότε δ' ἐγονυπέτησαν ἀπαντες ἐν εὐχαῖς ἀγίαις,
ἔχυσαν δάκρυα χρῆσις, καὶ ἔψαλλαν πρὸς τὸν Θεὸν ὅμνον;
δοξιογίας. Μετὰ 39 δὲ ἡμερῶν πολιορκίαν 40,000
σταυροφόροι ἐκυρίευσαν τελευταῖον τῇ 15ῃ Ιουλίου τοῦ
1099 ἔτους διὰ δικηρέου ἐρόδου τὴν ὑπὸ 60,000 ἀν-
δρῶν φρουρούμενην ὁχυρὰν πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ.

254. Ἄλλα μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερᾶς πόλεως οἱ
σταυροφόροι ἐξετραχηλίσθησαν εἰς φοιτερὰς σφαγὰς, λη-

στείας και ἀτιμώσεις. Ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν τῶν τεσσαρίων ἔργων τὸ αἷμα 10,000. σφραγέντων Σαρακηνῶν οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκάπταν ἐν τῷ συναγωγίῳ αὐτῶν οὐδεμιᾶς δ' ἡλικίας, οὐδενὸς γένους ἐρείσθησαν, οἱ δὲ παῖδες τοῦ Χριστοῦ καὶ αἱ ὄδοι ἐπληρώθησαν νεκρῶν, αἵματος καὶ ἀνθρωπίνων μελῶν.

255. Οἱ σταυροφόροι γενόμενοι οὕτω κύριοι τῆς Ἱερουσαλήμ, κατέστησαν αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Βασιλείου αὐτῶν καὶ ἐξελέξαντο βασιλέα τὸν ἀνδρεῖον Γεράρδον τὸν Βουΐλλωνος, ὅστις ὅμως περιφρονήτης τὰς ἐγκατοικίους τιμάς, ἀνέλαβε τὸν ἐπιζηλον τίτλον τοῦ ὑπερμάχου τοῦ ἀγίου τάφου. Ἀποθνάντος δὲ τούτου ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἀναγόσιν αὐτοῦ (1100 μ. Χ.), διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Βελδουένος, ὅστις ἔλαβε καὶ τὴν βασιλεικὴν ἐπωνυμίαν. Τοιαῦτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη σταυροφορία, ἥτις, ὡς καὶ αἱ ἐπόμεναι, ἐσάλευσε καὶ ὑπέσκαψε τὰ θεμέλια τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

256. Ιωάννης Κομνηνὸς (1118—1143 μ. Χ.) Μετὰ τὸν Ἀλέξιον, ἀποθανόντα ἐν ἔτει 1118, ἀνέηνεις τὸν Βυζαντινὸν θρόνον ὁ αὐτός αὐτοῦ Ιωάννης ὁ Β', ὁ ἐπονομαζόθει; Καλοῖς ὡνόντης, δὲ φριστός τῶν ἐκ τῶν γένους τῶν Κομνηνῶν βασιλέων. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἥτις διήρκεσεν 25 ἔτη, ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου πατηργήθη ἐν τῷ ρωμαϊκῇ ἐπικρατείᾳ διὰ νόμου. Οἱ Ιωάννης ἐξετράτευσε πολλάκις μετὰ νικηφόρου στρατοῦ ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρις Ἀντιοχείας καὶ Χαλεπίου, καὶ ἥλπιζε νὰ ἀντικαταστήῃ πάλιν τὰ ἔργα τῆς ἐπικρατείας, ὅτε αἰρνης ἀπέθηκε πατέρα τὸ 1143 μ. Χ. ἔτος; ἐκ τροχίας, ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δόρυτος, οὐτινος; τὴν ἔγκυην εἶγεν ἐμπέζει εἰς τὸ στέρνον ἀγριογόργου τινός.

257. Μανουήλ ὁ Κομνηνὸς (1143—1181).

Ο Ιωάννης ἡ ποιθήτεων, διώρισε διάδοχον τὸν νεώτερον αὐτοῦ γιὸν Μανουῆλ παραγωνίτας τὸν πρεσβύτερον Ἰσαάκιον. Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου, ὅτις ἔν τινι μάχῃ ἐρόνευσεν ἰδιοχείρως ὑπὲρ τοῦ; 40 ἑκατοντάριον εἰς τὰ ἔηντα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Ο Μανουῆλ, ἵνα ἀπελλάξῃ τὴν ἐπικρίτειν αὐτοῦ ἥπο τῶν συγχρόνων ἐπιδρομῶν τῶν σερβορρίων, συνεπάγεται κατὰ τὴν δευτέραν στρατοριούσαν μετὰ τῶν Τούρκων Σελτούσιων κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Κορράδου τοῦ Ι' καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ Ζ'. Ἀλλ' ἐν τῇ τελευταῖᾳ αὐτοῦ ἐπειρατείᾳ κατὰ τοῦ Ἰ.ονίου ἐπειθεν ἦτταν ἐπονείδιτον (1174 μ. Χ.).

258. Τὸν Μανουῆλ διεδέκθη ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Δωδεκατῆτης τὴν ἡλικίαν γίδης αὐτοῦ Ἀλέξιος. Ἐε τῆς ἀνηλικότητος δ' αὐτοῦ ἐπιφρέλούμενος ὁ γιὸς τοῦ Ἰσαάκιον Ἀνδρόνικος, εἰτέρηλε μετὰ πολυχριθρου στρατοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατέτραχε τὸν ἀνήλικον αὐτοκράτορα, καὶ ἀνέση αὐτὸς εἰς τὸν Βυζαντινὸν θρόνον ἐν ἔται 1183 μ. Χ.

259. Ο Ἀνδρόνικος τοὺς μὲν πεντετέρους τῶν πολιτῶν ἐπρεστάτευσε, παρέχων εἰς αὐτοὺς ἐργασίεν διὰ τῆς ἐνεγέρσεως μεγάλων οἰκοδομῶν, τοὺς δὲ πλουσιωτέρους διηγρέστησε κατατρέχων τὴν πλεονεξίαν τῶν μεγιστάνων καὶ τὰς καταχρήτεις τῶν ὑπαλλήλων. Εε τῆς ἀγνοετήσεως δὲ τούτων ἐπιφεληθεὶς ὁ Ἰσαάκιος Β', συγγενὴς τοῦ φανευθέντος αὐτοκράτορος Ἀλέξιου τοῦ Β', ἐε τοῦ οἴκου καταχρόμενος τῶν Ἀγγέλων, κατέλαβε τὸν Βυζαντινὸν θρόνον, ἔπει τοις παρέδωκε τὸν Ἀγγελίαν, ὅτις ἐρήνευεν αὐτὸν μετὰ φιλερήξεως καὶ ἀποτροπίους βαττίνους (1185).

260. Ἰσαάκιος ὁ Β' ὁ Ἀγγελος, (1185-1195). Επ' αὐτοῦ ἀπετπέσθη ἐε τῇ: Βαζανικής ἐπικρατείας ἡ Κύπρος καὶ ἔνεκκ τῶν καταθλιπτικῶν αὐτοῦ φορολογιῶν ἐξοφράγη φοβερὴ ἐπιχνάτεκης τῶν τε Βιστολγάρων καὶ τῶν Βλέχων, ἐξ ἣ προέκυψεν ἐν ἑτει 1086 νέον Βουλγαρικὸν βασίλειον.

261. Ἀλέξιος ὁ Π' (1195-1204). Ο ἡδυταθῆς καὶ ἀττωτος; Ισαάκιος τελευταῖον ἐτυρλώθη καὶ ἐφυλακισθῆ δὲ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 'Αλέξιον τοῦ Γ', καταλαβόντος τὸν Βαζανικὸν θρόνον. Τότε δὲ ἐδωδεκατής νίδις τοῦ τυφλωθεντος, 'Αλέξιος καὶ οὗτος καλούμενος, ἐδρακπεύστευτεν εἰς τὴν Σκελίαν, ὅπου διέτριψεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Εἰρήνη, σύζυγος τοῦ Βασιλέως τῆς Γερμανίας Φιλίππου, καὶ ἐζήτησε βασίλειον ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν Ιταλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, ὅπου τῇ προτροπῇ τῷ Πάπᾳ 'Ινοκεντίῳ τοῦ Γ' συνηθροίζετο νέος σταυροφόρος: στρατὸς, ὑποσχεθεὶς οὐ μόνον θηταρούς, χρημάτων (30,000,000 δραχμῶν), ἀλλὰ καὶ τὴν καθημάτας εἰς τὴν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν πάπχν καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ιερουσαλήμ ὑπὸ τῶν σταυροφόρων.

262. Τετάρτος Σταυροφόρος (1203 μ. Χ.). 'Αποδεξάμενοι δ' οἱ σταυροφόροι τὰς προτάσεις τοῦ 'Αλέξιου, ἐζήτησαν παρὰ τοῦ φιλοδόξου Δίγου τῆς Ενετίας, 'Ερρίκου Δανδόλου ἐνετικά πλοῖα πρὸς μετάβασιν αὐτῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν. 'Αποπλεύσαντες δ' οἱ σταυροφόροι εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους τοῦ 1203 ἔτους μ. Χ., εἰσέπλευσαν τῇ 23ῃ Ιουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὴν Προποντίδα, καὶ ἐξεπλάγησαν ἰδίατες τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τῆς Κωνσταντινούπολεως.

263. Τὰ ἔχθρικά πλοῖα πρέσβιτροι ιερεῖς εἰς ὄπόστασιν

βολῆς τοῦσυ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Πρῶτοι δὲ πάντων ἐτράπησαν εἰς φρύγην οἱ στρατηγοὶ τῶν πολιορκουμένων, οἵτινες ἐκ μάνις τῆς ὅψεως τῶν μεγαλοτάχων θωρακοφόρων ἐλθεῖσιν κατελαμβάνοντο ὑπὸ φόρου καὶ ἔφευγον· ὁ δὲ δειλότατος Ἀλέξιος, ἀντὶ νῦ ἀντιτάχθη πρὸς τὸν ἔγχθρον, λαβὼν μεθ' ἔχτοις δέεις κεντηνάρια χρυσοῦ καὶ ἄλλα βατηλικά ἐλθιών τιμηλάριαν καὶ μαργαριτῶν καρμήλατα καὶ μίνα τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ἔρυγεν εἰς Δεσμοτόν. Οἱ κάτοικοι, μετὰ τὴν ἀπόδρασιν τοῦ Ἀλεξίου, ἀνεβίβασσιν ἐξ τῆς φυλακῆς, εἰς τὸν Θρόνον τὸν τυφλὸν Ἰσταμένον, στοις ἐζήτησεν ἀμέσως περὶ τῶν σταυροφόρων τὸν μέσον αὐτοῦ· Ἀλέξιον, διὰ τοῦτον ἐπικύρωτε τὴν μετὰ τοῦ μέσου συμμονηθεῖται συνίθησιν, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλέξιος ἐπέσφιθη αὐτοκράτωρ ἐν Ἀγίᾳ Σοφίᾳ.

264. Οἱ Ἀλεξίοις δὲ πρεσβύτεροι εὗθυνον εἰς ἀπελγῆ πλημμελήματα καὶ, λίαν πληρώτηρι τὸ ὑποσχεθέν πρότοις Φράγκοις ἀργυρίον, ἐπέβιλε νέους φόρους· καὶ ἐγγυμνωτες τέσσερες ἐκπλησίας τῶν ιερῶν αἴτῶν σκευῶν, ἐνῷ οἱ Φλαμανδοὶ σταυροφόροι ἐνέθιλον πῦρ εἰς τὸ συναγγάγον (τὸ τσαμίον) τῶν Τούρκων, ὅπερ μεταδοθὲν ἐκ τούτου κατέτερψεν ἐν διατάχτῃ ὀπτὸν ἡμερῶν μέγχα μέρος τῆς πόλεως. Τότε οἱ κάτοικοι καθήρεσταν τὸν ἀνάξιον μείρακα Ἀλεξίον καὶ μετὰ τριήμερον στάσιν ἀνεκάρουξαν ἀνοντας αὐτοκράτορα τὸν νεκνίσταν Νικόλαον Καναδόν τὴν 25 Ἰανουαρίου 1204. Οἱ Ἀλεξίοις ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ ἀπελπισίᾳ ἐπάλεσσεν εἰς βυθότειν τοὺς σταυροφόρους, ὅπως ἐκδιώξῃ τὸν λαοπόροθλητὸν αὐτοκράτορα Καναδόν αὐτὸν. Τότε δὲ Ἀλέξιος τις, ἀπόγονος τοῦ βατηλεύσαντος γένους τῶν Δουκῶν, Μούροτζουφλόος ὀνομαζόμενος ἐκ τῶν ἐπικρεμαμένων αὐτοῦ δφρῶν, διήγειρε στάσιν, καὶ δηλητηρίαστας ἦ ὁ ποπονίζας τὸν Ἀλέξιον

Δ' ἐν τῇ φυλακῇ, εἰς ἃν διὸ δόλου ἐνέκλεισεν αὐτὸν, ἀνηγορεύῃ καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν αὐτοκράτωρ, δνομαζόμενος Ἀλέξιος ὁ Ε'. Ὁ δημοπρόσδικος βασιλεὺς; Νικόλαος; Καναβῆς συλληφθεὶς καὶ αὐτὸς, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ὁ γέρων Ἰσαάκιος ἀπέθανεν ἐκ λύπης καὶ φόβου (1204 μ.Χ.)

265. Ἀλέξιος ὁ Ε'. καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Αιτένων ἄλωσις τῇ; Κωνσταντινουπόλεως (1204 μ. Χ.). Οἱ Ἐνετοὶ καὶ Γέλλοι σταυροφόροι, πνέοντες ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Μουρτζουφλοῦ, ἀπερχόστην νὰ κυριεύσωσι καὶ διαρπάσωσι τὴν πόλιν. Ἀλλ' ὁ Μουρτζουφλος ὑπερήσπισεν αὐτὴν ἀνδρίων; μέχρι τῆς 12 Ἀπριλίου, ὅτε οἱ σταυροφόροι, καταλαβόντες πύργους τινὰς ἐπὶ τοῦ λιμένος, καὶ διαρρίξαντες μίκην τῶν πυλῶν τοῦ πρὸς τὴν ἔπραν τείχους, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἐξ ἣς εἶχε δραπετεύσει τὴν νίκτη ὁ Μουρτζουφλος, καὶ ἐπυρπόλησαν μέγα μέρος αὐτῆς, διέρπασαν τὰς ἐκκλησίας, ἐλήστευσαν ἡνάκτορα καὶ οἰκίας, καὶ κατέστρεψαν λαπρὰ τὰς ἀρχαιότητος καλλιτεχνήματα, καὶ τὸ πᾶν ἐπλήρωσαν βδελυγμοῦ καὶ τρόμου.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ ΚΕ'.

Κατακερματισμός τῆς Βυζαντινῆς

Αὐτοκρατορίας.

266. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ δρακοντοὶ τῶν Φράγκων διέρρεσαν τὴν βυζαντικὴν ἐπικράτειν κατὰ συμβούλην τοῦ Δικυδόλου εἰς 4 μέρη, ὃν τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν ὁ δύμοθυμαδὸν ἐκλεγθεὶς αὐτοκράτωρ ἀνδρεῖος Βαλδουΐνος, κόμης Φλανδρίας, τὰ 3)8 δὲ τῆς ὅλης ἐπικρατείας οἱ Ἐνετοὶ, καταλαβόντες μέρος τῆς

Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέσχε τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπὸ τοῦ Ἐλληστόντου μέρῃ τοῦ Ιονίου πελάγους, μέρος τῆς Πλατονήσου, τὰς ἐπισημοτέρας νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ τὴν Εὔβοιαν, τὴν Κορίνθον καὶ τὴν Κέρκυραν· ἐνεθρονίσθη δὲ κατὰ τὰ συμπεριωνημένα καὶ πατριάρχης Λαζαρίνος; ὁ Ἐνετός; Μαυροκούνδης ἀλλ' ἐν Κρήτῃ καὶ Ναυτλίῳ κατέλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ Ἐλλην Λίων ὁ Σγουρός; ἐν Ἡπείρῳ ὁ Μιχαήλ Κομνηνός; ἐν Τραπεζούντῃ τῇς Μιαρᾶς; Ἀτίας ὁ Ἀλέξιος ὁ Α' Κομνηνός; καὶ ἐν Νικαίᾳ ὁ Θεόδωρος Λάσκαρης, συγγενὴς πᾶν Ἀγγέλων.

267. Ὁ Θεόδωρος Λάσκαρης, γαμβρὸς ὁ Ἀλέξιος τοῦ Γ', ἐκλεγθεὶς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν προσκριτῶν Βιζαντινῶν μετὰ τὴν δραπέτευσιν τοῦ Μουρτζούφλου κατὰ τὴν πχραμονὴν τῆς φρικτῆς τῆς Κωνσταντινούπολεως λεηλατίας, ὃπὸ τῶν Λαζαρίνων, διέβη μετὰ πολυαριθμου ἀκολουθίας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐκεῖ ἐγχράτισεν ἐκ τῆς Β.Θουνίας, τῆς Φούγκας, τῆς Μισίχας, τῆς Ιονίας; καὶ τῆς Λαζίχας βασιλείους νίον, οὗτονος μητρόπολις ἦτο ἡ Νικαία.

268. Ὁ Βαλδουΐνος, πρῶτος λατίνος αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινούπολεως, ἔβασιλευτεν ἐν μόνον ἕτοι (1204—1205). Οὗτος τὸν μὲν Ἀλέξιον τὸν Γ' ἡγέρας τὸν καταρργητὸν πέδη τὸν ἐν Νικαίᾳ γαμβρὸν αὐτῷ Θεόδωρον Λάσκαρην, ὅρ' οὐ καὶ ἐκλείσθη ἐν μοναστηρίῳ, τὸν δὲ Ἀλέξιον τὸν Δ' ἥ Μούρτζουφλον συλλαχθών, ἐτανάτωσε σκληρῶς, ἀναβίσας καὶ κατακρημνίσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὅψους τοῦ στόλου τοῦ Θεοδοσίου.

269. Ἐρρέκος (1205—1216). Ἀλλ' ἐν ἔτει 1205 ἐξεράγη ἐπινάστατης τῶν Ἐλλήνων ἐν Θράκη, ὑποστηριζομένη ὑπὲ τῶν Βουλγάρων. Ὁ δὲ Βαλδουΐνος, ἐξελ-

θόις κατ' αὐτῶν μετὰ μικρᾶς δινάμεως τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1205 ἡγιαλωτήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου, ὅτις ἀπέριψε τοῦ Βελδουΐνου χεῖρας καὶ πόδις, καὶ ἔριψε τὸν ζώντα κορμὸν εἰς τάφρον, ὅπου ἐγένετο βιράχ τῶν δρανέων καὶ τῶν ἀγρίων θαρίων. Διεδέξετο δὲ αὐτὸν ἐν τῇ λατινικῇ αὐτοκρατορίᾳ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐρρίκος.

270 Ιωάννος ὁ κόμης Κωνσταντινουπόλεως (1216 – 1219). Μιτὴ δὲ τὸν θίνατον αὐτοῦ ἐν ἔτει 1216 ἐξελέγθη ὑπὸ τῶν Βερβίνων αὐτοκράτωρ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Πέτρος, κόμης Κορτινιακοῦ, ὅτις ὥμως συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ Θεοδόρου, τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπείρου, ἀπέθυνεν ἐν φυλακῇ. Ὁ νίδιος δὲ καὶ διάδοχος τοῦ Πέτρου Ροβέρτος (1221 – 1228 μ. Χ.), ἀπολέσας πάντα τὰ λοιπὰ μέρη ἐν τῇ Ἀνατολῇ, περιώρισε τὸ κρήτον αὐτοῦ ἐν μήνῃ τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς προστατείοις αὐτῆς. Τὸν Ροβέρτον δὲ, ἀποθυνόντα ἐν ἔτει 1228, διεδέξτο ὁ ἀνὴρικὸς αὐτοῦ ἀδελφὸς Βαλδουΐνος ἡ Β' ὑπὸ τὴν ἐπιτροπίαν τοῦ γέροντος Ἰωάννου Βριέννου. Ἐτ τὸν δὲ αὐτοῦ ἡ λατινικὴ αὐτοκρατορία εἶγε περιείλθει εἰς τὸ ἄφερον τῆς παρακμῆς, καὶ ἡ πτωχεία καὶ ἀθλιότης ἦν ο τοιχίση, ὅπερ ὁ νέος αὐτος βαπτίσεις ἐπώλησε τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀνακτόρων ἐν Κωνσταντινουπόλει φυλακτόριον, ὃς λέγουσιν, ἀκάνθιον στέρχονται, τὸν ἐπιτεθέντα ἐπὶ τῆς κεραλῆς τοῦ σταυροφέντος Σωτῆρος, πρὸς τὸν χριστιανικότατον βασιλέα τῆς Γαλλίας. Ἄγιον Λουδοβίκον ὡντὶ 10,000 μαρκῶν δρυγίων, τοιτέττιν ἄντι 25,000 τελλήρων.

271. Ἡ λοιστὸς Κωνσταντινουπόλεως; Ὅποιοι Αλεξέου Στρατηγοπούλου. Ὁ Ἰωάννης Δούκας δὲ Βατάτζης ἐβασιλεύετεν ἐν Νικαίᾳ τρισιοντα

καὶ τρία ἔτη. Τοῦτον δ' ἀποθανόντα ἐν ἔτει 1955 διε-
δέξατο ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ νέος αὐτοῦ Θεόδωρος δ' Β', ὁ
Δάσκαρος, δόστις ἀποθυγήσκων κατέλιπεν μίὸν ἀνήλικον τὸν
Πιωάννην, διὸ μετ' ὀλίγονεγένετο συγχοινωνὸς τῆς βασιλείας δ'
Μιχαὴλ Παλαιολόγος, ἀρχηγὸς τοῦ τελευταίου
ἐν Κωνσταντίνουπόλει βασιλικοῦ αἰκου. Οὗτος μετὰ δια-
φρόνους μάχας, καθ' ἃς περιώρισε τοὺς Λαχτίνους ἐντὸς τῶν
τειχῶν τῆς Κωνσταντίνουπόλεως, ἐπεμψεν ἐν ἔτει 1261
τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον Στρατηγόποντα
μετὰ 800 ἀνδρῶν πρὸς κατασκόπευσιν τῶν Λαχτί-
νων ἐκ τῶν προστείων τοῦ Βυζαντίου. Οὗτος δὲ, Ευ-
θούμενος ὑπὸ θεληματαρίων ἐλλήνων χωρικῶν, δηλαδὴ
ἐθελούντων, εἰσῆλθε τὴν νύκτα τῆς 15 Ιουλίου τοῦ 1261
μ. Χ. διὰ τῆς λεγομένης χρυσῆς πύλης εἰς Κωνσταντί-
νούπολιν. Τότε καὶ οἱ Βυζαντινοὶ ἐνεθιμάθησαν τοὺς ἡμε-
θεῖς αὐτῶν αὐτοκράτορας, οἱ Γενουῆται τοὺς συμμάχους
αὐτῶν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς ἔθυρχαν, καὶ πάντες
ἐλαθον εἰς χεῖρας τὰ ὅπλα, καὶ ὁ ἄντρος ἀντίχειος ὑπὸ τῶν
ἀνευφρημιῶν «Μιχαὴλ τοῦ Πελαιολόγου πιλάρχα τὰ ἔτη»
καὶ ὑπὸ τοῦ θορίθου τῶν ὅπλων καὶ τῶν σημάντρων αἱ
δὲ φλόγες τοῦ πυρφάγου πυρὸς, ὡρὴν κατεφλέγοντο αἱ
πέριξ τῶν ἀνακτόρων συνοικίαι, διεφώτιζον καταπλυκτι-
κώτατα τὴν φλεγομένην πρωτεύουσαν. Ὁ Βαλδουΐ-
νος ἐξεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὅπνου, γωρὶς νὰ ἀντιστῆ πο-
σῶς, κατέρηγεν εἰς τὰ ἐνετικὰ πλοῖα, καὶ ἀπέπλευσεν
εἰς Εύβοιαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ιταλίαν· οἱ δὲ Ἕλληνες
μετὰ 57 ἔτῶν ζενοκρατίαν κατέλαβον πάλιν τὴν μητρό-
πολιν τῆς ἐπικρατείας αὐτῶν.

272. Ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἐκάθευδεν
ἀμέριμνος ἐν τοῖς ἐν Νυμφίῳ ἀνακτόροις, δῆτε ἡ καλο-
γρατικὴ ἀδειὴ αὐτοῦ Εὐλογία ἡ ἀνάγγειλεν αὐτῷ τὸ
ἀξιοθαύμαστον κατόρθωμα τοῦ Στρατηγοπούλου, καὶ με-

τά τινας ήμέρας είσπλθεν εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους μετ' ἐκκλησιαστικῆς λαμπρότητος καὶ ἀφοῦ ἀπέδωκεν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ τοὺς εὐχαριστηρίους ὕμνους, εἰσῆλθεν εἰς τὰ παρὰ τὸν ἵπποδρομὸν ἀνάκτορα καὶ ἐστέψθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Μιχαήλ Παλαιολόγος (1261—1282 μ. Χ.)

273. Ο θεμελιώτης οὗτος τῆς μακρᾶς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων, ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἀνεκάλεσε καὶ ἀποκατέστησε τοὺς φυγάδας προκρίτους τῶν Βυζαντινῶν εἰς τὰς πατρικὰς αὐτῶν οἰκίας καὶ κτήσεις. Οἱ δὲ Φράγκοι Βρερῶνοι καὶ αἱ ἐπιφανέστεραι λατινικαὶ οἰκογένειαι ἀνεχώρησαν μετὰ τοῦ Βαλδουΐνου τὸ πολὺ ὄμως καὶ ἀσημον πλῆθος τῶν Λατίνων ἔμεινεν ἐν τῷ τόπῳ καὶ ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ θρόνου. Αλλ' ὁ Μιχαήλ Παλαιολόγος ἐτύφλωσε τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτροπεύμενον βασιλόπαιδα Ἰωάννην Λάσκαριν, καὶ ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τι φρούριον παραθαλάσσιον· δι' ὃ δὲ πατριάρχης Ἀρσένιος ἀπῆγγειλε κατ' αὐτοῦ ἀφορισμὸν, καὶ ἐντεῦθεν ἐγεννήθη σχίσμα μεταξὺ πολιτείας καὶ ἐκκλησίας, καὶ δὲ λαὸς ἀπεστρέψετο τὸν αὐτοκράτορα ὃς αἴρετικόν. Τελευταῖον δ' οὗτος ἐκτραπεύσας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλίᾳ (1282 μ. Χ.), ἀφοῦ ἐβασίλευσεν ἕτη 21.

274. **Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος** (1282—1328). Καταλανοί. Οὐδὸς καὶ διάδοχος τοῦ Μιχαήλ Ἀνδρόνικος, δὲ ἐπικληθεὶς Γέρων, τοτούτον ἐφοβήθη τὴν κοινὴν κατακραυγὴν, ὥστε οὐδὲ ἐτόλμυνε κανὸν νὰ ἐνταφιάσῃ τὸν τεθίεωτα αὐτοῦ πατέρα ἐν Κων-

σταντινουπόλεις, ἀλλ' ἔθαψεν αὐτὸν ἐν Σταύρῳ μὲν Βρίσα.
Ἐπὶ τοῦ Ἀνδρονίκου τούτου οἱ ἐκ τῆς Περουσσαλίμου καὶ
τῆς Κύπρου ἀποβληθέντες Ἰωαννῖται ἐπέβατοι ἐκυρίευσαν
τὴν νῆστον. Ρόδον. 'Ωστάτως ἐπ' αὐτοῦ 8000 περίπου
Καταλανοί, ἀρνησθήτησκοι πειραταὶ ἐκ Μεσοάνης τῆς Σι-
κελίας, συνέτυπαν μετὰ πολλῶν ἐκ διεφόρων ἔθνων
προσφύγων τὴν καλούμενην Μεγάλην Ἐπαύριαν,
καὶ ἐξ αὐτῶν 3,500 ἵππεis καὶ 4,000 πεζοὶ διελθόντες
διὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, κατέ-
λαβον τὴν Ἀστικὴν καὶ Βοιωτίαν, καὶ ἐνυπερέθησαν τὰς
γῆρας καὶ τὰς θυγατέρας τῶν θυντωθέντων. Ἀλλὰ
μετὰ 14 ἑτῶν ἀρχὴν ἡναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσιν
ώς κυρίαρχον ἐκεῦτῶν τὸν βασιλικὸν οἶκον τῆς Ἀσσο-
νίας· θίσεν κατὰ τὸ ὄπολοιπον τῆς 14ης ἑκατονταετοῦ-
δος αἱ Ἀθηναὶ ἐκυρίευντο ὡς τιμάριον τῶν βεσι-
λέων τῆς Σικελίας.

275. 'Ο Ανδρονίκος ἐξεστράτευσε καὶ κατὰ
τῶν Τούρκων ἀλλ' ἡττηθεὶς ἐτρόπη, εἰς φυγὴν, καὶ κα-
τεργάγων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐξεθρονίσθη ὑπὸ τοῦ
ἔγγρονου αὐτοῦ Ἀνδρονίκου (1328 – 1341) ὅστις
ώστετος ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες εἶχον
προχωρήσει μέχρι τῆς Προύσσας, ἀλλ' ἡττηθεὶς κα-
τὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ὁργάνου παρὰ τὸν Νε-
καριανὸν ἐπανήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνῷ οἱ Τούρ-
κοι ἐφορμήσαντες κατέλαβον τὸν Νικομήδειαν.

276. **Ιωάννης Ηπειρωτόγος; καὶ Ιωάννης Καντακουζηνός** (1341 – 1392). Τὸν Ἀνδρονίκον,
ἀποθνάντα ἐν ἔτει 1341, διεδέχθη ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ γίδης
αὐτοῦ Ἰωάννης, ἐπιτροπευόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου δομε-
στίκου Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ. Ἀλλὰ τὸ
ἐπόμενον ἔτος ὁ Καντακουζηνὸς ἀνηγόρευτεν ἐ-
αυτὸν αὐτοκράτορα (1342) ἐν Διδυμοτείχῳ, καὶ διὸ

εἰς γυναικα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ Σουλτάνῳ Ὀρχάνι,
δυνάστῃ τῇ Βιθυνίᾳ, καὶ συμπαγήσας μετὰ τῶν ἐν Ἀ-
σίᾳ Τούρκων, ἐπολιόρκει τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ πο-
λιται ἀνέφεναν αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ οὗτος εἰσελθών, ἔγε-
νετο συμβασιλεὺς τοῦ νέου βασιλέως Ἰωάννου τοῦ
Παλαιολόγου ἐν ἔτει 1347, εἰς ὃν ἐδωκεν ἐπίσης
γυναικα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἐλένην.¹ Ο Καντακου-
ζηνὸς ἦρξε καλῶς καὶ δικαίως ἐπὶ δεκαετίαν, ἀλλ ἐν-
τικιαθέντος τοῦ Ἰωάννου, ἡγέρθη ἐμφύλιος πόλεμος με-
ταξὺ αὐτῶν, καταπάντας διὰ τὴν ἐν ἔτει 1355 παραιτή-
σεως ἥπο τοῦ θρόνου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ἐκάρη
μοναχὸς, ὄνομασθείς Ἰωάννα φ καὶ ἐκλείσθη ἐν ταῖς μο-
ναστηρίοις τοῦ ὅρους "Α θωνος".

277. Εἰς τῶν ἐμφυλίων τούτων πολέμων ὠφελούμενοι
οἱ Τούρκοι, διεβήσαν τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσαν τὴν
Καλλιπολίν τοῦ ἐν ἔτει 1357, μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Σουλ-
τάνος Ἀμουράτης ἐστησε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐν Ἀ-
δριανούπολει, καὶ ὁ Βαΐαζίτης, κυριεύσας ἀπασχον-
σχεδὸν τὴν Βυζαντινὴν ἐπικρατείαν, πλὴν τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως, προσέταξε τὸν δυστυχῆ αὐτοκράτορα νὰ πέμ-
ψῃ αὐτῷ ὅμηρον τὸν οἶδον αὐτοῦ Μανουὴλ, ὅπερ ὁ
Ἰωάννης ἐπράξε καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἐν ἔτει
1392.

278. Μανουὴλ ὁ Παλαιολόγος (1392-1424).
Ο οἶδος τοῦ Ἰωάννου Μανούηλ, διαφυγὼν τὴν προ-
σοχὴν τοῦ Βαΐαζίτου, μετέβη εἰς Κωνσταντούπο-
λιν.² Ο δὲ Σουλτάνος Βαγιαζίτης, παροργισθεὶς ἐντεῦ-
θεν, ἐπολιόρκησε τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐπέβιλεν ὡς αὐτο-
κράτορα τὸν Ἰωάννην, οὗτον πρεσβυτέρου οὗον τοῦ
αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Α'. Ο Μανουὴλ ἀπέπλευσεν
εἰς Ἐνετίαν καὶ ἐκεῖθεν περιῆλθεν ἀπάσας τὰς αὐλὰς τῶν
χριστιανῶν βασιλέων, ζητῶν βοήθειαν κατὰ τῶν Τούρκων,

καὶ μετὰ διετῇ ἀποδημίαν ἐπανῆλθε διὰ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐπαναλαβόν τὴν βασιλείαν, ἡλευθέρωσέ τινας ἐπαρχίας ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (1424 μ. Χ.) ἐπανῆλθον τὰ δεινὰ, τὰ ἐπενεγκόντα τὴν πτώσιν αὐτῆς.

279. Παύλος οὗτος ὁ Παλαιολόγος (1424-1448). 'Ο νιὸς οὗτος τοῦ Μακονῆλ, ἀναβὰς εἰς τὸν σαρδὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔθλεπε μετὰ μεγάλης θλίψεως καὶ δυστυχίας τὴν ἐπικράτειαν σμικρυνομένην καὶ περιορισθεῖσαν τελευταῖον εἰς τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς οὖθις θρόνος ἐτελεύτησε γέρων ἐν ἑτει 1448, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ βασιλείᾳ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Οστατός τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτωρ. Κωνσταντινούπολις ὁ Παλαιολόγος. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἐδοιλώθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Τούρκων.

280. Μετὰ τὴν ἐν Ἀγρύρᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας αἰχμαλωσίαν τοῦ Βαγιαζήτου ὑπὸ τοῦ Ταμεζλάνου τὸ δσμανικὸν κράτος περιέπεσεν ἔτη τινὰς εἰς διάλυσιν καὶ ἀναρχίαν. Οἱ νιὸι τοῦ Βαγιαζήτου ἐμάχοντο πρὸς ἄλλήλους περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου, μέχρις οὗ τελευταῖον εἰς τούτων, ὁ Μωάμεθ οὗτος, ὑπερίσχυσε καὶ γενόμενος ἐν ἑτει 1413 μάρνος κύριος τοῦ θρόνου, ἀποκατέστησε πάλιν τὴν τουρκικὴν δυναστείαν εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς ἔκτασιν.

281. Μουράτης οὗτος ο'B' (1421-1451). 'Ο Μωάμεθ οὗτος ο'A' διατρίβων ἐν Ἀδριανούπολει, ἀπέθανεν αἴφνιδίως ἐξ ἀποπληξίας, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Μουράτης οὗτος ο'B'. Οἱ πόλεμοι δὲ τούτου κατὰ τῶν Οὔγγρων καὶ Ἡπειρωτῶν ἦνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἀναβάλῃ τὴν παρ' αὐτοῦ μελετωμένην πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἐν μὲν τῷ παρὰ τὴν Βάρην

μάχη, συγκροτηθείση κατὰ τὸ ἔτος 1444, ὁ καθ' ὑπερβολὴν φιλότιμος βασιλεὺς τῶν Οὐγγρῶν Β λαδίσλαυος, τρέψας εἰς φυγὴν τοὺς Τούρκους, ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Γενετσέρων κατὰ τὴν ἑρμῆν αὐτοῦ, καὶ οἱ Οὐγγροί, κυριεύθεντες ὑπὸ τῷδε μου, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ἐν δὲ τῇ Ἀλβανίᾳ ὁ Γεώργιος Καστριώτης ἡ Σκενδέρης, κατεπολέμησε γενναίως τοὺς Τούρκους περὶ τὰ 24 ἔτη, μείνας μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ (1467) ἀκτάβλητος, καὶ ὁ Μουράτης ὁ Β' ἀσθενήσας, ἀνεγόρησε πλήρης ἀθυμίας εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας ἐν ἔτει 1451, καταλιπὼν τὴν βασιλείαν τῷ σιῷ καὶ διαδόχῳ αὐτοῦ Μωάμεθ τῷ Β', τῷ μετὰ δύο ἔτη κατακτητῇ τῇ Κωνσταντινουπόλεως, ἀγοντὶ τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

282. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ἡ θεία Πρόνοια ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ ἥδη καταρρέοντος βυζαντινοῦ θρόνου τὸν τελευταῖον τοῦτον Ἑλλῆνα αὐτοκράτορα, οὐχὶ ἵνα σώσῃ τὸν θρόνον, ἀλλ᾽, ἵνα λαμπρύνῃ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἴδιου αὐτοῦ θανάτου.

283. Ὁ Μωάμεθ Β', εἰρήνην ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη, ἐνῷ ἐν τῷ καιδίᾳ ἐτρεψε πόλεμον, ποθῶν μετὰ στεναγμῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν κατάκτησιν. Ὅθεν ἀπεφασίσε νὰ κτίσῃ κατὰ τὸ στενώτατον τοῦ Βοσπόρου μέρος ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας νέον φρούριον ἀντικρὺ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὅχθης ὑπὸ τοῦ πάππου αὐτοῦ Βαΐαζίτου κτισθέντος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαρτίου τοῦ 1452 συνήχθη πανταχόθεν ἡ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ φρουρίου ὅλη, ἀσθεστος, λίθοι, ξύλα, καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος μετέβη ἐκεῖσε ἐξ Ἄδριανουπόλεως.

284. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος παρεκάλεσε τὸν Σουλτάνον διὰ πρεσβείας νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τεὺς Τούρκους τὴν φύραν τῶν ἄγρων καὶ τῶν χωρίων τῶν Κων-

σταντινουπολειτῶν. Ἄλλ' ὁ Μωάμεθ ἔδωκεν ἐναντίας διαταγῆς, καὶ ἐντεῦθεν προηλθον συμπλοκαὶ τινές. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Μωάμεθ, διέταξε καὶ κατεσφάγησαν ἀπαντες οἱ Ἐλληνες κάτοικοι τοῦ χωρίου· πιθανόν, ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν τελευταῖον τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους πόλεμον.

285. Οὐτοκατάτοι Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιόλογος, μετὰ τὴν σφραγὴν ταύτην τῶν Ἐλλήνων, κλείσας τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἐπεμψε πρέσβεις πρὸς τὸν Σουλτάνον, δι' ὧν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὰ ἔξη; «Ἐπειδὴ «προετίμησας τὸν πόλεμον παρκέας τοὺς ὄρκους, λάβε «τους τὰς συνήλικας καὶ τοὺς ὄρκους; ἐγώ ἀπὸ τοῦ νῦν «τὰς πύλας τῆς πόλεως κεκλεισμένας ἔχων, τοὺς ἔνδον «μυλάζω ὅσους ἡ δύναμις» σὺ δὲ καταδυναστεύων δυνά-
μετευς, ἔως ὁ δικαῖος κριτὴς ἀποδώσῃ ἐκάστῳ, ἐμοὶ τε «καὶ σοὶ, τὴν δικαιαίαν ἀπόρριψιν». Οὐδὲν εἰς ταῦτα ἀπήνιγτεν, ἀλλὰ ταῦτα ἐν τῷ φρουρίῳ φρου-
ρᾶν ἐκ 400 Γενιτσάρων, καὶ καθιυποθαλὸν τὰ διαπλέον-
τα τὸ στενὸν τοῦ Βιστόρου πλοιά εἰς τηλεωμήν τέλους,
ἀπῆλθεν εἰς Ἀδριανούπολιν· ναῦς δὲ ἐνετική, ἀρ-
νηθεῖσα τὴν πληρωμὴν τοῦ τέλους τούτου, κατεποντίσθη, οἱ ναῦται αὐτῆς ἀπεκεφαλίσθησαν καὶ ἐπλοιαρχος Ρικ-
κής ἀνεσκολωπίσθη.

286. Εφ' ὃν ὁ Μωάμεθ διέτριθεν ἐν Ἀδριανουπό-
λει, οἱ ὄρθιαλμοι καὶ οἱ στοχασμοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἐστραμ-
μένοι εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλειν, καὶ πρὸς δυστυχίαν τῆς
Κωνσταντινουπόλεως, προσῆλθε πρὸς τὸν Μωάμεθ ὁ Οὐγ-
γρος. Οὐρέαν δὲ, στοιχὶοῦ ἔχοντος τὸ τηλεθόλον, δι' αὐ-
τοῦ ἐσύθισθη ἀπὸ τοῦ φρουρίου ἡ Ἐνετική ἐκείνη ναῦς, καὶ
μετὰ ταῦτα κατεσκεύχεσεν ἐν Ἀδριανούπολει ἐκ
χαλκοῦ τὸ μέγιστον πυροβόλον, οὗτον γίνεται μνεῖχ ἐν
τῇ ἱστορίᾳ.

287. Ὁ Κωνσταντίνος, ἀπελπισθεὶς ἀπὸ πάσῃς ἐξωτερικῆς βοηθείας, ἡγεμονεῖτο δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος εἰς προπαρασκευὴν τῶν μέσων τῆς ὑπερβασίσεως. Ἀλλὰ δυστυχώς ἐχριθμός τῶν ἐν τῇ πόλει ὀπλισμένων στρατιωτῶν, ἀνεργόμενος εἰς 6,000 Ἐλληνας καὶ 3,000 ξένους, δὲν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν τειχῶν αὐτῆς, ὃν ἡ περίμετρος δὲν ἦτο μικροστέρα τῶν 110 σταδίων, ἤτοι τριῶν περίπου ὥρῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ μείνῃ μυττικὸς ὁ ἀριθμὸς τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως. Μετὰ μακρὰν δὲ διάσκεψιν ἀπερχούσθη νὰ παραταχθῇ τὸ στράτευμα ὅπισθεν τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ Ἰνστιτούτου ἴστατο περὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Θωμανοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ λιμένος ὁ ἀσχιναύριος ἢ μέγας Δούζ Λαούκας Νοταρᾶς. Ὁ αὐτοκράτωρ μὴ ἔχων ἵδια πυλεμικά πλοῖα, κατέτυε πάντα τὰ κατὰ τύχην ἔκει εὑρεθέντα ἢ εἰσπλέοντα πλοῖα, καὶ ἡττάλισε προσέτι τὴν εἰσοδον τοῦ λιμένος διὰ παχείας καὶ ἱσχυρά; σιδηρᾶς ἀλύσεως; ἔνδοι δὲ τῆς ἀλύσεως ταύτης παρετάχθη ὁ μικρὸς τῶν πολιορκουμένων στόλος, ἀποτελούμενος ἐκ 14 πλοίων καὶ δύο κατέργων γενουητικῶν.

288. Τὴν παρασκευὴν μετὰ τὸ Ηλικα, 6 Ἀπριλίου 1453, ἐνεργήσθη ὁ Μωάμεθ πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔφορος πρότερον ἐπὶ τῶν πεδιάδων τῆς Ἀδριανούπολεως, ἐξήτασε τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ εὗρεν ὅτι ἀπετελεῖτο οὗτος ἐκ 258,000 ἄνδρων· τὴν 15 δ' Ἀπριλίου συνηθροίσθη καὶ ὁ στόλος τοῦ Σουλτάνου ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀποτελούμενος ἐκ 420 πλοίων, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρνησθρίσκου Βουλγάρου Βαλτάσοργλου. Ἡ πρώτη τῶν πολιορκούντων προσβολὴ κατὰ τῆς πόλεως ἐγένετο ἐκ μέρους τῆς ξηρᾶς ὑπὸ 14 λαγονοστοιχιῶν· ἡ γῆ δ' ἐσείστη

ὑπὸ τοῦ μεγίστου τηλεβόλου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας διερράγη τοῦτο καὶ ἐφόνευτε τὸν κατασκευάσαντα αὐτὸν τεχνίτην.

289. Βλέπων δ' ὁ Μωάμεθ ὅτι διὰ μόνης τῆς ἀπὸ ξηρᾶς πολιορκίας δὲν ἤδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, μετεῖδεσσε ἐν μιᾷ νυκτὶ διὰ δοκῶν ἡλειμμένων διὰ λίπους 80 πλοΐαν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς τοῦ Βασπόρου εἰς τὸν λιμένα, ὑπ' αὐτὰ τὰ τείχη τῆς πολιορκουμένης πόλεως, πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν καὶ μέγαν τρόμον τῶν πολιορκουμένων, καὶ ἥδη μετὰ 49 ἡμερῶν ἀπὸ ξηρᾶς πολιορκίαν ἤρξατο καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Θαλάσσης. Τότε ὁ Μωάμεθ σεβόμενος τὴν ἀνδρίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ἔπειμψεν αὐτῷ πρέσβεις τῇ 26ῃ Μαΐου τοῦ 1453 ἔτους παρακινῶν αὐτὸν νὰ ἀπέλθῃ μετὰ τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν θησαυρῶν τῆς πόλεως εἰς Πελοπόννησον, ἢ ὅπου ἀλλοῦ θέλῃ. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντίνος ἀπέρριψε τὰς προτάσεις τοῦ Μωάμεθ.

290. Ὁ Σουλτάνος τελευταῖον μετὰ 58 ἡμερῶν τακτικὴν πολιορκίαν καὶ πολλὰς ἐφόδους καὶ μάχας, τὴν 27 Μαΐου ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν σωμάτων, ὅτι τὴν νύκτα τῆς 28 πρὸς τὴν 29 Μαΐου ἔμελλον νὰ ἐπιχειρήσωσι γενικὴν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἔφοδον κατὰ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀπας ἐ τουρκικὸς στρατὸς ἦτο παρεσκευασμένος καὶ παρατεταγμένος πρὸς τὴν ἔφοδον.

291. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος προέτρεψε τοὺς στρατηγοὺς καὶ προκρίτους νὰ ἀντιστῶσι γενναίως πρὸς τὸν ἔχθρὸν εἰπὼν μετὰ δακρύων... «Εἰς τὰς διμετέρας »χειράς παραδίδωμι τὸ τεταπεινωμένον σκῆπτρον καὶ τὴν »περιόδον ταύτην βασιλίδικα τῶν πόλεων, τὴν πόλιν τοῦ »μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡτις ἔστιν ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ χαρὰ »πάντων τῶν Ἑλλήνων». Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ αὐτοκράτ-

τορος τοσοῦτον συνεκίνησαν τὰς ψυχὰς, τοσοῦτον ἔξέκαυσαν τὸ θάρρος καὶ τὴν τέλμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε πάντες ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος μετὰ δακρύων ἀνεβόκαν «Ἄποθάνωμεν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν». Μετὰ δὲ ταῦτα μετέβη ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σορίας καὶ ἐκοινώνησε τῶν θείων μυστηρίων, καὶ περὶ πρώτην ἀλεξιρροφωνίαν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ θέσιν παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀγίου Τρωμανοῦ, περὶ δὲ τὴν δευτέρην ἀλεξιρροφωνίαν τῆς 29 Μαΐου 1453 ἤρξατο ὁ δεινὸς ἄγων, ὅστις ἐγίνετο ἐκατέρωθεν μετὰ πολλῆς ἀνδρίας καὶ καρτερίας. Ως δὲ διέλαμψεν ἡ ἡώρα, ἐφάνη ὀλόκληρος ἡ πόλις περιεζωσμένη ὑπὸ τῶν Τούρκων μάργιστος δὲ κρότος, ὀργάνων, πολεμικῶν σκληρίγγων, κεράτων καὶ τυμπάνων, ἀναμειμηγμένων μετὰ κραυγῶν ἵστημάτων καὶ ἀλαλαχυμάν, ἡρούσθη κύριλλεν, καὶ ἀπασαιτία κανονοστοιχίαι τῶν πολιορκητῶν ἐπυροβόλουν συγχρόνως, καὶ ἤρξατο πανταχόθεν ἡ ἔροδος ἀπό τε γῆς καὶ ἀπό θαλάσσης. Δύο ὥρας ἐμπάνετο ἥδη ἡ μάχη, καὶ ὁ ἔχθρος οὐδεμίκιν ἐποίει πρόδον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ τῶν Γενουνιτῶν ἀρχηγὸς Ἰωάννης Λόγγος ὁ Ἰουστινιανὸς, διορίσει προστάτορα, δηλαδὴ φρούραρχον τῆς πόλεως, λαβὼν πληγὴν βέλους, ἦ σρχίσεις πυροβόλου κατὰ τὸ σκέλος, μηκροψυχεῖ, καὶ ἐγκαταλιπών τὴν θέσιν αὐτοῦ φεύγει. Εἰς μάτην προσεπάθησε νὰ ἀναχαιτίσῃ αὐτὸν ἐ αὐτοκράτωρ εἰπὼν «ἡ πόλις εἰς χεῖράς σου ἐστίν ἵνα λυτρώσῃς αὐτήν». Οἱ Ιουστινιανὸς περάσας εἰς τὸν Γαλατάν, ἀποθνήσκει ἐκεῖ ἐκ τῆς πικρίας καὶ περιφρονήσεως.

292. **Ἀλώσις Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων** (29 Μαΐου 1453 ἡμέραν Τρίτην). Οἱ Γενουνῆται ἰδόντες τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν φεύγοντα, ταράττοντας καὶ αὐτοὺς καὶ ἴνχιχωροῦσιν οἱ δὲ Γενίτσαροι ἤ-

δόντες τὴν σύγχυσιν τῶν πολιορκουμένων, εἰςεπήδησαν
ἔνδον καὶ ἐνεβίντες; ἐπὶ τοῦ τείχους ἐρόνευσαν ὅσους ουν-
απάντων, καὶ ἦτη πρωτοβάλλουσαν κατὰ τὰ νῶτα τοῦς;
περὶ τὸν χιτώναράτορα. 'Ο χιτώναράτωρ ξιφάρης τότε δρυμᾶ
ἔριππος κατὰ τοῦ εἰσωθουμένου τοιχειών σμάνους, πα-
ρακαλεῖνται τούς; ὅποι μάναι τῶν ὑπασπιτῶν αὐτοῦ, οἱ-
τινες; καὶ κατοι πίστευον περὶ αὐτῶν ἄλλ' οἱ Τούρκοι
εἰσωθεῖσαν πανταχόθεν περιεισιλωταν αὐτόν. 'Ο δὲ
Κωνσταντίνος, χποκαρύδων μαχλόπενος, καὶ οὐδεμίαν πλέον
βλέπων ἐλαῖσι σωτηρίας, στρέψει τὸ τεθωλωμένον αὐτοῦ
βλέμμα περὶ ἔναντον καὶ ἴδωι τοὺς ὑπασπιστὰς αὐτοῦ
θυντακοντάς, ριζίσαντος δὲ μὴ συλληρθῆ ζῶν, κρατῶν
τὸ ξίφος; καὶ τὴν ἀπειλὴν «δέν εὑρίσκεται, εἰπε, χριστε-
νός τις νὰ λάθῃ ἡπ' ἐμοὶ τὴν κερχλήν»; Τότε Γενίτσα-
ρος τις ἐρόνευσεν αὐτὸν καὶ ἀρητεῖν ἐισὶ κατακείμενον.
Μετὰ δὲ ταῦτα, διεκορπιεθέντες οἱ Τούρκοι εἰς τὴν πό-
λιν, καὶ ριζίσαντος δὲν ὑπῆρχον ἐντὸς τῆς πόλεως 50,
000 ἄνδρας, ἐργασισταν περὶ τοὺς 8,000 χριστιανούς.
Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ
καὶ ὁ Σουλτάνος, ἀποβάλλων πάσταν ὑποψίαν, εἰσῆλ-
θεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῶν ὑπασπιτῶν
αὐτοῦ καὶ στρατῶν, παντοπευσομένων καὶ ἀκολουθούντων
διπλορόμων, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν 'Αγίαν Σοφίαν καθιέ-
ρωσεν αὐτὴν διὰ προσευχῆς Τούρκου ιερέως εἰς ταφίουν,
καὶ ἔκτοτε διατηρεῖται ὡς τοιούτον. Ἐξελθὼν δὲ τοῦ
ναοῦ ὁ Μωάμεθ ἐζήτησε τὸν μέγαν Δούκα Νοταράν, συλλη-
φθέντα αἰγαλώποτον, καὶ ἠσθίησεν αὐτὸν περὶ τῆς τύρης
τοῦ αὐτοκράτορος; Κωνσταντίνου, δὲ Δούκος ἀπάντησεν διτ
ἡγρόνοι. Αποσπαθέντες τότε ἐκ τοῦ μέσου τοῦ στρατοῦ δύο
Γενίτσαρους, ἐκεῖσιώσαν δὲ αὐτοὺς ἀπέκτειναν τὸν αὐτοκρά-
τορα, καὶ διεταχθέντες ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ, ἀπέλοψαν καὶ
ἔστησαν τὴν κερχλήν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Αὐγουστείου κίονος,

ἔγ' οὐ πέταχτο ἡ γαλεηνή εἰλὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐστεθειμένη μέχει τῆς ἑσπέρας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκδείριξ αὐτὴν καὶ προχειρίσας τὸ δέρμα αὐτῆς, ἐπειψόμενης πανταχοῦ πεσειδε.κνύνων τὸ τῆς νίκης αὐμένον. Τὴν δ' ἐπιστῆται ὁ Μαρίμεθ ἐτειψόμενος τὸν Δήμιον, σττις ἀπέταχε τὰς κερτλίκας τῶν οἵων τοῦ Νοταρᾶ πρὸ τῶν δημάτων τοῦ πατρὸς, ἐπιφωνοῦντος τὸ «Δίκαιος εῖ, Κύριε» καὶ τελευταῖον ἀπετέλη καὶ τούτους ἡ κερτλή καὶ ἐπετεν ἐπὶ τῶν σφραδιάζοντων πτωμάτων τῶν οἵων αὐτοῦ.

293. Τοιούτον ὑπῆξε τὸ δυστυχές, ὅλλα ἔνδοξον τέλος; τῆς ὑπεριχίλιετοῦς Βυζαντινῆς ἢ Ἑλληνικῆς αὐτοχρονικής καὶ τοῦ ἐνδιδούτατου τελευταίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοεράτορος; Καν σταυτίνου Παλαιολόγου, τοῦ Διαγάστη, πεσόντος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς πόλεως ταντης ἐν ἡλικίᾳ 49 ἑτῶν, τοιών μηνῶν καὶ ἡμερῶν εἴτε στη τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1453 ἡμέραν Τρίτην, οἵτις δικαίως θεωρεῖται ὡς ὀπορράς ἡμέρα ὑπό σημπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ζ.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ
ΓΗΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΗΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821
(1453—1821 p. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

294. Η Ιολετοκή Τούρκων κατακτητῶν. Ο Μωάρεθ δέ Β' ἔδωκεν ὑπότιχειν εἰς τοὺς γριστιανούς; περὶ ἀσφαλείας ζωῆς, θρησκείας καὶ ἴδιοκτητιάς ὑπὸ τὸ σχῆτρον αὐτοῦ, καὶ ὅμως οἱ κατακτηταί Τούρκοι δὲν πεσε-

ωρίζοντα εἰς τὸ νὰ κυριεύσωσι πόλεις καὶ χωρία, ἀλλὰ πχρεῖτρέποντο εἰς φοβεράς κατὰ τῶν Ἕλλήνων καταπίεσις, αἵτινες καθίστανται τὴν δουλείαν αὐτῶν ἀφόρητον, καὶ ἐπέβαλλον τὸν φόρον τοῦ αἴματος (πατέδομαί ὡματα)· ήρπαξον δηλαχθὴν Ἕλληνόπαιδας, καὶ ἀνχτρέφοντες ἐν τῷ ἴσλαμισμῷ, κατέταττον αὐτῶν εἰς τὸ ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ὁρχάνου σχηματισθὲν φοβερὸν τάγμα τῶν Γενιτσάρων· ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ συστάσεως τοῦ τάγματος τῶν Γενιτσάρων ἐπὶ Ὁρχάνου (1326) μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ (1826) ἔννορπάγησαν 500,000 Ἕλληνοπαίδων. Αλλ' ἔκτος τούτου ὁ ἔγγονος καὶ δεύτερος διάδοχος τοῦ κατακτητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σουλτάνος Σελίμης ὁ Α', ἅρξας ἀπὸ τοῦ 1512 μέχρι τοῦ 1520, διέταξε τὴν μετατροπὴν τῶν χριστιανικῶν νυχῶν εἰς τσαμία ἢ τὴν κατεδάφισιν αὐτῶν, ἐπιτρέψας μόνον εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐπισκευάζωσι τὰς κατεδαφισθείσις ἐκκλησίας καὶ ἄλλας ἐκ ζύλου καὶ οὐχὶ ἐκ λίθου.

295. Δυστυχήματα Ἕλληνων ἐκ τῶν Τούρκονετεικῶν πολέμων (1470—1715). Μέγιστα δὲ δυστυχήματα ὑρίσταντο οἱ Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν πολέμων, οὓς διεξῆγον οἱ Ἐνετοί καὶ Φράγκοι ἡγεμόνες πρὸς τοὺς Τούρκους, καθ' ὃν συμμαχοῦντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τῶν ζένων χριστιανῶν, ὁσάκις μὲν οὗτοι ἡτῶντο ἐπασχον τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁσάκις δὲ ἐνίκων, οὐδεμίαν ἐλάμβανον οἱ Ἕλληνες βελτίωσιν τῆς τύχης αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ Σελίμου τοῦ Β', δοτις ἐν ἔτει 1571 ἐκυρίευσε τὴν Κύπρον καὶ ἐπολιόρκησε τὴν Ναύπακτον, 200 Ἐνετικὰ καὶ τινὰ ἄλλα χριστιανικὰ πλοῖα, ἐν οἷς ὑπηρέτουν πλεῖστοι Ἕλληνες, συνῆψαν τὴν 7 Οκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὴν περίφημον ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν πρὸς 300 τουρκικὰ πλοῖα, καθ' ἣν κατὰ πρῶ-

τον συνετρίβη ή ναυτική τῶν Ὀθωμανῶν δύναμις. 'Αλλ' ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Δ' οἱ Τούρκοι ἔκυρεσσαν ἐν ἔτει 1670 καὶ τὴν Κρήτην μετὰ τριακονταετῆ πέλεμον, καὶ ἀπασχισθεῖσαν αἱ Ἑλληνικαὶ χώραι περιῆλθον εἰς τὴν ἔκουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν. Καὶ ἀνεφάνη μὲν κατὰ τὰ ἔτη 1685 καὶ 1686, ἐπὶ τῆς βχούλείας τοῦ αὐτοῦ Σουλτάνου, ἔνδοξός τις στρατηγὸς τῶν Ἐνετῶν, ὁ Μαροζίνης, δόστις βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων, κατεκτήσατο ἀπεισαν τὴν Πελοπόννησον, πλὴν τῆς Μονεμβασίας, καὶ ἔκυρεσσεν ἐν ἔτει 1687 καὶ τάς 'Αθήνας μετὰ σπουδαίαν πολιορκίαν, καθ' ἣν δυστυχῶς κατεστράφη καὶ ὁ Παρθενών ἐν τῇ 'Ακρόπολει ὑπὸ σφρίξ ἐνετικῆς, φρίθείσης ἐκ τοῦ μυνημένου τοῦ Φιλοπίπου εἰς τὴν 'Ακρόπολιν καὶ ἀναφλέξασης τὴν ἐν τῷ Πραθενῶν πομποθήλην· ἀλλὰ καὶ ταύτης ἀπεστεγήθησαν οἱ Ἐνετοί ἐν ἔτει 1715 ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου 'Αχμέτ τοῦ Γ', καὶ ἔπειτα μέχρι τῆς Ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 δὲν ἦσαν κύριοι, εἰμὲν μόνον τῶν Ιονίων νήσων ἀπασαι δ' αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ πόλεις περιελήφθησαν εἰς τὸ διθωμανικὸν κράτος.

296. Δεξιώσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Εθνούς. 'Αλλ' οὔσον διεθερία καὶ ἀν ὑπῆρξεν εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ζωὴν ἡ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καταπίεσσις δὲν ἐπήνεγκεν ὅμως καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς· Η Ἐλλὰς διεσώθη διὰ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς θρησκείας, τῆς ἀθανάτου αὐτῆς γλώσσης καὶ διὰ σιτιστῶν ἐθνικῆς διοικήσεως· Ο κατακτητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Μωάμεθ ὁ Β' μετέβαλε μὲν τὴν 'Αγίαν Σοφίαν καὶ πολλὰς λαμπρὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας εἰς διθωμανικὰ τεχμῖς ἀλλ' ἐχορήγησεν εἰς τὸν κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ προχειρισθέντα Πατριάρχην Γεώργιον Σχολάριον τὸν Γενναδίον προνόμια τινα, δι'

ῶν κατέστησεν αὐτὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

297. 'Αλλ' ἐκτὸς τῆς θρησκείας καὶ ἡ ήμερη εξαρτησία τῶν Ἑλληνικῶν τενὸν χωρῶν ἐπὶ τουρκοχριστίας ἔτισε τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Τούροι δὲν ἦσαν ἡδυκήθιτεν νὰ καθυπιτάξων ἐντελῶς ἀπότις τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Οἱ κάτοικοι τῆς Μήνης, καὶ ἐπὶ ἐνετοχριστίας καὶ ἐπὶ τουρκοχριστίας, διερύλαχαν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν ἀνεξχρηστίαν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1670 ἔλαθον περὶ τοῦ Βεζύρου Μινσταρφά Κιοπριλῆ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διοικᾶται ὑπὸ ἐγχωρίου ἡγεμόνος.

298. 'Αλλ' ἐκτὸς τῆς Μήνης, καὶ οἱ ἀματωλοὶ τοῦ Πίνδου, τῶν Ἀγράφων, τοῦ Όλύμπου καὶ τοῦ Παλίου ὅρου; διετήρουν τὴν ἀνεξχρηστίαν αὐτῶν. Οἱ τοιωταὶ δὲ ἡρωῖτεροι ἀνδρες ὡνταρίζουντο Κλέπτας, τουτέστιν ἄνδρες γενναῖοι (τελληκάρια), μὴ διποτεσσόμενοι εἰ: ξένον ζυγόν. Καὶ αἱ μετανατεύσεις δὲ πολλῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀλωτὸν τῆς Καυσταντινουπόλεως ἀνεζηπήστεν τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐν τῇ Δύσει καὶ ἐνίως ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πολλοὶ δὲ Ἑλληνόπαιδες, ἐπανεγγένεοι ἐκ τῆς Ἰταλίας, δου ημετέβασιν ποός σπουδὴν τῆς ἵπτρικῆς, ἐρείλκουν διὰ τῶν εὐγενῶν αὐτῶν τρόπων τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Τούρκων μεγιστάνων καὶ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἐχρησίμευον κατόπιν ὡς διεομηνεῖς ἢ γραμματεῖς ἀπὸ τῶν μέστων πρὸ πάντων τῆς 17ης ἑκατονταετορίδος ἴδιασταν οἱ Τούρκοι τὸ ἔξιωμα τοῦ μεγάλου Διερμηνείως, εἰς 8 πρῶτος ἀνήλθεν δὲ πριστάθιος φίλος τοῦ μεγάλου Βεζύρου Ἀχμέτ Κιοπριλῆ Παναγιώτης Νικούσης, δοστεῖς ἐβελτίωσε τὴν τύχην τῶν χριστιανῶν μετ' αὐτὸν δε δὲ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, δέξας ἀπορρήτων, δοστεῖς διέτων λίγην ἐπιδεξίως τὰ ἔξωτερικά τῆς Τουρκίας πράγματα, ἐβελτίωσε τὰ μέγιστα καὶ τὴν θέσιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

*Επανάστασις τοῦ 1769.

299. Οἱ Ἑλληνες, οὐδέποτε ἀποβιλόντες τὴν ἐλπίδα τῶν νῦν ἀνακτήσων τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἔστρεφον ἀκαταπάντως τὰ βλέμματα αὐτῶν πρὸς τὴν ὁμόδοξον Ῥωσίαν, ἡτις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Πέτρου τοῦ μεγάλου συνέλαβε τὴν ιδέαν τῆς κατακτήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐκδιώξεως τῶν Τούρκων. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον οἱ Ῥωσοι εἶδεν/οντο προθύμως τοὺς εἰς Ῥωσίαν γάριν ἐμπορίου μεταβαίνοντας. Ἐλληνες, εἰς οὓς παρεῖχον πολλὰ ὠρελήματα, καὶ πολλοὺς αὐτῶν κατέτατον ἐν τῇ στρατιωτικῇ καὶ πολιτικῇ τῆς Ῥωσίας ὑπηρεσίᾳ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ηὔτρου τοῦ Μεγάλου ἀνέβη εἰς τὸν ῥωτούχον θρόνον ἡ μεγαλορυής Αἰκατερίνη Β', ἡτις ἔξακολουθοῦσα τὸ σχέδιον τοῦ προκατόχου αὐτῆς, ἐπεμψεν εἰς τὸ Οἴτυλον τρία ῥωσικὰ δίκροτα καὶ τρεῖς φρεγάτας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ εὐνοούμένου αὐτῆς Θεοδώρου Ὁρλώφ, καὶ διήγειρεν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Τούρκων τοὺς ἀνδρεῖους κατοίκους τῆς Μάνης, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας καὶ Κρήτης, καὶ τὸ κίνημα ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ Καλάδρυτα, τὰς Πάτρας καὶ τὸ Μεσσολόγγιον· μοῖρα δὲ τοῦ ῥωσικοῦ στόλου κατέλαβε τὸν Ηὔτον, καὶ οἱ ἐπαναστάται ἐπολιόρκησαν καὶ τὴν Τρίπολιν. Ἀλλ' ἡ πολιορκία αὕτη ἀπέτυχεν ἐκ τῆς ἐπελθούστης ἐπικινούριας 1000 ἀλθενῶν ἵππων, οἵτινες ἔνωθέντες μετὰ τῶν ἐν Τριπόλει Τούρκων, διεκυθύνθησαν πρὸς τὴν Κορώνην, καὶ κατακόψαντες κατὰ τὸ στενόν τοῦ Νησίου 400 Μανιάτας, γενναίως ἀγωνισθέντας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μαυρομιχάλην, πατέρα τοῦ Ηερόμυ-

31

πετ, δν συνέλαβον αἰχμάλωτον, ἡνάγκασαν τὸν Ὁρλώφ νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Πύλου, προσλαβόν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Μπενάκην, τὸν Παπάζογλουν, τοὺς ἐπιτκόπους Μεθώνης, Κορώνης καὶ Καλαμῶν καὶ τινας ἄλλους "Ελληνας ἔει τῶν μετ'" αὐτοῦ συναγωνισθέντων, καὶ ἡγάθη μετὰ τοῦ λοιποῦ ῥωσσικοῦ στόλου, ὅστις ἀνέμενεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐλριστῶνος.

300."Η ἐν Τζεσμὲ ναυμαχίᾳ (7 Ιουλίου 1770).¹ Ο "Αγγλος οὗτος ναύαρχος διηνούθη τότε πρὸς τὸν παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μυκάλης στενὸν ὅξμον Τζεσμὲν, τὸν διαχωρίζοντα τὸν Χίον ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς Ἀστας, δῆπου εὑρίσκετο ὁ πολυάριθμος τουρκικὸς στόλος καὶ πειρατῶδης ἦρχατο τὸν νύκτα τῆς 6 πρὸς τὸν 7 Ιουλίου 1770 ναυμαχία, καθ' ἣν ὁ ῥωσσικὸς στόλος, ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς, ἔπειμψε κατὰ τοῦ τουρκικοῦ στόλου πλοῖα πυρπολικά, ἐφ' ὃν ἐπέβαινον "Ελληνας νησιῶται τοῦ ἀρχιπελάγους ὑπὸ ξένους ἢ ιωμαχτικούς, καὶ κατέκαυσε τὰ τουρκικὰ πλοῖα ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ δῆμῳ 'Αλλ' ὅσοι τῶν Τούρκων ἐσάθησαν ἐπὶ λέμβων εἰς τὴν ξηρὰν, ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν μανίᾳ καὶ ἀγανακτήσει ἐνοιήθησαν μετὰ τῶν ἀτάκτων στρατιωτῶν τῆς Σμύρνης, κατέστρεψαν πλῆθος Ἐλλήνων. Εἰς μάτιν οὗτοι ἐζήτησαν βοήθειαν περὶ τοῦ ῥωσσικοῦ στόλου· ἡ Ὁρλώφ ἀνεγκώρησεν εἰς Ἰταλίαν καὶ ὁ Ἐλριστών ἤνεκλήθη εἰς Ἀγγλίαν, φρεσάδ' ὑπῆρχεν ἡ ἐκδίκησις τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ἐλλήνων μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ῥωσσικοῦ στόλου.

301. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ θλιβερὸν τέλος τῆς διά-ῆς αὐτοκρατείρες τῆς "Ρωσσίας Αἰκατερίνης Β'" ὑποκινηθείσης Ἐλληνικῆς ἐπαναστάτεως ἐν ἔτει 1769. Ἄλλα καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτης αὕτη δὲν ὑπέκρυπτε τὸ σχέδιον αὐτῆς τοῦ νὰ θέσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἔγγονον αὐτῆς Κωνσταντίνον, ὅστις

έφερεν όνομα προσηγένες τοῖς Ἑλλησιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐνδύεται τοῦτον ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν, ἐφιλοξένως ἐν τῷ κράτει καὶ τῷ στρατῷ αὐτῆς πάντα Ἑλληνα φυγάδες, καὶ ἐπροστάτευε τοὺς ἐν ἐται 1779 γνωστὰς τοῦ ἀρχιπελάγους, γοργήσασα εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι ρωσικὴν σημαίαν, ὅπερ τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλούτου τῶν Ἑλλήνων.

302. Αλη Πασᾶς. Ο διορισμὸς τοῦ αἰμοβόρου Ἀλεξανδροῦ Αλη Πασᾶ, φοβεροῦ ἀλλοτε ληστοῦ, εἰς τὴν θέσιν τοῦ διοικητοῦ τῆς Ἡ πετρού, ἐδείνωσε τὴν θέσιν τῶν Ἑλλήνων. Ο Βεζύρης οὗτος τῶν Ἰωαννίνων καὶ Τρικκάλων, ἔχων μηχιμώτατον στρατὸν 10—12,000 ἀνδρῶν καὶ ἀπειρούς πλούτην ἐξ ἀρπαγῶν καὶ κλοπῶν, ἐκράτει διὰ τοῦ φόβου ὑπὸ τὸν τυρχννικὸν αὐτοῦ ζυγὸν 2,000,0000 Ἀλεξανδροῦ, Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ μόνοι οἱ Σουλιώται διέσωζον ἔτει αὐτονομίαν τινὰ ἐν Ἡπείρῳ, καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ρωσίας Β' καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τινῶν ἀρχηγῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρούτσου, προσέβαλον καὶ ἐνίκησαν τὸν Ἀλεξανδρὸν στρατὸν τοῦ Αλη Πασᾶ. Μετὰ δὲ τὴν νίκην ταύτην, ὑπογραφεῖσης ἐν Ἰασίῳ μεταξὺ Τούρκιας καὶ Ρωσίας εἰρήνης, οἱ μὲν Σουλιώται ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἀπότομα αὐτῶν ὅρη, οἱ δὲ κλέπται εἰς τὰ κρησφύγετα αὐτῶν, καὶ δὲ Ἀνδρούτσος, Σιτήσας νὰ διέλθῃ διὰ τῆς Ἐνετίας, παρεδόθη εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ καθείρθη ἐν ταῖς εἰρκταῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δῆπου μετ' ὀλίγον ἀπειώσεων.

303. Ανανέωσες πολέμου Σουλιωτῶν κατὰ Αλη Πασᾶ. Ο Αλη Πασᾶς ἦτης ἐν ἐται 1788 ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν, καὶ εἰς μάτην μεταχειρισθεὶς τὴν πονηρίαν, δημιώς καθηποτάξῃ αὐτοὺς, ἐθέδισε μετά

πολλῶν χιλιάδων Τουρκαλβανῶν κατὰ τοῦ ὑπὸ βράχων καὶ δεσμῶν προστατευμένου Σουλίου τὴν 20 Ιουνίου τοῦ 1792· οἱ δὲ Σουλιώται ὑπὸ τὸν Τζαβέλαν καὶ Βότζαρην, 1300 τὸν ἀστιθμὸν, ἐκπέμπουσιν ἔκειθεν φονικώτατον πῦρ κατὰ τῶν Ἀλεξανδρίνων, καὶ αὐτοὶ δ' αἱ γυναικίς, αὐτῶν, ἔχουσαι ἀρχηγὸν τὴν σύζυγον τοῦ Τζαβέλα Μόσχον, παρορμῶσι τοὺς ἀνδρας, αἰτινες ἔτρεψαν εἰς ἀτακτον φυγὴν καὶ ἡνάγκασαν τὸν Ἀχλῆ παταν νὰ καταρύῃ εἰς τὰ Πισσώνια, διπόθεν συναῳδόγρασε πρὸς τοὺς Σουλιώτας εἰρήνην, ήτο ἐτήρησε πιστῶς ἐπὶ ἐπιτασίᾳν. Ἀλλ' ἐν ἔτει 1800 ἐπανῆλθε μετὰ 20.000 ἀνδρῶν κοὶ περιεκκλωσε τὸ Σουλίον πανταχόθεν. Μετὰ μακροὺς δὲ καὶ αἰματηροὺς ἀγῶνας, ἀφοῦ οἱ Σουλιώται κατεστενοχωρήθησαν ἐπὶ τοῦ ἔηροῦ καὶ στενοῦ αὐτῶν ἀσύλου, στρεούμενοι ἐπὶ 7 ἡμέρας ὕδατος, ὑπέγραψαν τὴν 12 Δεκεμβρίου 1803 μετὰ τοῦ Βελῆ, μίον τοῦ Ἀχλῆ παταν συνθήκην, δι' τῆς ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσιν ἀνενόχλητοι μετὰ τῶν δύπλων καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ἀλλ' οὐ Ααλῆ πατᾶς, ἀθετήσας τὴν συνθήκην, προσθάλλει τοὺς ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ζελδόγχου Σουλιώτας μετὰ 4,000 Τουρκῶν καὶ ἴσχυροῦ πυροβολικοῦ. Μετὰ αἰματηρὰν δὲ συμπλοκὴν ἔχοντα Σουλιώτεςαι, κρατούσαι ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὰ ἔκυπταν τέκνα, ἀπελπισθεῖσαι φίπτουσιν αὐτὰ εἰς τὴν βάραθρον, καὶ αὗται κρατούμεναι ἀπὸ τῶν χειρῶν, ἐσχημάτισαν νεκρῶσιμον χορόν, εἰς οὖν καθ' ἔκάστην στροφὴν ἀνὰ μία Σουλιώτισα ἀποσπωμένη, ἐκρημνιζετο εἰς τὸ βάραθρον καὶ ἀπέθηκεν, ἵνα μὴ παραδοθῇ ζῶσα εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τουρκαλβαιῶν. Μόλις δ' 150 ἐκ τῶν εἰς Ζαλόγκον καταρυγόντων Σουλιωτῶν διετώθησαν μετὰ τοῦ Βότζαρη εἰς Πάργαν, προστατευομένην ὑπὸ τῆς ἡωσικῆς σημαίας, ἀπαντες δ' οἱ λοιποὶ κατεσφάγησαν ὑπὸ τοῦ Ἀχλῆ παταν.

304. ΕΠΙΓΥΓΧΣ ΟΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ. Ἐνῷ ἐποκολούθουν ἔτει
οἱ ἡρωῖαι ὄγκων τῶν Σουλιωτῶν πρὸς τὸν Ἀσλῆν πα-
σᾶν, ὁ μεγαλεπήθολος; Τὸ γά τοι Φερραῖος, γεννηθεὶς
κατὰ τὸ ἔτος 1755 ἐν Βαλεστίνῃ τῇ; Θεσσαλίας, καὶ
εὐρεῖας λαβῖων γνώσεις ἐν Εὐρώπῃ, ἀπηνθυνεν ἐν ἔτει
1798 ἐκ Βιέννης τοὺς ἐνθουσιώδεις ἐκείνους στίχους:

κ'Ω; πότε παλληκάρια νὰ ζώμεν στὰ στενὰ

«Στοὺς βράχους σὰν λιοντάρια σταῖς τρύπαις στὰ βου-
νὰ», δι' ὧν περάριμα τοὺς ὄρεσθίους ἀρματωλοὺς καὶ
κλέπτας νὰ ἐνωθῶσι καὶ νὰ κατέλθωσιν εἰς τὰς πεδιά-
δας, δπως ἀνακτήσωσι τοὺς ἄγρους; καὶ τοὺς τάφους τῶν
πατέρων αὐτῶν. Πρὸς διευεόλυνσιν δὲ τῆς ἐπιτυχίας
τῆς; ἐπαναστάτεως, κατέθη ἐκ Βιέννης εἰ; Τερ-
γέστην, ίνα μεταβῇ εἰς Ἐνετίκην καὶ συνεννογθῇ μετὰ
τοῦ στρατηγοῦ τῆς; Γαλλικῆς δημοκρατίας Ναπολέοντος
πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἐλλάδος· ἀλλὰ συλληφθεὶς καὶ
ἀπαγγείλης εἰς Βιέννην, περεδόθη εἰς τὴν τουρκικὴν ἀρχὴν
καὶ ἐθικνατώθη ἐν Βελιγραδίᾳ τῆς Σερβίας ἀνα-
κράζων· «οἱ Ἐλληνες θέλουσι ποτε ἐκδικηθῆ τὸν θάνα-
τόν μου».

305. ΕΠΕΛΕΚΗ ΕΣΧΕΡΕΚΗ (1814). Ὁλίγοι τινες
φιλοπάτριδες Ἐλληνες ἐν Ὀδησσῷ, λαβόντες τὴν πρώ-
την ὥθησιν ἐκ τῶν ἐν Ηστρουπόλει ἐπιφράνων Ἐλλήνων
Ίωάννου Καποδιστρίου καὶ Ἀλεξάνδρου
Τυψλάντου, ἰδρυσαν ἐν ἔτει 1814 Ἐται-
ρίκην μυστικὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Φιλικὴ Ἐταιρία,
ἥς σκοπὸς ἡτοί ἡ διάδοσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς παιδείας
καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους πρὸς
παρασκευὴν αὐτοῦ εἰς γενικὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἐπανά-
στασιν.

306. ΚΑΤΗΣΤΡΟΦΗ ΑΣΛΗ ΕΠΑΣΩ. Ὁ τύραννος
οὗτος ζητήσας νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς Πύλης, δπως

ἀνετώτερον καὶ πρὸς ἵπιον ὄφελος καταθλίβη καὶ ἔξοδο-
θρεύῃ τοὺς γριζτικνούς, προσεβλήθη ὑπὸ τῶν τουρκιῶν
στρατευμάτων, καὶ ἀπεκλεισθη ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῶν
Ἰωαννίνων μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ θησαυρῶν αὐτοῦ. Έκεῖ
δὲ περιελθὼν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν ἔνεκα τῆς ἀ-
λώσεως τοῦ φρουρίου ὑπὸ τοῦ Χουρσήτ πασᾶ ἀδία
προδοσίας τοῦ φρουράρχου αὐτοῦ Χαρῆς Γιάσκαν, ἐπεί-
σθη, ἐπὶ ὑποτγέστει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, νὰ ἀναθέσῃ τὴν ὑ-
περάσπισιν τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἰωαννίνων εἰς χωλόν
τινα ἀξιωματικὸν, Τζάμην καλούμενον, καὶ αὐτὸς με-
τέβη εἰς τὴν ἐλίμνη τῶν Ἰωαννίνων νῆσον. Ἄλλος
Χουρσήτ πασᾶς, γενόμενος δι' ἀπάτης κύριος τῆς ἀκροπό-
λεως, ἔβαδεις κατὰ τοῦ Ἀσλῆ πισσᾶ, ώχυ ωμένου ὅν-
τος, κατὰ τὴν 26 Ιανουαρίου τοῦ 1822, καὶ φονεύσας
αὐτὸν, ἀπέστειλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινού-
πολιν.

307. Ἐπεκνάστασις ἐν Μολδοβιλαζήφ ὑπὸ
Ἀλεξάνδρου· Υψηλάντου. Ἡ ἐν Δραγατσα-
νίῳ μάχη (22 Φεβρουαρίου 1821). Πολλαὶ ἀπροσδόκηται
περιστάσεις καὶ κατ' ἔξοχὴν ἡ μεταξὺ τοῦ Ἀσλῆ Πασᾶ
καὶ τῆς Πύλης ῥῆξις ἐπέσπευσαν τὴν ἕκρυξιν τῆς ἑλληνι-
κῆς ἐπαναστάσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον γενικὴ
συνεισφορὴ ἐγένετο ὑπὸ τῶν πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης· Ἐται-
ριστῶν καὶ γενικὸς ἀρχηγὸς διατούσθη ὁ Ἀλέξαν-
δρος· Υψηλάντης, ὑποστράτηγος καὶ ὑπασπιστὴς
τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου.

308. Ο Υψηλάντης, διαβάς τὸν Προῦθον τὴν 22 Φε-
βρουαρίου 1821, ἦλθεν εἰς Ἰάποιον μετὰ 200 ἀνδρῶν,
καὶ τὴν 23 Φεβρουαρίου ἐδημοσίευε τὴν πρὸς τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς αὐτοῦ διακήρυξιν, δι' ἣς ἐκάλει αὐτοὺς νὰ ἐνω-
θῶσι μετ' αὐτοὺς πρὸς τὸν μέγχαν καὶ ἐνδοξὸν σκοπὸν τῆς
ἀπελευθερώσεως τῆς Ἐλλάδος, διαθεσιῶν συάμα ὅτι

μεγάλη τις Δύναμις ἔμειλλε^ν νὰ βοκθήσῃ τοὺς Ἔλληνας. Ή στολὴ τῶν Ἐπικριτῶν, φερόντων σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθου, ἵτο μέλχιν εἰς σημεῖον πένθους ἐπὶ τῇ δουλείᾳ καὶ σύστυχίᾳ τῆς πατρίδος, ἐπὶ δὲ τῆς σημαίας αὐτῶν ἥτο ἐζωγραφρυμένος ὁ φοίνιξ, ἐγειρόμενος ἐκ τῆς τέφρας αὐτοῦ. Εἰς τοῦ Ἰασιονὸν δὲ Τύψηλάντης προύχώρησεν εἰς τὰς δύο παραθουναθείους Ἕγεμονίας, ὅπου εὗρεν ἀντίπραξιν παρὰ τοὺς κατοίκους. Κατὰ τοῦ Τύψηλάντου ἐξεστράτευσεν 6 000 Τούρκοι, οἵτινες τὴν 17 Ιουλίου τοῦ 1821 διέβησαν τὸν Δοϊναδίν. Οἱ Τύψηλάντης, ὀλίγους ἔχων ἀνδράς ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, ὠχυρώθη ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Δραγατσανίου. Οἱ Τούρκοι, μετὰ ἐπικνειλημμένας ἐφόδους, ἀποκρουσθείσας διὰ τῆς λόγγης ὑπὸ τῶν ἴερολογιτῶν, διέρρεξαν τὰς τάξεις τῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Καρχεδία εὐχριθμων ἵππέων καὶ κατέστρεψαν τὸν ἱερὸν λόχον τῶν Ἔλλήνων, ἀποτελούμενον ἐξ ἀρίστων Ἐλληνοπαιίδων. Οἱ δὲ Ἀλεξανδρίας Τύψηλάντης ἀπελπισθεὶς, μετέβη εἰς Τραυσολίαν, καὶ ἐκεῖθεν περὶ τὰ τέλη Ιουνίου τοῦ 1821 εἰ; Τεργέστην, ὅπου συνελήφθη καὶ καθείργηθη ἐν τινὶ φουρέῳ τῆς Ούγγαρας μέχρι τοῦ 1827, ὅπερ ἀπελύθη τῆς φυλακῆς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε.

309. Σφαγαὶ Ελλήνων. Αμαράρικετο ἡ εἰδησίας τοῦ ἐν Μολδαΐᾳ κινήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Τύψηλάντου, δὲ Σουλτάνος Μαχμούτ Β' διέταξε γενικὴν καταδίωξιν τῶν Ἐλλήνων ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Κύπρῳ, ἐν Ρόδῳ καὶ ἐν Κρήτῃ ἀλλ' ἀνάκουστοι πρὸ πάντων καὶ φριεώδεις ὑπῆρχαν αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει μιαριφονίαι καὶ ωμότητες. Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα (18ην Ἀπριλίου 1821) μικρὸν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ δὲ ἐνάρετος ἐν Δημητσάνης οἰκουμενι-

χός πατριγκης Γρηγόριος πρὸ τῆς πώλης τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ δημίων Τούρκων ἀπηγγλούσθη.

310. Τὸ κίνημα τῶν δύο Ἡγεμονῶν κατέκυνάτη δὰ τῶν σφραγῶν ἀλλ' ἥδη ἀπαστὰ ἡ Πελοπόννησος εἶχεν ύψιστει τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ Μάρτιον τοῦ 1821· πρῶτος δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παλαιῶν Ηατρῶν Γερμανὸς ὃς ὑψώσεν αὐτὴν τὴν 25 Μαρτίου ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἀγίας Λαζάρας καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Μπέης τῆς Μάνης Πέτρος ὁ Μαυρομιχάλης καὶ ὁ ἀρχαῖος τῶν κλεπτῶν ἀρχηγὸς Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὁ βραχὺτερον ἐπονομασθεὶς Γέρων τοῦ Μωριᾶ, καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν τούτην προσέρχονται καὶ τάσσονται οἱ ποιμένες τῆς Ἀρκαδίας. Ἐν τῇ γενικῇ δὲ ἐκείνῃ ἔξέγεγεται τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ οἱ ἀτρόμητοι ναῦται τῶν νήσων "Γραῖς, Σπετσᾶν καὶ Ψαρρῶν ἔθεσσαν εἰς ἐνέργειαν τὰ καταδρομικὰ αὐτῶν πλοῖα.

311. Ἡ ἐν Εβαλτεσσέω μετάχυτη (12 Μαΐου 1821). Οἱ ἀρχιεπίστηγοι τῶν Τουρκιῶν στρατευμάτων Χούρσητ πασᾶς ἐπεμψε κατὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστατῶν τὸν ὑπασπιστὴν αὐτοῦ Μουσταφάδεῦν μετὰ 3,500 Ἀλεξανδρίνων, τῶν πλείστων ἵππων. Οὗτος δὲ ἀποβιβασθεὶς μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ εἰς Πάτρας, ἐπυρπόλητε τὸ Αἴγιον, διέλυσε τὴν πολιορκίαν τοῦ Λαριοκόρινθου, ἐκυρίευσε τὸ Ἀργος καὶ ἐβάδισεν εἰς Τρίπολιν, κατασφάζων καθ' ὅδὸν πάντα χριστιανὸν ἐκεῖθεν δὲ ἐξετράτευσεν αὐτοπροσώπως καὶ πανταχόθεν περικυλλωθέντες τοὺς χιλίους ἀνδρας καὶ πανταχόθεν περικυλλωθέντες, ἀντέστησαν οὐδὲν ἡτονούς θρωκωτατα κατὰ 6000 Τούρκων ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ μίαν νύκτα, μέχρις οὖτε τελευτατὸν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, προσθετῶν αὐτοὺς κατὰ τὰ νάτα, ἔτρεψεν εἰς ἄτακτον φυγήν.

Κατὰ τὴν μάχην ταύτην, ἡτις ἀπεφάσισε τὴν τύχην τῆς Πελοποννήσου, οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν μόνον 200 ἄνδρας· ἀλλὰ συναπλέσαν καὶ τὸ ἥθικὸν θέρρος, ἐνῷ τούς "Ελληνας κατέλαβε μέγκις ἐνθουσιασμὸς καὶ ἐμψύχωσις.

312. Ή ἐν Ἑρετσῷ, λεμένε τῆς Μιτσούληνης, πυρπόληταις τοῦ πρώτου ὁθωμανικοῦ δικρότου. Τουρκικὸς στόλος, ἀποτελούμενος ἐξ ἑνὸς δικρότου τριῶν φρεγατῶν, μιᾶς κοκέρτας καὶ δύο βρικίων, ἤγκυροβόλησεν κατὰ Μάϊν τοῦ 1821 εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ασίας, καὶ τουρκικὸν δίκροτον 74 πυρπόλων διτυθύνετο τὴν 18 Μαΐου πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ τουρκικοῦ στόλου· ἀλλ' ἵδην τὰ περιπλέοντα 38 ἔλληνικὰ πλοῖα, κατέρρυγεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Μιτσούληνης Ἐρεσσού. Κατ' αὐτοῦ δὲ ἀπέστειλαν οἱ "Ελληνες τὴν 27 Μαΐου δύο ἡνωμένα πυρπολικὰ πλοῖα, δι' ὧν ἀνετίναξαν αὐτὸς εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ 800 ἀνδρῶν οὐδεὶς διεσώθη. Τὸ κατόρθωμα δὲ τοῦτο τῶν ἔλληνων τοσοῦτον τρόμον ἐνέπνευσεν εἰς τὸν τουρκικὸν στόλον, ὥστε ἐπανέπλευσεν οὗτος εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, καταλιπὼν ἐπὶ τινὰ γρόνον τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀνενυγκάτους.

313. Αἱ ἐν Θερμοπύλαις μάχαις.—Θίνατος; Αθωνασίου Διάκου—Νίκαις Οδυσσέως; Ανδρούτσου καὶ Γουύρα. Καθ' ὃν χρόνον ὁ Μουσταφάς εὗρεν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὁ Χουρσήτ πατέας εἰσέβαλε μετὰ 4,000 ἀνδρῶν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν στερεάν Ἐλλάδα ὑπὸ τὸν Μεχμέτ πασχάν καὶ τὸν περιέργοτον Ἀλβανὸν ἀργυργόν. Ο μὲρος Βριώνην, δῆπος καταβάλη καὶ τὴν ἐκεῖ ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν. Ο ἐπίστροπος Σόλωνος καὶ ὁ Αθωνάσιος Διάκος, καταλαβόντες τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν μετὰ 700 Λεβαδειτῶν καὶ Σαλωνιτῶν, ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἀπέκρουσαν ἡρωϊκῶς

τοὺς Τούρκους τῇ 23 Ἀπριλίου τοῦ 1821· ἀλλὰ τελευταῖον ὑπέκυψαν εἰς τὸν ἔξαπλάσιον ἀριθμὸν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὁ μὲν ἐπίσκοπος ἐφονεύθη, ἡ δὲ Διάκος τρωθεὶς καὶ ζωγροθεὶς κατὰ τὴν μάχην, ἐθανατώθη οἰκτρῶς ἀνασκολοπισθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐκφωνῶν τὸ ὠραῖον δίστιγον.

«Γιշὲ ἴδες καιρὸν ποῦ διάλεξεν ὁ χάρος νὰ μὲ πάρῃ «Τόρρα π’ ἀνθίζουν τὰ κλαδιά, ποῦ βγάλλ’ ἡ γῆ χορτάρε.»

314. Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ἐποχὴν ὁ ἀνδρεῖος τοῦ Ἀνδρούτσου σίδες Ὁ δυσσεὶς καὶ ἄλλοι τινὲς κατέλαβον τὸν 23 Αὐγούστου τοῦ 1821 μετὰ τοῦ Γρυπα τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἔχοντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν μόνον 1000 ἄνδρας, καὶ τὴν 25 Αὐγούστου ἡνάγκασαν τὸν τουρκικὸν στρατὸν νὰ τραπῆ εἰς ἀτακτον ρυγήν, καὶ τοὺς στρατηγοὺς Μεγχυμέτ πασᾶν καὶ Ὅμερον ἥριώνην νὰ ἐπικνημάψωσι κατὰ Ὁστιώθριον τοῦ 1821 εἰς Ἡ πειρον.

315. **Αλωσεὶς τῶν φρουρῶν Μονεμβασίας**
Πύλου καὶ Τριπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Οθωμανοὶ, πολιορκούμενοι στενῶς ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τοῦ 1821 ἐν τῷ φοινικῷ τῆς Μονεμβασίας, καὶ μαστιζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης, παρεδόθησαν διὰ συνθήκης. Ἀλλ’ οἱ Ἑλληνες, παρακάντες τὰ συμπεφιωνημένα, ἐφένευσαν πολλοὺς ἔξ αὐτῶν. Μετ’ ὀλίγας δ’ ἡμέρας παρεδόθη καὶ τὸ φρούριον τῆς Πύλου, καὶ παρόμοιαι σφαγαὶ διεπράγθησαν κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς φοινικῆς αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ἔξ ἀντεκδικήσεως διὰ τὴν σφραγὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀπαγγόνισιν τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

316. Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν φρουρῶν τῆς Μονεμβασίας καὶ τῆς Πύλου οἱ Ἑλληνες, συμπεσούμενοι εἰς 5,000 συνεκέντρωταν ἀπάσας τὰς δυνάμεις αὐτῶν πρὸς κατάληψιν τοῦ φρουρίου τῆς Τριπόλεως, ἡς ἡ φρουρὴ ἀπετε-

λείποντα ἔξι 8,000 ἀνδρῶν. Μετὰ μακρὰν δὲ πολιορκίαν, καθ' ἣν ἐξέλιπον ἐντελῶς τὰ τρόμικα, παρεδόθησαν τὸν 1 Ὁκτωβρίου εἰς τοὺς Μανιάτας 2,500 Βαρδουνιάται, καὶ τὴν 23 Σεπτεμβρίου ἐγένετο γενικὴ ἔφοδος τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, καθ' ἣν οὗτοι, γενόμενοι κύριοι τῆς Τοπόλεως, ἐπεδόθησαν εἰς γενικὴν στραγήν, διαρκέταχν μέχρι τῆς 25 Σεπτεμβρίου (1821), καθ' ἣν ἐφονεύθησαν 6,000 Τούρκων.

317. **Πρώτη ἐν Ἑπειδανύρῳ Ἑθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων.** Μετὰ τὰ πολεμικὰ ταῦτα κατορθώματα, συνεκριτήθη ἡ πρώτη ἐν Ἑπειδανύρῳ Ἑθνικὴ Συνέλευσις τοις πιστοῖς ἐκ πληρεζουσίων τῶν νήσων, τῆς Στερεάς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἥτις ἐξελέξατο πρόεδρον τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, καὶ τὴν 1 Ἰανουαρίου τοῦ 1822 ἐψήφισε τὸ πρῶτον προσωρινὸν τῆς Ἑλλάδος πολιτευμα, καθ' ὃ ἴδρυθησαν ἐν βουλευτικὸν καὶ ἐν ἐκτελεστικὸν συνέδριον, τὸ μὲν πρῶτον ἵνα βουλεύοται καὶ ἀπορτίζῃ περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ κράτους, τὸ δὲ δεύτερον ἵνα ἐκτελῇ τὰ ἀπαξιαπορχσισθέντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

"Ἐργα Ἑλλήνων ἐν ἔτει 1822.

318. **Καταστροφὴ τῆς Χίου** (30 Μαρτίου 1822). Οἱ Διοικητὴς τῆς Σάμου Λυκούργος Λογοθέτης, ἐπιβεβαῖτεις ἐπὶ τῆς Χίου μετὰ 2,500 στρατιωτῶν τὴν 10 Μαρτίου 1821, ἥγειρεν εἰς ἐπανάστασιν τοὺς φιλησύχους Χίους, ἀποκλείσας τοὺς Τούρκους εἰς τὸ φρούριον. Ἀλλὰ τὴν 20 Μαρτίου 1822 πολυάριθμα στήφη ἀγρίων ὅθωμανῶν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν νῆσον μετὰ 7,000 περίπου στρατιωτῶν, οἵτινες ἐνωθέντες

μετά τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ ἐλθόντων, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σφραγὴν τῶν φευγόντων ἐκ τῆς πόλεως δύστυχον κατοίκουν· ἡ πόλις μετεβλήθη εἰς τοῦρην ἐρειπίων, αἱ ἐκκλησίαι ἐμιτάνθησαν, καὶ αὐτὰ τὰ ὅστα τῶν νεκρῶν ἐφρίθησαν εἰς τὰς ὄδους τῆς πόλεως. Ἐξ 100,000 κατοίκων μόλις 1000 διεσώθησαν. Χιλιάδες δὲ Χίων ἐπωλήθησαν ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν ταῖς κυριωτέραις ἀγοραῖς τῆς Ἀνατολῆς; ὡς ἀνδράποδα.

319. Ημεροληπτικής τῆς Ταυρικενῆς γνωμαρχίδος ἐν τῷ λειτένε τῆς Χίου (7 Ιουνίου 1822). 'Ο ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐκ 56 πλοίων, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταστροφῆς τῆς Χίου πέρι πλέων, ἐπανῆλθε τὴν 4 Ιουνίου εἰς Ψαρά. Εἰσὶ δὲ ἀπερχομένη νὰ ἐκπέμψωσιν ἐν κατρῷ σκοτεινῇς νυκτὸς δύο πυρπολικὰ πλοῖα κατὰ τοῦ ἐν τῷ λιμένι τῆς Χίου προσωριμισμένου τουρκικοῦ στόλου. 43 δὲ ἀτρόμητοι νυκτεῖ εἰς Ψαρῶν καὶ Τύρρεις ἀπεράσπισαν νὰ ἀποθνάσιν, ὅπως διξάσωσι τὴν πατρίδα. Καὶ τοῦ μὲν ἐνὸς πυρπολικοῦ ἀνέλκεσε τὴν ἀρχηγίαν δὲ ἀτρόμητος Ψαρούριδος Κωνσταντίνος Κανάρης, τοῦ δὲ ἔτερου δὲ ἐπίσης ἀνδρείου Τύρραιος Πιπίνος. Τὰ δύο ταῦτα πυρπολικά, φέροντα γαλλικὴν καὶ αὐστριακὴν σημαίαν, παρεισέθυσαν περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 6 πρὸς τὴν 7 Ιουνίου μεταξὺ τῶν ἐγθρικῶν πλοίων, καταφώτων ὄντων ἐνεκα τῆς κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἑօρτης τοῦ Βαΐραμίου, καὶ τὴν μὲν ναυαρχίδα ἀνετίναξεν εἰς τὸν ἀέρα τὸ πυρπολικόν τοῦ Κρυνέρη, τὴν δὲ ὑποναυαρχίδα κατέστησεν ἀγχριστον τὸ τοῦ Πιπίνου. Τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα τῶν Ἐλλήνων πυρπολητῶν ἐνέπλησε τρόμου τούς· Τούρκους, ὡς δ στόλος ἔτεπεντε νὰ καταρύγῃ εἰς Μεταλλήνην.

320. Εἰσβολὴ καὶ καταστροφὴ Δράμαλης. 'Ο γέρων Χοιροσῆτ πασᾶς, ἀπελθὼν εἰς Λάρισσαν, ἐπεμψε κατὰ τῆς Ἐλλάδος τὸν Μαχρούτ Δράμαλην με-

τὰ 50,000 ἀνδρῶν. Οὗτος εἰσελθὼν ἀμαχητεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ γενόμενος τάχιστα κύριος τοῦ Ἀκροκορίνθου, προύχωρος περὶ τὰ μέσα τοῦ Ιουλίου εἰς τὸν 'Αργολίδα καὶ Ναύπλιον. 'Αλλ' ἐπελθὼν αὐτῆς κατέστη αὐτῷ ὁ Θεόδωρος, Κολοκοτρώνης μετὰ 10,000 ἀνδρῶν, ἡνάγκασεν αὐτὸν. ὅπως στραφῇ ὅπίσω πρὸς τὴν Κόρινθον καὶ διαβῇ τὴν 26 Ιουλίου 1822 τὰ στενὰ τῶν Δερβενακιών, ὃν τὸ στόμιον πρὸ τοιων ὥρων εἶχε καταλάβει ὁ Θεόδωρος; Κολοκοτρώνης. Οἱ Τούρκοι τότε, προσβαλλόμενοι πανταχού, ἔπιπτον ἐντὸς βαράθρου, δι' οὐ μάτην προσεπάθουν νὰ διέλθωσι, μετὰ τῶν ἵππων καὶ καρυκίων αὐτῶν. Κατὰ τὴν διάβασιν ταύτην οἱ Τούρκοι ἀπώλεσαν τὸ ἕμισυ τῆς δυνάμεως αὐτῶν καὶ τινας τῶν πασάδων, ὃ δὲ Δοξάμαλης μετὰ τὴν πανωλεθρίαν ταύτην ἐνεκλείσθη μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς λύπης.

321. Άξεντα καὶ Σπλάντζα ηὔπτει τῶν Ελλήνων (4 Ιουλίου 1822). 'Ο ἔχων τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος 'Αλεξανδρὸς Μαυροκορδάτος παραλαβὼν 700 στρατιώτας, ἀνεγάρησε τὴν 1 Ιουνίου ἐκ Μεσολογγίου, διευθυνόμενος πρὸς Βουθειαν τῶν Σουλιωτῶν εἰς τὸν Ηπειρόν, τὸν δὲ Κυριακούλην Μευρομιχάλην ἐπεμψε πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ οχλάσσος εἰς Ηπειρόν ἐπὶ τεσσάρων πλοίων μετὰ 500 Μανικτῶν. 'Αλλὰ οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον 3,000 περίου ἀνδρες, οἱ πλεῖστοι τιλελληγεις, κατετροπώθησαν ἐν Ηέτα οὐπὸ τετραπλασίας ἐγθρικῆς δυνάμεως προσβληθέντες, ὃ δὲ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, πολιορκηθεὶς ὑπὸ τοῦ Όμερ Βριώνη ἐν Σπλάντζα τῆς Θεσπρωτίας, ἐπεσεν ἡρωϊκῶς μαχόμενος.

322. Εἰσβολὴ Θμέρο Ιερεώνη εἰς Αέτωλον κακουνανένν. Μετὰ τὴν πτῶτην τοῦ ἡρωϊκοῦ Σουλίου

δό Όμηρος Βριώνης, εἰσέχαλὸν μετὰ 7,000 ἐπιλέκτων
 Ἀλβανῶν καὶ οὐκοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἵππικοῦ, εἰσέχαλεν
 εἰς τὴν Ακαρνανίαν καὶ τὴν Αἰτωλίαν, καὶ ἐνθεὶς μετὰ
 τοῦ Κιουταχῆ, ἐποιέρχητε τὴν 25 Οκτωβρίου τοῦ
 1822 τὸ Μεσολόγγιον. Οἱ Μαυροκορδάτοις, ἔχων 460 μόνον
 ἄνδρας καὶ 14 πελειάς σιδηρᾶς τηλεόλα, ὅπως ἀντιταχθῆ
 πρὸς 11,000 Τούρκων, οὗξης τὴν φρουρὴν αὐτοῦ εἰς
 3000 ἄνδρας διέκ τῇ ἐλέύθεως ἀπὸ θαλάσσης ἐπικουρῶν.
 Τελευταῖον δό Όμηρος Βριώνης ἐπεγγίρητε γενίκην
 ἔφοδον κατὰ τοῦ Μεσολογγίου κατὰ τὴν παραχωνῆ τῆς
 τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως 2 ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.
 Άλλὰ ταύτης ἀποκρουτήσείστη γεννάιως ὑπὸ τῶν Ἐλλή-
 νῶν, ἡνχυγάσθη δό Όμηρος Βριώνης νὰ λύτῃ τὴν πολιορκίαν
 καὶ νὰ ἀπέλθῃ τὴν 1 Ιανουαρίου 1822 εἰς Πρέβεζαν.

323. **•III** ἐν Τενέδῳ πυροπόλησες τουρκικούς
 θειράτου (28 Οκτωβρίου 1822). Οἱ Κανάροις, μαθὼν
 διεὶς τουρκικὸς στόλος ἃτο προσωριμισμένος ἐν τῷ λιμένι
 τῆς Τενέδου, παραλαβών δύο πυρπολικὰ, διετὰ πλη-
 ρώματα ἐνέδισε τουρκικὰ ἐνδύματα καὶ ἐφ' ὧν ὑψώσε
 τουρκικὴν σημαίαν, καὶ προσποιηθεὶς ὅτι κατεδιώκετο
 ὑπὸ δύο βριτικῶν, φερόντων σημαίαν Ἐλληνικὴν καὶ πυ-
 ροβολούντων ὅπισθεν, ἐπλησίασεν οὕτω εἰς τὸν ἐν Τενέδῳ
 τουρκικὸν στόλον, καὶ ἀνετίναξεν εἰς τὸν ἀέρα τουρκι-
 κὸν δίκροτον μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ 1600 ἄνδρῶν.

324. **Αλωσεῖς τοῦ Ναυπλίου.** Οἱ ἐν τῷ φρου-
 ρῷ τοῦ Ναυπλίου πολιορκούμενοι Τούρκοι, πάσχοντες
 τὰ πάνδεινα ἐκ τῆς πείνης καὶ τῶν οκκουργιῶν, κατηλ-
 θον τὴν 29 Νοεμβρίου ἐκ τοῦ Παλαμηδίου εἰς τὴν πόλιν,
 ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Ταῦτα δὲ μαθὼν δό
 περὶ τὴν "Ἄριαν ἐστρατοπεδευμένος ὀπλαρχηγὸς Στά-
 ἕικος Σταϊκόποιλος, καὶ ὠφελούμενος ἐκ τῆς
 σκοτεινῆς καὶ βρογχερᾶς ἐκείνης νυκτὸς, ἀνεβῆ κρυφίως

μετά 350 ἀνδρῶν τὸν βράχον τοῦ Πελαμηδίου καὶ ἐγένετο κύριος τοῦ φουρίου ἀμαχητεῖ. Τὴν δὲ ἐπαύριον οἱ ἐν τῇ πόλει Τούρκοι ὑπέγραψαν τὴν ὑποθήθεσαν αὐτοῖς συνθήκην παραδόσεως, καὶ μετεβίβασθοσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Σμύρνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ'.

•III ἐπανάστασις ἐν ἔτει 1823.

325. Δευτέρην ἐν Λασρε: ἐθνικὴ συνέλευσις τῶν Ἀλλήγων (30 Μαρτίου 1823). Ληξίτης ἡδη τῆς πρώτης περιόδου τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, διετάχθησαν νέαὶ ἐκλογὴι πληρεξουσίων, οἵτινες συνήλθον εἰς Ἀστρος, καὶ ἐξέλεξαν πρόεδρον τὸν Πέτρον Μχρομγάλην. Ἡ Συνέλευσις δὲ αὕτη, ἐπενεγκοῦσα τροποποιήσεις τινάς ἐν τῷ πολιτεύματι τῆς Ἐπιδαύρου, καὶ διορίσασα τὴν νέαν κυβέρνησιν (τὸ ἐκτελεστήκον συμβούλιον), διελύθη τὴν 18 Ἀπριλίου τοῦ 1823. Ἐδραὶ δὲ τῆς νέας κυβερνήσεως ὥρισθη ἡ Τρίπολις, ἀλλὰ τὰ μέλη αὐτῆς διετκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπαναστάσεως.

326. III ἐν Καρπενησώφι μάχη κατὰ ὁ Οίνατος τοῦ Μάρκου Βότσαρη (9 Αὐγούστου 1823). Οἱ Τούρκοι κατὰ τὸ 1823 ἐπεμψάν τὸν Ὁμέρ Βριώνην μετὰ 16,000 ἀνδρῶν πόδες ἀλωσιν τοῦ Μετολογγίου. Ο δὲ ἐν Μετολογγίῳ ἀνδρεῖος ἥρηγός τῶν Σουλιωτῶν Μάρκος Βότσαρης ἀπεράσσεις μετὰ 1,200 μόνον ἀνδρῶν νῦν ἐπιτεθῆ περὶ τὸ μετονόκτιον κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Καρπενησώφι 'Αλλ' ἀνχυείνεις εἰς μάτην κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν τοὺς λοιποὺς ὄπλαρχηγούς, διπὼς κινηθῶσιν, αὐτὸς μετὰ τῶν 350 αὐτοῦ Σουλιωτῶν καὶ τοῦ Κιτσού Τζελίκη, ὥρμησεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ζελα-

δίμπει, καὶ ἔτρεψε τοὺς Τουρκαλλανούς εἰς φυγήν, ἀλλὰ⁹ αἴφνης ἐτρώθη θανασίμως κατὰ τὸ μέτωπον ὑπὸ ἔχθρικῆς σφρίξες, καὶ ἔπεισε νεκρός. Μόλις δὲ περὶ τὴν πρατήν ὑπεγχώρησαν οἱ Σουλιῶται, φονεύσαντες 800 Τούρκους καὶ ἀπολέσαντες 50 μάνον ἄνδρας, ἐν τοῖς καὶ τὸν ἔνδοξον αὐτῶν ἀρχηγόν, διν μετήνεγκον καὶ ἐνταφίασαν εἰς Μεσολόγγιον.

327. Λευτέρης πολιορκίας Μεσολογγέου (20 Σεπτεμβρίου μέχρι 30 Νοεμβρίου 1823). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου Βότσαρη ἐνωθέντες οἱ Τούρκοι ἀρχηγοὶ Μουστακῆς καὶ Όυερ Βριώνης, ἐβίδισαν πρὸς τὸ Μεσολόγγιον μετά 15,000 ἀνδρῶν, καὶ ἐπολιόρκησαν τὸ ἐν τῷ λίμνῃ τοῦ Μεσολογγίου εὐάλωτον μικρὸν νησίδιον Ἀνατολικόν, ἔχον ἀποθενηθεῖς φρουρὰς 50 ἀνδρῶν. Ἀλλὰ παρενοχλούμενοι ἐκατεπαύστως ὑπὸ τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἀπελπισθέντες ὅτι ἡδύναντο νὰ κυριεύσωσι τὸ Ἀνατολικόν, ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου τὴν 30 Νοεμβρίου, καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεσύρθησαν ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἐπενῆλθον ἀπράκτοι εἰς τὴν Ἡπειρον, ἀφοῦ ἀπώλεσαν 1200 ἀνδρας, ἐνῷ ἐκ τῶν Ἐλλήνων ἐφονεύθησαν 50.

388. Ἐλευσις, Εύρωνος εἰς Μεσολόγγιον. Τὰ μεγάλα κατορθώματα τῶν Ἐλλήνων διήγειραν τὸν φιλελληνισμὸν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1823 ἡ Φιλελληνικὴ Ἐταιρία, ἡ ἴδρυθεῖσα ἐν Λονδίνῳ, ἔπειψε διὰ τοῦ συνταγματάρχου Σταντοπ συνδρομὰς εἰς τὴν Ἐλλάδα· συγχρόνως δ' ἀφίκετο εἰς Μεσολόγγιον ὁ μέγας Ἀγγλὸς ποιητὴς Βέρνων, πλουσιώτατος λόρδος, συναδευόμενος ὑπὸ πολλῶν πεπαιδευμένων καὶ σπουδαίων Εὐρωπαίων, καὶ ἐδωρήσατο τῇ Ἐλλάδι μέρος τῆς κολοσσιαίας αὐτοῦ περιουσίας ὑπὲρ εὐοδώσεως τῆς ἐπαναστάσεως· ἀλλ' ἀτυχῶς ὁ μέγας αὗτος ἀνὴρ, ὁ δια-

γείρχει διά τῶν ἀγρονάτων κύρου ποιημάτων τὴν ὑπέρ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος συμπάθειαν τῆς Εὐρώπης, ἀπεβίωσε τὴν 7 Απριλίου 1824 ἐν Μετολογγίῳ, θρηνούμενος ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'

Ἐπέρασμας Αἰγαίου ἐν ἔτει 1824.

329. Ἐλληνικὸν δάνειον συνωμολογήθη ἡδη ἐν Ἀγγλίᾳ 800,000 ἀγγλικῶν λιρῶν, ὅπερ συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀγῶνι ἀνάμιξις τοῦ Μεχμέτ τοῦ Λαζαρί πασᾶ τῆς Αἰγαίου, εἰς ὃν δὲ Σουλτάνος παρεχώρησε τὴν Κρήτην, διορίσας καὶ τὸν νιόν αὐτοῦ Ιερατὸν πασᾶν Διοικητὴν τῆς Πελοποννήσου, ἐβλαψεν αὐτούς.

330. **Καταστροφὴ Κάσου** (9 Ιουνίου 1824). Ο Μεχμέτ τοῦ Λαζαρί Πασᾶς κατέστρεψε κατὰ πρῶτον τὴν βοσθῖσσαν τὴν Κρήτην διά τῶν πλοίων αὐτῆς Κάσον, πέμψας τὴν 6 Ιουνίου 1824 45 πλοῖα μετὰ 4,000 ὀπλιτῶν, καὶ ἐκεῖθεν ἐπενῆλθεν εἰς Αλεξανδρειαν συλλαβεῖν καθ' ὃδον 15 μεγάλα καὶ 40 μικρότερα Ἑλληνικὰ πλοῖα.

331. **Καταστροφὴ Ψαρῶν** (22 Ιουνίου 1824). Ο ναύαρχος Χοσρέρ πασᾶς ἐπλευσε μετὰ 230 πλοίων καὶ 14,000 Γενιτσάρων καὶ Τούρκων κατὰ τῆς νήσου τῶν Ψαρῶν, κατοικουμένης ὑπὸ 15,000 ψυχῶν καὶ ἔχουσας φουράν 3,000 ἀνδρῶν καὶ 200 περίπου πυροβόλα, καὶ ἡδητὸν σφιδροῦ πυροβολισμοῦ τὴν 21 Ιουνίου κατὰ τῆς πόλεως, ἐν φύτε τῷ ΒΔ. τῆς πόλεως λιμενίσκον καὶ ἀπεβίβασται ἐκεῖ στρατεύματα. Φρίκη καὶ τρόμος κατέλαβε τότε τοὺς "Ἑλληνας, ιδόντας; ὅτι περιεζώθησαν πανταχοθεν ὑπὸ τοῦ ἐθροῦ, καὶ τινες μὲν ἐκ τῶν προύχοντων ἥδυνθησαν νῦν διεργάωσι μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν· ἀλλ' οἱ πλειστοὶ ἐσράγηται ἢ ἐπινίγησαν βιπτόμενοι εἰς τὴν θάλασσαν. Τὴν δὲ ἐπισήσαν, 22 Ιουνίου, οἱ Τούρκοι

ἐπεχείρησαν ἔφοδον κατὰ τοῦ Παλαιοκάστρου, ἀλλ' ὁ Ἀγιώνιος Βρατσάνος ἔθεσε πῦρ εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην καὶ ἀνετινάχθησαν οἱ πάντες εἰς τὸν ἄέρα. Ὡσαύτως οἱ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἀγίου Νικολάου 120 Μακεδόνες ἀνεπέταπαν λευκὴν σημαῖαν, φέρουσαν τὰς λέξεις «ἔλευθερίᾳ ἡ θάνατος», καὶ ἐμβαλόντες πῦρ εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην, ἀνετινάχθησαν εἰς τὸν ἄέρα μετὰ 4.000 Τούρκων. Ἐκ τῶν Τούρκων ἐφονεύθησαν 7,500, ἐκ δὲ τῶν Ψαριανῶν δὲν διετώθησαν, εἰλήν 3,600 ψυχὴν καὶ ἐις τῶν 1000 μισθοφόρων ἐκ Θεσσαλίας; καὶ Μακεδονίας ὀλίγοι μόνον Θεσσαλοί. Οἱ Τούρκοι ναύαρχοι, μετὰ τὴν φοβερὸν ταύτην καταστροφὴν, συλλαβέσθων ἡ πυρπολήσας 100 πλοῖα καὶ καταλιπὼν φορουφάν 2,000 ἀνδρῶν ἐν τῇ νήσῳ τῶν Ψαρῶν, ἐπανῆλθεν εἰς Μετσούλην, ὅπως παρασκευασθῇ καὶ διὰ τὴν καθυπόταξιν τῆς Σάμου.

332. Δεκάσωσες τῆς Σάμου Οἱ Σάμιοι ἀπετέλεσαν ἴσχυρὰν δύναμιν ἐκ 12,000 ἀνδρῶν, καὶ κατέλαβον ἄπαντα τὰ κατά τὴν παναλίαν καίρια τῆς νήσου μέρη. Συγγείνως δὲ στόλος ἐξ 27 ὑδροῦσιν καὶ 8 σπετσωτειχῶν πλοίων ὑπὸ τὸν Γεώργιον Σαγιούρην διεσκορπίεται τὴν 30 Ἰουλίου τοῦ 1824 ἐξιθεντῆς Ἰκασίας 40 φορτηγὰ πλοῖα, δύο μὲν καταποντίσας καὶ ἔτερα δύο συλλαβέσθων. Τελευταῖον ἐπῆλθε κατὰ τῆς Σάμου ὁ Καπετάνιος πασᾶς μετὰ 41 μεγάλων πλοίων τὸν 5 Αὐγούστου καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν προσβολήν, καθ' ἥν 60,000 μαχητῶν ἐμάχοντο ἐκπατέρωθεν λυσσωδῶς. Τελευταῖνον ὁ Κανάρης, ἐφορμήσας μετὰ τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ κατὰ τῆς μεγαλειτέρχες τουρκικῆς φρεγάτας, ἔχούσης 600 ἀνδρας καὶ 54 πυροβόλα, καταφρέγει αὐτὴν φεύγουσαν καὶ περὶ τὴν ἐπέρειν ὁ μὲν πυαπολητῆς Γεώργιος Βεττικιώτης ἀνετίνειν εἰς τὸν ἄέρα Τυνεζικὸν πλοῖον, ὃ δὲ Δημήτριος Ραφαλίας Βαρβασικὴν φεγάταν, καὶ τότε ὁ Καπετάνιος πασᾶς, ἀπελπιθεὶς πλέον περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Σάμου, ἀπέπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου τὸν 19 Ἰουλίου ἡνάθη μετ' αὐτοῦ ὁ ὑπὸ τὸν ἐξωμότην Γάλλον Ισμαΐλ Γερσολατάρον αἰγυπτιακὸς στόλος.

333. Σάμιμπροξῆς Τουρκοχεγυπτεακοῦ στάληση. Ἡ ἀγγελία τῶν νικῶν τοῦ Σαχτούρη ἐνέπλησε

χαρᾶς ἀπαντας; τοὺς "Ελληνας, καὶ τὴν 23 Αὐγούστου συναθροίζονται ἐν Πάτμῳ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μιαούλη 70 πολεμικὰ καὶ πυρπολικά, φέροντα 850 πυροβόλα καὶ 5000 νεύτας, ὁ δὲ στόλος τῶν Τούρκων καὶ Αἰγυπτίων συνέκειτο ἐξ 76 μεγάλων καὶ 450 μικροτέρων πλοίων μετὰ 2 500 πυροβόλων καὶ 80,000 ἀνδρῶν.

334. Τὴν 23 Αὐγούστου 1824 ἔξεπλευσεν ὁ ἐλληνικὸς στόλος πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Τουρκοαιγυπτιακοῦ, καὶ τὴν 29 Αὐγούστου ὁ Βατικιώτης ἀνετίναξεν εἰς τὸν ἀέρα τὴν φρεγάταν τοῦ ναυάρχου τῆς Τύνητος, ὃν καὶ συνέλαβεν αἰγυπτιώτον, καταποντίσας τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐξ 750 ἀνδρῶν, καὶ ἡγάγκασε τὸν Τούρκον ναύαρχον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καταλιπὼν μέρος τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν Μιτιλήνῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἰμρατῆμ πασᾶ. Ἀλλ' ὁ Μιαούλης καὶ Σαχτούρης, ἐφορμήσαντες καὶ κατὰ τούτου τὴν νίκα τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Σεπτεμβρίου, ἐνέπρωσαν ἐν βρίκιον διὰ τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ Δημητρίου Καλογιάννη καὶ μίαν κορβέταν διὰ τοῦ Κωνσταντίνου Νικοδήμου, καὶ ἡγάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μιτιλήνην.

335. Τρίτη ἐν Ναύπλεω Ἐθνικὴ Συνέλευσις (1 Ὁκτωβρίου 1824). Κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1824 ἔτους αἱ ἐπαρχίαι ἔξελέξαντο νέους πληρεξουσίους, οἵτινες συνελθόντες εἰς Ναύπλιον, συνεκρότησαν τὴν 1 Ὁκτωβρίου τὴν τρίτην Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἥτις τὴν μὲν 3 Ὁκτωβρίου ἔξελέξατο πρόεδρον τὸν Γεώργιον Κουντούριώτην, τὴν δὲ 9 τὸν Πανούτσον Νοταράν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Μάχας Ἐλλήνων ἐν ἔτει 1825.

336. Ἀπόδημας αἰγυπτιακῶν στρατευμάτων ἐν Μεθώνῃ. Ὁ Ἰθοαῖμ πασᾶς ἀπεβίθασεν παρὰ τὴν Μεθώνην 4,000 πεζοὺς καὶ 400 ἵππεις καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Σούδαν ἐπανελθὼν δὲ καὶ τὴν 9 Μαρτίου, ἀπεβίθασε πάλιν εἰς Μεθώνην 7,000 πεζοὺς καὶ 400 ἵππεις. Καὶ ὁ μὲν στόλος ἀπέκλεισε τὴν Πόλην αὐτὸς

δὲ μετὰ 3,000 πεζῶν καὶ 400 ιππέων ἐβάδισεν εἰς Μεσοηνίαν, καὶ νικήσας ἀπόσπασμά τι ἔξ ἀτάκτων Ἐλλήνων, ὃν ἐφόνευσεν ὑπὲρ τοὺς 500, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Πύλου. Οἱ Ἰμβρατοι πασᾶς, ἐπιδιώκων ἀντὶ πάστος θυσίας τὴν ἄλωσιν τῆς Πύλου, ἐπεχείρησε κατὰ πρώτον τὴν 25 Ἀπριλίου γενικὴν ἔφοδον κατὰ τῆς Σφρακτηρίας, φρουρούμενην ὑπὸ δλίγων ἀνδρῶν, προσβάλλων αὐτὴν διὰ τοῦ πυρὸς 52 μεγάλων πλοίων, καὶ κατέλαβε τὸ φρούριον διὰ τῆς λόγγης, ἀπάστος σχεδὸν τῆς φρουρᾶς τῆς νήσου ἐξολοθρευτεῖσης, πλὴν τοῦ Ἀλεξανδροῦ Μαυροκορδάτου, σωθέντος ὡς ἐκ θαύματος ἐπὶ τοῦ βρεικού τοῦ Ἀναστασίου Τσαμαδοῦ.

337. **Πυρπάλης τῶν ἐν Μεθώνῃ αἴγυπτεων πλοίων** (30 Ἀπριλίου 1825). Καθ' ὅν χρόνον ἡ Σφρακτηρία ἐπιπτεν εἰς τὰς γείρας τοῦ Ἰμβρατοι πασᾶ, ὁ ναύαρχος Ἀνδρέας Μιαούλης ἐπέμπει ἔξ πυρπολικῶν κατὰ τῶν ἐν τῷ λιμένι τῆς Μεθώνης αἴγυπτιακῶν πλοίων. Ἐκ τούτων δὲ ἐναργεῖ θέντα καὶ συναθούμενα ὑπὸ τὰ τείχη διτὸν μεγάλα αἴγυπτιακὰ πλοῖα, ἀνατινάσσονται εἰς τὸν ἀέρα.

338. **Καταστροφὴ ΙΩ τουρκικῶν πλοίων περὶ τὸν Κακηφορέα** (20 Μαΐου 1825). Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ ἀντιναύαρχος Σχητούρης μετὰ 20 βρυγίων καὶ ὀκτὼ πυρπολικῶν, συναντήσας τὴν 20 Μαΐου 1825 ἐν τῷ μεταξὺ Ἀνδρου καὶ Εἵδοις ποσθμῷ περὶ τὸν Κάρυρέα, 59 τουρκικά πλοῖα, ἐξέπεμψε κατ' αὐτῶν τὰ ὀκτὼ αὐτῶν πυρπολικά, ὃν τὰ δύο ἐπυρπόλησαν τὸ τοῦ ἀντιναύαρχου δίκροτον, ἔξ οὖ μόλις διεπώθη ὁ Χορσέ φ πασᾶς, τρίτον δὲ πυρπολικὸν ἐξηγάνισε μίαν φρεγάταν, 20 δὲ πλοῖον κατέφυγον εἰς Κάρυστον, καὶ δὲ Χορσέ φ πασᾶς ἐζήτησεν ἀσυλον εἰς Σούδαν τῆς Κρήτης, ἀροῦ ἀπώλεσε κατὰ τὴν ναυμαχίαν 13 πλοῖα.

339. **Δῆμωσις καὶ καταστροφὴ Πελοποννήσου ὑπὸ Ἰμβρατοι πασᾶς**. Οἱ Ἰμβρατοι πασᾶς, γενόμενος κύριος τῆς Πύλου μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Σφρακτηρίας, κατέλαβε τὴν Κυπαρισσίαν, ὑπεροπιζόμενην ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίου Γρηγορίου Δικαίου τοῦ Παπαφλέσα καὶ 300 ἀνδρῶν μετὰ ἐνεά-

ωρον πεισματώδη μάχην, καθ' ήν ἀπαντες οἱ Ἑλληνες ἐφονεύθησαν, αὐτὸς δ' ἀπώλεσεν 600 Ἀραβας. Ἀφοῦ δ' ἐπυρπόλησε καὶ τὰς Καλάμας, εἰσῆλυεν εἰς τὴν Τριπόλιν τὴν 11 Ἰουνίου.

340. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης· ἥττα αὐτοῦ
ἐν Τριπούλοις. Κατὰ τὴν κρίσιμην ταύτην στιγμὴν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀνέθετο τὴν ἀρχηγίαν τῆς Ηελοποννήσου εἰς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, ὅστις συγκροτήσας στρατὸν ἐκ 10,000 ἀνδρῶν, συνῆψε τὴν ἐν Τριπολύροις ἔγγὺς τῆς Τριπόλεως μάχην ἐκ τοῦ συστάδην, καθ' ἣν ἀπέκρουσε τοὺς Ἀραβος ἀκροβολιστάς· ἀλλὰ τελευταῖον δὲ Ἰεράτην ἐξέπεμψε κατ' αὐτοῦ τὸ ἴππικόν, διπερ ἀπέκρουσε 400 Ἑλληνας, ἐν οἷς 14 ἄξιωματικούς, καὶ ἡγμαλάτευσεν 800. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην ὁ Ἰεράτης πατέρας εἰσέβαλεν εἰς Σπάρτην, ἣν ἐπιρρόλησε, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Μεθώνην.

341. Τελευταίνα πολεορχία Μεσολογγίου (12 Ἀπριλίου 1825). Οἱ Ρεσιτ Μεχμέτ παστάς μετὰ 20,000 ἀνδρῶν ἐπολιόρκησε πάλιν τὴν 13 Ἀπριλίου τὸ Μεσολόγγιον, φρουρούμενον ὑπὸ 500 ἀνδρῶν καὶ ἔχον 48 μόνον πιλαιά πυροβόλα. Τα τρόφιμα τῶν πολιορκουμένων ἦχισαν νάζεκλείπωσιν, ἀλλὰ τὴν 23 Ἰουλίου οἱ ναύαρχοι Μισούλης καὶ Σαχτούρης ἐτροφοδότησαν τὴν φρουρὴν αὐτῆς, καὶ δὲ Ρεσιτ πατέρας, περιχρεκαθείς ἐντὸς τῶν ὁχυρωμάτων αὐτοῦ, ἀπεράσισε νάζανχαίνην τὴν βοήθειαν τοῦ Ἰεροῦ μπαχαρά πρὸς ἀλωσιν τοῦ Μεσολογγίου, ὅστις προσῆλθε καὶ αὐτὸς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1825 ἐκ Πελοποννήσου διετῆς Αἴτωλικῆς παραδίκει. Ἡ κατάστασις τῶν πολιορκουμένων, ἀπολεπάντων ἡδη 1600 ἀνδρας, ἦτο δεινή, καὶ ἐν τούτοις ἀπέρριψκεν ὑπερηφάνιος τὴν περὶ παραδόσεως πρότασιν τοῦ Ἰεράτη μπαστά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'

**Καταστροφαὶ Ἑλλήνων καὶ ποστον
ποωτόκολλον Δυνάμεων ἐν ἔτει 1826.**

342. Η ἐν Κλεισόβη μάχη. Οἱ σύμμαχοι πατ

σάδες, μετὰ πεισματώδεις ἐφόδους κατέλαβον περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου τὰ μικρὰ νησίδια τοῦ Μεσολογγίου Βασιλάδιον καὶ Ἀιατολικόν, τὰ χρησιμεύοντα ὡς προμαχῶνες αὐτοῦ ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν μετὰ μεγάλων ζημιῶν τὴν 25 Μαρτίου 1826 κατὰ τὴν ἐφοδον κατὰ τοῦ νησιδίου τῆς Κλεισσόνης ὑπὸ τοῦ ἀνδρέος Σουλιώτου Κίτσου Τζαβέλλα, ἀπολέσαντες κατὰ τὴν μάχην ταύτην 1,000 ἀνδρας.

343. Πτώσες τοῦ Μεσολογγίου (10' Απριλίου 1826). Οἱ ἐν Μεσολογγίῳ ἔπασχον ἀπὸ τῆς 20 Μαρτίου ἐντελῆ ἔλλειψιν τροφῶν, καὶ ἐλιμοκότανον. "Οθεν οἱ ὄπλαρχοι τῆς φρουρᾶς ἀπεφάσισαν νὰ διασχίσωσι ζιφήρες τὰς τάξεις τοῦ ἔχθρου καὶ νὰ διασπωσιν ὅσους τῶν κατοίκων δυνηθῶσιν. "Ωμίσαν δὲ πρὸς τὴν ἔξοδον ταύτην τὴν 10' Απριλίου, εἰδοποιήσαντες συνάμα περὶ τούτου καὶ τὸν πέριξ τοῦ Μεσολογγίου περιφερόμενον Καραϊσκάκην. 'Αλλ' ὁ αἰγύπτιος στρατάρχης ἔπειψεν εἰς τοὺς πρόσοδας τοῦ Ζυγοῦ, ὅπου ἔμαθε παρὰ Βουλγάρου προδότου ὅτι ἔμελλον νὰ συγκεντρωθῶσιν οἱ πολιορκούμενοι, ἵσχυρόν ἀπόσπασμα 'Αλβανῶν μετὰ ἵππικοῦ, ὅπως καταδίξωσι τοὺς ἀποπειρθησομένους νὰ δικτείσωσι τὰ χαρακώματα.

344. Οἱ πολιορκούμενοι, ἀγνοοῦντες τὴν προδοσίαν, ἐνέδισαν τὰς γυναικας ἐνδύματα ἀνδρικὰ, ωπλισαν αὐτὰς καὶ τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα παιδας, καὶ διηλθον σιωπηλοὶ τὴν ἔξωτερηκήν τάφρον κατὰ τὴν ὄρισθεῖσαν νυκτερινὴν ὥραν τῆς 10' Απριλίου 1826. Ἀφοῦ δὲ μάτην ἀνέμειναν ἐπὶ μίαν ὥραν τὸ σύνθημα τῆς ἐλεύσισος τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας τοῦ Καραϊσκάκη, 2,000 ἔξ αὐτῶν μετὰ 400 περίπου γυναικῶν ὥρμησαν μανιωδῶς κατὰ τοῦ ἔχθρου, ἐκρύευσαν τὰ ἔχθρικὰ χαρακώματα, διέσπασαν τὰ τάγματα τοῦ 'Ιθραί μ πασᾶ, καὶ προσήγγιζον εἰς τὸν Ζυγὸν, ὅτε προσεβλήθησαν στρυνεῖς ὑπὸ τῶν ἐκεί ἐνεδρεύοντων 'Αλβανῶν. Τότε δὲ 300 ἀνδρες τοῦ Καραϊσκάκη ἀπέκρουσαν τοὺς 'Αλβανοὺς καὶ οἱ ἔκ τοπούτων κινδύνων διασωθέντες 1800 Μεσολογγίται κατέρυγγον εἰς "Α μ φισσαν.

345. 'Αλλ' ἀτυχῶς οἱ πλειστοι δπλίται, οἱ ἀποτε-

λούντες τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην φρουράν, ἀπατηθέντες ἐξ ἀγνώστου τρομερᾶς φωνῆς «ἀπίσω εἰς τὸ φρούριον», ἐστράφησαν εἰς τὰ ὅπιστα, καθ' ἣν ὥραν οἱ βάρβαροι συνωθοῦντο, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Φεβεράριος δὲ τότε ἐγένετο σρχγή, καὶ πολλαὶ ἔκρηξεις ἐπηκολούθησαν συνταφιάζουσαι "Ελληνας καὶ Μωχεμεθανούς, καὶ ἐκ τῶν 9000 Μεσολογγίτων τὴν 10 Ἀπριλίου μόλις 1800 διεσώθησαν ἀλλ' ἡ ἔνδοξος πτώσις τῆς ἡρωϊκῆς ταύτης πόλεως διήγειρε τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῆς Εύρώπης.

346. **Πρώτων περὶ Ἑλλάδος πρωτόκολλον** Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας (23 Μαρτίου 1826). Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος περιῆλθον εἰς ἐσγάτην ἀμηγανίαν. Τότε δ' ὁ μεγαλορυθὸς πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος Κάνιγγκ, ἀνέλαβεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικολάου τὴν βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τούτον ἔπειρψεν εἰς Πετρούπολιν τὸν λόρδον Οὐελλιγκτώνα, δοτις συνηπέγραψε τὴν 23 Μαρτίου 1826 μετὰ τῶν ὑπουργῶν τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου τὸ πρῶτον περὶ Ἑλλάδος πρωτόκολλον τῆς Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας, δι' οὗ αἱ δύο ἀντατικές ἀνέλαβον τὴν κατάπτωσιν τοῦ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας πολέμου.

347. **Δευτέρα ἐκστρατεία Ἐμβρυζεΐα πεσεῖς** Πελοπόννησον. Οἱ Ἰμβρικοὶ πασᾶς, λαβὼν νέας ἐπικουρίας ἐν Πάτρᾳ καὶ ἀναπληρώτας τὰς ζημιὰς αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς Τρίπολιν τὴν 10 Μαΐου, καὶ ἐκεῖθεν ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Γορτυνίας καὶ ἀποκρουσθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ἡναγκάσθη διὰ τῆς Σπάρτης νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μεθώνην καὶ Τρίπολιν (2 Νοεμβρίου 1826), καταστρέφων ἀπανταχοῦ τὴν χώραν καὶ καίων τὰ χωρία.

348. **Δευτέρα κατὰ τῆς Σάμου ἐκστρατεία τῶν Τούρκων** (16 Ιουλίου 1826). Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου ὁ τούρκος ναύαρχος ἐπολιόρκησε τὴν Σάμον, ὅπου τὴν 14 Ιουλίου ἀφίκετο καὶ ὁ ἐλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Σαχτούρην ἐκ 33 πολεμικῶν πλοίων καὶ 8 πυρπολικῶν. Τὴν δὲ 16 Ιουλίου ἐπῆλθε

κατά τούτων ὁ τουρκικὸς στόλος ἐκ Χίου, ἀποτελούμενος ἐκ 36 μεγάλων πλοίων. Τότε ὁ Κανάρης δρυμήσας μετά τοῦ πυρπολικοῦ αὐτοῦ, τοσοῦτον τρόμου ἔνεβαλεν σὶς τὸν Καπετάν πασᾶν, ὃτε ἡνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μιτσοὺλή νην. Ἐκ τοῦ λιμένος δὲ τούτου ἔξῆλθον τὴν 29 Αὐγούστου 1826 22 μεγάλα τουρκικά πλοῖα ὑπὸ τὸν Ταχήρ πασᾶν καὶ συνῆψαν ναυμαχίαν πρὸς 20 πλοῖα ἐλληνικά ὑπὸ τὸν Μιαούλην, καθ' ἣν 100 μὲν Ἐλληνες ἐρονεύθησαν καὶ ἐπληγώθησαν, τρία δὲ πυρπολικὰ οὔτων κατεστράρησαν οἱ δὲ Τούρκοι τοσαύτας επαθον ζημίας, ὅτε ἡνάγκασθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς Σμύρνην.

349. **Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν** (1 Ιουλίου 1826). Μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μεσολογγίου ὁ Περιτ πασᾶς, δὲ ἐπικαλούμενος Κιουταχῆς, ἔξεστράτευσεν ἐκ Θηβῶν μετὰ 10,000 ἀνδρῶν καὶ 20 μεγάλων πυροβόλων τὴν 28 Ιουνίου 1826 κατὰ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἄλωσιν τῆς; Ἀκροπόλεως, φοινικούμένης ὑπὸ 470 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Γούραν, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ περίρρημος ὑπονομοποιὸς Κώστας. Καταλασθὼν δὲ ἐξ ἐφόδου την πόλιν τὴν 2 Αὐγούστου μετὰ ἑνὸς μηνὸς πολιορκίαν, ὑποχωρήσαντων τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἀποκρύσας τοὺς εἰς βιώθειαν τῶν πολιορκούμένων ἐθόντας μετὰ 3 500 ἀνδρῶν Γεώργιον Καραϊσκάκην καὶ Φαΐζερον, ἐζηκολούθησε σφοδρότερον τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως, ἣν κατέστησε δεινοτέραν δὲ θέντας τοῦ Γούρα, ἀλλ' εἰς τὴν ὁποίαν κατέρρευσαν νὰ εἰσληθωσιν οἱ ὀπλαρχηγοὶ Λέκας, Κριζώτης καὶ Μαρμόρης, μετὰ 350 περίπου ἀνδρῶν. Τότε δὲ ὁ Κιουταχῆς προπεπάθησε δὲ ὑπονόμων νὰ ἀνατινάξῃ εἰς τὸν ἄλερχ τὸ πυροβολοστάτιον τῶν Ἐλλήνων ἀλλ' ὁ Κώστος ἐματάκιον τούτας δειπνοπονόμων. Τελευταῖον οἱ πολιορκούμενοι, συμποσούμενοι περὶ τοὺς 1000, ἔλαβον καὶ πολεμοφόρδια παρὰ τοῦ συνταγματάρχου Φαΐζερον, διτὶς ἀποδιδούσεις ἐκ Μεθώνων εἰς Μουνυχάν τὴν 1 Δευτεροβίου μετὰ 530 ἀνδρῶν, ὃν ἔκαστος ἔφερε σάκκον πυρίτιδος, εἰπῆθε περὶ τὴν 11ην τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀπολέπας 6 γυναικῶν ἀνδρας.

350. **Νέαη Καραϊσκάκη ἐν Ἀραχώβῃ** (25 Νοεμβρίου 1826). Ο ἀρχηγὸς τῆς ἀνατολικῆς Ἐλλάδος

Κροκίτεράκης καταλειπών 1500 ἀνδρας ὑπὸ τὸν Βάσιον, ὅπως προσνοχὴ τοὺς πολιορκητὰς τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ παραλαβήν 3 000 ἀνδρας, μετέσῃ εἰς Δίστομον, ὅποθεν ἔπειτα 400 ἀνδρας ὑπὸ τὸν Γαρδικιώτην Γρίζαν, οἵτινες καταλαβάντες τὴν Ἀράγωβαν, ὅθεν ἔμελλε να διέλθη ὁ Μουστάμπεκις μετὰ 2.000 Τουρκαλβανῶν, καὶ ἐνισχυθέντες ὑπὸ τοῦ ἐπειθόντος εἰς βοήθειαν αὐτῶν Κροκίτεράκην, ἐρώμενον τοῖς φίλοις κατὰ τὸν Τουρκαλβανὸν καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν Μουστάμπεκιν, ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἐζώγρησαν (25 Νοεμβρίου 1826.) Κατὰ τὴν μάχην ταύτην, εἰ μὲν Τούρκοι ἀπώλεσαν 700 ἄνδρας, εἰ δὲ Ἐλληνες μόνον 8. Η ἐν Ἀράγωβῃ νίκη τοῦ Κροκίτεράκη ἐπηνέησε τὰς ὑπὲρ τῶν Ἐλλήνων συμπαθείας τῆς Εὐρώπης· φιλελληνικαὶ ἐταιρίαι πραταγοῦ ἴδρυθησαν καὶ πλεῖστοι φιλελληνέροι Εὐρωπαῖοι προσήλθοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσφέροντες τὸ σίμηκα αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ εὐγενοῦς· καὶ ὑψηλοῦ σκοποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς μητρός τῶν φύτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ποστος μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἡραϊκοῦ Μεσολογγίου προσῆλθεν ὁ φιλέλλην λοχαγὸς Γόρδων μετὰ 14.000 λιρῶν, καὶ διὰ τῶν χρημάτων τούτων καὶ τὸ τακτικὸν πῶμα τοῦ Φερνίέου διετηρήθη, καὶ 60 πλοῖα καὶ 21 πυρπολικά ἄριττα ἔξωπλασθησαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

•III ἐπανάστατες; ἐν ᾧ τετελεσθεῖσιν τοῦ Ελληνικοῦ Κυβερνήτου καὶ Λαονδένειον πρωτόκολλον.

351. •III ἐν Καματερῷ ἦττα τῶν •Ελλήνων (27 Ιανουαρίου 1827.) Δύο ἵσχυρα σώματα Ἐλλήνων, τὸ πρῶτον ἀποτελούμενον ἐκ 2.700 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Θωμᾶν Γόρδωνα καὶ ἀπὸ Φελήρου, καὶ τὸ δεύτερον ἐκ 3.500 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Βούρβαχην ἐξ Ἐλευσίνος, προσέβαλον τὸν Κιουταγῆν εἰς Καματερόν. Ἀλλ' οὗτος παραλεῖται 2000 πεζοὺς, 600 ιππεῖς καὶ 2 πυροβόλα, ἀπέκρουσεν αὐτοὺς, φονεύσας 300 Ἐλληνας, ἐν οἷς καὶ τὸν γενναῖον Βούρβαχην. Επαρθεὶς δὲ ἐκ τῆς νίκης

ταύτης κατηλθει τὴν 29 Ἰανουαρίου μετὰ 4000 ἄνδρων καὶ 6 πυροβόλων καὶ προτέρης τοὺς ἐν Φιλήρῳ ὥχυρωμένους. Ἐλληνας, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν ἐν Φιλήρῳ ἔλληνικῶν πλοίων.

352. Ἐπίνοος Καραϊσκάκη εἰς Ἀττικήν.
Μάχη ἐν Κερατσίνῃ (4 Μαρτίου 1827). Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ Ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἀνεκάλεσε τὸν Καράϊσκακόν την σκάκην, ὅπως σώῃ τὴν κινδυνεύουσαν φρουράν τῶν Ἀθηνῶν. Οὗτος δ' ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμρίστης μετὰ 3000 ἄνδρων εἰς Κερατσίνην πρὸς Δυτιμᾶς τοῦ Ηειριτῶν, ἐστρατοπέδευσεν ἐκεῖ τὴν 3 Μαρτίου 1827. Τὴν δ' ἐπιστρατείαν ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ὁ Κιουσταχής μετὰ πολυάριθμου στρατοῦ ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Ἐλληνῶν καὶ κατεδιώγθη ὑπὸ τοῦ ἵππικοῦ τοῦ Χατζῆ Μιχάλη μετὰ ἐπτάριθμον μάχην, ἀπολέσας 300 ἄνδρας.

353. Ἐκλογὴ κυβερνήτου τῆς Ἐπαλλάξεως. Ἡ ἐν Τροιζῇ νις συνελθοῦσα τὴν 19 Μαρτίου 1827 τρίτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γεωργίου Σισίνη, συνεδριάσατα μόνον μέχρι τῆς 7 Μαΐου, ἐψήφισε πολιτευμα σωτηρίου, συγκεντρώσασα ἀπασχαν τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσιαν ἐπὶ ἐπτακτίκην εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μόνου ἀρχοντος, καλουμένου καὶ θερινήτου τῆς Ἐπαλλάξεως, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐκλέξασα τὸν ἐκ Κερκύρας διάσημον Ἐλληνα Ιωάννην Καποδίστριαν, διετελέσαντα ὑπουργὸν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας. Πρὸς δὲ τούτοις διώρισεν ἀρχηγὸν τῶν μεν κατὰ Θάλασσαν δυνάμεων τὸν ναύαρχον Κόγχραν, τῶν δὲ κατὰ ξηρὰν τὸν στρατηγὸν Πιγάρδον Τζούρτζη, ἀμφοτέρους Ἀγγλους.

354. Θάνατος Καραϊσκάκη (23 Ἀπριλίου 1827.) Κτὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου ὁ ναύαρχος Κόγχραν καὶ ὁ στρατηγὸς Τζούρτζης ἀνέλαβον τὴν ἀρχηγίαν τῶν Ἐλλήνων καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐφείλκυσαν τοὺς διπλαρχηγούς; Ιωάννην Κολοκοτρώνην, Χρύσανθον Σισινήν, Πετρελαίον, Καλλέργην καὶ ἄλλους μετὰ 10,000 μαχητῶν, δια σκοπὸς ἡτο ἡ διάσωσις τῆς κινδυνεύουσσης. Αεροπόλεως. Μεγάλη δ' ἔφοδος τῶν Ἐλλήνων ἐγένετο τὴν 13 Ἀπριλίου ὑπὸ Κερατσίνης καὶ Φιλήρου καὶ

τῶν πλοίων, καθ' ἣν ἐννέα χαρακώματα τῶν Τούρκων περὶ τὸν Ἀγιον Σπυρίδωνα περιέπεσον εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ μετά ταύτην ὁ Κόχραν προέτεινε γενικὴν ἔφοδον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐν τῇ Ἀκροπόλει φρουρᾶς. Ἰνα δὲ ἔξαστραλίσωσι τὰ νῦν αὐτῶν, συνωμολόγησαν συνθήκην πρὸς τοὺς ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ἐγκεκλεισμένους 270 Ἀλβανούς, διής ἐπέτερον αὐτοῖς, νὰ ἀπέλθωσιν ἐκεῖθεν ἀνεργοὶ λητοὶ ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ἑλλήνες, παραπονθήσαντες, κατέσφαξαν 200 ἐξ αὐτῶν. Τὴν ι² δ'² Ἀπριλίου μέσησοι τινες Κρῆτες καὶ Υδραιοὶ προσβάλλουσιν αἴρνης τὰ παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἰλισσοῦ τουρκικὰ χαρακώματα. Οἱ Τούρκοι ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν αἰγαίδιον ταύτην προσβολὴν, ἀλλ' ἐπέργονται ἐκ τοῦ ἐλαιῶνος οἱ Τούρκοι ἵππεις; (Δεληδες), ἀποκρούσουσι τοὺς παρὰ τὸν Ἰλισσὸν Ἑλληνας καὶ καταδιώκουσιν αὐτοὺς μέχρι Φαλήρου, καταστράζαντες 100 ἄδρας, καὶ φονεύουσι τὸν Καρχιτάκην, προσπαθοῦντα νὰ συγκρατήῃ τὴν φυγὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἐφορμῶντας Τούρκους ἵππεις. Εειδίθεν δὲ μεταχοιμισθεῖς; ὁ ἥρως εἰς τι τῶν ἐν Φαλήρῳ ἐλληνικῶν πλοίων, ἀποθνήσκει τὴν ἐπιοῦσαν, 23 Ἀπριλίου, ὑπὸ πάντων θρηνούμενος τῶν Ἑλλήνων.

355. ΜΙΣΓΑΛΗ ήττα τον Ἑλλήνων περὶ Φαλήρου (24 Ἀπριλίου 1827). Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Καρχιτάκη ὁ Κόχραν ἀπεφάσιστε γενικὴν κατὰ τῶν πολιορκητῶν ἔφοδον, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεβίβασσε 2500 ἄνδρας λίαν ἀραιῶς παραταχθέντας. Ἐξακόσιοι δὲ Τούρκοι ἵππεις, ἐνεδρεύοντες ἀπαρατήρητοι ἐν τινὶ χαράδρᾳ, ἐπέπεσον αἴρνιδίως κατὰ τοῦ ἐλληνικοῦ μετώπου, ἀποτελουμένου ἐκ Σουλιωτῶν καὶ φιλελλήνων τακτικῶν, καὶ ἐπωφεληθέντες ἐκ τῆς ἀπουσίας ἐλληνικοῦ ἵππικοῦ, μείναντος ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Φαλήρου, ἔτρεψαν αὐτοὺς μετὰ πειρατῶδη ἀντίστασιν εἰς φυγὴν 1,500 γεννικοὶ ἄνδρες; ἐπεσον τότε θύματα τῆς ἴσχυρογνωμοσύνης τοῦ Κόχρανος, ἐννέα δὲ πυροβόλα καὶ πολλαὶ σημαῖαι περιηλθον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ 240 αἰχμαλώτοις ἀπεκεραλίσθησαν. Οἱ Κόχραν διέσωσε μὲν διὰ τῶν πλοίων πολλάς εἰς αὐτὰ καταφυγόντας Ἑλληνας· ἀλλὰ τὴν ἐπιοῦσαν, 24 Ἀπριλίου, ἀπῆλθεν

εἰς "Τύραν, καὶ ἡ ἐντελῶς ἀπελπιθεῖσα φρουρὰ τῆς ἀχροπόλεως παρεδόθη εἰς τὰς γειράς τοῦ ἐγθροῦ.

356. Η 'Ελλας μετά τὴν πτώσιν τῶν Αθηνῶν περιήλθεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμυγχανίαν διότι στόλος ἴσχυρός, συγκειμένος ἐκ δύο δικροτῶν, 12 φρεγατῶν, 6 πυρπολικῶν καὶ 41 ὄπλιταγωγῶν πλοίων, ἀφίκετο τὴν 26 Αὐγούστου εἰς τὸν λιμένα τῆς Πύλου, προωριζμένος διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ελλάδος, ὑπὸ τοῦ Ἰθροῦ πασᾶν.

357. Τὸ ἐν Δυνάμεων πρωτόκολλον τῶν Δυνάμεων (24 Ιουνίου 1827). Αἱ ἐν ἔτει 1826 ὑπὸ τοῦ Στρατόφροδου Κανιγγούς ἀρξάμεναι διαπραγματεύστεις περὶ τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ Συνήματος, ἐπανελήφθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰ τέλη Ιονίου περὶ τοῦ 1827 ὑπὸ τῶν πρέσβεων τῆς Αγγλίας καὶ τῆς Ρωσίας, ἀπαιτησάντων παρὰ τῆς Τύπηλης Πύλης τὴν κατάπτωσιν τῶν ἐγθροπροξιῶν. Αλλά, τοῦ Σουλτανοῦ ἀπορρίψαντος τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1827 τὰς προστάσιες αὐτῶν, αἱ δύο αὗται Δυνάμεις, συνεννοθεῖσται μετὰ τῆς Γαλλίας, ὑπέγραψαν ἐν Λονδίνῳ τὸ σωτήριον διὲ τὴν Ελλάδα πρωτόκολλον τῆς 24 Ιουνίου (6 Ιουλίου) 1827, δι' εὗ αὗται ὑποχρεούντο, ἐκνήσην δὲν ἀποδεγμῆσαι ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς τὴν μεσολάθησιν αὐτῶν πρὸς συνομολόγους εἰρήνης, νὰ συνάψωτιν ἐπισήμους πρὸς τὴν Ελλάδα σχέσεις καὶ νὰ ἐπιβάλωσι τὴν ἀνακωχήν. 'Αλλ' η Πύλη ἀπέκρουσε τὸ δικτιώμα τῆς ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων ἐν τῷ ἑλληνοτουρκικῷ ἀγώνι, καὶ ἤναγκασε τὴν Ρωσίαν νὰ στείλῃ τὸν ἐν τῇ Βελτικῇ στόλον αὐτῆς εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τὸν ναύαρχον "Αἴδεν, τὴν δὲ Αγγλίαν καὶ Γαλλίαν νὰ ἐνισχύσωται τοὺς ἐν Ελλάδι στόλους αὐτῶν ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Κορδεγατῶν καὶ της Ριγνύν.

358. Η ἐν Πύλῳ νκυματογένει (8 Οκτωβρίου 1827). Οἱ ναύαρχοι τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων, ἐνώσαντες τοὺς στόλους αὐτῶν πόδα τοῦ λιμένος τῆς Πύλου, ἀνεστινωπαν τῷ Ἰθροῖ μ πασᾶς τὸ πρωτόκολλον τῆς 24 Ιουνίου, καὶ προσεκόλεσαν αὐτὸν νὰ παύσῃ τὰς ἐγθροπροξιὰς. 'Αλλ' ἡ Ιθροῖ μ πασᾶς, παραβάς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ, ἤναγκασε τοὺς εὑρωπαίους

ναυάρχους νὰ εἰσέλθωσι τὴν 8 Ὀκτωβρίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Πύλου, ὅπως ἐπιτηρῶσι τὰ κινήματα τῶν αἰγα- πτιακῶν πλοίων. Εἰσῆλθε δ' ὁ συμμαχικός στόλος εἰς τὸν λιμένα τῆς Πύλου, προπορευομένων τῶν ἀγγλικῶν (τριῶν δικρότων καὶ δέκα ἄλλων πολεμικῶν πλοίων), ἐπομένων τῶν γαλλικῶν (τριῶν δικρότων καὶ τεσσάρων ἄλλων πλοίων), καὶ μετ' αὐτῷ ἀκολουθούντων τῶν 4 ὑπὸ τὸν Ἀϊδὲν ῥωσσικῶν. Οἱ στόλοις δ' εὗτοι, οὗ τὴν ἀρχηγίαν ἀνέλαβεν ὁ ἀνώτερος τὸν βαθμὸν Ἀγγλος ναύαρχος, εἰχε 1,324 πυροβόλα· ἡ δὲ ναυτικὴ δύναμις τοῦ ἐπίστριτην ναυμένου τουρκοποιητικοῦ στόλου συνέρειτο ἐξ 79 πλοίων, φερόντων 2,240 πυροβόλα.

359. Οἱ Ἰδρεᾶς πεσσοῖς παρέταξεν ἀμέσως τὸν τουρκοποιητικὸν στόλον εἰς μάχην, καὶ προσεκάλεσε τὸν Κορδιγκό για τὸν αὐτὸν νὰ ἔξελθῃ τοῦ λιμένος. Ἄλλ' οὗτοι ἀπαντήσας ὑπερφάνως, ὅτι ἦλθε νὰ δώσῃ κοι οὐργῇ νὰ λάβῃ διαταγάς, ἐπεμψε τὸν πλοιάρχον ἀγγλικῆς τινος φρεγάτας μετά τινων ἀξιωματικῶν καὶ ναυτῶν ἐπὶ λέμβου, ἵνα διεπάξῃ τὸ ἔγγυς αὐτῶν ἡγκυροβόλιγμένον τουρκικὸν πυροπολικὸν νὰ ἀπομακρυνθῇ. Ἄλλ' οἱ ἐν τῷ πυρπολικῷ Τούρκοι, ἀττι ἀπαντήσας, ἐπυροβόλησαν κατὰ τῶν ἐν τῇ λέμβῳ Ἀγγλων, καὶ ἐφόνευσαν ἵνα ἀξιωματικὸν καὶ τινας ναύτας· ἡ ἀγγλικὴ φρεγάτα τότε ἀντεπυροβόλητε, καὶ ἀπαντα τὰ ὄθωμανικὰ ἥρξαντο πυροβολοῦντα. Τότε ὁ Κορδιγκός ἐπεμψε πρὸς τὸν Τούρκον ναύαρχον τὸν πρωρέα αὐτοῦ, ἵνα ζητήσῃ ἐξηγήσεις· ἀλλ' οἱ ἐν τῇ ναυαρχίδι Τούρκαι ἐφόνευσαν τὸν πρωρέα, ναὶ ἐπυροβόληταν καὶ κατὰ τὴν ἀγγλικῆς ναυαρχίδος. Ἔντεῦθεν δὲ γενικὴ συνίζηθη ναυμαχία, καθ' ἣν δὲ τουρκοποιητικὸς στόλος ἐπαθεὶς φονερὰν καταστροφήν, διασωθέντων μόλις 20-30 κορβετῶν καὶ βρικίων. 6,000 δὲ Τούρκοι καὶ Ἀρχεῖς ἐφονεύθησαν ἡ ἐπνίγησαν· ἀλλὰ γινότας εὐσωπικὰ πλοῖα ἐπάθον σπουδαῖαν ζυμίαν, καὶ 675 Εὐρωπαῖοι ἐφονεύθησαν ἡ ἐπληγώθησαν κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, ἐπιτραχίγίσκητες διὰ τοῦ εὐγενοῦς αὐτῶν αἵματος τὴν κινδυνεύσαν ἐλευθερίαν - της Ἐλλάδος.

360. Ἐπανάληψις ἔχοντο πολεμεῖσθαι τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Δυτικῇ· Ἐλλάδες. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ὑ-

ψυλή Πύλη ήρνετο πάλιν νὰ δεχθῇ δικαιραγματεύσεις περὶ εἰρήνης, οἱ Ἐλληνες ἐπανέλαβον τὰς ἔχθρου πραξίας, καθ' ἡς διεκρίθη ἡ Ἀγγλος Ἀστιγξ, καταστρέψας 7 πολεμικὰ πλοῖα καὶ συλλαβὼν 14 ὀπλιταγωγά, ἀλλ' ἀπέθανε τὴν 20 Μαΐου 1828 κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἀνατολικοῦ τοῦ Μεσολογγίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ στρατηγὸς Τζούρτζ παρηνώχλει ἀκαταπαύστως τοὺς Τούρκους κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἐλλάδας Ἐν Πελοποννήσῳ ὅμως ἐπεχράτησεν ἀνακωχὴν, ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς παρουσίας τῶν πλοίων τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

**Ἐλευσις Κυθερώνητου. Πρωτόκολλα περὶ
·Ελλάδος καὶ Ἰδαίων ·Ελληνικοῦ
Βασιλείου.**

361. **Ἐλευσις Κυθερώνητου** (12 Ἰανουαρίου 1828). 'Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ἀφοῦ πρῶτον μετέβη ἐκ Πετρουπόλεως εἰς Παρισίους καὶ Λονδίνον, καὶ συνενόηθη μετὰ τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων, ἀφίκετο εἰς Αἴγιναν τὴν 12 Ἰανουαρίου 1828. Ἀναλαβὼν δ' ἀμέσως τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ὑπέρτατον δέξιωμα, εὗρε τὴν χώραν σωρὸν ἐρειπίων καὶ ἀνευ πόρων καὶ τοὺς καταπεπονημένους ὑπὸ τῶν δυστυχιῶν ἐπταετῶν ἀγώνων κατοίκους διγονοοῦντας. Διὸ ἐστρέψει κυρίως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, διὰς διοργανώσῃ τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τοῦ τόπου, διὰς ἀπολλάξῃ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν κατεχόντων ἔτι αὐτὴν βραχερικῶν στιφῶν καὶ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν. Συγκαλέσας δὲ τὴν τειάρτην ἐν Ἀργει· Εθνικὴν Συνέλευσιν, ἐξέθηκεν αὐτῇ τὴν 11 Ιουλίου 1829 τὴν οἰκτράν κατάστασιν τῆς χώρας, καὶ τὰ μέτρα, ἄτινα ἔμελλε νὰ λάθῃ ποὺς θερπεῖσαν τῶν δεινῶν ἐπταετοῦς πολέμου.

362. **Ἀναχώρησις Ἐμβραᾶμ πασῶν ἐκ τῆς Πελοποννήσου** (22—23 Σεπτεμβρίου 1828). 'Ο Ιεράκιμ πασᾶς, καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στόλου αὐτοῦ ἐν Πύλῳ καὶ τὴν ἐλευσιν τοῦ Κυθερώνητου, ἐξηκολούθει διαμένων ἐν Πύλῳ, μέχρις οὗ ἐλθόντος τελευταῖον περὶ τὰ μέσα τοῦ Αύγούστου 1828 τοῦ Γάλ-

λου στρατάρχου Μχιζάνος μετά 14,000 ἀνδρῶν, τῇ συναινέσει τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, δπιως ἔξαναγκάστως τὸν Ἰεράτημ πασᾶν νὰ ἀτέλθῃ τῆς Ἑλλάδος, ἡναγκάσθη οὗτος νὰ ἀποπεύσῃ τὴν 22 καὶ 23 Σεπτεμβρίου ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀκτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώσην αὐτοῦ οἱ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων συμπιεσθοῦντες Γάλλοι κακέλλαθον τὰ φρόύρια τῆς Ηὔλου, τῆς Μεθύνης, τῆς Κορώνης, τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Ρίου, καὶ ἀνύψωσαν ἐπ' αὐτῶν τὰς σημαῖνας τῶν τριῶν προστατίδων Δυνάμεων μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς. Οἱ Γάλλοι οὗτοι, ἀφοῦ ἔξεπλήρωσαν τὸν εὐγενῆ αὐτῶν σκοπόν, ἀπῆλθον τὸ ἐπόμινον ἔτος εἰς Γαλλίαν.

363. ••• τελευτικά ἐν Ελέτρᾳ γένη τῶν Ἑλλήνων (12 Σεπτεμβρίου 1829). Ο Κυβερνήτης Κα πο δίστριας ἔξεδίωξε διὰ τῶν στραταρχῶν Δημητρίου Ὑψηλάντου καὶ Ριγάρδου Τζούρτζ τοὺς Τούρκους ἐξ ἀπασῶν τῶν πρὸς Μ. τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας ἐλλαγίδων πόλεων, πλὴν τῆς Λαμίας, τῆς Εὔβοιας καὶ τῶν Αθηνῶν. Θέλων δ' ὁ Ὑψηλάντης νὰ ἔκβλη καὶ τὰ τελευταῖχ λείψαντα τῶν ἐν Εύβοιᾳ Τούρκων, ἐπέπεσε κατὰ 5,000 ἐξ αὐτῶν τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1829 ἐν Πέτρᾳ τῆς Βοιωτίας μετὰ 3,500 ἀνδρῶν, καὶ νικήσας, ἡγάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἀπέλθωσι τῆς Ἑλλάδος.

364. Δεύτερον ἐν Λονδίνῳ πρωτόκολλον περὶ Ἑλλάδος (16 Μαρτίου 1829). Διαφρούντος ἔτι τοῦ βωσσοτουσκικοῦ πολέμου, τοῦ κηρυχθέντος τῇ 14 Απριλίου 1828, αἱ τρεῖς προστάτιδες τῆς Ἑλλάδος Δυνάμεις ὑπέγραψαν τῇ 10 Μαρτίου 1829 δεύτερον ἐν Λονδίνῳ πρωτόκολλον, δι' οὗ ἴδεύετο ἐλληνικὸν κράτος, φέρου μὲν ὑποτελές τῷ Σουλτάνῳ, ὅλλα κυβερνώμενον ὑπὸ ἴδιους κληρονομικοῦ χριστιανοῦ ἡγεμόνος, καὶ περιλαμβάνον ἀπάσας τὰς πρὸς Μ. τοῦ Παγασοτικοῦ καὶ τοῦ Αμβρακικοῦ κόλπου ἐλληνικὰς χώρας καὶ τὴν νῆσον Εὔβοιαν καὶ τὰς Κυκλαδάς. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως δὲ ταύτης τῶν Δυνάμεων διεμπειρήθη ἡ Τετάρτη ἐν "Αργει συγχεστηθεῖσα τὴν 11 Ιουλίου 1829. Εθνικὴ Συνέλευσις· δὲ ὁ ψυλλή Πύλη, μετὰ τὴν ἐποτυγίαν τῶν ὅπλων αὐτῆς κατὰ

τὸν ῥωματοουρκικὸν πόλεμον, ἀπεδέξατο αὐτὴν διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τῆς ἐν Ἀδριανούπολει συνημολογηθείσης τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1829 ῥωματοουρκικῆς εἰρήνης. Ἀλλὰ τὸ ἔπιον ἔτος αἱ τρεῖς προστάτιδες Δυνάμεις ἀπεδέξαντο τὰς εὐχὰς τῆς ἐν Ἀργεί Εθνικῆς Συνελεύσεως περὶ ἴδρυσεως ἡ νεᾶς αρτή τοῦ κράτους, καὶ ὑπέγραψαν ἐν Λονδίνῳ τὸ ἀπὸ 22 Ιανουαρίου 1830 πρωτόκολλον, δι' οὗ ἀνύψωσαν τὴν Ἐλλάδα εἰς κράτος ἀνεξάρτητον, κυ-
βερνώμενον ὑπὸ ἀληφονομικοῦ ἡγεμόνος, καλουμένου Κυ-
ριάρχου ἡ γε μόνος τῆς Ἐλλάδος. Μετὰ δὲ ταῦτα προσήνεγκον τὸ στέμμα τῆς Ἐλλάδος τῷ Λεο-
πόλισθῳ Σχεζεκοδουργεῖσι ἀλλ' ἀριθμέντος τοῦ Λεοπόλδου
νὰ δεσμῇ στέμμα τοσοῦτον σιενῆς καὶ περιωρισμένης
χώρας, αἱ τρεῖς προστάτιδες Δυνάμεις, ἀναβιβάσασαι τὸ
ἐλληνικὸν κράτος εἰς βασιλειον, καὶ ἐπεκτείνασαι
τὰ ὅρια αὐτοῦ μέχρι τοῦ Παγασητικοῦ καὶ Ἀμβρακικοῦ
κόλπου, ἔστρεψαν τὰ βλέμματα αὐτῶν πρὸς τὸν δευτερό-
τοκον οἴδν τοῦ φιλέλληνος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Ὁ-
θωνα. Ἐπέσπευδον δὲ τὴν εὑρεσιν βασιλέως διὰ τὴν
Ἐλλάδα, διότι ὁ κυβερνήτης Κριπιδίστριας εἶχεν ἥδη
πέπει θύμα ἐσωτερικῶν διενέξεων τὴν 27 Σεπτεμβρίου
1831, καὶ ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀναρχία ἤρχισαν νὰ ἐγείρωσι
πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ ἀτυχεῖ ταύτῃ χώρᾳ. Τελευταῖον
ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας συνανεῖ εἰς τὴν παρὰ τοῦ οἴδν
αὐτοῦ παραδοχὴν τοῦ ἐλληνικοῦ στέμματος, καὶ ὑπογρά-
ψει τὴν συνθήκην τῆς 25 Αποιλίου 1832, ἣν ἀπεδέ-
ξατο καὶ ἡ Πόλη διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Ιουλίου 1832 πρωτό-
κόλλου. ἡ δ' ἐν Ποσονοίᾳ τοῦ Ναυπλίου συνελθοῦσα
τὴν 27 Ιουλίου 1832 Εθνικὴ Συνέλευτις τῶν Ἐλλήνων
ἀνεκήσυξεν ἐμοθυμαδὸν τὸν βασιλόπατρα τῆς Βαυαρίας
Οθωνα βασιλέα τῆς Ἐλλάδος, καὶ τὴν 25 Ιανουαρίου
1833 ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Ἐλλάδος ἀπεβιβάσθη εἰς
Ναύπλιον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἔτι ἀνήλικος, ἐκυβέρνητεν
ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τριμελῆς ἀντιθασιλεία μέ-
χρι τῆς 20 Μαΐου 1835, διότε δὲ Οθωνα, συμπληρώσας
τὴν νόμιμον ἡλικίαν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους, ἀνέλαβεν αὐτὸς
τὴν ἔξουσίαν καὶ ἐκυβέρνησε τὸ κράτος 27 ἔτη. Οὕτω
λοιπὸν οἱ πατέρες ἡμῶν, μετὰ 380 ἔτῶν ἀφόρητον δου-
λείαν καὶ ἐπτά ἔνιαυτῶν ἡρωϊκοὺς ὄγκωνας, ἡδυνήθησαν νὰ
ἴδρυσσοι τὸ μικρὸν βασίλειον τῆς Ἐλλάδος.

Τ Μ Η Μ Α Β'.

ΤΑ ΣΗΟΥΔΑΙΟΤΑΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
ΤΗΣ ΙΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

•Ιστορία Σινάι.

1. Οι Σιναί, ὃνδι πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 400,000, περίπου κατοίκων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν καὶ εἶναι τὸ ἀρχαιότατον καὶ πολυχνθρωπότατον ἔθνος, ὑπερβαῖνον κατὰ τὸν πληθυσμὸν πάντας δῆμοὺς τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης καὶ κατοικοῦν τὸ δεκατημόριον τῆς δόλης ἐπιφανείας τῆς οἰκουμένης. Τὸ ἔθνος τοῦτο ἡτο πάντη ἀγνωστον παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις, καὶ μόνον κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τὸν τελευταῖον κατὰ τῶν Σινᾶν πόλεμον τῶν Ἀγγλογάλλων (1860) ἐγνώσθη διπασοῦν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων. Αἱ μυθικαὶ δὲ αὐτοῦ παραδόσεις ἀνέρχονται εἰς 3000 ἔτη π.Χ., ἀλλὰ καθ' ἄπαξαν τὴν μακρὰν ταύτην σειρὰν τῶν αἰώνων μέχρι σήμερον διέμεινε στάσιμον ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ ἐν τῷ πολιτισμῷ.

2. Ἡ ἀπὸ τῶν ἀλλών ἔθνῶν ἀπομόνωσις τοῦ σινικοῦ ἔθνους κατέστη δύνατὴ διὰ τὴν μεγίστην ἔκτασιν τῆς σινικῆς ἐπικρατείας, τῆς ἔχογης ἀρθονίαν καὶ ποικιλίαν προϊόντων, καὶ ἀποχωρίζομένης ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου δι' ὅρέων καὶ ἀπροσίτων θαλασσῶν, καὶ πρὸς Β. διὰ τοῦ μεγάλου σινικοῦ τείχους, τοῦ οἰκοδομηθέντος ὑπὸ ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων περὶ τὸ 248 ἔτος π. Χ., διπος ἐμποδίζη τὰς ἀπὸ Βορεᾶς ἐπιδρομὰς τῶν Ταρτάρων.

3. Ἐν Κίνᾳ ἦσαν γνωσταὶ ἡ τυπογραφία, ἡ πυρτίς καὶ ἡ μαγνητικὴ πυξίς πολλοὺς αἰώνας πρὶν εὑρεθῶσιν αὗται ἐν τῇ Εὐρωπῇ ἀλλὰ ἔμειναν ἀτελειοποίητοι, χρησιμεύονται πρὸς παιδιάν μᾶλλον ἢ σπουδαίαν χρῆσιν. Ὡστάτως ἡ κατασκευὴ βαρυβαχίνων καὶ ἐριουργῶν ὑφασμάτων, πορσελάνης, ξοάνων καὶ πολλῶν ἐργαλείων καὶ οἰκιακῶν σκευῶν ἦτο ἐν Κίνᾳ γνωστὴ κατὰ τὴν ἀπωτάτῳ ἀρχαιότητα, καὶ τὴν μεταξουργίαν μετήρχοντο οἱ Σιναί πρὸ 3000 περίπου ἐτῶν ἀλλ' ὅμως

Σημ. 1. Ἐνταῦθα διέγιοτα τούτων ἐκτίθενται, διότι τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἐξετέθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ιστορίᾳ, καθὼς σχετιζόμενα πρὸς αὐτήν, τὰ δὲ λοιπὰ παρελείφθησαν ὡς μὴ ἀπρατικήτως ἀναγκαῖα εἰς μαθητάς τοῦ Σχολαρχείου.

εἰς πάντα ταῦτα διέμειναν μέχρι σήμερον ἐν τῇ αὐτῇ στρατιώτικῃ καταστάσει, ἐν ᾧ ὑπῆρχον πρὸ πολλῶν αἰώνων. Αἴτια δὲ τούτου εἶναι ή αὐστηρὰ τάρησις τύπων, πιεζόντων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνευματος, καὶ ή ἀπαγόρευσις πάσσης μετὰ τῶν ζένων ἔθνων ἐπιμίξιας.

4. Ἡ γλώσσα τῶν Σινῶν, οὕτα μονοσύλλαβος, οὔτε κλίσεις ἔχει οὔτε σύγχισις, ἀλλὰ μεταχειρίζεται λέξεις ἀκλίτους, ὡς ή σημασία προσδιορίζεται διὰ τοῦ τονισμοῦ καὶ τῆς συνθέσεως αὐτῶν. Γράφουσι δὲ οἱ Σιναῖς κιονιδὸν ἐκ τῶν ἀνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐκ δεξῶν πρὸς τὰ ἄριστα, καὶ δι' ἐκάστην λέξιν μεταχειρίζονται ἴδιον σημεῖον. Κυρίως δέ ή διδασκαλία τῶν Σινῶν περιστρέφεται εἰς συγγράμματα τοῦ ασφοῦ αὐτῶν νομοθέτου Κομφουκίου, ἀκμάσαντος ἐν ἔτει 484 π. Χ., ἐπὶ τῆς δυναστείας Τζεοῦ. Ἐπικρατοῦσα δὲ θρησκεία τῶν Σινῶν εἶναι ή τοῦ Κομφουκίου, ὁμολογοῦσα ἐνα Θεὸν ἀράτον, Τι εἰς ὃνομαζόμενον, ἐπικρατοῦν δὲ πολίτευμα τὸ πατριαρχικόν, καθ' ὃ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος λογίζεται ὡς μία οἰκογένεια, ἡς πατὴρ θεωρεῖται ὁ αὐτοκράτωρ, καλούμενος υἱὸς τεῦ οὐρανοῦ, πρὸς δὲ, ὡς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογένειας, ἀπαντες ὅρείλους τυφλὴν ὑπακοήν. Ἡ δὲ διοίκησις τῆς χώρας εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὰς γειρας τῶν λογίων Μανδαρίνων, οἵτινές εἰσι διηγημένοι εἰς 9 κλάσεις, διαχρινομένας ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ ἐπὶ τοῦ καλύμματος τῆς κεραλῆς κομῆτος. "Ο νῦν δ' αὐτοκράτωρ, ἔχων τὴν ἀλληγορικὴν ἐπωνυμίαν Κουαγκκετσού, τούτεστι λάμψις τοῦ κόσμου, ἔχει τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς τεταρτηκῆς δυναστείας Τατζίν, βρεσιλευσάστης ἀπὸ τοῦ 1644 μέχρι τοῦ 1661 ἔτους μ. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

• Ιστορία τῶν Ἰνδῶν.

5. Οἱ Ἰνδοὶ εἶναι τὸ ἀνατολικώτατον τῶν εἰς τὴν Ἰνδογερμανικὴν ἢ Ἰνδοευρωπαϊκὴν φυλὴν ἀνηκόντων ἔθνων, καὶ ἐν ἑκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῇ; γῆς ἔθνων, ὡς τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν χρονολογικῶν γενεαλογιῶν τῶν βασιλέων αὐτῶν, ἀναρχομένων μέχρι τοῦ 3100 ἔτους π. Χ., καὶ ἐκ τῶν περισσωτέντων λειψάνων ἀρχαιοτάτων ναῶν. Ἡ χώρα τῶν Ἰνδῶν κατέστη γνωστότερα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς περὶ τὴν Ἀφρικὴν θαλασσίας ὁδοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαθιδρύσεως τοῦ ἐμπορικοῦ κείστους τῶν Ἀγγλων.

6. Οἱ πρῶτοι κατόικοι τῶν Ἰνδῶν κατῆλθον ἐκ τῆς Ἀριανῆς εἰς τὰς περὶ τὸν Γάγγην χώρας καὶ ὑδρούσαν βασιλεῖας καὶ ληρονομικάς· αἱ δὲ πρὸς Δυτικὰς τῆς Ἰνδίκης χῶραὶ μετὰ τὴν κατάκινην αὐτῶν ὑπὸ Δαρείου τοῦ Υστάσπου διετέλουν ὑπὸ τοὺς βασιλεῖς τῶν Περσῶν, καὶ τοῦτο παρεκίνησε τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον νὰ ἐπεκτείνῃ ἐκεῖσε τὰς δορικηταὶς σύντοῦ, διποις καταστῇ καὶ ἀναγγνωρισθῇ κατὰ πάντα διάδοχος τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ Μακεδονικῇ Ἰστορίᾳ.

7. Οἱ Ἰνδοὶ διαιροῦνται εἰς 4 ἀπὸ ἀλλήλων διακεκριμένας τάξεις· α) εἰς τοὺς Βραχυάνας οἵτινες μόνοι ἔχουσιν ἀνὰ γείρας καὶ ἐξηγοῦσι τὰς Βέδας, δηλαδὴ τὰς ιερὰς γραφὰς, ἐνασχολούμενοι εἰς καθημερινάς προσευχάς, θυσίας, ἐκνίψεις καὶ καθάρσεις ἐκ παντὸς μολύματος, καὶ ἀποφεύγοντες νὰ συμφάγωσι μετὰ Ἰνδῶν τῶν κατωτέρω τάξεων, οὐδὲ ἂν οὗτος ἦναι βασιλεὺς. Οὐδέποτε οὗτοι φονεύουσιν ἐμψυχόν τι ὃν, ἵνα μὴ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐνοικῇ ψυχὴ ἀνθρωπίνη. Μόνοι δὲ αὐτοὶ εἰναι λατροὶ, πιστεύοντες ὅτι τὰ νοσήματα προέρχονται ἐκ θείας τιμωρίας, καὶ μόνοι γνωρίζουσι τοὺς νόμους. β') Ἡ δευτερέα δὲ τάξις περιλαμβάνει τοὺς Εατρύας, δηλαδὴ τοὺς ἀντὶ χρημάτων καὶ προνομίων τινῶν ὑπερσπιζομένους τὴν χώραν μαχίμους, ἐξ ὧν ἐλαμβάνοντο καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν Ἰνδῶν. γ') Οἱ εἰς τὴν τρίτην δέ τάξιν ἀνήκοντες Ἰνδοὶ ὀνομάζονται Βαΐσυαι, οὐδέποτε ἀποτπώμενοι ἐκ τῶν ἀγρῶν, καὶ μετερχόμενοι τὴν γεωργίαν, ήτις θεωρεῖται παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς ἔντιμον ἐπάγγελμα. δ') Ἡ τετάρτη τέλος τάξις περιλαμβάνει τοὺς Σούδρας (ταπεινοὺς ἢ φυγάδας), δηλαδὴ τοὺς χειρώνακτας καὶ ὑπηρέτας· χαριεπόστατοι δὲ καὶ ὑπὸ πάντων τῶν Ἰνδῶν περιρρονούμενοι θεωροῦνται οἱ Τζανδάλαι· η Παρίαι.

8. Τὸ πολίτευμα τῶν Ἰνδῶν ἦτο καὶ ληρονομικόν μαντρικόν, ἐν ᾧ οἱ βασιλεῖς, ἀνατρεψόμενοι ὑπὸ τῶν Βραχμάνων, ἦσαν ἀπλὰ δργανα, ἡ δὲ θρησκεία τῶν Ἰνδῶν πρεσβεύει ὅτι δόλος δὲ δρατὸς καὶ δὲ ἀδροτὸς κόσμος; πηγάζει ἐκ τῆς θεότητος καὶ μετὰ μακρὰ διαστήματα πάλιν ἐπανέρχεται εἰς αὐτὴν ἔχει δὲ ὡς βάσιν τὸ δόγμα τῆς μετεμψυχῆς χώσεως, καθ' οὓς μὲν ψυχὴ τοῦ ἀμαρτωλοῦ μεταβαίνει εἰς σῶμα ζώου, η δὲ τοῦ σοφοῦ, τοῦ ἥρωος ἢ τοῦ μεταγοοῦντος ἀνέρχεται

διὰ φασινῶν ἀστέρων, καὶ τελευτῶν ἐνοῦται μετὰ τοῦ πνευματικοῦ ἀρχεγόνου ὅντος, ἐξ οὗ αὕτη προῆλθε.

9. Γλῶσσα σα τῶν Ἰνδῶν ἡτοί ή Σανσκριτική γλώσση, ἀδελφὴ τῆς Ἑλληνικῆς, ἔχουσα 49 γράμματα. Εἶναι δὲ γλῶσσα πλουσία καὶ εὔπροορος, γραφομένη ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά, καὶ ἔχουσα τρία γένη, τρεῖς ἀριθμοὺς, δκτὸν πτώσεις. Εν τῇ Σανσκριτικῇ γλώσσῃ, ἥτις εἶναι ἡ τελειοτάτη ἀπασῶν τῶν γλωσσῶν, ἐγράφησαν αἱ Βέδαι, δηλαδὴ αἱ 4 ἱερᾶτες βίβλοι τῶν Ἰνδῶν. Ἀξιόλογα δὲ εἶναι καὶ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα τῶν Ἰνδῶν, ἀτενα εἰναι τρῶν εἰδῶν, τουτέστι 1) Ναοὶ ὑπόγειοι, 2) Ναοὶ ὑπεράνω τῆς γῆς ἐπὶ τοῦ βράχου ἢ τοῦ ὄσους λελαξευμένοι καὶ 3) Ναοὶ πανταχούθεν καταφανεῖς. εἰ Παγῶδαι, ἐν οἷς ὑπήρχον πολλάκις περὶ τὰς 3000 ἱερέων.

10. Ο πλοῦτος τῶν προϊόντων τῆς τε φύσεως καὶ τῆς τέχνης τῆς Ἰνδικῆς, συνιστάμενος εἰς μαργαρίτας, λίθους τιμαλφεῖς, ἐλέφαντας, ἀράβιατα, λιθαντῶν καὶ ὑφάσματα ἐκ μετάξης, ἐφείλκυσε ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὰ βλέμματα τῶν τε ἐμπορευομένων καὶ τῶν τολμηρῶν δορικτηθόρων. Ἀσχαιοτάτη δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς μνημονεύεται καὶ ἡ χρῆσις τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν νομισμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ιστορία Αἴγυπτων.

11. Η Αἴγυπτος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων δῶρον τοῦ Νείλους διότι τὸ εὐφοριῶτατον αὐτῆς μέρος, τὸ Δέλτη, ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς λιπώδους Ἰλύος τοῦ ποταμοῦ τούτου, καὶ διηρεῖτο εἰς ἀνατολήν, μέσην καὶ κάτω Αἴγυπτον ἡ Δέλτα τῶν μεγίστην δὲ δόξαν ἐκ πάντων αὐτῆς τῶν βασιλέων ἐκτίθετο δὲ Παρμανίς ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίου Μανεθῶνος καὶ Σέσωστρις ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καλούμενος (1411 – 1345 π. Χ.), ὅπτις μετὰ 600,000 πεζῶν, 24,000 ἵππων, 27,000 πολεμικῶν ἀρμάτων καὶ 400 πλοίων ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἐκυρίευσε τὴν Αἰθιοπίαν, ὑπεδούλωσεν ἀπότολην τὴν Ασίαν μέχρι τοῦ Γάγγου, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Θράκην, καὶ μετὰ ἐννεαετῆ ἀπουσίαν ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν Αἴγυπτον μετ' ἀπέιρων λαφύρων. Μετ' αὐτὸν δὲ ἀξιομνημόνευτοι εἰσίν οἱ τρεῖς βασιλεῖς Χέοψ, Χεφρήν, καὶ Μυκένειος, οἱ κτίσαντες τὰς τρεῖς μεγάλας πυραμίδας, τὰς φερούσσας τὰ δύναματα αὐτῶν, ὃν ἡ μεγίστη ἡ τοῦ Χέο-

πος ἔχει όψης 451 ποδών, καὶ πρὸς ἀνέγερσιν αὐτῆς είργασθησαν 100,000 ἀνθρώπων 20 ὅλα ἔτη. Ἐγρησιμευσον δ' αὗται πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν νεκρῶν, οὓς ἐταρίχευσον πιστεύοντες εἰς τὴν μετεμψύχωσιν. Ὡταύτως δ' ἄξιος μνεῖας εἶναι καὶ ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς 18 δυναστείας ἀκμάσσας Μοίρις, ὁ καταπιεύσας τὴν φερώνυμον αὐτοῦ λίμνην, τὴν κανονίζουσαν τὰς πλημμύρας τοῦ Νείλου.

12. Ἀλλὰ κυρίων νέα περίοδος ἀρχεται ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίχου (670—616 π. Χ.), τοῦ καθηκόρεσσαν διὰ τῆς βοηθείας Πίώνων καὶ Κερῶν τούς; 11 συμβασιλεὺς αὐτοῦ διότι οὗτος εὐγνωμονῶν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, συνεκρότησε τὴν βασιλείην φρουρὰν ἐξ Ἑλλήνων, ἐδωκεν εἰς αὐτοὺς γαίας εἰς Βουβαστίν, καὶ διέταξε τα τέλεα τῶν Αἴγυπτίων νὰ διδάσκωνται τὴν ἑλληνικὴν γλώσσαν καὶ νὰ ἀνατρέψωνται κατὰ τὸν ἑλληνικὸν τρόπον. Τελευταῖος δὲ βασιλεὺς τῆς Αἴγυπτου ὑπῆρχεν ὁ Ψαμμιτίχος, ὃς τοις ὅστις κατετροπώθη ὑπὸ τοῦ Καμβύσου παρὰ τὸ Πηλούσιον, καὶ ἔκτοτε ἡ Αἴγυπτος κατέπιη ἐπαρχία περσική.

13. Οἱ Αἴγυπτοι δικρούντο εἰς 4 κληρονομικὰς τάξεις, ὣν ἐπιφανέστεραι ἦσαν ἡ τῶν ἵερέων καὶ τῶν μαχίμων, αἱ δὲ λοιπαὶ δύο περιελάμβανον τὴν ἐργαζομένην μερίδα τοῦ αἴγυπτιακοῦ ὄθνους. Οἱ ἵερεῖς ἦσαν οἱ ἀνώτατοι λειτουργοὶ τοῦ κράτους· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, φέρων δέρμα λεοπαρδάλεως, ἦτο ἡ ποώτη ἀρχὴ μετὰ τὸν βασιλέα, ὅστις ἔξελέγετο ἐκ τῆς τάξεως τῶν μαχίμων, καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ κατετάσσετο εἰς τὴν τῶν ἱερέων καλούμενος Φαραὼν Φρα, δηλαδὴ ἄλιος. Ἡ βασιλεία ἦτο διαδοχικὴ ἀποθνήσκων δ' ὁ βασιλεὺς, ἐδικάζετο ὑπὸ 40 δικαστῶν, καὶ ἡξιοῦτο ἐπικηδείων τιμῶν μόνον ἐὰν ἀπεδεικνύετο ὅτι ἔξεπλήρωσε καλῶς τὰ ἔχυτοι καθήκοντα.

14. Λίτεχναι καὶ ἐπιστῆμαι πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἦνθουσ ἐν Αἴγυπτῳ καὶ μεγάλη ἦτο παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις ἡ φήμη τῆς παιδείας τῶν Αἴγυπτίων, οἵτινες ἐχρημάτισαν διδάσκαλοι ἀπάντων τῶν πέριξ ἔθνων. Ο Λυκοῦρος, ὁ Θαλῆς, ὁ Σόλων, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πλάτων καὶ ἄλλοι σοφοί Ἑλληνες μετέβαινον εἰς τὴν Αἴγυπτον πρὸς ζήτησιν σοφίας, καὶ ὁ Μωϋσῆς ἡς ἐπαιδεύθη ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἴγυπτίων ἀλλ' ὅμως οὔτε ἐπωφελεῖς οὔτε προσδευτικοὶ ὑπῆρχαν αἱ ἐπιστῆμαι τῶν Αἴγυπτίων, διότι ἦσαν προνόμιον καὶ μυστήριον μόνης τῆς τάξεως τῶν ἱερέων, οἵτινες ἀ-

πέκρυπτον αύτάς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν ιερέων διὰ τῆς εἰκονικῆς ἡ ιερογλυπτικῆς καλουμένης γραφῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

•Ιστορίας Ἀσσυρίων.

15. Νένος. Θεμελιωθήσει τοῦ ἀσσυριακοῦ κράτους ὑπῆρξεν δὲ Νῖνος, ἀρχὴν νομαδικῆς περὶ τὸν Τίγρητα καὶ Εὐρράτην φυλῆς, δυτικὲς νικήτας ἐν διαστήματι 17 ἑτῶν ἀπεντα τὰ ἀσιατικὰ ἔθνη, πλὴν τῶν Ἰνδιῶν, ἔκτισε παρὰ τὸν Τίγρητα μεγάλην πόλιν, ὅποι μὲν τῶν Ἑλλήνων Νῖνον, ὅποι δὲ τῶν Ἔβραίων Νινευὴν ἡ νόμομασθεῖσαν.

16. Σεμίρρημες. Μετὰ μακούν βασιλείαν 52 ἑτῶν ἀπεβίωσεν ὁ Νῖνος ἐν ἔτει 2007 π. Χ., καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐνδυθεῖσα στολὴν ἀνδρικὴν, ἐκυβέρνησεν ἐν ὄντες τοῦ νεοῦ αὐτῆς Νινύου, ἥγειρε πολλὰ λαμπρὰ καὶ μεγάλα δημόσια ἔργα καὶ ἐπεχείρησε μεγάλας ἐκστρατείας, ποσοχωρήσασα πρὸς Δυσμᾶς μέχοις Λίγυπτον καὶ Αἴθιοπάς καὶ πρὸς Ἀνατολάς μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιστρέψασα εἰς Νινευὴν, ἐγένετο αἴρηνη ἄραντος μετὰ βασιλείαν 42 ἑτῶν, καταλιποῦσα τὴν βασιλείαν εἰς τὸν νεὸν αὐτῆς Νινύαν.

17. Σαρδανάπαλος. Ἐκ πάντων τῶν διαδόχων τοῦ Νινύου περιβόητος ὑπῆρξεν ἰδίως διὰ τὴν τρυφὴν αὐτοῦ διὰ τριακοστὸς βασιλεύει. Σαρδανάπαλος. Κατὰ τούτου ἐπαναστατήσαντας οἱ σατράπαι τῆς Μηδίας καὶ Βαβυλωνίας Ἀράνης καὶ Βέλεσις, ἐπολιόρκησαν τὴν Νῖνον· καὶ ἀντέστη μὲν γενναίως κατ’ αὐτῶν ὁ Σαρδανάπαλος, ἀλλὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς πολιορκίας, ἀπελπισθεὶς, κατεκεύασεν ὑπερεμγέθη πυράν ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ ἔροιψεν ἑαυτὸν εἰς τὰς φλόγας μετὰ τῶν θησαυρῶν, τῶν παλλακῶν καὶ τῶν εὐνούχων αὐτοῦ. Ἡ Νινευὴν βαθυμηδὸν πατέμαζε, καὶ τελευταῖον, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Σαράκ (606 π. Χ.), συμμαχήσαντες δὲ Μῆδος Κυαξάρης καὶ διὰ Βαβυλώνιος Ναβοπαλατούς, ἐκυρίευσαν αὐτὴν ἐξ ἐφδου, καὶ διενεμήθησαν τὴν ἀσσυριακὴν χώραν οὕτως, ὡστε οἱ μὲν Μῆδοι ἐλαθον τὴν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ Τίγρητος, οἱ δὲ Βαβυλώνιοι τὴν παρὰ τὴν δεξιάν.

18. Τὸ νέον βαβυλωνιακὸν κράτος (606—538 π.Χ.) βαθυλών. Ἡ πόλις αὕτη, κειμένη οὐχὶ μακρὸν τῶν ποταμοῦ Ἰνδοῦ, τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Εὐρράτου ποτα-

μοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ εὐφρωτάτων πεδιάδων, ἀντικατέστησε τὴν Νίνευην καὶ κατέστη μητρόπολις μεγάλης ἐπικρατείας. Αὕτη περιεζώσθη, ὡς λέγουσιν, ὅπο τῆς Σεμιράμιδος διὰ τειχῶν τοσούτων πλατέων, ὥστε 6 ψαμμῖαι ἡδύναντο συγχρόνως νὰ τρέχωσιν ἐπ' αὐτῶν παραλλήλως. Ἡ μεγαλουργὸς αὕτη βασιλισσα κατεσκεύασε καὶ κήπους κρεμαστούς ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, εἰς οὓς ἀναβιβάζομενα τοῦ τοταμοῦ Εὔρρεπτου τὰ ὄντατα, διεπήρουν ἀειθαλῆ τὴν χλόην τῶν ἀνθέων καὶ τῶν δένδρων, δῆπερ ἔθεωρεῖτο ὡς ἐν τῶν 7 θαυμάτων τοῦ κοσμου· πρὸς δὲ τούτοις ἀνήγειρε ναὸν μεγαλοπρεπῆ εἰς τὸν Βῆλον, ἵδρυσας ἐν αὐτῷ τὸ χρυσοῦν ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ, ἔχον ὅψος 40 ποδῶν.

19. **Ναխουχοδονόσωρ** (604—561 π. Χ.). Ναχονιδος; (555—538 π. Χ.) Τὸν Ναχοπολάσσαρον διεδέξατο ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐν ἑτερού 604 π. Χ. ὁ οὗτος αὐτοῦ Ναχουχοδονόσωρ, ὅστις βασιλεύσας 42 ὅλα ἔτη, ἐπεξέτεινε τὸ βαθύλωνιακὸν κράτος μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Αποθανόντος δὲ τοῦ Ναχουχοδονόσορος ἐν ἑτερού 561 π. Χ., ἤρξατο καὶ ἡ παροχμὴ τοῦ Βαθύλωνιακοῦ κράτους καὶ τελευταίον ἐπὶ τοῦ Ναχόνιδος (555—538 π. Χ.) ἔξεττράτευσε κατ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κύρος, καὶ κυριεύσας τὴν Βαθύλωνα ἐξ ἐφόδου, κατέστησε τὸ βαθύλωνιακὸν κράτος ἐπαρχίαν πεσοτικήν.

20. Βάσις τῆς θρησκείας τῶν Βαθύλωνίων ἦτο ἡ ἀστρολατρεία. Ὁ Βῆλος (Βῆλος) καὶ ἡ σελήνη (Μύλιττα) ἦσαν οἱ κυριώτεροι θεοὶ τῶν Βαθύλωνίων. Οἱ πεπαίδευμένοι καὶ οἱ ἐν τέλει ἀπετέλουν τὴν διαδοχικὴν τάξιν τῶν Μάρων, οἵτινες ἐδόξαζον τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, καὶ μεταγειρίζομενοι τὴν ἀστρονομίαν πρὸς πρόρρησιν τοῦ μέλλοντος, ἐκτήσαντο γνώσεις ἀστρονομικάς, καὶ ὑπελόγισαν τὸ ἀκριβές ἔτος καὶ πολλὰς τῆς σελήνης ἐκλείψεις, καὶ τὰς ἐβδομάδας κατὰ τὰς φάσεις τῆς σελήνης. Ὅγεαφὴ τῶν Βαθύλωνίων ἦτο ἡ σφηνοειδής τὸ δὲ πολίτευμα αὐτῶν μοναρχία ἢ πόλυτος, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς, ζῶν ἐν τρυφῇ, πολυτελείᾳ καὶ ἀκολασίᾳ, ἀπελάμβανε θέλων τιμῶν.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Ε'.

•Ιστορία Φοινίκων.

21. Οἱ Φοίνικες ἦσαν Σύριοι τὸ γένος· ἡ δὲ Φοίνικη, ὄνομασθεῖσα οὕτω ἐκ τῶν παρὰ τοὺς πρόποδας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ Λαζαρίου φοινίκων, διετέμνετο ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρέων, ὃι αἱ δασώδεις κορυφὴ παρεῖχον πολύτιμον ξυλεικὴν διάτοις στόλους καὶ τὰς κατοικίας τῶν Φοινίκων. Ἀρχαιοτάτην ἀπετῶν τῶν πόλεων τῆς Φοινίκης ἦτο ἡ Σιδὼν, περίφημος διὰ τὰς σινδόνας αὐτῆς· ταύτης δὲ ἀποικία ἡ Τύρος, ἥτις τάχιστα ὑπερέη, τὴν μητρόπολιν, καὶ βραδύτερον, διετὸς Σαλμανάσσαρος καθυπέταξε τὴν Φοινίκην, καὶ ἡ πόλις τῶν Τυρίων ἐκυριεύθη ὑπὸ αὐτοῦ, τὸ ἐλεκτότερον μέρος τῶν κατοίκων αὐτῆς μετηνότευσεν εἰ; τὴν μικρὰν παρακειμένην νήσον, Νέαν Τύρον. Οτε δὲ ὁ Ἄραξανδρος ἐν ἔτει 333 κατέκτησε τὸ περικόν κράτος, ἐκυρίευσε καὶ τὴν Νέαν Τύρον καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐπώλησεν ὡς δούλους.

22. Ἐιάστη πόλις τῆς Φοινίκης εἶχεν ἕδιον πολίτευμα· ἡ ὑπερτάτη ἀρχὴ ἦτο εἰς γείρας βασιλέων διαδοχικῶν. Ἡ δὲ θρησκεία αὐτῶν ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς φυσιολατρείας. Οἱ ὅμιστοι δ' αὐτῶν θεοὶ ἐκαλοῦντο Βάσαλοι, ἀπεικονίζων τὴν ἴσχυρὰν τοῦ ἡλίου ἐνέργειαν, καὶ Ἀστραπα, τὸ σύμβολον τῆς τικτούσης καὶ βλαστανούσης φύσεως. Κατὰ τούτων ἀντετάττετο ὁ κακοποιὸς θεὸς Μολόχ, εἰς ὃν πρὸς ἔξιλχομόν προσέφερον ἀνθρώπινα θύματα καὶ μάλιστα παιδία. Οἱ Φοινίκες ἐφημίζοντο διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτῶν, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς πορφύρας, τῇς ὑάλου καὶ τῶν ὀλφακεντικῶν γραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

• Ιστορία • Εθνορρέων.

23. Οἱ Ἅραξιοι, στριμιτεκῆς ὄντες φυλῆς καὶ ὄνομαθεόντες οὐτῶς ὑπὸ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ πρὸ αὐτῶν κατηγεμένων νομαδικῶν φυλῶν ὡς ἔξωθεν ἐλθόντες εἰς Παλαιστίνην διὰ τῆς Μεσοποταμίας ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἀνω Ευφράτην καὶ Τίγρητα χώρας, ἀναβιβάζουσι τὴν γένεσιν τοῦ ἔθνους αὐτῶν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἡ δὲ ιστορία αὐτῶν ἀρχετεῖ ἀπὸ τοῦ Ἅραξαμ (2000 π. Χ.), διπτὸς μετὰ τῆς πατορίας αὐτοῦ μετηνότευσεν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Παλαιστίνην ἢ Χαναὰν, ἥτις κατέστη ἡ κυρία πατρὶς τῶν Ἑβραίων.

24. Ἱακώδης. Τὸν Ἅραξαμ διεδέξατο διάδεικτος αὐτοῦ Ἱσαάκ, καὶ τοῦτον ὁ ἐπίσης αὐδές αὐτοῦ Ἱακὼδης, διπτὸς εἰχει 12 αὐδούς, οἵτινες ἐγένοντο οἱ ὀργηγοὶ καὶ πατριάρχαι τῶν 12 φυλῶν, εἰς ἃς ἐμεινεις διηγεῖται διηγητικής Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένον τὸ ἱερηκλιτικὸν ἔθνος. Ἡ δὲ μείζων ἀγάπη τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ διήγειρε τὸν φθόνον καὶ τὸ μῆσος τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες ἐπώλησαν αὐτὸν ὡς δούλον εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐγένετο αἰτία τῆς μετὰ ταῦτα μεταναστεύσεως; τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακώβ εἰς τὴν ἐν Αἴγυπτῳ Γετεὲμ, ὅπου ἔπασχον τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν Αἴγυπτῶν.

25. Μωϋσῆς (1610 π. Χ.) Τελευταῖον ἀνεφάνει ὁ Μωϋσῆς (ὅ ἐξ τοῦ ὄντος; σωθεὶς), ὅστις ἐξῆγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας τῶν Αἴγυπτῶν, καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπαγγελθεῖσαν οὔτῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γῆν τοῦ Ἀβραὰμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ· 70 ἄνδρας ἥριθμει ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰακώβ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, 2,500,000 ἀνθρώπων, ἐν οἷς 600,000 ἀπλοφόρους, ἐξῆγαγεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Ἑρυμον 430 ἐτη μ.:τὰ τὴν ἐν Αἴγυπτῳ μετοίκησιν αὐτῶν, καὶ ὁ Θεὸς ἡδίκησε νὰ ἀποιαλύψῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Σινᾶ, δοὺς τῷ Μωϋσῇ τὸν Δεκαλόγου, ἐντέλλεται καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους, ἐπομένως τὴν ἴστητα τῶν ἀνθρώπων· ἡ δὲ ἀπαγόρευσις τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν καθιεῖσι τὴν ἀγνότητα ἐκάστου ἀνθρώπου. Ὁ Μωϋσῆς μετὰ 40 ἐτῶν περιπλάνησιν, ἀπέθανεν ὅτε ἐφθασεν ἐμπροσθεν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας (Παλαιοτίνης) μετὰ ὀλίγων μόνον χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἰησοῦς τοῦ Ναοῦ ἡ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν. Ὁ Μωϋσῆς ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἀνὴρ τῆς ἀργαύαιτης ποιητὴς ἔξοχος καὶ πιοφήτης, πρῶτος ἴστοριογράφος, μέγας νομοθέτης καὶ πολιτικός, καὶ ἐλευθερωτὴς τοῦ ἔθνους; αὐτοῦ. Ὁ αἰών τῆς μωσαϊκῆς ἀρχηγύας ἐπὶ τῶν Ἑβραίων εἶναι ὁ αἱ ὡν τὸν θαυμάτων μετ' αὐτὸν ἦλθεν ὁ ἥρως ἡ ιὼν ὁ αὐτῶν αἱ ὡν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μωϋσέως μέχρι τοῦ πρώτου βασιλέως Σαούλ (1402—1069). Ποῶτος δὲ τῶν κριτῶν ὁ Ἡλεῖ συνήνωσεν εἰς ἔαυτὸν τὰ ἀξιώματα τοῦ κριτοῦ, τοῦ πολεμικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τοῦ ὀρχιερέως.

26. Δακυνθός. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡλεῖ ὁ προφῆτης καὶ Λευτῆς Σαμουὴλ ἐδρυσε τὴν σχολὴν τῶν προφητῶν οἵτινες ἦσαν καὶ ἐρμηνεῖς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἐξ ᾧς ἐξῆλθε καὶ ὁ Δαυὶδ, ὅστις φονεύσας ἐν τῷ κατὰ τῶν Φιλισταίων πολέμῳ τὸν φοβερὸν γίγαντα

Γολιάθ, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Σχούλα καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς, ὃν ἡ μνήμη διατηρεῖται ἀδίος εἰς τὰ ἔθνη, καὶ οἵτινες λάμπουσιν ὡς παραδείγματα μεγάλων ἀνδρῶν καὶ ὡς ἀπαυγάσματα ἔξοχῶν ἀρετῶν. Ὁ Δαυΐδ ἐξέτεινε τὰ δρια τῆς ἐπικρατείας μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ἐξελέξατο ὡς μητρόπολιν τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς Σιών.

27. Σολομών. Τὸν Δαυΐδ διεδέξατο ὁ νίδες τῆς ἀμαρτίας Σολομὼν, δοτις ἦρξατο τῆς βασιλείας διὰ τοῦ φόνου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀδωνία. Ἡ βασιλεία τούτου ὑπῆρξεν ἡ λαμπροτέρα τῶν μοναρχιῶν τῶν Ἐβραίων. Ὁ Σολομὼν ὠκοδόμησε τὸν περίφημον ναὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ λαμπρὰ ἀνάκτορα, καὶ ἐθεμελίωσε τὴν Ταχμῷρο (τὴν μετέπειτα Πελμύραν), παρὰ τὰ δρια τῆς Ἀραβίας, ἴδρυσε τακτικὸν στρατὸν καὶ ἐνέψυχωσε τὸ ἐμπόριον. Ἐρημίζετο δὲ διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σοφίαν ἄλλὰ περὶ τὸ γῆρας, γενόμενος παίγνιον τῶν ἑκατοντάδων αὐτοῦ γυναικῶν, περιέπειν εἰς ἀλογον εἰδωλολατρείαν. Μετὰ 40 δ' ἔτῶν βασιλεύειν ἀπέθανεν ὁ Σολομὼν, καὶ αἱ δύο ψυλαὶ τοῦ Ἰουδαία καὶ τοῦ Ἰσραήλ διαρέθησαν, καὶ ἐξασθενήσασαι ἐκ τῆς διαιρέσεως καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, ὑπῆρχοσαν τελευταῖον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας.

Ζ'. • Ιστορία Μηδοπερσῶν.

28. Οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι κατοικοῦσιν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐν τῇ εὐρυχώρῳ χώρᾳ, τῇ κειμένῃ μεταξὺ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τίγρητος καὶ Ἰνδοῦ. Ἡσαν δ' οὗτοι πυρολάτραι, πρεσβεύοντες τὴν τοῦ Ζωροάστρου θρησκείαν, καθ' ἧν ἐξ ὑψίστου ἀρχικοῦ καὶ ἀδημιούργητου δόντος ἐγεννήθησαν ὁ Ὁρομάσδης ή της, θεὸς τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ὁ Ἀρειμάνιος, θεὸς τοῦ σκότους καὶ τοῦ κακοῦ, διπνεκτῶς μαχάριμενοι πρὸς ἀλλήλους, μέχρις οὗ ὁ Ὁρομάσδης τῇ συνδρομῇ καὶ τοῦ ἀνθρώπου θέλει κατατροπώσει τὸν Ἀρειμάνην.

29. Ἡ γνωστὴ ιστορία τῶν Μηδοπερσῶν ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 8ου π. Χ. αἰῶνος, ὅτε τὸ ἔθνος τῶν Μήδων ἦλευθερώθη ἀπὸ τοῦ δουλικοῦ ζυγοῦ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ αἱ τέως διηρημέναι αὐτοῦ ψυλαὶ ἐνώθεισαν, ἐξελέξαντο ἐν τοῖς 710 π. Χ. ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν Δηϊόκην, κτίσαν-

τα ώς καθέδραν αὐτοῦ τὰ Ἐκκλησίαν, ἀτινα ἔκτοτε
ἔμειναν μητρόπολις τῆς Μηδίας. Ὁ νίδιος καὶ διάδοχος
τούτου Φραόρτης καθηυπέταξεν εἰς ἑαυτὸν τὸ συγγε-
νὲς ἔθνος τῶν Περσῶν, καὶ ὁ νίδιος τούτου Κυαξάρης
εἶναι ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Μηδοπερσικοῦ κρά-
τους ἐν Ἀσίᾳ, ὅπερ ἥδη ἀντικατέστησε τὸ καταλυθὲν
Ἄσσουριακὸν καὶ βαζεύωνιακὸν κατόπιν. Τοῦ Κυαξάρου δ'
ὁ νίδιος καὶ διάδοχος Ἄστυά γης εἶναι ὁ τελευταῖος
Μῆδος Βασιλεὺς· Κατ' αὐτοῦ ἀπεστάτησε τὸ εἰς τοὺς Μή-
δους ὑποκείμενον ἔθνος τῶν Περσῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν
τοῦ Κύρου, καὶ οὐ μόνον ἡλευθερώθη, ἀλλὰ καὶ καθηυπέ-
ταξεν εἰς ἑαυτὸν τοὺς Μῆδους καὶ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν
ἐν ἔτει 559 π. Χ.

30. **Ο Κύρος**, θεμελιώσας καὶ νέαν μητρόπολιν,
τὰ Σοῦτα, πρὸς τὰ ΜΔ. τῆς Περσίας, ἐπεξέτεινε τὸ Μη-
δοπερσικὸν κράτος διὰ τῶν κατακτήσεων τῆς Βαχτρι-
ανῆς, τῆς Λυδίας, τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Βα-
σιλῶνος ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι τοῦ
ποταμοῦ Ὡξου πρὸς Β. καὶ μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ πρὸς
Μ. Ἀλλ' ὁ ἀνττητος; οὗτος Βασιλεὺς ἡττήθη μαχόμενος
πρὸς τὸ σκυθικὸν ἔθνος τῶν Μασπαγετῶν καὶ ἐφονεύθη.
Καὶ ὁ νίδιος τούτου Καμβύσης (530—522 π. Χ.),
καθηυπέταξε τὴν Αἴγυπτον, καὶ μετὰ τοῦτον ἀνέβη εἰς
τὸν θρόνον διψηδῆς αὐτοῦ ἀδελφὸς Ψευδοσμέρ-
δις, ἀλλ' ἐφονεύθη (521 π. Χ.) ὑπὸ τῶν συνωμοσάντων
κατ' αὐτοῦ ἐπτὰ στρατηγῶν, οἵτινες ἐξελέξαντο Βασιλέα
ἔνα ἐξ αὐτῶν, τὸν Δαρεῖον, νίδιον τοῦ Γεστάσπους.

31. **Ο Δαρεῖος**, πρωτδιοιρίσκε τὰ Ἐκκλησίαν, τὰ
Σοῦσα καὶ τὴν Ηράπολιν ὡς μονίμους κατ-
οικέας τοῦ βασιλέως, καὶ διαιρέσας τὴν ἐπικράτειαν αὐ-
τοῦ εἰς 20 συτραπείας, προσδιώριτεν ἀκριβῶς τοὺς φρό-
ρους πρὸς περιπολὴν πάτης κατὰ τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν
αὐθαιρεσίας. Οὕτος ἐκυρίευσε τὴν Βαζεύλην καὶ ἐζε-
στράτευσε κατὰ τῆς Σκυθίας μετὰ 700,000 ἀνδρῶν·
ἀλλ' ἀποκρυσθείσες ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, ἐπέστρεψε μετὰ ἀ-
πώλειαν 80,000 ἀνδρῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα κατεδάμασε
τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐνίκησε τοὺς
Ιωνας ἐν ναυμαχίᾳ, καὶ ἐπεμψε πολυάριθμον στρατὸν
κατὰ τῶν ἐπικούρων τούτων, τῶν Ἐρετρίεων καὶ Ἀθη-
ναίων, ὃς εἰδομεν ἐν τῷ Ἑλληνικῇ Ἰστορίᾳ, ἐν ἡ ἐκτίθεν-
ται οἱ μηδικοὶ πόλεμοι καὶ ἡ μετὰ ταῦτα στενότατα
γυναδεμένη περιοική Ἰστορίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

'Ιστορίας Ρωμαϊκών.

32. Οι 7 βασιλεῖς. Ἡ Ρώμη η κατά τὰς ρωμαϊκὰς παραδόσεις ἔκτισθη ἐπὶ τοῦ λόφου Παλατίνου (753 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ρώμου καὶ Ρωμύλου, μίσθιον τοῦ Ἀρεως, γχλοκτοτροφηγέντων ὑπὸ λυκαίνης. Οἱ Ρωμύλοις μίσθιοις τὴν κτίσιν αὐτῆς διὰδελφοροτονίας, ἐκήρυξε τὴν Ρώμην ἄστυλον, καὶ διαρπάσας πολλάς γυναικίας τῶν Σαβίνων, ηὗξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων, οὐδὲ διήρετεν εἰς 3 φυλὰς, καὶ ἐκάστην φυλὴν εἰς 10 φατρίας. Οἱ Ρωμύλοις ἔδρυσε προσέτι Γερουσίαν, ἀποτελουμένην μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Σαβίνων ἐκ 200 ἀνδρῶν, καὶ διήρεσε τοὺς κατοίκους εἰς Πατρικίους καὶ πληνδίους. 2) Τὸν Ρωμύλον διεδέχθη (714 π. Χ.) ὁ Σαβίνος τὸ γένος; Νουμαῖος ήταν οἱ πάλιοις, διτις ἐρούθμισε τὰ τῆς θρησκείας καὶ ἐστρεψε τὴν προσοχὴν τῶν Ρωμαίων εἰς τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης. 3) Οἱ δὲ τρίτοις βασιλεὺς Τύλλοις, Οστύλλιοις (679 π. Χ.), βωμαῖος ὦς τὴν καταγγήν, κατέστρεψε τὴν "Αλέαν Λόγγαν", μετὰ τὴν κατὰ τὴν μονομαχίαν τῶν τριῶν Κουρατίων καὶ τριῶν Ορατίων νίκην τοῦ ἐπιζήσαντος Ορατίου, καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς μετόφειτεν εἰς τὴν Ρώμην. 4) Τοῦτον δὲ διεδέχατο ὁ ἔγγονος τοῦ Νουμᾶ Πομπήλιος "Αγχος Μάρκιος" (640), διτις ἐννοσχολήθη ἐπίσης εἰς τὰ τῆς θρησκείας. 5) Μετὰ τὸν "Αγκον Μάρκιον" ἡ Γερουσία ἐξελέξατο βασιλέα τὸν ἐκ Ταρκυνίας καταγόμενον Λεύκιον Ταρκύνιον τὸν πρεσβύτερον (616—578 π. Χ.), διτις ἔκτισε τὸ ἀμφιθέατρον καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ κατεπολέμησε τοὺς Σαβίνους, Λατίνους καὶ Επούσκους. 6) Τὸν Ταρκύνιον ἐδολοφόνησαν οἱ νεῖοι τοῦ Νουμᾶ Πομπήλιον· ἀλλ' ἡ Γερουσία ἐξελέξατο βασιλέα τὸν θετὸν νείὸν τοῦ Ταρκυνίου Σέρβιον Τύλλιον (579—539), διτις διήρεσε τοὺς πολίτας κατὰ τὴν περιουσίαν αὐτῶν καὶ συμφώνως πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἐνός ἐκάστου πολίτου. 7) Ἄλλα καὶ οὕτος ἐδολοφόνηθη ὑπὸ τοῦ γχμέρου αὐτοῦ Ταρκυνίου τὸν ὑπερηφάνου, συμπραξάσης εἰς τὴν δολοφονίαν καὶ τῇ βιελυρᾶς αὐτοῦ θυγατρὸς Τυλλίας (539). Οἱ Ταρκύνιος ἐκυβέρνησε τυραννικῶτατα, φονεύσας πολλοὺς ἐκ τῶν ἐπιφράνων ἀνδρῶν τῆς Ρώμης, ἐν οἷς καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λευκίου Ιουνίου, διτις, ἵνα ἀποφύγῃ καὶ αὐτὸς τὸν θάνατον, προσεποιήθη τὸν ἡλίθιον, δθεν καὶ ἐπωνομάσθη Βρούτος, δηλαδὴ ἥλιθιος.

33. Ιεπατάλυσες τῆς Ιεπασιλεένας (510 π. Χ.). Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ τυράννου ἔξερράγη εἰς ἐπινάστασιν κατ' αὐτοῦ, ὅτε ὁ διερθαρμένος αὐτοῦ υἱὸς Σέξιος παρεβίασε τὴν ἐνάρτετον σύζυγον τοῦ Κολλατίνου Λουκρήτιαν, ἥτις ἐκ καταισχύνης πότοκτήνησεν. Ὁ Βροῦτος ὀρκισθεὶς ἐκδίκησιν, διεγείρει τὸν λαὸν εἰς ἐπινάστασιν, καὶ ἡ Γερουσία ψηφίζει τὴν ἀευφυγίαν τοῦ Τυράννου καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς Βασιλείας (510 π. Χ.); τὸ δὲ ψήφισμα τοῦτο ὀμέσως ἐπεψηφίσθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ λαοῦ, δοτικὲς ἀπεφάσισεν ἀμέσως νῦν ἀναθέσῃ τὴν ὑπερτάτην ἀργὴν εἰς δύο ἀρχοντας, ἐκλεγομένους κατ' ἕτος; ἐκ τῆς τάξεως τῶν πατρικίων, εὖς ὠρόματεν ὑπάτους. Πρῶτοι δὲ ὑπατοὶ ἐξελέχθησαν ὁ Λευκίος Ιούνιος Βροῦτος καὶ ὁ Ταρκύνιος Κολλατίνος.

34. Μετὰ 10 δὲ ἔτη ἐξελέχθη καὶ ὁ πρῶτος ἐν Ῥώμῃ Δικτάτωρ (500 π. Χ.) ἐπὶ βᾶς μῆνας μετ' ἀπεριορίστου ἔξουσίας πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν μεταξὺ πατρικίων καὶ πληθείων, καὶ ἐν ἔτει 494 π. Χ., ἀποκωρυφάντων τῶν πληθείων εἰς τὸ ίσερὸν ὅρος, ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς ἡ Γερουσία τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς. Σ' δημάρχων καὶ βραδύτερον 10, δπως προστατεύσοι τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ καὶ ἀκύρωσι πᾶν βούλευμα τῆς Γερουσίας, ἀντιτίθεντο εἰς τὰ συμφέροντα αὐτοῦ.

35. Δεκαρχία. (452) Βορδύτερον δ' ὑψώθη πανταχόθεν φωνὴ ἐν Ῥώμῃ περὶ τῆς συντάξεως καὶ δημοσιεύσεως γραπτῶν νόμων, καὶ δέκα ἄνδρες, ἐπισκερθέντες τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ μετὰ διετῆ ἀπουσίαν ἐπανελθόντες εἰς τὴν Ῥώμην, συνέτοξαν τοὺς 12 πίνακας, δθεν καὶ διωδεκάδε λιτοῖς ἡ νομοθεσία αὐτῆς ἐπωνομάσθη. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοσοῦτον αὐθικρέτως ἐκυβέρνησαν οἱ δεκάρχοι, ὥστε προεκάλεσαν ἐπινάστασιν, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ ἐξωρίσθησαν. Τελευταῖον δ' οἱ πληθεῖσι ἀπόλλυταν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νῦν ἐκλέγονται ὑπατοὶ (436 π. Χ.) καὶ ἔκτοτε οὐδεμία πλέον διάκρισις ὑπῆρχε μεταξὺ πατρικίων καὶ πληθείων ὡς πρὸς τὰ πολιτικά δικαιώματα.

36. Οἱ Ῥωμαῖοι, νικήσαντες τοὺς Οὐδλασκούς, Ἐτρούσκούς καὶ Σαμνίτας, ἥττήθησαν κατὰ κράτος παρὰ τὸν ποταμὸν Ἀλίαν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Γαλατῶν Βρέννου (390 π. Χ.) καὶ τὴν Ῥώμην ἐπιστασεν ἐκ τῶν ζειρῶν τῶν εἰς αὐτὴν εἰσελθόντων Γαλατῶν διετάσθησαν ἐπελθόντην ἐξωθεν. Κάμιλλος

Μετά τὸν γαλατικὸν πόλεμον οἱ Ἀριανοὶ, γενόμενοι βαθυῖδόν καὶ κατ' ὀλίγον κύριοι τῆς Ἰταλίας, ἔξεστράτευσαν κατὰ τῶν Βηρισάντων τοὺς πρέσβεις αὐτῶν Ταραντίνων καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν Πύρρου, βασιλέως τῆς Ἡπείρου, στοις κατάρχας διὰ τῶν ἐλεφάντων αὐτοῦ νικᾶ τοὺς Ἀρωματίους· ἀλλ' ὑπέρον ἡττήθη κατὰ κράτος, καὶ ἔφυγεν ἐπὶ τῆς Σικελίας, καταλιπών αὐτὴν εἰς τὴν διάχρισιν τῶν Ἀρωματίων (280 π. Χ.).

37. **Καρχηδονικὸς πόλεμος** (264 π. Χ.). Οἱ Ἀρωματίαι τάχιστα περιῆλθον εἰς πόλεμον καὶ πρὸς τοὺς ἔχοντας κτήσεις ἐν Σικελίᾳ Καρχηδονίους, ὃν ἡ ποστεύουσα, ἀποικία ὡς τῶν Τυρίων, κατώκειτο ὑπὸ 700,000 ψυχῶν. Οἱ Καρχηδόνιοι ἐπολιόρκησαν τοὺς διὰ προδοσίας καταλαβόντας τὴν Μεσσήνην Μαρμερότινος, οἱ δὲ Ἀρωματίαι βοηθοῦντες τούτους, ἐνίκησαν τὰ ἡνακμένα στρατεύματα τῶν Συρακουσίων καὶ Καρχηδονίων, καὶ ἡνάγκασαν τοὺς Συρακουσίους νὰ συμμαχήσωσι μετ' αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα διὰ τῶν κοράκων τὸν στόλον τῶν Καρχηδονίων, πολλὰ πλοῖα αὐτῶν καταστρέψας καὶ 7,000 ἄνδρας φονεύσας.

38. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Ἀρωματίαι ἐπεμφάνισαν εἰς τὴν Ἀφρικὴν τὸν Ῥηγοῦλον, στοις μετά τινας ἐπιτυχίας, ἡττήθη ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου στρατηγοῦ Ξενθίππου καὶ ἥχμαλωτίσθη (254 π. Χ.). ἀπέθανε δὲ οἰκτρὸς θάνατον, διότι καὶ τοι αἰχμάλωτος, συνεβούλευσε τοὺς Ἀρωματίους νὰ ἔξακολουθήσωσι τὸν πόλεμον. Τελευταῖον οἱ Καρχηδόνιοι εἰς ὑπό τὸν Λουτατίου Κατούλου (241 π.Χ.), ὑπεγρεώθησαν εἰς τὴν Ἕγκατάλειψιν τῆς Σικελίας καὶ τὴν ἀποτίσιν 2200 ἀργυρῶν ταλάντων.

37. **Δεύτερος Καρχηδονικὸς πόλεμος** (218—202 π. Χ.). Μετ' ὀλίγα δ' ἔτη ὁ στρατηγὸς τῶν Καρχηδονίων Ἀννίβας ἐκυρίευσε τὸ ἐν Ἰσπανίᾳ Σάγουντον, σύμμαχον πόλιν τῶν Ἀρωματίων, καὶ ἐπανελήφθη δεύτερος Καρχηδόνιον καὶ πόλεμος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔθριαμβευσεν δ' Ἀννίβας, νικήσας τοὺς Ἀρωματίους εἰς τὸν Τικτίνον καὶ Τρεβίαν (218 π. Χ.) καὶ παρὰ τὴν Τρασιμένην λίμνην, καὶ κατ' ἔξοχην ἐν Κάνναις (216 π. Χ.). Ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Κορνύλλος Σικελίων ἐκυρίευσε τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Ἀφρικὴν (205 π. Χ.), ὅπου ἡνάγκασε τοὺς Καρχηδονίους νὰ ἀν-

χαλέσωσι τὸν Ἀννίβαν ἐκ τῆς Ἰταλίας. Οὗτος δ' ἔπανελθὼν, ἡταῖται κατὰ κράτος εἰς τὴν ἐν Ζάμη μάχην (202 π. Χ.), καὶ ἡ Καρχηδόνα ὡν ὑπογράψει συνθήκην, δι' ἣν παραδίδει τὸν στόλον αὐτῆς καὶ ἐγκαταλείπει ἀπάσας τὰς ἐκτὸς τῆς Ἀφρικῆς κτήτεις αὐτῆς.

38. **Καταστροφὴ τῆς Καρχηδόνος** (146 π. Χ.). Οἱ Ρωμαῖοι τελευταῖον, κτηριχθέντες σύμμαχοι τοῦ βασιλέως τῆς Νουμιδίας Μασσανάσου, ἐπεμφάνισαν τὴν Ἀφρικὴν στρατὸν, διστις, μετὰ τριετῆ ἡρακλήν ἀντίστασιν τῶν Καρχηδονίων (149—146 π.Χ.), ἐκυρίευσεν ἐξ ἐφόδου τὴν Καρχηδόνα, ἦν κατέσκαψε, καὶ ἐκτοτεί ἡ ἐπικράτεια αὐτῆς κατέστη ἐπαρχία ρωμαϊκή, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀφρική.

39. **Γράικος** (133 καὶ 122 π. Χ.). Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος ἐπῆλθον ἐν Τρόμῳ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἵτινες ἤρξαντο, διτε ὁ δῆμαρχος Τιβέριος Γράικος προέτεινε νόμον, δι' οὗ εἰς οὐδένα πολίτην ἐπετρέπετο νὰ κατέχῃ πλείονα τῶν 1000 πλεθρῶν γῆς, καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν πατρικίων ἐν ἑτει 133 π. Χ., ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γράικος Γράικος δέκα ἔτη βραδύτερον (122 π. Χ.). Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ ὅπατος Μάριος, ὁ καταστρέψας τοὺς γερμανικῆς καταγωγῆς Κιμμέρους καὶ Τεύτονας, περιῆλθεν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς τὸν Σύλλαν ἐνεκά τῆς ὁρογηίας τοῦ κατὰ τοῦ Μιθιδάτου πολέμου, καὶ 100 000 ἀνδρῶν ἐφονεύθησαν κατ' αὐτόν. Τελευταῖον ἐν ἑτει 63 π. Χ. ὁ ὅπατος Κιμμέρων κατέβασε τὴν συνωμοσίαν τοῦ Κατιλίνα, διστις ἐπεδίωσε τὴν θανάτωσιν τῶν πλουσίων καὶ τὴν διαινομὴν τῆς πειρουσίας αὐτῶν μεταξὺ τῶν πληθείων.

40. **Μρώτη τρεις** ἢ **τρεις χρέα** (60 π.Χ.). Τρία ἔτη μετὰ τὴν συνωμοσίαν τοῦ Κατιλίνα ὁ Κράσσος, ὁ Πομπήιος καὶ ὁ Ιούλιος Καΐσαρ διενεμηθησαν πρὸς ἀλλήλους τὴν ρωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, καὶ δὲ μὲν Κράσσος ἔλαβε τὴν Συρίαν, ὁ δὲ Πομπήιος τὴν Ιερούσαλην καὶ ὁ Ιούλιος Καΐσαρ τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν καὶ πέραν τῶν "Αλπεων" Παλατίαν, ἦν καθυποτάξας, προούλωρησεν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀπέβη καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Φονευθέντος δὲ τοῦ Κράσσου ἐν τῷ κατὰ τῶν Πάρθων πολέμῳ, ὁ Καΐσαρ, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Πομπήου διατάττεται, νὰ καταβέσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς κυβερνήσεως τῆς Γαλατίας καὶ νὰ ἀπολύσῃ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. Ο Καΐσαρ τότε ἐπέρχεται κατὰ τοῦ Πομπήου, διστις φεύγει ἐξ Ἰ-

ταλίας, καὶ διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἤτταται ἐν ἔτει 48 π. Χ. περὶ τὴν Φάρσαλον τῆς Θεσσαλίας καὶ καταρρέγει εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ὃντος δολοφονεῖται ὑπ' αὐτοῦ.

41. Οἱ Καΐσαρες, ἐκλεγθεὶς μετὰ ταῦτα ὑπατος ἐπὶ πενταετίαν, δικτάτωρ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἰσόβιος δῆμαρχος, ἐπεδίωκε καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ ἀνύψῳ μὲν τοὺς κολακεύοντας τὴν φιλοδοξίαν αὐτοῦ, ἐφρίνετο δὲ δυσπρόσιτος καὶ ἀλαζών πρὸς τοὺς ἐναρέτους καὶ χρηστοὺς ἄνδρας. Ἡ διαγωγὴ δὲ αὕτη διήγειτο τὸ ὑπέρ ἐλευθερίας αἰσθημα τῶν Ρωμαίων, καὶ συνωμοσίᾳ ἐτεκτάθη ἐν Ρώμῃ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου, ἡς ἐγένετο θύμα δικαιοσύνης ἐν τῇ Γερουσίᾳ ἐν ἔτει 44 π. Χ.

42. Δευτέρα Τριετέρα (43 π. Χ.). Ἔντος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καΐσαρος ἐγένετο δευτέρα διανομὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπικρατείας, καθ' ἣν δὲ μὲν Ὁκταβίαν διατίθεται τὴν Εὐρώπην, ὁ Αντώνιος τὴν Ασίαν καὶ δὲ λαβεῖ τὴν Εύρωπην, ὁ Αὐτοῦ δὲ δὲ λαβεῖ τὴν Ανατολήν καὶ δὲ τὸν Αιγαίον. Αφοῦ δὲ δὲ λαβεῖ τὴν Ανατολήν καὶ δὲ τὸν Αιγαίον, παρακολουθῶν τὴν φεύγουσαν βασίλισσαν τῆς Αιγύπτου Κλεοπάτραν. Ἔκεῖ δὲ ηὐτοκτόνησε, καταλιπὼν τὴν μονοκρατορίαν εἰς τὸν Ὁκταβίαν δὲ νότιον, δότις ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ρώμην ἐπωνομάσθη Αὔγουστος, καὶ ἐκηρύχθη ἵερὸς καὶ ἀπερχείαστος. Οὗτος ἐκυβέρνησεν ἀριστα τὴν ἀχανῆ αὐτοῦ ἐπικράτειαν, εἰταγχγών καλούς νόμους καὶ προστατεύσας τὴν παιδείαν. ὑπῆρχε δὲ εύτυχης καὶ εἰς τοὺς πολέμους αὐτοῦ. Ἀλλὰ καταστλιθόμενος τελευταῖον ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν λεγεώνων αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Ερμάννου ἢ Αρμενίου, τοῦ ἐξολοθρευταντος 30,000 ἐπιλέκτους Ρωμαίους (9 μ. Χ.) καὶ ἐκ τῆς αἰσχρᾶς διαγωγῆς τῆς κακούθους αὐτοῦ συζύγου Λιβίας, ἀπέθανεν ἐν Νόλᾳ τῆς Καμπανίας (14 μ. Χ.), καὶ ἡξιώθη θείων τιμῶν παρὰ τῶν Ρωμαίων, οἵτινες ἀφιέρωσαν αὐτῷ ναὸν καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ὠνόμασταν καὶ τὸν δγδοον μῆνα Αὔγουστον.

43. Επρώτες Διάδοχοι Κύριοις Βασιλέων. Ο διάδοχος του Αυγούστου Τιβέριος (14—37) ήτο άνθρωπος μοχθηρός, υποπτος καὶ μικροφόνος, θυσιάζων τοὺς ἐναρετωτάτους καὶ πλουσιωτάτους πολίτας, καὶ παραδιδομένος εἰς πάσας τὰς ἡδονὰς εἰς τὰς Καπρέας, νῆσον πλησίον τῆς Νεαπόλεως, ὡς οὐ τέλος ἐπινήγη μεταξὺ προτεραιωτάτων ὑπὸ τινος τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ (37 μ. Χ.). Ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀρδοῦ ἐπιπειρετὴν τὸν Θεον σπόρον τῆς πίστεως καὶ ἔθεμελιωσε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. Ωσαύτως ὁ μισθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τιβέρίου καὶ διαδεχθεὶς αὐτὸν τίδιος του Γερμανικοῦ Γάϊος Κλαύδιος λας (37—41) διέπραξεν ἀνήκουστα ἔργα ἀκολασίας καὶ δεσποτισμοῦ ἀδόλοφον καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ χιλιάρχου τῶν σωματοφυλάκων Κασσίου Χατρέου. Ο διάδοχος δὲ τούτου Κλαύδιος (41—54), εὐήθης, ἀλλὰ παχυνηρός, ἀνθρωπος, ἔγεινεν δύργανον τῶν αἰσχρούργων δύο γυναικῶν αὐτοῦ τῆς ἀπανθρώπου Μισσαλίνης καὶ τῆς φιλοδέξου καὶ θραυστάτης Αγριππίνης, ητίς, ἀρδοῦ κατώρθωσε νὰ μισθετήσῃ διάδοχον αὐτοῦ τὸν ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀνδρός, Νέρωνα, αἰδηλοπτηράσπεν αὐτόν. Μετὰ τοῦτον δὲ Νέρων (54—68), μαθητὴς ὁν τοῦ Σενέκα, ὑπερέβη πάντας τοὺς τυράννους κατὰ τὴν ὥμοτητα καὶ τὴν ἀπανθρωπίκην διότι ἐφόνευσε τὴν μητέρα του, τὴν αὐγούργαν του, τὸν ἀδελφόν του, τὸν διδάσκαλόν του Σενέκαν καὶ τοὺς ἐπιφρενεστάτους ἀνδρας. Εθύλε δὲ καὶ πῦρ εἰς τὴν Ρώμην (64 μ. Χ.), καὶ ἀποδοὺς τὴν αἴτιαν τοῦ ἐμπορημοῦ αὐτῆς εἰς τοὺς χριστιανούς, κατεδίωκε καὶ ἐφόνευεν αὐτοὺς ἀπανθρώπως. Τελευταῖνον, καθαιρεθεὶς δὲ Νέρων ὑπὸ τῆς Γερουσίας, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ρώμης, καὶ οὐδὲμαοῦ εὑρίσκων ἀσύλον, ἐφονεύθη κατὰ παράληπτιν αὐτοῦ ὑπὸ τινος ἀπελευθέρου (68 μ. Χ.), καὶ οὕτως εξέλιπεν διάνοιας τῶν Κρισάρων αὐτίνος γενάρχης ὑπῆρξεν ὁ Ιούλιος Καῖσαρ. Ἐπὶ Νέρωνος ἐγένετο ἡ Βρετανία διωραΐη ἐπαρχία.

44. Χρηστοὶ βασιλεῖς. (69—180 μ. Χ.). Μετὰ τὸν θάνατον του Νέρωνος, τὰ στρατεύματα τῆς Δύτεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἀνεβίβασαν καὶ κατεβίβασαν 4 αὐτο-

κράτορας ἐντὸς δύο ἑτῶν, ὃν τελευταῖος ὑπῆρχεν ὁ Φλάξιος οὐεσπάσπιας πατέρας τοῦ Μάρκου. Από τοῦ αὐτού πατέρος τοῦ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου εἶναι ἡ εὐτυχεστέρη περίοδος τῶν Ῥωμαίων, περιλαμβάνουσα 110 ἔτη καὶ ἀποτελοῦσα τὸν χρυσοῦν αἰώνα τῆς ἡμετέρης μοναρχίας.

45. **Φλάξιος Οὐεσπάσπιας** (69—79 μ.Χ.) ἀποκατέστησε τὴν ἡρυχίαν, ἔκτισε πέτρας πόλεις καὶ ὄδοις, καὶ συνέστησε δημόσια σχολεῖα. Ἐπειψε δὲ κατὰ τὸ 70 ἔτος μ. Χ. τὸν νέον αὐτοῦ Τίτον κατὰ τῶν ἀποστατήσαντων Ἐβραίων, ὅπτις ἐπόρθησε τὴν Περιουσίαν καὶ ἡμὶ καὶ ἔξιλειψε διὰ παντὸς τὸ Ἰουδαικὸν βρούλειον, καὶ ἔκτοτε οἱ Ιουδαῖοι ζῶπι διεσπαρμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ο Τίτος, έβασιλεύστηκε μετὰ τῶν θάνατον τοῦ πατέρος αὐτοῦ δύο μόνον ἔτη (79—81), ἐνώπιος μεγίστην αὐτοῦ χασάν νὰ εὑρεγετῇ τοὺς ἀνθρώπους· ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο ἡ φοβερὰ ἔκρηκτος τοῦ Βεσσουβίου, ἡ καταχώστηκα τὰς πόλεις Πομπηΐαν καὶ Ἡράκλειον. Ο δὲ ἡδελφὸς καὶ διάδοχος τοῦ Τίτου Δομιτιανὸς (81—96) ἐρόνευε τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀνδρας, καὶ ἕδιος τοὺς γειτιανούς, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας, μετ' ἣς ἐφόνευε μυλας.

46. Μετὰ τὸν Δομιτιανὸν, δολοφενιθέντα ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Δομιτίας, ἀνέβησαν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ῥώμης 5 ἐνέξετοι βασιλεῖς: 1) ὁ Κηπήσιας νὰ θεσπεσῆ τὰ ὑπὸ τοῦ Δομιτιανοῦ προξενηθέντα εἰς τὸ ἡματικὸν καστός δεινὰ Νέροβας (96—98); 2) ὁ νικήσας Δᾶκος Τραϊανὸς (98—117). 3) ὁ ἀπεσκόν τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ πεζὸς διελθὼν Τραϊανὸς (117—138 μ. Χ.), ὁ τὴν αἰκιδομὴν τοῦ νκοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Δάδος ἐν Ἀθήναις συμπληρώσας καὶ ἐν Ῥώμῃ τὸ Μαυσωλεῖον αἰκιδομήσας. Οὗτος τάπον μνημονικὸν είλεν, ὥστε πάντων τῶν στρατιωτῶν τὰ δύματα ἐνεθυμεῖτο. Καὶ δὲ 4ος δὲ βασιλεὺς: Ἀντωνίνος ὁ Εύσταχος (138—161 μ. Χ.) ἦτο ἐναρετιώτατος βασιλεὺς, ὃς καὶ δὲ 5ος Μάρκος Αὐρηλίος (161—180), ὁ ἐπανομαζθεὶς φιλάδεσφος, δὲ βασιλεύων, ὃς ἐλεγεν, ὅπως ὑπηρετῇ τοὺς θεοὺς καὶ συντελῇ πρὸς αὐδαίμοναν τὸν ἔθνον. 'Αλλ' ὁ τερατώδις τοῦ Αὐρηλίου

νιός Κορμούδος (180—193) υπήρξε λίγαν δσωτος και απόνθρωπος, μετερχόμενος ἀνερυθριάστως τὸ τοῦ ἀθλητοῦ ἐπάγγελμα, και θεωρῶν ὡς τιμὴν αὐτοῦ νὰ ὀνομάζηται 'Ρωμαῖος Ἡρακλῆς. Ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπομόρφου τούτου τέρατος ἀρχεται σειρά ἀθλιτάτων βροτιλέων, οἵτινες ἐν διεπτήρατι 144 ἐτῶν κατερρύπαναν τὸν ῥωμαῖκὸν θρόνον μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (180—324), και οἵτινες εἶναι πάντῃ ἀνάξιοι νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῇ παρούσῃ ἱστορίᾳ.

47. Συνακόλυψε τῆς Ἀμερικῆς (1492). Ο Γενουβίας Χριστόφορος Κολόμβος, λαβὼν παρὰ τῆς βροτιλίσσου τῆς Ἰσπανίας Ἰσαΐελλης τρία μικρὰ πλοῖα και πλέων κατ' εὐθείαν πρὸς Δυσμάς, ἀπέκη ἐπὶ τῇ νήσῳ Ἀγίου Σωτῆρος (San Salvador) ἐν ἔτει 1492. Ἐν ἔτει δὲ 1497 ὁ Βάσκος δὲ Γάμμας περιέπλευσε τὴν Αρρικενικὴν ηπειρον και ἀρίστη εἰς Καλκούτην ὁ δὲ Ἀλεξαέζος Καθράλας ἤντακόλυψε τὴν Βρασιλίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Κολόμβος προτιγγισε (1502) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κολομβίας, ἀς ἔξελαβεν ὡς ἀκτὰς τῆς Ἰνδίας, και διὰ τοῦτο ὁ νέος κόπυμος ὠνομάσθη τότε Δυτικαὶ Ἰνδίαι, μέχρις οὐ βιβλύτερον ὁ περιλθὼν τὴν νέαν ηπειρον Ἀμερικος Βεσπούκκιος ἐπιτιχάσιν αὐτὴν ἐν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ διόματος Ἀμερικήν. Μετὰ ταῦτα ὁ Βαλενίας διέβη τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Πηνειακᾶ και εἰδε τὸν Μέγαν Ωκεανὸν (1513), και πέντε ἔτη βιβλύτερον ὁ Φερδινάνδος Κορτεζίος ἤντακόλυψε και κατέκτησε τὸ Μεξικὸν (1518), και ὁ Αλμάγρος και ὁ Πιζάρος ἔδωκαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὸν Ηερουίταν και τὴν Χιλῆν. Τελευταῖον ἐν ἔτει 1554 ὁ Καρτιέρος ἀνέκαλυψε τὸν Καναδᾶν, διηρεύωρτεν εἰς τὴν Γαλιλίαν.

48. Λί έν της Αμερικῆς Πορτογαλικοὶ ἀποικίαι, αἵτινες κυρίως ἐχροτίμευσαν ὡς ἐμπορικὰ κέντρα, τάχιστα παρήμασαν, ἐνῷ κι ἵσπανισαν, ἐναπολούμεναι κυρίως περὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν μεταλλείων, ἀπετέλεσαν διαρκὴ κυριαρχίαν ἐν ταῖς κυβερνήσεσι τοῦ Μεξικοῦ και τῆς Λίμας, και νῦν ἔτι τὸ Μεξικὸν και της Μεσομερι-

νὴ Ἀμερίκη ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἰσπανῶν, ἡ δὲ Βρασιλία εἰς τοὺς τῶν Πορτογάλλων. Διὰ τῶν ἀνακαλύψεων δὲ τούτων τὸ κυριώτερον ἐμπόριον τῶν παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρᾶν μετετέθη εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κειμένης χώρας, καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Περού στὰς ἔχοργηταν τὰ πρὸς τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ βιομηχανίας ἀπαιτούμενα κεφάλαια.

49. Ἐφεύρεσες τῆς Τυπογραφίας (1454) καὶ τυλεγγενεσία τῶν γραμματών. Ο Γουτεμβέργιος ἐφεύρε τὴν τυπογραφίαν, ἐπινοήσας κινητὰ γράμματα, καὶ κατὰ τὸ 1454 ἐδημοσιεύθη τὸ πρώτον ἔντυπον βιβλίον, σπερ ἡτο Ἡεράν Βιβλίος. Ἡ νέα δ' αὕτη τέχνη τάχιστα διεδύνει τὴν Εὐρώπην. Ηρώτην ἡ Πταλία, εἰς ἣν εἰχον καταρύγει πολλοὶ λόγιοι Ἑλληνες, μετά τὴν ἀλλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιφρελήθη ἐκ τῆς νέας ἐφευρέσεως, δι' ἣς ἐτυπούντο οἱ μόνον οἱ Πατέρες τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡτορες, οἱ ιστορικοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι.

50. Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισες (1515). Πολλοὶ λόγιοι ἀνδρες, ἀναγινώσκοντες ἐπιμελῶς τὴν διὰ τῆς τυπογραφίας πολλαπλασιαζόμενην Ἡεράν Βιβλίον καὶ τὰ συγγράμματα τῶν πρώτων πατέρων τῆς ἐκκλησίας, ἥπόρουν ἐπὶ τῇ μεγίστῃ διεφορᾷ τῆς ὀρχιεῆς καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας, πασαβαλλομένης πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ τότε Πάπα Αἰσοντος τοῦ 10ου, τοῦ περιστοιχιζόμενου ὑπὸ πλουσίων καὶ διεγθημένων ιεραρχῶν, καὶ θεώρησαν ἀναγκαῖαν θρησκευτικὴν τινὰ μεταρρύθμισιν. Τὸ ἔργον δὲ ταύτης ἀνέλαβεν δ' Αὐγουστῖνος μοναχὸς Λούθηρος; (1517), δοτικός, ἰδὼν ἐν 'Ρώμῃ τὰς καταταχοῦσεις τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν Γερμανίᾳ τὴν σκανδαλώδην πώλησιν συγχωρογράτιων, προσέβαλε τὸ ἐμπριόν τοῦτο, τὸ μὴ καθιερούμενον ὑπὸ τοῦ κειμένου τῆς Ιερᾶς Γραφῆς. Ο Λέων δ' 10ος ἀφέρισε τὸν Λούθηρον ἀλλ' οὐτος, προστητευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐκλέκτορος τῆς Σαξωνίας, ἐπιπρόλησης ὅμησί τὴν τοῦ Πάπα Βούλαν. Κληθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Ε', σπως ἀπολογηθῆ ἐνώπιον τῆς Διαιτης τῆς Βορματίας, παρέστη ὑπερηφάνως ἐν αὐτῇ, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ συλλάβῃ αὐτὸν, δι-

ὑπέκρυψε μετὰ ταῦτα ὁ Ἐκλέκτωρ ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Βαρτεῖού γού, ὑπόνευς Λούθηρος ἀνεστάτωσεν ἐλόγιληρον τὴν Γερμανίαν διὰ τῶν φυλλαδίων αὐτοῦ. Ἡ ἐν Σπίρᾳ Διαιτα ἀπηγόρευε τὴν διάδοσιν τῶν νέων δογμάτων (1529). ἀλλ' οἱ μεταρρυθμισταὶ διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἐξ οὗ ἐπωνομάσθησαν διαιταρτυρόμενος ενοι, καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐδημοσίευσαν τὴν Αὐγούστιον ὥμολογίαν, ἡτις διέμεινε τὸ σύμβολον τοῦ Λουθηρανισμοῦ (1530).

51. Ἀγγλικὴ μεταπολέτευσες (1649). Μετὰ τὸν θάνατον τῆς διαμαρτυρομένης Ἐλισάβετ (1603) ἀνέβη εἰς τὸν ἀγγλικὸν θρόνον ὁ οὐίος τῆς Μαρίας Στουάρτης Ἰάκωβος Ἅ', δοτις; ἤνωσε τὰ δύο στέρματα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀλλ' ἐπιδιώξας τὴν συμμαχίαν τῆς καθολικῆς Ἰσπανίας, περιηλθεν εἰς ἕριν πρὸς τὸ κοινοβούλιον, ὅπερ ἐπανειλημμένως διέλυσε. Τὸν Ἰάκωβον δὲ, ἀποθανόντα ἐν ἔτει 1625, διεδέχατο ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ ἀπολυτόφρων Κάρολος Ἅ' (1625—1649), δοτις ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὸ κοινοβούλιον πάλην, καὶ διέλυσεν αὐτὸν ἐπανειλημμένως, ἀρνήσας νὰ ψηφίσῃ τὸ τελωνειακὸν δασμολόγιον καὶ τελευταῖον ἀπεράσιστον νὰ κυβερνήσῃ ἀνευ κοινοβούλιου. Ηρώην ἡ Σκωτία διεμαρτυρήθη (1637) κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τοῦ Καρόλου, καὶ ὁ στρατὸς τοῦ βασιλέως ἡρνήθη νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς Σκώτους; τὸ δὲ κοινοβούλιον ἐνθαρρυνθὲν ἐντεῦθεν, κατεδίκασε τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ Στραφφόδον εἰς θάνατον· τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ὁ Κάρολος κατέλιπε τὸ Λονδίνον, καὶ ἐμφύλιος πόλεμος ἐξερράγη (1642). Καὶ κατ' ἀργά μὲν ἐνίκησαν τὰ βασιλικὰ στρατεύματα τοὺς βουλευτικούς, τοὺς ὀνομαζομένους στρογγυλούς εφάλους (1642). ἀλλ' ὑπερέσον ὁ ἀρχηγὸς τούτων Κρόμβελλος ἄντι 400 γιλιάδων ἀγγλικῶν λιρῶν (1647). Ὁ Κρόμβελλος μετὰ τοῦτο ἐκαθάρισε τὸ κοινοβούλιον, ἐκδιώξας ἐξ αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτερικούς, βουλευτάς καὶ

οι ἀνεξάρτητοι κατεδίχασαν τὸν βασιλέα εἰς θάνατον καὶ ή ἀπόρατοις αὐτῷ ἔξετελέσθη τὴν 9 Φεβρουαρίου 1649.

52. **Δημοκρατέας ἐν Ἀγγλίᾳ** (1649—1660). Ἡ καθολικὴ Τράπανδια καὶ ἡ Σκωτία διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἐκαναστάσεως. Ἄλλος Κράμβελλος διὰ φοβεροῦ πολέμου ἡγάγκασεν ἀμφοτέρας, δύος ἀγγλικῶν την κυριαρχίαν τοῦ κοινοβουλίου τοῦ Λονδίνου (1651). Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξεδιώξε τοὺς βουλευτὰς ἐκ τῆς Βουλῆς (23 ἀπριλίου 1653), καὶ συνεχότησεν «ἐν δύναμι τοῦ Ἅγιου Πνεύματος» νέον κοινοβούλιον, ὅπερ ἀνεκτίρυξεν αὐτὸν λόρδον Προστάτην, δηλαδὴ βασιλέα ἀπόλυτον, ἀνέν τοῦ ὄντος τοῦ βασιλέως. Αποκατέστησε δὲ τὴν τάξιν, ἀνέπτυξε τὸ ἐμπόσιον, ἐνίκησε διὰ τοῦ ναυάρχου αὐτοῦ Βλάκε τρίς τοὺς Ὁλλανδοὺς καὶ τοὺς Ἰσπανοὺς, αἵτινες ἀπόλεσαν τὴν Ιαμαϊκὴν καὶ τὴν Δουγκέρκην, καὶ ἀνεδείχθη προστάτης τῶν ἐν Εὐρώπῃ διαμαρτυρομένων. Απέθανε δὲ ἐτεῖ 1658, καὶ μετὰ δύο ἔτη (1660) ἐγένετο ἡ ἐπάνοδος τῶν Στουρτιδῶν.

53. **Ἀγγλικὴ ἀποικίας ἐν Ἀμερικῇ**. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι, ἰδρυθεῖσαι ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ ἑταῖρῶν ἢνπό ἰδιωτῶν, φευγόντων τὴν καταδίωξιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, ἀναπτύχθησαν τάχιστα ὑπὸ τὴν αἰρίδα τῆς Θρησκευτικῆς, πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐλευθερίας. Ἐκάστη ἐπανάστασις τῆς μητροπόλεως κατὰ τὴν 17 ἑκατονταετηρίδα ἔγοργει εἰς αὐτὰς νέους κατοίκους. Οἱ ἀποικοὶ δὲ οὗτοι, εὐρόντες ἐν Ἀμερικῇ ἀπείρους ἐκτάσεις εὐδόρων γαιῶν, μεγάλους ποταμοὺς, λαμπροὺς λιμένας καὶ ὀλίγους ἔγχωρούς, μὴ δυναμένους νὰ ἀμφισθήτωσιν αὐτοῖς πάντα τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, τάχιστα ἐπολλαπλασιάσθησαν.

54. **Ἀμερικανικὸς πόλεμος** (1775—1783). Ἡ Ἀγγλία ἐν ἐτεῖ 1767 ἐπέβαλε φόρον ἐπὶ τῆς εἰσαγομένης εἰς τὴν Ἀμερικὴν ξυλείας, ύδου, καὶ τοῦ χάρτου καὶ τελοῦ. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν 96 ἀμερικανικῶν πόλεων διεμαρτυρήθησαν ἐν ὄντοτι τῆς παλαιᾶς ἀρχῆς, διτοῖς Ὁγγλοῖς πολεῖται δὲν ὑποχρεούνται νὰ πληρώσωσιν, εἰμὴ τοὺς ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀντιπροσώπων φηρίζομένους φόρους. Ἄλλος ἡ Ἀγγλία ἐπέμενε, καὶ δὲ πόλεμος ἐξεράγη. Ἡ Συνέλευσις τῆς Φιλαδελφίας ἐ-

κήρυξε μετ' διάγον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν 13 ἀποικιῶν (14 Ιουλίου 1776), αἵτινες ἐνωθεῖσαι, ἀπετέλεσαν Ὁμοσπονδίαν, ἐν ᾧ ἔκάστη πολιτεία διετήσκε τὸν πολιτεικὴν καὶ θρησκευτικὴν αὐτῆς ἐλευθερίαν. Στρατηγός δ' αὐτῶν ἀνεδείχθη ὁ φρόνιμος καὶ ἀποφασιστικὸς πλούσιος γαϊοκτήμων τῆς Βιργίνιας Βρασιγκιών, ὅστις λα-
ῆδὼν ἐπικουσίαν ἐκ Γαλλίας ὑπὸ τὸν Λαραγγίστη, ἡγάκασε τὸν ἄγγλον Κορυνού αὐλην νὰ παραδοθῇ ἐν τῇ Υόρκη Τάουν. Μετὰ ταῦτα ἡ Ἰσπανία ἔνοῦται μετὰ τῆς Γαλλίας, καὶ ἡ Ἀγγλία ἡναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ καὶ διὰ τῆς ἐν Βερσαλλίᾳ εἰρήνης ἀνεγνώσεις τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (1783). 'Ο Βασιλικὴ τὸν μετὰ τὸν πόλεμον ἔπειψεν εἰς τὰς ἐπτάς αὐτῶν τοὺς ορατιώτας, καὶ ἐκλεγθεῖς δις Πρόεδρος τῆς ἡμοσπόνδου Δημοκρατίας, ἐπανῆλθε μετὰ τὴν διετὴν ταῦτην προεδρίαν εἰς τὴν Ιδιωτικὴν αὐτοῦ κατοικίαν παρὰ τὸ ὄρος Βερνίνην, ὅπου ἀπέθανεν ἐν τοῖς 1799, δοξαζεῖται κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ, ὃν διέγινεται μονίσσω.

55. Γαλλικὴ ἐπανάστασις (14 Ιουλίου 1789). 'Ο ἀγαθὸς βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος δὲ ΙΣΤ' (1776), καταζενοχωρήθεις ἐκ τῶν ὑπερήγρων γρεῶν τοῦ κράτους, συνεπάλεσε τὰς τρεῖς τάξεις τῆς πολιτείας ἐν Βερσαλλίᾳ (Versailles) (5 Μαΐου 1789). 'Ο λαός τότε ζητήσας νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τοὺς φόρους καὶ εἰς ἀριστοκράταις καὶ ἱερεῖς, οἱ σφετεριζόμενοι τὰς πλείστας πιστούς τοῦ κράτους, παρεστάθη ὑπὸ αὐτῶν εἰς τὸν βασιλέα ὡς στασιώδης, καὶ δὲ Λουδοβίκος κατατοπινέεις, συνήθουσε μεταξὺ Βερσαλλίας καὶ Παρισίων 50,000 στρατοῦ (11 Ιουλίου 1789). οἱ πολῖται ἀγανακτήσαντες ἐντεῦθεν, καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῆς κατ' αὐτῶν σταλείσης βασιλικῆς φρουρᾶς, ἐνρυθίευσαν ἐξ ἐφράδου τὴν διαβόλον φυλακὴν Βαστίλλην (Bastille), καὶ ἐφρόνευσαν πολλοὺς ἐπιφραντεῖς ἄνδρας, οὓς ἐνόμιζον ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτως ἤριζαν ἡ γαλλικὴ παναγία στασίας. Ήτοι τάχιστα ἐκ τῶν Παρισίων διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Γαλλίαν, καὶ διεπιλεύσαντες μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἦχθη αἰχμάλωτος ἐκ Βερσαλλίας εἰς Παρισίους (6 Οκτωβρίου 1789), καὶ διέφυγε μὲν τότε τὴν αἰχμαλω-

οίαν καὶ ἔφυγεν ἀλλ' ἀναγνωρισθεὶς ἐν Βαρέννῃ πλησίον τοῦ Βερδούνον συνέληφθη, καὶ ἀχθεὶς εἰς Παρισίους ἐφυλάττετο ἕκτοτε αὐστηρότατα (2 Ιουνίου 1791). Ἡ φυγὴ αὕτη τοῦ βασιλέως ἀπεξένωσε τὸν λαόν, διτις ὀνόμαζεν αὐτὸν προδότην τῆς πατρίδος. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος κατηργήθη ἐντελῶς ἡ βασιλεία, καὶ ἡ Γαλλία ἐκηρύχθη μὲν αὐτὸς δημοκρατία (30 Σεπτεμβρίου 1792). Οἱ Λουδοβίκοι, κατηγοροῦθεν, ἐπ' ἑσχάτη προδοσίᾳ, παρέστη εἰς τὸ βῆμα τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἵνα ἀπολογηθῇ, καὶ μετὰ θορυβώδη καὶ κατὰ πάντας τοὺς τύπους παράνομον δίκην, κατεδικάσθηεν θάνατον, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκαραπομήθη διὰ τῆς λαιμητόμου ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς ἐπανακτάσεως, ἀντικρὺ τοῦ Κερουρικοῦ, διασώσας μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τὴν καρτεροφυχίαν, τὴν χαρακτηρίζουσαν ψυχὴν ἀθώαν (21 Ιανουαρίου 1793). Τὰ αὐτὰ ἔπαθε καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Μαρία Λαντώνη, θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φραγκίσκου τοῦ Α', μετὰ δύο περίπου ἔτη (16 Οκτωβρίου 1795).

Αναγκαῖα προσθήκη. Εἰς τὴν § 215 ἐν σελ. 125 προσθέτεα τὰ ἔξης ἐκ τυπογραφικοῦ παροράματος περιλειψθέντα ἐκεῖ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαρικίου. «Ο Μαρίας ἐν τῷ ἀνέληνε εἰς τὸν θρόνον ἐν τῇ ὁρίῳ ἥλικια 43 ἐπών, καὶ ἴστασιν γένεται 20 ἐτη (582 — 602 μ. Χ.). Ἡ βασιλεία δὲ αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν κράτους. Τὸν Μαρικίου καὶ αὐτὸς ὁ Λαζαρίνος Πλαῦλος διάκονος ὀνομάζει πρῶτον Ἐλληνα βασιλέα, καὶ περὶ αὐτοῦ δέ Μένανδρος εἰλέγει διτοῦ μουσιῶν ἐρχετάς, ἐντρυφῶν περὶ τὴν ποίησιν καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ, διπέρ σπουδαιότερον, ἔνθεν μὲν διέταξε νὰ γράφωνται ἐλληνιστὶ τοῦ λοιποῦ πάντες οἱ αὐτοκρατορικοὶ νόμοι, πάντα τὰ διατάγματα, καὶ πάντα ἐν γένει τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἔνθεν δὲ κατένεγκε πολλὰς πληγὰς εἰς τὸ περιπόλινον κράτος, τὸ δόπον δὲν ἐπαυτεν ἐπὶ αἰώνας ἀπειλοῦν αὐτὴν τὴν ὑπαρξίαν τοῦ χριστιανισμοῦ, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίαν τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡληκινισμοῦ».

